הוא אומר אשר לא פעשינה וכו'. ומומר

לא שב מידיעתו הוא לפיכך אינו מביא

קרבן על שגגתו ואמר לקמן בפ"ב ש מומר

שאכל חלב והביא קרבן על הדם איכא

בינייהו והכא נמי כי הורו ב"ד שחלב

מותר ונתחלף לו חלב בשומן לא שב מידיעתו הוא ולפיכך אינו חייב דהא

הורו ב"ד שחלב מותר וקשיא לר' יוחנן

דאמר חייב דתולה בעצמו הוא: אמר

רב פפח קסבר ר' יוחנן. כיון דחילו הוה

ידיע לב"ד דטעו הוו הדרי בהו והוא

נמי הוי הדר ביה הלכך שב מידיעתו

קרינן ביה וחייב קרבן שהרי לא תלה

כ"כ בב"ד שלא עשה על פיהם ממש

ואמטו להכי קאמר רבי יוחנן דחייב קרבן אבל היכא דעשה על פיהם ממש

אש"ג דאילו הוי ידיע לב"ד הוו הדרי

בהו והוא נמי הוה הדר ביה והוי שב

מידיעתו אפ״ה פטור מפני שחלה ממש

בדעת ב"ד: אמר רבא. אע"ג דאמר רב

כי נתחלף לו חלב בשומן דהוי יחיד

שעשה בהוראת ב"ד ופטור מודה רב

שאין אותו יחיד משלים לרוב לבור כגון

שאמרו ב"ד שחלב מותר והלכו חלי לבור

ועשו על פיהם ואכלו חלב ממש והלך

זה ואכל ונתחלף לו חלב בשומן: שאינו

משלים לרוב לבור. וחין מביחין פר

דבעינן שיהיו כולן ממש שוגגין בשגגה

חחת ע"פ ב"ד: למה לי למתני כולהו.

במתני' ועשה עמהם ועשה אחריהם

שלה עשו ועשה: בשלמה רישה לה זו

אף זו התני. דהכי משמע לא מיבעיא

זו דעשה עמהם דהוי ודאי תולה בב"ד

דפטור אלא אף זו נמי דעשה אחריהם

הוי תולה בב"ד ופטור ולא זו בלבד

דעשה אחריהם דפטור אלא אף זו דלא

עשו ב"ד ועשה אפי׳ הכי תולה בב"ד

הוי ופטור: אלא סיפא איפכא מיבעיא

ליה למיסנא. דהכי איבעיא ליה למיתנא

הורו ב"ד וידע א' מהן שטעו או תלמיד

וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין

שלא עשו ועשה ובין שעשה אחריהם ובין

שעשה עמהם דלא תלה בב"ד דהוי

משמע לא זו בלבד דלא עשו ועשה דלא

הוי תולה בב"ד דחייב אלא אף זו דעשה

אחריהן לא תלה בב"ד וחייב ולא זו

בלבד דעשה אחריהן חייב אלא אף זו דעשה עמהן דס"ד אמינא הואיל ועשה

עמהם תולה בבית דין קרינא ביה ולהוי פטור אפילו הכי אמרי' הואיל

 א) סנהדרין פו:, ב) יבמוס פו:,
 ג) [סוכה לו. וש"נן, ד) לקמן ד:,
 ס) שבת סט. ע"ש לקמן יא. חולין
 ה: יומא פ., ו) [בס"א: למשומדן, ו) רש"ח מ"ז, ה) ושבועות כו:ן, ט) [יבמות יט. גיטין טו: ב"מ לח.], י) [נ"כ מו ששיים, () [שם], מ) [לקמן ד:], () [סנהדרין פו:], ם) בס"ח: למשומד, וכן להלן, ע) [דף יא.],

תוספות הרא"ש

הורו ב״ד וידע א׳ מהן שטעו הורו בייד ורידע א' מהן שטעו או תלמיד שהוא ראוי להוראה וכרי הרי זה חייב מפני שלא תלה בכ"ד. לא זו אף זו קתני לא מיבעיא ידע אחד מסנהדרין גופייהו דטעו דחייב דלא נגמרה הוראה בהסכמת כולז אלא אפי׳ אחד מן התלמידים הדנים לפניהם בן הוונים להוראה חייב ולא בקרקע וראוי להוראה חייב ולא מיבעי ראוי להוראה אלא אפי׳ גמיר ולא סביר ונראה לו לפי מה שלמד שטעו בב״ד חייב דכל שאין דעתו מסכמת לדעת ב״ד תולה בדעת עצמו דתנן במתני׳ לקמן (דף ד:) שוגגין נעשו מזידין פטורין אלמא דכיון דנראה לצבור שטעו לא הוי הוראה הה"נ יחידי ואמרינן נמי זה הכלל התולה בעצמו חייב לאתויי מבעט בהוראה. מי שרגיל לבעט בהוראה אע״פ שעתה הוא מסכים עם ב״ד מיקרי תולה בעצמו ולכ״ש כל אדם שאין דעתו מסכמת עם

בית דין: בית אין ב״ד חייבין עד שיאמרו להם מותרין אתם. פי״ ששאלו לב״ד מה אנו לאכול חלב שע"ג הקיבה ואמרו להם מותרין אתם לאכול לאפוקי אם שנו ולמדו להם בבית המדרש שמותר דלא הוי הוראה. והקשה הרמ״ה ז״ל מה חלוק יש בין מותרין אתם ובין מותרים אתם לעשות. ופי׳ דמותרין אתם דקאמר שמואל לא מיירי ששאלו אם מותרין לאכול דאם אמרו להם מותרים אתם היינו מותרין אתם לעשות דבשאלת השואל תלויה ההוראה ולא בתשובת המורה דכיון ששאלוהו אם מותרין לאכול יודע המורה כשיאמר מותרין אתם שיאכלו על פיו וכשאמר להם מותרין אתם הוי כאילו אמר להם מותרין אתם לעשות אלא מיירי ששאלו להם הוראה [מה] אנו להורות היתר בחלב שעל אם לחודות היום בחלב שני הקיבה ואמרו להם מותרין אתם דאע"ג דלא הורו אותם לעשות אלא להורות לאחרים הוראה הוי. ולא נהירא לז והראה ההיה המורה ששאלו כדי להורות היתר לכל שואל יותר ה"ל לדקדק בדבריו (וכ"ש) [וכשהוא] הורה להם היתר כ"ש דהוי הוראה. ונראה לי לפרש כההיא דקתני בכבא לפוש כווולא וקונני בבבא בתרא בפרק יש נוחלין (דף קל:) ת״ר אין למדין הלכה לא מפי תלמוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו הלכה למעשה עו שיאמוז הלכה למעשה ילך שאל ואמר הלכה למעשה. ותו אמרו התם א"ל ר' אסי לר' יוחנן כי אמר לן מר הלכה נעבד. א"ל (דע) [עד] דאמרי לכו הלכה למעשה כלו' אפי' אם ישאלו לו אם הלכה כד ויאמר להם הלכה כז לא יסמכו ע"ז לעשות מעשה עד שישאלו ממנו פעם שנית בשעת מעשה לפי שכשהאיסור מזומן לו לעשות מיד אז מדקדק המורה בדבריו שלא תארע ע"י תקלה וה"פ הכא אם שאלו להם ואמרו להם מותרין אתם אף בשלא בשעת מעשה קאמר שמואל דהוי הוראה. ורב דימי דקאמר כההיא דפ׳ יש נוחלין: [']אמר רבא אף אנן נמי וקלקלה חייבת שלא התירוה ב"ד אלא להנשא. דקדק רש"י ז"ל מדקתני הורוה ב"ד להנשא ולא קתני התירוה ב"ד שלא נגמרה הוראה עד שיאמרו מותרים אתם לעשות. והקשה הרמ״ה ז״ל דמה לי הורוה ומה לי התירוה. אידי ואידי חד הוא דהא רב דימי מנהרדעא דהוא מרי דשמעתתא במותרים אתם לעשות סגיא ליה. ועוד הא בהדיא קתני שלא התירוה אלא להנשא אלמא לענין נישואין בהתירוה להנשא סגיא ליה ופי׳

דהכי דייק (דחשי׳) [דחזינן]

הורו בים דין כו'. כגון שהורו שחלב או דם מותר: והלד היחיד ועשה שוגג על פיהס. מפרש בגמרת: בין שעשו. ב"ד ועשה היחיד עמהם כגון שאכל דם או חלב עמהן: בין שעשו ועשה אחריהן. בזה אחר זה: בין שלא עשו. ב"ד: ועשה. היחיד על פיהן: פטור.

מלהביא כשבה ושעירה י הואיל וחלה

בב"ד ועשה על פיהם: הורו ב"ד וידע אחד מהם. מב"ד שטעו: או פלמיד ראוי להוראה והלך. אותו אחד או אותו תלמיד ועשה על פיהם שטעה במלוה לשמוע דברי חכמים כדמפרש בגמרא ים: הרי זה חייב. מפני שלא תלה ממש בב"ד שהרי יודע שטעו ואמרינן בגמ׳ לי העושה מפי עלמו חייב בהוראת ב"ד פטור: גבו' לעולם אין ב"ד חייבין. כי עשו הקהל או רובו על פיהם כלומר בין למ"ד ב"ד מביאין פר בין למ"ד לבור מביאין פר ולא ב"ד מ' לעולם לא הוי גמר

הוראה דלחייב קרבן ולגבי יחיד דלהוי מולה בב"ד: עד שחמרו. ב"ד לזבור מותרין אתם: רב דימי אמר. לעולם לא נגמרה הוראה לחייבן קרבן עד שיאמרו מותרין אתם לעשות: אף אנו נמי סנינא. בפרק אלו הן הנחנקין י: חור. זקן ממרא לעירו וכו׳ הורה לעשות דמשמע דקאמר מותרין אתם לעשות דנגמרה הורחתו חייב: הורו לה ב"ד להנשא. על פי עד אחד דאי בשני עדים לא לריך ב"ד: והלכה וקלקלה. בזנות ואחר כך בא בעלה: חייבס בקרבן. לפי שלא היחה חולה בב"ד. מדקחני הורו לה ב"ד להנשא ולא קתני התירוה ב"ד ש"מ דלא נגמרה הוראת' עד שיאמרו מותרין אתם לעשות: הורו ב"ד לעבור. דמשמע הורו ב"ד לעשות דאינה גמורה הוראתם עד שיאמרו מותרין אתם לעשות: והא לא תנן הכי. כולהו מקשו לרב דימי: אמר רבא. תרתי קתני דמשמע הכי והלך היחיד ועשה או שוגג או על פיהם. שוגג כגון שהורו בית דין שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומו ואכלו דפטור אע"ג דלא הוי על פיהם ממש ושלא במתכוין קאכיל ליה אפילו הכי הואיל ואילו מתידע ליה דחלב הוא לא הוה הדר ביה שהרי הורו ב"ד שחלב מותר הלכך תולה בב"ד קרינן ביה ופטור: על פיהם ממש. כגון שהורו ב"ד שחלב מותר והלך ועשה על פיהם לאשמועי׳ דשוגג על פיהם פטור: ואים דאמרי. חדא קתני להכי אילטריך למיתני שוגג על פיהם דמשמע דבשוגג ממש על פיהם הוא דפטור דהיינו על פיהן ממש דידע דחלב הוא ופטור משום דתלה בב"ד ממש: אבל שוגג שלא על פיהו. כגון שהורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב שלא חלה

לו חלב בשומן ואכלו פמור על פיהם על וידע שטעו לא תלה בבית דין וחייב: פיהם ממש ואיכא דאמרי אמר רבא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב מילתא דפשיטא ליה לרבא קמיבעיא ליה לרמי בר חמא סדבעי רמי בר חמא הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו מהו אמר רבא תא שמע הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם כו' שוגג על פיהם למה לי לאו לאתויי הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פמור דלמא שוגג על פיהם הוא דפמור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב איכא דאמרי אמר רבא ת"ש הלך יחיד ועשה שונג על פיהם מאי לאו שונג על פיהם הוא דפמור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב דלמא או שוגג או על פיהם בפלוגתא הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פמור ור' יוחנן אמר יחייב מיתיבי מעם הארץ בעשותה סיפרט למומרי רבי שמעון בן יוםי אומר משום ר"ש יֻ(אינו צריך) הרי הוא אומר אשר לא תעשינה בשגגה ואשם או הודע סהשב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו ואם איתא הא לא שב מידיעתו הוא אמר ר"פ קסבר ר' יוחנן כיון דכי מתידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא גמי הדר ביה שב מידיעתו קרינן ביה וחייב אמר רבא ימודה רב שאינו משלים לרוב צבור מ"ם אמר קרא בשגגה יעד שיהו כולן בשגגה אחת: בין שעשו ועשה עמהן כו': למה ליה למיתנא כל הני בשלמא רישא סלא זו אף זו קתני אלא סיפא דלחיובא איפכא מיבעי ליה

אמר המתעסק אלו התוספות כבר היו בדפוס וכ׳ ע"ג בזה"ל. מצאתי תוס׳ כת"י על מס׳ הוריות והעתקתים ולדפוס אצל האשר"י ממס׳ סוכה. ונקלטו ע"י הג"מ אליהו ב"ר אברהם הלוי איטינגען ז"ל בעהמ"ס ברית הלוי ומנחת אליהו. ובהיות שמציאתן נעלם מעין כל ומי יבקש : דבר שלא במקומו אשר ע"כ אמרתי להעמידן במקומן יש מוחלין (צ"ב קלו) אין למידין הלכה על פי מעשה. ה"פ המם אם יאמר לך אדם ראימי מעשה שליע בכריג שהורו כן אין לממוך על דבריו דשמא לא עיין היעב ושמא אותו מעשה שליע בכריג שהורו כן אין לממוך על דבריו דשמא לא עיין היעב ושמא אותו מעשה היה קלת משונה. עד שימיר הלכה למעשה פיי עד שימיא לו מתוך ההלכה דאימא לאותו דבר האמוראין עיקר בדאימא בירשלות די שיאם אין לא מהלכות ואא מהבדי הוא מקבני. ואין להקשות דלא לימני כי אם על פיים ומתולא משמע ואיבר הוא בקרבי. ואין להקשות דלא לימני כי אם על פיים ומתולא משמע וואיבא ואשברי הוא בקרבי. ואין להקשות דלא לימני כי אם על פיים ומתולא משמע דוקא על פיים. שלא ה"ה מתאל לי להכי תאל שונג למותר באים שונה הענין דוקא על פיים. שלא ד"ן בשננה אחר. ז"ע אם רוב לבור עשו בזה הענין דוקא על פיים והיו כולן בשבנה אחר. ז"ע אם רוב לבור עשו בזה הענין בותה אותו מחייב בית דין:

הורו ב"ד. הם סנהדרי גדולה כדדרשינן בח"כ עדת ישראל עדה המיוחדת בישראל וז סנהדרי גדולה: בין שעשו ועשה עבהן. ל"ע אם כ"ד עלתן אייבין להביא וז סנהדרי גדולה: בין שעשו ועשה עבהן. ל"ע אם כ"ד עלתן אייבין להביא לשכה או שעירה דנהי דנהי דפר אין מניאין אח"ר רוב לצור עשו על פיקן מיית קרבן יחיד ליימו או שמל פטורים לנמר: דורו דה ב"ד המנשא. האי ב"ד איים אם עשתם כמו שהרו ב"ד יכולון להסורה ליעשל. ומ"מ הני נמי אים להו האי דינל אח עשתם עשתם בחור היסה פטורה כיון שמולה ב"ד": אפבר אבי והא אבן לא חגן הבי. הא דלא שרוך הפלי לשמולל כמו לפרן הכל לרב ליינו לעלול קתא למין למול למול למון למול הבא שהרו בותרין לעשור. ביימו אם להייה בעלמה גדיין למונוך על דברי רבו עד דא"ל הכי. והא דמניל וה"ה בעלמה גבי הוראה לאין למלמיד לממון על דברי רבו עד דא"ל הכי. והא דמניל

עלמו בב"ד: רב אמר פעור. דתולה בב"ד הוי ויחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: ור' יוחנן אמר חייב. הואיל ולא הוי על פיהם ממש כתולה בעלמו הוא וחייב: מעם הארץ בעשוחה. ולא כל עם הארץ: פרט למומר ים. דאינו מביא קרבן על שגגתו דחין מקבלין מידו: ר"ש בן יוסי אומר אינו לריך הרי

YKKKKKKKK Y

אבית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות

בתורה והלך היחיד ועשה שונג על פיהם בין

שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן

בין שלא עשו ועשה פמור מפני שתלה בב"ד

בהורו ב"ד וידע אחד מהן שמעו או תלמיד

והוא ראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין

שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן

בין שלא עשו ועשה הרי זה חייב מפני שלא

תלה בב"ד זה הכלל התולה בעצמו חייב

והתולה בב"ד פמור: גמ' אמר שמואל

לעולם אין ב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרין

אתם רב דימי מנהרדעא אמר יעד שיאמרו

להם מותרין אתם לעשות מ"מ לפי שלא

נגמרה הוראה אמר אביי אף אנן נמי ייתנינא

יחזר לעירו שנה ולימד כדרך שלימד פמור

הורה לעשות חייב א"ר אבא אף אגן נמי

תנינא יהורו לה ב"ד להנשא והלכה וקלקלה

חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא

אמר רבינא אף אנן נמי תנינא הורו ב"ד לעבור

על אחת מכל מצות האמורות בתורה ייתו

לא מידי איכא דאמרי אמר שמואל אין ב"ד

חייבין עד שיאמרו להם מותרים אתם לעשות

רב דימי מנהרדעא אמר אפילו מותרים אתם

נגמרה הוראה אמר אביי והא לא תנן הכי

חזר לעירו ושנה או לימד כדרך שלימד פמור

הורה לעשות חייב אמר רבי אבא והא לא

תנז הכי הורו לה ב"ד להנשא והלכה וקלקלה

חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא

אמר רבינא והא לא תנן הכי הורו ב"ד לעבור

על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא

מידי: והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם:

וניתני ועשה על פיהם שוגג למה לי אמר רבא

שונג לאתויי הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף

הורו

מֵעֵם דָאָרֶץ בַּעֲשֹׁתָהּ אֲחַת מִמְּצְוֹת יִיִּ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׁינָה וְאָשֵׁם: או הודע אליו חטאתו אשר חטא וְהַבִּיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירָת עַזִּים הְמִימְה וְהַבִּיא קַרְבָּנוֹ שְׂעִירָת עַזִּים הְמִימְה וְקַבָּה עַל חַטְאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כז-כח

א א מיי׳ פי״ב מהל׳ שגגות הל׳ ל

ממג עשין ריו:

סמג שם:

ג ג מיי׳ שם פי״ב הל״ב ופ׳ יג הל״א

סמג לאוין קסג: ה ה מיי' פי"ג מה' שגגות הל' ה

סמג עשין ריו: זו מיי שם פ"ג הלי ז ופ"ג מהלי

ז ז ח מיי פי"ג מהלי שגגות הלי ה

תורה אור השלם

1. ואם נפש אחת תחטא בשגגה

מעשה החרבנות הלכה ד:

סמג עשין ריז:

מוסף רש"י

תו לא מידי. תו ליכא לאקשויי מידי (ערובין קג:) אין להקשות על דכר זה (ערז כג. סד.) אין לדון אחר דכר זה וחורה לו:) ליכל לשנויי מידי וחוהדריו אין להקניט בדבר זה (שם סו:). ב"ר שחדב מותר. שעל הקרב ולא שעל הכליות, דלא הוי עוקר כל הנום ולפחו דין מטם הארץ סגוף (לקמן ד:). מעם הארץ בעשותה פרם למומר. מעס ולא כל עם, וגבי חטאת כתיב שבא על השוגג (חולין ה:). רבי שמעון בו'. מכלן למס למד (שם). אשר לא תעשינה בשנגה ואשם. וסמין ליס לו סודע אליו מטאמו אשר מטא והביא אשמו. דמשמע אשר לא מעשינה אם היה יודע שהוא אסור, ושגגה הימה לו וחטא ואשם הוא יכיא (שם) משמע שאילו ידע לא עשה אבל בשננה עשה סיה יודע שהוא אסור. ובתו"כ גרם היושב, שאם היה יודע שהוא חלב היה יושב ומבטל מעבירה זו (חולין ה:).

רבינו חננאל הורו ב״ד. במצות עשה כגון פסח

ומילה או לא חטשה דליח רה כרת וחטאת כגון שפיכות דמים וכיוצא בזה ליכא קרבן כלל. ואם הורו (בשורת) [בזולת] התנאים הנזכרין ועשו מיעוט הקהל על פיהן והוא הדין ליחיד כל אחד מביא קרבז חטאת דקיי״ל כחכמים מביא קובן הטאונד קרי ל מוכמים שאמרו יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב. ואם כשהורו עשו הן ולא עשה אחד מן הקהל אין מביאין פר אלא כל אחד ואחד מביא קרבן יחיד שנא׳ ועשו מעשה תלוי בקהל והוראה בב״ד ואם הורו ידע אם ידע על פיהן אם ידע שלא כדת הורו וכי לו) אין חכמה נגד ה' פטור מקרבן. ואם טעה במצוה לשמוע דברי חכמים חייב בקרבן וה"ה לקהל או רובו אם מצוה לשמוע דברי חכמי ל) הפר הקרב ואם חזרו וטעו מה שהורו כגוו שידעו שהתירו איסור אבל שכחו מה היה הוא הדיו ג) זה אבל שכוזו מה היה הוא הדין ג) וה הכלל נקוט בידך כל היכא דתשכח פטור [פטור] ב"ד מזה הפר הוא אבל קרבן יחיד איכא. ובזה שביארנו דיי לפתוח בין תבין. ועיקר כל זה (מצוי) [תמצא] בזה הפרק (דף ד:) באותה ששנינו הורו ב״ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין: אמר שמואל אין ב״ד חייבין עד שיאמרו להן מותרים אתם. פירוש אין ב״ד חייב להביא פר עד שיאמרו לקהל מותרין אתם. אבל אם לא אמרו מותרין אתם אלא שנו כדרכז והלכו הקהל ועשו הרי כל אחד וא' מביא כשבה או שעירה. דקסבר שמואל דבאמירת מותריז אתם נגמרה הוראה: רב דימי מנהרדעא אמר אפילו אמרו לא נגמרה הוראה. [עד כו'] יש שומע מהא דהלכתא כמאז דאמר הוריה עד שיאמרו כר' אי נמי לימא איז חייביז אמאי אמרו ב״ד ותו ב״ד חייבין ליתני שאין חייבין. ובפרקין גבן יוב שאן זו בן. ובפרקין גופיה (דף ד:) תנן סתמא הורו ב״ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין פר ותו מדאוקימנא לקמן ההיא דתניא ב״ד מביאין על ן כרבנן. ויש מי שפירש (אמר) דאמר] שמואל אין בית דין

> הכא כשהתירוה לינשא הוציאוה מכלל אשת איש לכל דבר ועשאוה פנויה אפ״ה בשקלקלה לא מיקרי תולה בב״ד אלמא לא מיקרי תולה בדעת ב״ד אלא באותה מעשה עצמה שהורו בו היתר ואע״פ שהמעשה הכא כשהתירוה ינשא הוציאה מכלל אשת איש לכל דבר ונשאוה פנויה אפיה בשקלקה לא מיקרי חניה בב"ד אלמא לא מיקרי חניה ב"ד אלמא לא מיקרי חניה ב"ד אלמא להיות מותר באותר ב"ד בשרמו היהר ב"ד בשרמו היהר העשיה. ונ"ל לישב לשון רש"י ז"ל מדקתני ברישא הורום ב"ד ברשא הורום ב"ד להנשא ולא קוני החירוה לא להיותו מותר באותר ב"ד במשח ב"ד להנשא ולא קוני החירוה משרכה) [שהצריכו] הוראה הוי דוקא עד שיורו לנשות ולהכי תנא ברישא הורוה ב"ד ובסיפא ש"מ שבכל מקום (שהשרכה) [שהצריכו] הוראה הוי דוקא עד שיורו לנשות ולהכי תנא ברישא הורוה ב"ד ובסיפא הארץ למנוטי מעם הארץ קא דרשי מעיה ולא כל עם הארץ והקי הרמ"ה ז"ל אי (עם) [מעם] הארץ פרט. פרש"י ז"ל דמעוט מעם הארץ להבויי קא אחרי ופ"ד ממענים (מומר) מעם הארץ והקי המה"ל ב"ד ממענים לב"ד הממענים (מומר) מה הארץ והקי הרמ"ל ב"ד מרט ונכ"ל ב"ד ממענים ב"ד ממענים ב"ד הממענים (מומר) מה הרץ להבויי אלה ודאי מעם הארץ להבויי קא אחי ופ"ד הממענים (מומר) ורבי: פרט (נכ"ד) (למומר דרתם מבעכך דריש דמשמע בעמן לאפוץ אבל ע"ה הכל בכלל ועד דלקמן ורף "א) דרשים מע"ה פרט למש"ח אלא ודאי מעם הארץ מישום תושבה ו"ל דמירי אחר שעשה תשובה. אמרי ב"ד מירי אחר שעשה תשובה. אמר רב פפא קא סבר רבי יותנן דכי מתיידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ב"ד ממער מירי שנשה תשובה. אמר רב פפא קא סבר רבי יותנן דכי מתיידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ב"ד משם מדיעתו קר"ב"ה. אמר רב שב מידיעתו קר"ב המשבה הווא נמי הדר בהו הוא נמי הדר ב"ד מירי אחר שעשה תשובה. אמר רב פפא קא סבר רבי יותנן דכי מתיידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ב"ד משבה הי"ל המירי אחר שעשה תשובה: אמר רב פפא קא סבר רבי יותנן דכי מתיידע להו לבי דינא הדרי בהו שנים הדריבה ו"ל דמירי אחר שעשה תשובה: אמר רב פפא קא סבר רבי יותנן דכי מתיידע להו לבי דינא מוד ב"ד מהידע מתיבה ל בכל ועד המת ב"ד מתידע היותנו הבי מתיידע היותנו ב"ד מתידע התובה הי"ל ב"ד מתידע התובה היות ב"ד מתידע התובה היותנו היות היותנה ב"ד מתידע היותנה הוות ב"ד מתידע התובה ב"ד מתידע היותנה ב"ד מתידע התובה היותנה היותנה הוותנה ב"ד מתידע התובה ב"ד מתובה היותנה ב"ד מתובה היותנה ב"ד מתובה ב"ד מתידע התובה ב"ד מתובה ב"

חייבין. בין למ״ד ב״ד מביאין בין ל"ל דוכן ידע ג"כ שאין חכמה נגד
 ה" ואינו לריך לשמוע להם: ב) אולי ל"ל חייבים בפר הקהל: ג) חסר כאן וע" לקמן ד' ה' ע"א:

ל: כתובות נח. נדרים יד: כריתות יז:], 3) ת"כ פ' ויקרא, ג) שבת לג.,

ד) ויבמות כ. וש"נו. ה) מ"כ פ' ויהרא.

ו"ל אלא לאו מדמהדה על רובא

ופד. ע"ש. ק) במ"ח נוסף: וחכלוהו.

ע) ורמכל לבוכל למובל פרשה זו.

תורה אור השלם

1. ואם נפש אחת תחטא בשגגה

מֵעם הָאֶרֶץ בַּעֲשֹׁתָהּ אֲחַת מִמְּצְוֹת יִי אֲשֶׁר לֹא תַעְשֶׁינָה וְאָשֵׁם:

מוסף רש"י

ה א מיי' פי"ג מהל' שגנות הלכה ו סתג עשין ריז: מב ג מיי שם הלי ה סתג שם:

יד מיי׳ שם פי״ד ה״ה סמג שם: יא ה מיי׳ שם פי״ג ה״ח סמג יב ו מיי שם הלי ה ופי"ב הל"ב ממג שם:

רבינו חננאל

למ״ד צבור מביאין: אמר אביי אף אנז נמי תנינא בפרק אלו הז אף אגן נמי ועינא בפרק אלו הן הנחנקין דגמר הוראה כשאומר המורה עשו דתנן לענין זקן ממרא חזר לעירו ושנה ולימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות כרון של כוו כטוו הוודו לכשות חייב. פי' דאלמא גמר ההוראה כשמורה לעשות: אמר רבא ל) אף אגן נמי תנינא ביבמות פ׳ האשה שהלך בעלה. הורוה ב״ד להינשא והלכה וקלקלה. פירוש נישאת ³) לכהן גדול ואח״כ בא בעלה תצא וחייבת בקרבן שלא התירוה אלא להינשא פי׳ שלא הונידוד אלא לחינשא פי בהיתר ואילו עשית כך פטורה היתה מן הקרבן ביופי כח ב״ד דאלמא הכי קאמרו לה מותרת אח להושא דאי אמרו לה מוחרח את כתם הוה משמע לכל אדם: אמר רבינא אף אנן נמי תנינא בפירקין הורו ב״ד לעבור על אחת כו׳. ותו לא מידי כלומר (משלהן) [משלשתן] נשמעינה ואין אנו צריכין לדב׳ אחר. דמשמע שאמרו לו עשה כך השמע שאמור לו עשה כן היינו (עבירה) [הוראה]: איכא דאמרי אמר שמואל אין ב״ד חייב עד שיאמר להז מוחריי ווייב עד שיאטו לדון מוחדין אתם לעשות רב דימי מנהרדעא אמר אפילו מותרין אתם נגמרה הוראה. אמר אביי והא אנן לא הוראה. אמר אביי והא אגן לא
תנן הכי כו' וקי״ל כשמואל
בלישנא בתראה דדייקי מתניתין
הכי: פיסקא והלך יחיד ועשה
שוגג על פיהם אקשינן למה
לי׳ למיתנא שוגג [ניתני] והלך
יחיד ועשה על פיהם פירוש דליכא לאיסתפוקי בהא דבין מזיד ובין שוגג פטור הוא מזיִד לאו בר קרבן הוא שוגג הא תלה יאו בי קובן ווא טוגנוא ואחר בב"ד כסבריה דהאי תנא. אמר רבא תנא שוגג לאשמעינן דאי הורו ב"ד שחלב מותר לאכול והלד הוא ואכל חחיכת חלר והוא חושב שהוא שומן דפטוו דהא אילו הודיעוהו שהוא חלב לא היה נמנע מאכילתו דבכלל יא היתר הוא בעיניו. ואי קשיא לך אמאי פטור והא עקרי כל לך אמאי פטור והא עקרי כל הגוף בהורייתז. ג) טעמא מפורש בתוספתא (פ"א) הורו ב"ד לעקור את כל הגוף. אמר אין דם בתורה אין חלב בתורה אין יום בונורה אין חלב בונורה אין פיגול בתורה הרי אלו פטורין. פי׳ מפר. לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין כיצד יש חלב בתורה אבל אין חייבין אלא על חלב הקרב לשמים כו'. פי׳ . דקטעו בקרא דכתיב כי כל אוכל יקטם בקראד מרב כלאוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה וגו' אי נמי חלב שעל גבי הקיבה והדקין כמפרש לקמן (ז ע"ב): א"ד דדייק רבא ממתניתין דקתני שוגג על פיהם פטור כלומר כשהיה שגגתו בדבר שהותר לו על פיהם. אבל אם

א) כ"ה ג"כ בתוס׳ הרא"ש ועי ב"ש: ב) עי' מהרש"א על רש"י: ג) נראה דחסר כאן ואולי ל"ל איכא למימר דמיירי כמפורש בתוספ':

תוספות הרא"ש

הוא שב אבל ידיעת חלב בלא חזרת בית דין לאו ידיעה הוא דאכתי לא אתידע ליה דאיכא איסור ולמה ישוב ואע"ג דכי ידע נמי דחלב אלא שתלה בב"ד שב מידיעתו הוא (דכי) ברו שב מחיפות הוא (וכי) [דכיון] דאי מתידע לבי דינא והדרי בהו איהו נמי הדר בה שאני התם דתולה ממש בב״ד שאני הוום רונולה ממש בידיעתו הוה הלכך אפילו שב מידיעתו פטור אבל נתחלף לו חלב בשומן לאו תולה ממש בבית יין הוה וכיון דשב מידיעתו הוא חייב:

ולמעמיך הא דתניא בעשותה יחיד העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור כו'. תימה מאי מייתי מברייתא טפי ממתני' וי"ל דברייתא אלימא ליה משום דדריש לה מקרא א״נ משום דמפרשי טפי או תלמיד היושב לפניהם וראוי להוראה כגון ^{d)} זה היינו שמעון בן עזאי: כגון דידע דאסור וקא

הא לא קשיא דסיפא זו ואין לריך לומר זו קסני. דהכי משמע לא מיבעיא זו דעשה עמהם לא תלה בב"ד ואין לריך לומר זו דעשה אחריהם דודאי לא תלה בב"ד וחייב קרבן וכל שכן אין לריך לומר היכא דלא עשו ועשה דחייב: גמיר. למד הדבר: וסביר. מבין דבר מתוך דבר: סנא משנה יסירה.

להכי איצטריך משנה יתירה שלא לצורך

לאשמועי׳ אפילו גמיר ולא סביר ולעולם יזו ואין צריך לומר זו קתני: וידע אחד מהן ויהע אחד מהן תלמיד ראוי להוראה גמיר וסביר הוא: שמעו או תלמיד וראוי להוראה: תרתי כגון שמעון כן עוחי ושמעון כן וומח. שהיו למה לי אמר רבא איצטריך סלָקא דעתְך יושבין לפני חכמים והיו ראויין להוראה כדאמרינן בפרק קמא דסנהדרין (ד׳ יז:) אמינא הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא דנין לפני חכמים שמעון בן עואי ושמעון סביר לא אמר ליה אביי להוראה גמיר וסביר בן זומה: המר ליה הביי. שמעון בן עוהי משמע אמר ליה אנא הכי קאמינא אי ושמעון בן זומא כי האי גוונא דידעי מההיא הוה אמינא ה"מ גמיר וסביר אבל שטעו ואפ״ה עשו אמאי חייבין קרבן והא מזידין נינהו ומזיד לאו בל קרבן גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה הוא: וקא טעה במלוה לשמוע דברי ממשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר סביר חלמים. אפי׳ למיעבד איסורא: לדידי ולא גמיר: ראוי להוראה וכו': כגון מאן אמר נמי. דאמרי כגון שמעון בן עואי ושמעון בן זומא כגון דקא טעו במלוה לשמוע דברי חכמים: לאיתויי מבעט בהוראה. רבא כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא א"ל אביי יכי האי גוונא מזיד הוא ולמעמיך הא שאם היה רגיל להיות מבעט בהוראה סדתניא בעשותה אחת סיחיד העושה מפי ואחר כך הורו שחלב מותר והלך זה עצמו חייב בהוראת ב"ד פמור כיצד הורו ב"ד המבעט ועשה על פיהם ואכל חלב לחייב שחלב מותר ונודע לאחד מהן שמעו או דהואיל והוא רגיל להיות מבעט השתא תלמיד יושב לפניהן וראוי להוראה כגון נמי מבעט וכשהוא אוכל חלב מפי עלמו הוא עושה ואינו תולה בב"ד הלכך חייב שמעון בן עזאי יכול יהא פמור ת"ל בעשותה קרבן: חולה בכ"ד פטור לאיחויי הורו אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת ב"ד וטעו וידעו שטעו וחזרו כהן. כין ב"ד פמור יאלא היכי משכחת לה כגון דידע שהביאו כפרתן רובין שלא הביאון והלך ראסור וקא מעי סבמצוה לשמוע דברי חכמי היחיד ועשה על פיהם פטור דתולה בב"ד הוא וברשות ב"ד הוא עושה: הא בהדיא לדידי גמי דמעו במצוה לשמוע דברי חכמי': קחני לה. במתני' (לקמן דף ג:) דר' שמעון פוטר: הא לא קשיא דתני כללא זה הכלל התולה בעצמו חייב: לאיתויי מאי לאיתויי ימבעם בהוראה תולה בב"ד לאיתויי זה הכלל והדר מפרש במתניתין: אם יהורו ב"ד וידעו שמעו וחזרו בהן הא בהדיא נפש חחם מחטח בשגגה בעשוחה. דמשמע נפש תחטא אחת תחטא בעשותה קתני לה תני והדר מפרש אמר רב יהודה תחטא הרי אלו שלשה מיעוטי דמשמע אמר שמואל זו דברי ר' יהודה אבל חכמים בעשותה מפי עלמו חייב למעוטי תולה אומרים היחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב מאי בבית דין דפטור. והני שלשה מיעוטי ר' יהודה דתניא אם נפש אחת תחטא בשגגה מפרש במסכת שבת בפרק המלניע (דף בעשותה הרי אלו ג' מעומין העושה מפי נג.) לר' יהודה חד למעוטי זה עוקר וזה מנים וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד עצמו חייב בהוראת ב"ד פמור מאי רבנז למעוטי יחיד שעשה בהוראת בית דין ים דתניא עדיין אני אומר מיעום קהל שחמאו דפטור: מביחין על ידיהן. מביחין חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר רוב קהל עליהן: במחי. חטחו: חילימה בשגגם שחטאו יהו פטורין שהרי בית דין מביאין על מעשה שלא בהוראם בים דין. דלא הורו בית דין כלל וכגון שנתחלף חלב בשומן ח) ידיהם פר ת"ל מעם הארץ אפי' רובה ואפילו שלא בהוראתם להכי הוי משמע מיעוט כולה במאי אילימא בשגגת מעשה וב"ד קהל שחטאו בשגגת מעשה גרידתא שלא שלא בהוראה] ב"ד מאי עבידתייהו שלא בהוראה חייבין אבל רוב קהל שחטאו בהוראת בית דין ב"ד מי מייתו שלא בהוראה בשגגת מעשה שלא בהוראה יכול יהו אלא בהוראה והא כי כתיב מעם הארץ פטורין שהרי ב"ד מביאין פר עליהם ת"ל מעם הארץ דמשמע דאפילו רובן חייבין בקרבן בשגגת מעשה דמייתו כל בשגגת מעשה הוא דכתיב אלא לאו הכי קאמר מיעום קהל שחמאו בשגגת מעשה חד וחד כשבה או שעירה: ומי מלים חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר בהוראה למימר הכי. שהרי ב"ד מביאין עליהם הא הן חייבין יכול רוב צבור שעשו בשגגת פר כי חטאו רוב קהל בשגגת מעשה מעשה יהו פמורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר [בהוראה] ת"ל מעם הארץ יאפילו רובו שלא בהוראה וכי ב"ד מייתו קרבן שלא בהוראה והא לא הורו כלל: אלא בהוראה. דהכי הוי משמע מיעוט קהל אמר ר"פ ממאי דלמא לא הן ולא ב"ד אי הכי שחטאו בהוראה כגון שהורו ב"ד ועשו מאי איריא דקמהדר על רובא לחיובא לאו על פיהם חייבין כשבה או שעירה שהרי

קהל שחטאו בשגגם מעשה. גרידתא חייבין כשבה או שעירה: שאין ב"ד מביחין עליהם פר בהורחה. כי הורו ב"ד ועשו מיעוט קהל שחטחו

כדקאמרת לא הן ולא ב"ד מאי איריא דקח מהדר על רובח לחיובח בשגגת מעשה דקתני אבל רוב קהל שחטאו בשגגת מעשה גרידתה יכול יהו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר בהוראה והן פטורין ת"ל מעם הארץ ואפי׳ רובו מהדר לעיל על רובא לחיוב אלא לדידך דאמרת לא הן ולא ב"ד דאכתי לא נפקא לך דמיחייבי מיעוטא בשגגת מעשה גרידתא אי הכי נהדר ברישא על מיעוטא דליחייבו בשגגת מעשה גרידתא ולבסוף נהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה גרידתה: חלה. מדקה מהדר על רובה ושביק מיעוטא שמע מינה דמיעוט בהורחה פשיטח ליה לתנח דחייבין כשבה או שעירה דהכי קאמר שאין בית דין מביאין עליהם פר בהוראה הא הן חייבין דיחיד שעשה בהוראת בית דין חייב וכי היכי דחייבין בהוראה (הם)

יחיד שעשה בהוראת ב"ד. סוכו נ"ד שחלב מותר והלך היחיד ועשה על פיהם, דחנוס הוח (שבת צג.).

תוספות הרא"ש (המשך) יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימיו תשמע ועל שמאל שהוא ימין השמע להם ת"ל ללכת ימין ושמאל את שיאמרו לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל שמאל שמאל מאי (כגון) [כדון] רי יוסי בשם ר' (לאלפי) [הילא לפי] שבכל מקום שוגג פטור ממלקות ומזיד חייב וכאז אפי׳ מזיד פוזור מפוי שחלה ומזיד חייב וכאן אפי׳ מזיד פטור ממלקות שאין לך אדם שיתרה בו אל תאכל לפי שהכל תופסין בו היתר ע"פ הוראת ב"ד הלכך אף לענין זה חשיב כשוגג כיון דלכ״ע הוי היתר וגזירת הכתוב היא כי היכי דרבים מביאין ע"פ הוראתם ליחיד נמי חשיב הוראת שגגה: זה הכלל וכו' (ד"א) [זו דברי] ר' יהודה דאמר יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור אבל חכמים אומרים רו) ומהדר חלמודא למעוא מאי ומאי רבנן ובתר הכי קאמר אמר רב נחמן אמר שמואל זו דברי [ר"מ כו' והא דל"ק זו דברי [ר״מ כר׳ הא דיר״ק ה דברי] ר״ש השנוי במשנתנו (דף ג:) הורו ב״ד וידעו שטעו וחזרו בהם בין שהביאו את כפרתם ובין יאו כפרתם והלך היח , ועשה על פיהם ר״ש פוטר אלמא ר״ש פוטר התולה בב״ד אפילו אםר שחזרו בהם והביאו כפרתם וכן רבי אלעזר ור"ע ובן עזאי רולהו מרירי החולה רר״ד פיזור משום דעיקר דברי האמוראים מצוא חכמים דמחייבי ומש״ה קאמר רב יהודה זו דברי ר' יהודה אבל חכ"א משום דמייתי ב' ברייתות דפליגי (עלי') [ע"כ] וגם ר"נ אשכח ברייתא דפליגי בה ר"מ (ורב נחמן) [ורבנן] בהא אבל לא אשכחן תנא דפליג על ר"ש דמתני': נפש כי תחטא אחת תחטא בעשותה מיעוטין. ירושל׳ מיעוט לרבות [וכא אתמר] מיעוט אחר מיעוט למעט. א״ר מתני׳ שני׳ היא דכתי׳ מיעוט אחר מיעוט (אחר מיעוט) כיון דכתבי תלתא מיעוטי דרשינן להו למיעוטא והיכי דכתיב תרי מיעוטי אמרי אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ותלמוד דידן לא סבר הכי רבפ״ק דסנהדרין (דף יד:) דריש עשרה כהנים דכתיבי גבי פדיון . הקדש למעט אחר מיעוט והכי ומירי לז דרל הירא דאירא למדרש כולהו למעוטי כי הכא דרשיי כולהו והיכא דליכא למדרש כולהו והיכא דליכא למדרש מכולהו מיעוטי אמרינז איז מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: במאי וילימא בשגגת מעשה. (והכא) [וה"ק מיעוט] הקהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין כל א' כשבה או שעירה שאין ב"ד מביאין פר על ידיהם לפטרם. רוב אין פו על ידיהם לפטום. רוב הקהל שחטאו בשגגת מעשה יכול יהא פטורין כל א' מלהביא כשבה או שעירה שהרי ב"ד מביאיז פר על ידיהם לפטרז: ב״ד מביאין פו על ידיהם לפטון: ביד מאי עבידתייהו להביא על הצבור בשגגת מעשה והרי לא עשו רהוראחח אלא רהטלח דרר וה״ף מיעוט הקהל שחטאו בהעלם דבר חייבין כשבה או שעירה שאין ב״ד מביאיז בהעלם דבר פר ע"י כל שלא חטאו רוב הצבור. רוב ל שחטאו בהעלם דבר יכול יהא פטוריז כל א' מלהביא כשבה

שב״ד מביאין פר צריך כל א׳ כשבה או שעירה: והא כי כתיב מעם הארץ בשגגת מעשה הוא

יכתיב. והיכי מרבה מניה רוב הקהל שעשאו בהעלם דבר: אלא לאו ה״ק מיעוט הקהל שחטאו בשגגת מעשה חייביז שאיז ב״ד די הדבר. ודר כי הדבר בית דוב הקות שכשה בהנכים ובית את אחד על בינים הקות שהוסאו בשנת נכלה הדבר מינום הקדל משום החאי מרצאון פר ע"י בהודא האלא הם חיניינן להביא כל אי כשבה או שעירה הלבך אית לן לאוקסי קוא במינום הקדל משום החאי על ידיהם והם פטורים הלכך אף בשגנת מעשה יהא פטורין מכשבה או שעירה: א"ח מאי אולמי? דמיעוט מרוב. פירש"י ז"ל אם כדקאמרת דלא הם ולא ב"ד חייבין מאי איריא דקמהדר ארובא לחיובא לחו בשגגת מעשה דקתני אבל רוב הקהל שחטאו בשגגת

ובסוף מהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה ש"מ מיעום בהוראה חייבין הן כשבה ושעירה ושלא בהוראה בשגגת מעשה חייבין מכדי תרוייהו סתמי תנן ממאי דקמייתא ר' יהודה ובתרייתא רבנן אימא איפכא מאן שמעת ליה דרריש מיעומי כי האי גוונא רבי יהודה היא »דתניא רבי יהודה אומר זאת

מכלל דמיעום בהוראה קיימא ליה דמיחייבו

בהוראה ונהדר ברישא על מיעום' דמיחייב

בשגגת מעשה ולבסוף ניהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה יאלא לאו מדלא

מהדר על מיעום דמיחייבין בשגגת מעשה

- היכות דמיעוט אחי למעוטי דבר אחד כמו גבי ההנים כהן ולא ישראל החם אחי לרבויי. אבל היכא דכל חדא אחא למילתא לחוד כדהכא וגבי ואת היא העולה החם אתי למעוטי: מצוב הארץ אפידו מקצחו. לא גרסינן מעם דהא לעיל יליף מיניה פרט . מממר ול"ג נמי אפילו מקצח דגלאו הכי יחיד ואפילו הרבה משמע דמכיאין מדמהדר ארוצא. וה"ג בח"כ עם הארץ אפילו רוצו ואפילו כולו: ש"ש מיעוש בהוראה חייבין. תימה מהיכי תיתי דאפילו אי מברייתא משמע הכי מ"מ אסמכתא מהרא לא חזינן שיהיו תינה מהיכי מיתי הספינו הי מברייתה משמע הכי מ"מ הסמנסת מקרה וה חדין שיהיו מייבין בתקום הוראה ועד הפינו הי מבריית משמע הקר בייתה אל משום לל מהדר ברשה ממיעוטא הא לא אינטרך דהא מיחיד ילפיט כי היכי דהוא חייב הכי נמי מיעוט קהל. וכן משמע בחות הכהנים דשנים ושלשה יש להן דין יחיד ונואה בעירים, שכי הגרסי מאר מיעוט מרובא בלומר מא שלא מיעוט מרובא ומאי באל מיעוט מרובא משמע מרובא להבריך אלא מהאינטריך למילף רובא שמע מינה למאי דקשמר לא בייר אלי לדבריך אלא מהאינטריך למילף רובא שמע מינה דמייעוט ששיטא ליה משום דמיימי נמי בהוראה כשבה או שעירה:

חוא משנה יתירה דאפי' נמיר ולא מביר. חימה דלה ליחני במחני' כ"ה חלמיד שהינו הוא בשבו יודרה אפל בפני הוא בברי ניתנה זמו יודר במנים מחים שלים. ראו לה הוראה וכ"ח דא"כ הוה משמע דלא במיר ולא סביר דרא מרישא דעיעון דקמני ועשה יחיד על פיהם דפטור. וי"ל דקמ"ל דאפי׳ גמיר וסביר הוה שוגג דטעה במלוה נוע דברי חכמים וחייב דלא תימא מויד הוה: ולישצפוך הא תגיא תא היא בת"כ וגרסי' בה כגון שמעון בן עואי ולהכי אלימא טפי

. טי דמבוה [']לשמוע דברי חכמים. כדכתיב לא תסור מז הדבר אשר יגידו לד ימיז ושמאל והיינו שגגה דידיה. ירושל׳ וכי טפי דפובה לשמשב דברי זוכמים. סדכותי או או הוד מן הדבד השר אידו לך ז'קין משמה והידים אניהידיה, ידופה רופל דברי יש נרין ושנגה) [דרוך לשנגה ליהור) אינו יודע אותו רבר אין זה שמעון בן עזאי ואם יודע את הדבר האינו יודע כל הנוהר כולה שמעון בן עזאי הוא אצל אתו רבר בי אנן יימיק ביודע כל התורה כולה היודע אותו רבר אלא שטעו לומר תורה אמרה אחריהן ואם בטועה לומר תורה אמרה אחריהן אין זה שמעון בן עזאי כהרא דתני (כלל) (יכול) אם

אין ב"ד מביאין פר עליהם רוב לבור

שעשו בהוראה יכול יהו פטורין ת"ל

מעם הארץ דאפילו רובן חייבין: ומי

מנים חמרם הכי. שלבור מביחין

קרבן והא כי כתיב מעם הארץ בשגגת מעשה גרידתא הוא דכתיב ומהכא לא נפקא דליחייבו רוב קהל בהוראה כלל: אלא לאו הכי האמר מיעוע (בשגגת מעשה) על פיהם: הא הן חייבין. בהוראה כשבה או שעירה דיחיד

שעשה בהוראת ב"ד [חייב] וכי היכי דחייבין בהורחה ה"ל חייבין בשגגת מעשה גרידתה: אכל רוב קהל שחטאו בשגגת מעשה גרידתה יכול יהו פעורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר בהוראה. והן פטורין כדאמר לקמן [ה.] ר״מ אומר שבעה שבטים שחטאו ב"ד מביאין עליהם פר בהוראה והן פטורין וכי היכי דבהוראה פטורין הן לפטרו נמי בשגגת מעשה גרידתה: מ"ל מעם החרן דחפי רובו. חייבין בשגגת מעשה גרידתה דמייתו כל חד וחד כשבה או שעירה דהאי דכתיב מעם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב אלמא שמעינן מהא מתני׳ יחיד אומר רישא דמתני׳ הכי איתא בת"כ מי

שעשה בהוראת ב"ד חייב. ועדייו אני בעשותה יכול יחיד שעשה חייב שנים שעשו פטורין ת"ל מעם הארץ אפילו מרובין ועדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין פר על ידיהם וכו': אמר רב פפא ממאי דלמא לא הן ולא ב"ד. וה"ק מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין שאין ב"ד מביאין

פר עליהם בהוראה והן המועט נמי פטורין דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: אי הכי כו'. א"כ כדקאמרת לא הן ולא ב"ד לא מחייבי בהוראה כלל א"כ מיעוט

קהל בשגגת מעשה גרידתה נמי ליפטרו כי היכי דמיפטרו בהוראה דאי הכי

דחייב בשגגת מעשה: לחו מכלל דמיעוע. קהל בהוראה פשיטא ליה לתנא דמיחייבי בהוראה כדאמר הא הן חייבין דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב וכי היכי דמיחייבי בהוראה (שם) הכי נמי מיחייבי בשגגת מעשה גרידתא ואמטו להכי קא

הכי נמי שלא בהוראה בשגגת מעשה

חייבין וכיון דקיימא ליה לתנא דמיעוט בשגגת מעשה גרידתא חייבין הלכך קא מהדר על רובא לחיובא ולעולם

שמעינן מהא מתניתין דיחיד שעשה בהוראת בית דין חייב שמע מינה: 100

יזאת תורת העולה היא הרי אלו שלשה

מיעומין ואיבעית אימא עדיין אני אומר לא

מצית מוקמת לה כר' יהודה דקתני רוב קהל

שחמאו ב"ד מביאין על ידיהן פר ואי רבי

יהודה האמר צבור הוא דמייתי ב"ד לא דתנן 🕫

רבי יהודה אומר שבעה שבמים שחמאו

מביאין ז' פרים ורב נחמן אמר שמואל זו דברי

ר"מ אבל חכמי' אומרי' יחיד שעשה בהוראת

ב"ד חייב מאי ר"מ ומאי רבנן דתניא הורו

ועשו רבי מאיר פומר וחכמים מחייבין מאן

עשו אילימא ב"ד מ"ם דרבנן דמחייבי והתניא

יכול הורו ב"ד ועשו ב"ד יכול יהו חייבין ת"ל

הקהל ועשו סימעשה תלוי בקהל והוראה

תלויה בב"ד אלא הורו ב"ד ועשו רוב קהל

מאי מעמא דר' מאיר דפומר אלא לאו הורו

ב"ד ועשו מיעום קהל ובהא קמיפלגי מר סבר

יחיד שעשה בהוראת בית דין פטור ומר סבר

יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב אמר רב פפא

דכולי עלמא יחיד שעשה בהוראת ב"ד פמור

אלא ב"ד משלים לרוב צבור קמיפלגי מ"ם

ב"ד משלים לרוב צבור ומ"ם יאין ב"ד משלים

לרוב צבור ואיבעית אימא הורו ב"ד ועשו

רובו של קהל שומאן חכמים רבי שמעון היא

דאמר צבור מייתי וב"ד מייתי ואיבעית אימא

שבם שעשה בהוראת בית דינו סומאן חכמי'

רבי יהודה היא דתניא שבט שעשה בהוראת

בית דינו אותו השבם חייב ואב"א כגון שחמאו

ששה והן רובו של קהל או שבעה אע"פ שאינן רובו של קהל ומתניתין מני ר' שמעון

בן אלעזר היא דתניא סרבי שמעון בן אלעזר

אומר משמו יחמאו ששה והן רובו של קהל

או שבעה אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין אמר רב אמי יובהוראה הלך אחר רוב יושבי

ארץ ישראל שנאמר יועש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים

לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום מכדי כתיב וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת

עד נחל מצרים למה לי שמע מינה יהני הוא ראיקרי קהל אבל הנך לא איקרי קהל פשימא מרובין ונתמעמו

היינו פלוגתא דרבי שמעון ורבנן מועפין ונתרבו מאי מי פליגי רבי שמעון ורבנן ר"ש דאזיל בתר ידיעה מחייב

ורבגן דאזלי יבתר חמאת פטרי יו(או לא) מאי ותיסברא אימור דשמעת ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה [היכי

דהוי רדעה וחמאה בחיוב] ידיעה דלא חמאה מי שמעת ליה דא"כ לייתי כי השתא אלא ר"ש חמאה וידיעה

בעי איבעיא להו הורו ב"ר חלב מותר ועשו מיעום הקהל וחזרו ב"ד בהן והורו ועשו מיעום אחר מהו כיון דשתי

ידיעות נינהו לא מצמרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצמרף ואם תמצא לומר כיון דאידי ואידי חלב

הוא מצמרף מיעום בחלב שעל גבי "הקבה ומיעום בחלב שעל גבי דקין מהו הכא ודאי כיון דבתרי קראי

קאתי לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף ואת"ל שם חלב הוא ומצטרף מיעוט בחלב ומיעום בדם מהו הכא ודאי (כיון) דתרי איםורי נינהו ₪[וכיון דאין איםורן שוה] לא מצמרף או דלמא כיון ₪(דאיםורן

שוה) דקרבגן שוה מצמרף ואת"ל כיון (דאיסורן שוה) דקרבגן שוה מצמרף מיעום בחלב ומיעום בעבודת

כוכבים מהו הכא ודאי אין איסורן שוה ואין קרבנן שוה יאו דלמא כיון דאידי ואידי כרת הוא מצמרף תיקו איבעיא להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקחל ומת אותו ב"ד ועמד ב"ד אחר וחזרו ותורו ועשו מיעוט אחר אליב"

יג א מיי׳ פי״ב מהל׳ שגגות הל׳ א סמג עשין ריו: יד ב מיי שם פייג הל' ב סמג שם: שו ג מיי שם הל' ב ופייב הלי ה: שו ד ח מיי שם פייג הלכה ב סמג שו ד ה מיי

יו ב חיים שם מלי ג מחו שם: ובכ״מ:

רבינו חננאל

נתחלף לו חלב בשומז ואכלו דשגגתו אינה בדבר שהותר על פיהן. דשומן מעיקרא שרי וקאי: מלתא דפשיטא ליה לרבא מבעיא ליה לרמי בר חמא דבעי הורו ב״ד שחלב מותר ונתחלף חלב בשומן ואכלו מהו. פי׳ לדעת האי תנא: אמר רבא ת״ש דתנן הלך היחיד ועשה שוגג על פיהם. שוגג על פיהם למה לי. לאו לאתויי הורו ב״ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומז ואכלו דפטור ודחינז דלמא בשומן האוגג על פיהם הוא הכי קאמר שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב. אית דאמרי אמר רבא ת״ש הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם פטור מאי לאו שוגג על פיהם פטור הא נתחלף שוגג על פיהם פטור הא נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב. ודחינן דלמא הכי קאמר והלך יחיד ועשה דמשמע הדבר שהורו כגון שהתירו החלב והלך ואכלו או שוגג (או) על פיהם. דודאי לאתויי הך תני ליה. ס״א ועשה או שוגג (או) על פיהם בפלוגתא הורו בית דין שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור (ושמואל) [ור״י] אמר חייב פי׳ לדעת תנא דמתניתין ומותבינן אר׳ יוחנז מהא דתניא בספרא ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם . שאם חטא בשוגג אינו מביא קרבן. דכל עבירה שהתירה אדם קיבן וכי לביוו מומר. עכשיו לעצמו נקרא עליה מומר. עכשיו אם היה זה נהוג לאכול חלב במזיד ואכלו פעם אחת בשוגג אינו חייכ להכיא ותניא כתוספתא את חייב לחביא חוביא בתוספות האוכל שקצים הרי זה מומר [כר׳] עד ר׳ יוסי ב״ר יהודה אומר אף הלובש כלאים ר׳ שמעון בן יוסי אומר משום ר' שמעון מה ת"ל אומר משום ר' שמעון מה ת"ל אשר לא תעשינה השב מידיעתו. פירוש אם ידוע שאילו הודיעו אדם כשהיה אוכל החלב חלב הוא אום כשהיה אותו יביא קרבן זה כי היה פורש אותו יביא קרבן על שגגתו יצא מומר שאינו שב מידיעתו פי׳ הכי קרי בי׳ ר״ש אשר לא תעשינה. כלומר נפש שאין עושה בדעתה חייבת והאי דנתחלף לו חלב בשומן אילו נאמר לו חלב הוא זה לא היה פורש דבחזקת היתר הוא החלב בעיניו דהא התירוהו לו ב"ד וכל וה מפורש בפרק ג' מזה המסכת. אמר רב פפא קסבר ר' יוחנן דכיון ראילו נודע לב"ד כי אסור הוא היו

תוספות הרא"ש (המשך)

רוב השבטים: פשיטא מרובים ונמעטו פלוגתא ר״ש ורבנן דתנן חטאו עד שלא נתמנו ונתמנו הרי הם כהדיוטות אלמא אזלינן בתר חמא כי אשחני מחיור ווטא כי אשועי מחיוב לחיוב והה"נ כי אשתנו מחיוב לפטור הכי אי סברי רבנן יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור ואי סברי חייב ה"נ אשתנאי מחיוב לחיוב ואזלינן בתר מעיקרא: מועשין ונתרבו מאי. פי' רש"י ז"ל הא דמבעיא מאי. פיי רש" היי הוא המבעיא לן באינטיטין (נתרבו משום דלא דמי ממש לחטאו עד שלא נתמנו דמונטין כי חטאו בהוראה לאו בני קרבן נינהו לאחויי כשבה או שעירה אבל מורבין ונתמעטו דמו ממש לחטאו עד שלא נמנו דהכא מרובין כי חטאו בני קרבן נינהו. ואי רבנן דהכא סברי כרבנן יהודה דלטיל דאמרי דרי יהודה דלעיל דאמרי יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב ליכא לפרושי הכי וא״נ סברי כר׳ יהודה דפטור יחיד שעשה בהוראת ב״ד וצטח יחין שנשח בוחואו בין נראה להרמ״ה ז״ל דלא מסתבר לפלוגי בין נשתנה מפטור לחיוב ובין מחיוב לחיוב הלכך ליכא ליכא הלכך ליכא לספוקי בהא אליבא דרבנן וכ״ש אליביה דר״ש אליביה דר״ש

אליביה דר״ש דכיון דאפ״ כי מחיוב לחיוב פטור כ״ש מפטור (לפטור) [לחיוב] ופי׳ דקאמר מועטין ונתרבו מאי ידע להך טעמא דקאמר במסקנא ולמבדק יטהוב היודה ניחד בשה דכש במשח (שמח) (חידה] פי "אפהו מישט והגבו לאי יינון סבטה יוקום במה יונה במשקטה המבדען הל דהוט א היינות בחד חיובא קא בעי ולכך פטור כי נודע להם משנחמנו דאי ביריעה לחוד סני ליה לריש דאויל בת רייעה שעיר אלא ודאי תרוייהו בעי הלכך מודה ר"ש דפטור וכ"ש לדבנן דאולי בתר מעיקרא דפטור מפר העלם דבר וגם מכשבה או שעיר שעיר אלי סברי סר יהודה דפטור יחיד שעשה בהוראת ב"ד ואי סברי כרבנן דמוזייבי יחיד שעשה בחוראת ב"ד ואי סברי כרבנן דמוזייבי יחיד שעשה בחוראת ב"ד האי סברי כרבנן דמוזיבי יחיד שעשה בחוראת ב"ד האי סברי כרבנן דמוזיבי ואיך אם נודע להן מתחילה דר"ש סבר במועטין ותרבו דלרבנן דאולי בתר מעיקרא מייתי כשבה או שעירה כדין מועטין ולר"ש פטרי אף אם נודע להן מתחילה דר"ש סבר במיכון הידה שפשה בהוראת ביד פטור והא דפשמע לישעא דחלמודא רלא פליני כלל משום דעיקר הך סוגיא מדובא דפר העלם דבר מידרי ובהא (לא) פליני ועוד דבפלונתא דחיובא דפשבה או שעירה אינו נכנס כמחלוקת דריש ורפנן דחטאו עד שלא נתמנו דהא אפי נודע להם עד שלא נתרבו דאיכא דייעה וחטאה בהדדי פוטר ריש: כיון דמתרי קראי נפקא. דחלב שעל הקיבה דאקשתי נפקא לן בחוליך פרק אלו טריפות (דף מט) מאת החלב המכסה את הקרב חלב שעל גבי הדקין דריש רי עקיבא התם מאת כל החלב אשר על הקרב: פרק אלו טריפות ורף מט) מאת החלב המכוסה את הקרב תחלב שעל גבי הדקון דריש ר' עקיבא התם מאת כל החלב אשר על הקרב;
או דלמא כיון דאיסורן שורן. דתורייהו איסור אכילה וקרבן שוה דעל [שתיהן] מביאין צבור פר העלם דבר: (אבל שאר עבירה) [חלב
ועבודת כוכבים] אין איסורן שוה שזה באכילה ווה בעבודה ואין קרבן שוה דעל חלב מביאין צבור פר חטאת ועל (שאר) [עבודת
נוכבים] פר לעולה ושעיר לחטאת ואנחנו הזה מציי להבליע עוד ואת"ל ולימא הכי מיעוט בחלב ומיעוט בדם הכא ודאי כיון דבי
איסורי הוי לא מצרפי או דלמא כיון דאיסורן שוה מצטרפין ואת"ל כיון דאיסורן שזה מצטרפין מיעוט בחלב ומיעוט בעריות מהוט
בינון דאין איסורן שזה לא מצטרפי איד יכון דקרבנו שזה מצטרפין [את"ל כיון דאיד ואדי כרוע מינוטר מול בעירות ומיעוט
בעבודת כוכבים שאין קרבנן שזה מהו הכא ודאי הא אין קרבנן [שזה] איד כיון דקרבין ואדי לאיד מצטרפין: איבעיא להו הורו
ביעבודת כוכבים שאין קרבנן שזה מהו הכא ודאי הא אין קרבנן [שזה] איד כיון דאידי ואדי כרות נינהו מצטרפין: איבעלא להו והורו

בורג ... אלא הלב המכסה את הקרב וכן דם מאי איכא למימר מיהו לפי החוספי דמכילתין ניחא אלא אלב המכסה את הקרב וכן דם מאי איכא למימר מיהו לפי החוספי דמכילתין ניחא דתה לקיים מאות חייבין כילד יש חלב זרם בחורה אבל אין חייבין אלא על הקרב לשלמים. ואשי בש בחורה וחידר וחידר וחידר שהור שהיה הא דקתני כה"ג דמשמע דוקא משום שידעו בינחים שטעו בחלב דהא אפי לא ידעו נמי הלי לתבעי בדקאמר תשום דשר מינים שם שוה בל ולא חלב אלא תקטי אבג אחריני. והא ללא פשיע מהסוא לעיל עד שיהיו כולן בשגבה אחת. דהכא כיון דמליא בצ"ד היי וכא ללא פשיע מהסוא לעיל עד עם שיהיו כולן בשגבה אחת. דהכא כיון דמליא בצ"ד היי וכא לא פשיע מהסוא לעיל עד עם שיהיו כולן בשגבה אחת.

והם דמם שפיע מהסחם דניעי כד שיחים וכנן בפגבה מחת. דהכם כיון חמים כנייה היי במנה מתם. בהכם כיון חמים כנייה היי מנכה אמת: זותו שבורה בובכים פותרת. ציע מה ניתו מין שלון קדנניתום ויון אם נימו שנבנה אמת: והום דמבים פותרת. ציע מה דוקא מיעשים אל היי רוצו בסוף אל אלטמרכ למעוטים שיתבכר בפר לההוא מעשים. אייד לייש אבל הא דמאי אייד מבל הא דמאי היי ממחלה רוצא ולצסור מעשיט אין מישט מצטרף לרוצא כיון שכבר נתחייבו רוצא מקרבן. אלא בי תיבעי דך בר: צ'יע אי היי מול למבעיא מני למדי ב"ד מיימי אם ממו מעשט צבור הראשונים ולא נודע כי אם אל אלו המיים מי אמרי? ב"ד מיימי) דמיית הם הורו מעשט צבור הראשונים ולא נודע כי אם אל אלו המיים מי אמרי? ב"ד [מיימי] דמיית הם הורו

שלה כדת או לא והא דנקיט מת ב"ד ולא נקיט הורו ב"ד אחר דלא אפשר כי אם בסנהדרי גדולה:

ועשו מיעוט קהל על פיהם דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור ומתו מקלמן של רוב קהל ונמרבו אלו ולאחר שנמרבו נודע להם שחטאו דהני מועטין ונמרבו לא דמי ממש לחטאו עד שלא נממנו דמועטין כי חטאו בהוראה לאו בני קרבן נינהו דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור אבל כי חטאו כהן משיח ונשיא עד שלא

נחמנו נעשו בני קרבן ומחייבי לאחויי כשבה או שעירה אבל מרובין ונחמעטו דמי ממש לחטאו עד שלא נחמנו דהא מרובין כי חטאו בני קרבן נינהו ואמטו להכי קאמר במרובין ונתמעטו דהוי פלוגתא דר"ש ורבנן אבל במועטין ונתרבו איבעיא לן אי דמי לפלוגתא דר' שמעון ורבנן אי לא מי אמרי ר"ש דבתר ידיעה אזיל דאמר אם נודע להם עד שלא נחמנו חייבין כבתחלה הכא נמי מחייב דכי אתיידע להו בחיובא אתיידע להו דכי נתרבו אתיידע להו ומביאין פר ורבנן דבתר חטאה אזלי דאמרי הרי אלו כהדיוטות הואיל וחטאו כי לא נתמנו הכא נמי אזלי בתר חטאה וכי חטאו אכתי מועטין היו ופטורין דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור: ותסברה הימור דשמעת ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה. דאמר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין היכא דהוי ידיעה וחטאה בחיוב: כי השתא. דלהוי כי חטאו משנתמנו דלייתי פר ואמאי קתני משנתמנו פטורין אלא מדקתני פטור ש"מ דר"ש חטאה וידיעה בעי בחיובא ומועטין ונתרבו לדברי הכל פטורין דכי חטאו בפטור חטאו דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור: או דלמא כיון. דחלב שם אחד הוא דבין חלב המכסה את הקרב ובין חלב המכסה את הדקין שם אחד הוא שחלב סתם איקרו: ליון דתרי איסורי נינהו. דחלב אינו שוה בכל דחלב חיה מותר: או דלמא כיון. דאילו לבור אכלי האי חלב והאי דם שלא בהוראה בשגגת מעשה מייתו כל חד וחד אי בעו כשבה מייתו אי בעו שעירה מייתו דמלי אשוויי קרבנס השתא נמי כי עשו בהוראה מלטרפי: ומיעוט בסרא בעבודת כוכבים. קרבנם שעירה ולא כשבה:

ואם סורם העולה היא העולה. זאת היא העולה הרי אלו שלשה מיעוטי חד פרט לנשחטה בלילה וחד פרט לנשפך דמה וחד פרט ליניחת דמה חוץ לקלעים שאם עלתה על גבי המזבח תרד דלא הויא עולה חשובה והכי נמי מפרש במסכת נדה בפרק יולא דופן (דף מ.): ז' שבטים. דהוו רוב

> יהודה דשבט א' איקרי קהל [ה:] והן מביאין יארט דעבע מי מיקרי קיאר ניאין זיאן מכינדן ולא ב"ד [ד:]: הוראה סלויה בנ"ד. דכתיב ונעלם דבר ⁹ דהיינו שהורו לעבור מעיני הקהל דהיינו ב"ד: ב"ד משלים לרוב לבור. דעשו עם מעט לבור והשלימו לרוב לבור: ^מ [לבור מייסי]. ור' מאיר פוטר לבור דהא קא מייתי ב"ד כדאמרי" לקמן [ה.] רבי מאיר אומר שבעה שבטים שחטאו בית דין מביאין עליהם פר והן פטורין ^ל. ואי קשיא הא אמרי׳ בכל התורה אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות והיכי אמרי׳ אלו ג׳ מיעוטין דממעטינן אותם בירושלמי מי מפרש ה״מ היכא דליכא אלא ב׳ מעוטין אבל הכא דאיכא ג׳ מיעוטין בזה אחר זה בחד קרא כולהו אתו למעט וכן בל"ב מדות מלאתי: אותו השבט חייב. להביא פר דקסבר שבט אחד אקרי קהל: רבי שמעון בן אלעור אומר משמו. של ר' מאיר. והא מתניתא מפרש לקמן י: אמר רב אסי ובהוראה. דקיי"ל כי הורו ב"ד ועשו רוב קהל על פיהם שמביחים פר: הלך חחר רוב יושבי׳ בחרץ ישראל. דאותם שבחולה לארך אינן מן המנין ולא אותן דמנחל מלרים ולחוץ דחולה לארץ היא: פשיטא מרובין ונסמעטו. כגון שהורו ב"ד ועשו רוב קהל על פיהם דנתחייבו להביא פר ולא הספיקו להביא פר עד שנתמעטו שמתו מהלתן היינו פלוגתה דר׳ שמעון ורבנן דתנן (לקמן י.) חטא כהן משוח ונשיא עד שלא נתמנו דהיו חייבים להביא כשבה או שעירה ולא הספיקו להביא עד שנתמנו הרי הן כהדיוטות ונחייבם להביא כשבה או שעירה כבתחלה הכא נמי חייבין פר כבתחלה רבי שמעון אומר וכו׳ הכא נמי אם נודע להם עד שלא נתמעטו חייבין להביא פר אבל אם נודע להן משנתמעטו פטורין: מועטין ונסרבו מחי. כגון שהורו בית דין

> שבטים מביאים שבעה פרים דקסבר ר'

א) לקמן ה., ב) נשסן, ג) נעירובין פג. וש"נן, ד) (לקמן ה:, ה) [שם מנ. וש"נן, ד) (לקמן ה:, ה) נ"ש מוספתה פ"ח], ו) גי׳ ב"ש, ו) [לפמ"ע רש"י ד"ה או דלמה וכר מוכח דגרסתו הקרב, ה) רש"ח, ט) ומ"ו. י) וויקרא דו. ל) ועי׳ רש"א. () [ער גליון הש״ם לרע״ח], מ) [הוריות פ״ח ה״ח], () [דף ה.],

תורה אור השלם

1. צו את אהרו ואת בניו לאמר ז. זו אָר הָעלָה הַוּא הָעלְה על מוֹקְרָה עַל הַמִּוְבַּח כְּל הָלִיְלָה עד הַבּקָר וְאֵשׁ הַמִּוְבַח תּוּקָר עד הַבַּקָר וְאֵשׁ הַמִּוְבַח תּוּקָר ויקרא ו ב בר: 2. וַיַּעָשׁ שְׁלֹמה בָעַת הַהִּיא אֶת בָּתָת וְבָל יִשְׁרָאַל עָמוֹ קָהָל גְּדוֹל בָּתְבוֹץ חֲמָת עַד נַחַל מִצְרִים בִּלְבוֹא חֲמָת עַד נַחַל מִצְרִים אַלהִינוּ שִׁבְעַת יְמִים איר ארניה עשר יום: יְבֶּבְ יְיְבֶּי בְּיְבֶּעָת יְמִים אַרְבָּעָה עָשְׂר יוֹם: מלכים א ח סה מלכים א ח סה

מוסף רש"י

ואת תורת העודה היא. זאת היא העולה הרי אלו ג' מיעוטין, לפי שבא המקרא הזה ללמדנו על הפסולין שעלו למזכח דלא ירדו, דילפיטן מעולה על מוקדה על המזבח כל הלילה, משעלה על מוקדה חהא שם כל הלילה, לפיכך מיעט לך בו ג' מיעוטין למעט ג' סני תלתא פסולי (נדה מ. ובעי"ז ישני מנמת שפוני (נוזו מידובי ל זבחים שם) זאת מיעוטא והיא מיעוטא וה"א דהעולה מיעוטא, דמשמע העולה המיוחדת, כשרה דמשמע העולה המיוחדת, כשרה ולא פסולה. למעוטי הני פסוליו שאפילו עלו ירדו, דלא חימא כל הנוגע במובח לכל פסולין אחא (זבחים פד.).

תוספות הרא"ש

מעשה יהו פטורים שהרי ב״ד מביאין פר בהוראה והם פטורים ת״ל מעם הארץ ואפי״ פטורים ת"ל מעם הארץ ואפי" רובו דמחייבי בשגת מעשה ומתוך זה משמע דמעוטא בשגגת מעשה פשיטא לן דמחייבי משום דאין ב"ד מביאין עליהן והם עצמם חייבים דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב וכי היכי דמחייבי בהורא׳ ה״נ מחייבי בשגגת מעשה דאית לן לאוקמי קרא במיעוט הקהל משום דאשכחן בה קרכן זה בין בשגגת מעשה בין בהעלם דבר ומש״ה מהדר ארובא לחיובא ואי כדקאמרת לא הם ולא ב״ד א״כ מאי אולמי דמיעוט דפשוט לן דחייבין בשגגת מעשה טפי מרוב דקמהדר ארובא (וחישבנהו) [לחייבנהו] אדרבה (ווישבמון) (יוישבמון אית לן איפכא מסתברא דטפי אית לן לאוקמי חיובא דשגגת מעשה ברוב קהל שחטאו לחיוב כל א' וא' כשבה או שעירה שכן מצינו שחפץ הקב״ה בכפרתם שנתן להם כפרה בהעלם דבר [אבל מיעוט] שאין ב״ד מביאין עליהן פר והן פטורין [גם] בשגגת מעשה יהיו פטורין אלא ודאי מדפשיטא ליה לתנא דמיעוט בשגגת מעשה חייבין וקמהדר ארובא אלמא יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב וכי היכי דמיעוט מחייבין בהעלם דבר כל א׳ כשבה בהעלם דבר כל א' כשבה או שעירה ה"נ בשגגת מעשה גרידא (וא"ת] לאו ממיעוט בהוראה קמא ליה לתנא כי היכי דתקשי לך כיון דמיעוט בהוראה פטורין אשתכח דאכתי לא נפקא לן דמחייבו מיעוט בשגגת מעשה גרידתא ואדמהדר ארובא דליחייבא אול אורבא הידתא נהדר אשגגת מעשה גרידתא נהדר ברישא אמיעוטא דליחייבי בשגגת מעשה ולבסוף נהדר ארובא לחיובי בשגגת מעשה

דמ"ד ב"ד מייתי לא תיבעי לך דהא ליתנהו אלא כי תיבעי לך אליבא דמ"ד צבור מייתי מאי צבור הא קאי אית ספרים דגרסי דחגן ר' יחודה אוסר י"ב שבסים שחסאו סביאין י"ב פרים וכן נואס
דסכי מנן ברשא דמתני ונתר הכי תני ו' שבטים טחסאו סביאין י"ב פרים וכן נואס
דסכי מנן ברשא דמתני ונתר הכי תני ו' שבטים כוי ולא שפיק רישא דמתניתין
למנקט סיפא: ר"ם סבר יחיד שעשה בחוראת ב"ד פסור. מימה מאי דוחקרי לכך לממא
ר"מ מ"ל דוקא מימד שטשה חייב אבל שים ושלסה שעשו פטורים ולית ליה בריים
ור"מ אית ליה לפטור ומיהו כיון דלא מלינו תנא דמחלק בין א' לשנים דחיק למימר הכי:
ור"מ אית ליה דפטור ומיהו כיון דלא מלינו תנא דמחלק בין א' לשנים דחיק למימר הכי:
בון שרין וברדו שאי. פרש"י (בעלא) ובעיין דהכי לאז בני קרבן כמו משיח וושא לשלע מ"ל היובי מרובין ומתעטו כי מתעטו לא
בני ערבן נינהי אם לא דבתר תטאם לאינו אבל החשה מרובין ומתעטו כי מתעטו לא
מבי ערבן נינהי אם לא דבתר תטאם למאל מושליה
מביע ליבן נינהי אם לא דבתר תטאם למוער דאפי" ר"ש מודה בשטור כדפי ואיל: חורד
מביע ליבן במפבח את הקרב ברי. מינה דאפי" למען לד, אין צ"ד חייבין עד שיורו בדבר ב"ד שחצב המבסה את הקרב כר'. מימה דאמרי לקמן (ד.) אין ב"ד חייצין עד שיורו בדבר שאין הגדוקין מודין ובשלמא חלב שעל הדקין דאמי מריבור' (חולין מט) ניחא דאין הגדוקין מודין בו

> מעם הארץ והכי איתברר לו דמיעוט בשגגת מעשה לאו ממיעוט בהוראה קמא ליה לתנא אלא מקרא בהדיא הוא דקמא ליה והאי כצם והאך קורה איזבור עך הינה טוב שבאת נופטו האר שמונים בווהאות קטאיר זיתומה איקור בווה יוהרו קטאיר קרקת במערה דקאבר בתר הכי צידובור עך אני אומר מיעוט הקהל שחטאו בשגנת מעשה חייבין שאיך [בידי] מביאין על יוידים פר בהוראה לאו למימר דמהכי נפקא ליה לתנא אלא משום דכיון דנפקי ליה לתנא מרובים דהתרבי בחייבים בשגנת מעשה גרידתא מקרא בהדיא כדקתני ת"ל מעם הארץ ואפי? (בא) מרובים קא בעי למידק השתא אהני מרובין דאתרבי לחיובי מקרא אי במיעוט הקהל בלחוד או אפילו ברוב הקהל ור דכ"ע סברי חייב אלא דניתא ליה למימר דכולהו סברי כמתניתין ועוד דר"מ אית ליה בפרק המצניע דיחיד שעשה בהוראת. פטור: ר"א בר שמעון אומר משמו חטאו ששה והם רובו של קהל. ירושלמי אמר ר"א לא אמר אלא ששה שהם רוב הא ה" אע״פ שהם רובא פטוריז אמר ר׳ יוסי בר בוז מתני׳ אמרה כז מחצית שבטים ובלבד רוב אוכלוסיז ודכוותה מחצית אוכלוסיז ובלבד

כט.ו. ג) ול"ל עדמו. ד) לחמו ד .. ה) ע"ו

לו. ב"ב ס: [ב"ק עט:], ו) סנהדרין ז:

וושם איתה א"ר יהושע בן לוין,

ט) [מנחות נב.], י) ער׳ רש״ח, כ) נ״ח

הלכד לא הוי בר חיוב מעליא דבשלמא

היכא כו׳ כך הגי׳ בקרבן אהרן וכל״ל,

תורה אור השלם

1. רְאָם כָּל עֲדָת יִשְׂרְאַל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלֵם דְּבָר מֵעִינֵי הַקְּהָל וְעָשׁוּ אַחַת מִבְּל מִצְוֹת יִיְ

אָשֶׁר לא תַעְשֶּׁינָה וְאָשַׁמוּ:

ושם מישו מ) חמר ימר"ד

ד סמג עשיו ריו: בבגדה מיי׳ שם הלכה א סמג

בא נ מיני מ״ב מהלי מחרים הלכה ה סמג עשין קיא: בב ז ח מיי פי״ד מהל׳ שננות

הלכה ה סמג עשיו ריו: בג ט מיי שם הלכה א ופי"ב הלכה ב סמג שם: בד י מיי שם פי"ד חלכה ב: בה כ מיי שם ופי"ב שם חל' ב

ממנ שם: בו ל מיי׳ פי״ד שם הל׳ ב סמג בז מ מיי׳ פ״ד מהל׳ שחלים הל׳

כ. בח נ ס מיי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הל' ה סמג עשין ריז ומביא אשם חלוי:

בם ע מיי׳ שם פ״ח הלכה ב:

רבינו חננאל ממה שהורוהו והיה חוזר שר מידיעתו קרינן ביה: אמר רבא אע״ג דסבר רב דהיכא דהורו ב״ד דחלב מותר ונתחלף לא׳ חלב בשומן ואכלו חלב בשומן ואכלו דפטור מודה שאם אכלו חצי הקהל באותה הוראה דלא מייתי ב״ד פר אלא כל אחד מייתי כשבה או שעירה. שאין זה שנתחלף לו חלב בשומן משלים לרוב הצבור לאתויי פר אלא ודאי לא מצטרף מ"ט דאמר קרא לשגגה. פי׳ דכתיב בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה עד שיהיו כולם בשגגה אחת (ופי) [ופר] לפי׳ מעיני מעיני. וקי״ל לסבריה דתנא דמתני׳ כר׳ יוחנן , ראע"ג דאינה משנה (מאי הוא) ומיהו שקלו וטרו לטעמיה: פיםקא בין שעשו ועש׳ עמהן . ביו שעשו ועשה אחריהו ביו בין שפשר דפשה אוודיהן בין שלא עשר ועשה פטור מפני שתלה בב״ד. ואקשינן למה לי למיתנא כל הני פי׳ ליתני שלא עשו ועשה. והנך תרי בבי ליתו בק"ו ופרקינן לא זו אף זו קתני. בין דו שעשו ועשה עמהן פי׳ לא זו שעשו ועשה עמהן דאיכא למימר משום דעבד בהדייהו הויא תליה גמורה. אף אם עשו ועשה אחריהן פטו ולא זו שעשו ועשה אחריהו דעשו ב״ד בעלמא. אף זו אם לא עשו ב״ד כלל ועשה פטור. ואקשינו אי הכי סיפא דקתני הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין עשו ועשה עמהן כו׳ כקמייתא. דלחיובא איפכא מסתבר׳ פי׳ הואיל א ככא מסובה ואמרת לא זו אף זו קתני כן היה לו לשנותה או תלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שלא עשו ועשה בין שעשו ועשה אחריהן בין בן שכשה עמהן 3): פיסקא שעשו ועשה עמהן 3): פיסקא או תלמיד וראוי להוראה. אמר רבא איצטריך דאי תנא אחד מהן הוה אמינא הני מילי מאן דגמיר וסביר כמו אחד מהן שגמר וסבר אבל גמיר ולא סביר לא תנא נמי ראוי להוראה. א״ל אביי והא להוראה דגמיר וסביר משמע דמאז דלא סביר לא חזי להוראה. א״ל אנא הכי קאמינא אי מאחד מהן הוה , אמינא הני מילי דגמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה דממשנה יתירה אפי׳ גמיר ולא סביר סביר ולא גמיר. פי׳ דאי לא סביר ולא גמיר מנא ידע והא דמשנה יתירה מעין דאמרי׳ בקראי אין רבוי אחר רבוי אלא למעט. הא דתנן ראוי להוראה כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי פי׳ איזהו תלמיד ראוי להוראה אמר רבא כגון שמעון בן עזאי הדן לפני חכמים

או לא בעינן ההוא בים דין דהורו להם מעיקרא דחהוי להו ידיעה. כלומר לא בעינן דתהוי להו ידיעה לב"ד קמא ומלטרפי: עד שתפשוע הוראה בכל עדם ישראל. דהיינו אותן שישבו להורות: כגון שהרכין ההוא אחד מהם. או תלמיד בראשו דנראה כהודה לדבריהם ונגמרה הוראה:

במארה אתם נארים וגו'. כגון שהגוי כולו דיכולין לקבלה: הכי משמע אי איכא גוי כולו וקא עבר עליה האי גברא אותי אתם חובעים והכי כתוב בספרים במס׳ עבודת כוכבים בפ׳ אין מעמידין [לו:]: אי איפא לכולהו. סנהדריו של שבעים וא׳: הויא הוראה. אע"פ שלא הורו כל אותן שישבו להורות: שיבה. הופתה: בותבי' הורו ב"ד. ועשו רוב לבור על פיהם: וידעו שעעו וחורו. מהוראתו: בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן. ולחחר שידעו שטעו הלך היחיד ועשה על פיהם דוה אין מלטרף עם רוב הלבור לפי שלאחר שנודע להם עשה זה: ר' שמעון פוער. לפי שברשות ב"ד הוא עושה שזה עדיין לא היה יודע שידעו שטעו וחזרו בהן והוי חולה בב"ד הלכך פטור: ר' אלעור אומר ספק. כלומר ספק אי כתולה בב"ד אי כתולה בעלמו דמי ומביחין חשם חלוי: וחיוה הוא הספק. כלומר אמאי הוא חייב חשם חלוי: ישב לו בביתו חייב. חשם תלוי: שהוא קרוב לפטור. דהוי ודאי תולה בב"ד שלא ידע חזרתן הואיל והלך לו למדינת הים: אמר לו בן עואי מאי שנה זה. שהלך למדינת הים מן היושב בביתו: אמר לו ר׳ עקיבא לפי שהיושב נכיתו חפשר שישמע. שב"ד חזרו בהן והוי קרוב לתולה בעלמו ולפיכך חייב להביא אשם תלוי וזה שהלך למדינת הים לא היה יכול לשמוע והוי תולה בבית דין ממש הלכך פטור: גבז' כל הוראה שילאה ברוב לבור. אע"פ שב"ד חזרו בהן יחיד העושה אותה פטור: לפי שלה ניסנה הורחה חלה להבחין בין שוגג למויד. להודיע שהעושה על פיהם שוגג הוא ולא מזיד הוא וזה על פי הוראה הוא עושה לפיכך שוגג הוא ויחיד שעשה בהוראת בית דין פטור. [פ״א] לא ניתנה הוראה לפטור יחיד התולה בה אלא להכיר לבין

בהוראת ב"ד פטור: מיסיבי פר העלם דבר של לכור. כגון שהורו ב"ד בעבודת כוכבים ועשו לבור על פיהם וידעו שטעו וחזרו בהן ולריכין או דלמא [ידיעה] דההוא ב"ד דהורו בעינן או דלמא

יהעדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב"ד וידע אחד מהן שמעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה"ז חייב מפני שלא תלה בב"ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא נגמרה הוראה הכא במאי עסקינן יכגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת"ש ס הורו ב"ד וידע אחד מהן שמעו יואמר להן מועין אתם הרי אלו פמורים מעמא דאמר להן מועין אתם דפטורים הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה"ג כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי ר"א בר' צדוק שהיו אומרים סיאין גוזרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי

תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר יואם כל עדת ישראל ישגו יעד שישגו כולן וּעד שתפשום הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי"ל סרובו ככולו והכא כתי' כל כולו והא הכא דכתי' הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר' (יוחנן) [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה"ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה יאמר רבי יהושע י' שיושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ"ל דאפילו תלמיד בפני רבו ירב הונא כי הוה נפיק לבי דינא

ואמאי הוי תולה בב"ד: איבעית אימא שגבו ממנו סמס. שלא הודיעוהו לצורך מה הן גובין: ואיבעים אימא דלא הוי במסא. כי גבו להו ולאחר גבייה הוא דעשה על פיהס: ר"ש אומר מתרומת הלשכה הם באים. דלא הוי מפרסמא הלכך כי עשה על פיהם הוי תולה בבית דין הלכך פטר ר' שמעון ותנא דמתניתין הכי סבירא ליה אליבא דרבי שמעון דמתרומת הלשכה הן באין: סניא ר"מ מחייב. דתולה בעלמו הוי: ורבי שמעון פוטר. דחולה דד"ד הוי: רבי אלעור אומר ספק. מביא אשם תלוי: איכא בינייהו. בין ר׳ אלעזר לסומכום לסומכוס אינו מביא אשם חלוי דהכי קאמר סומכוס מעשה שלו חלוי הוא וליכא למימר שמא חולה בעלמו הוה ס דלא הוי בר חיוב מעליא דהיכא דהוי לפניו חתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלו בדין הוא דמביא אשם תלוי משום דאיכא למימר שמא חלב ממש אכל דהוי בר חיוב מעליא אבל הכא ליכא למימר שמא תולה בעלמו ממש הוא שהרי על פי הוראה הוא עושה הלכך מעשה שלו תלוי הוא דלד חיוב שלו תלוי הוא דלא הוי לד חיוב מעליא הלכך אינו מביא אשם תלוי: לאדם שחכל ספק חלב ספק שומן. והרי סבור ששומן הוא ונודע לו שספה הוא שמביא אשם תלוי משום דשמא חלב ממש אכל הכא נמי איכא למימר שמח תולה בעלמו ממש הוא:

עושה בשגגת עלמו לעושה מזיד וברשות בית דין וזה הרי אומר

לנו שלא ידע שחזרו ומזיד עשה על פיהם ולא על שגגת עלמו ויחיד שעשה

מעות כדי ליקח פר ושעירי עבודת

כוכבים של לבור: במחלה גובין להם.

שגזברין גובין מכל אחד מישראל מעות

להנות מהם פר ושעירי עבודת כוכבים

לנורך קרבן דברי ר"ם: ואמאי. קאמר

רבי שמעון דפטור דברשות ב"ד הוא

עושה הא כיון דאגבי להו מעות לצורך

פר העלם דבר של לבור הוה מתיידע

ליה שהבית דין טעו וחזרו מהוראתן

מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיהי כי היכי דנימטיין שיבא מכשורא רב אשי כי הוו מייתי מרפתא לקמוה מייתי עשרה מבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטיין שיבא מכשורא: ב'תני' הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר' שמעון פומר ור' אלעזר אומר ספק איזהו ספק יישב לו בתוך. ביתו חייב הלך לו למדינת הים פמור אמר רבי עקיבא מודה אני בוה שהוא קרוב לפמור מן, החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן היושב בביתו ישהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע "הורו ב"ד לעקור את כל הגוף יאמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין יהורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין לכיצד אמרו יש גדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור יש עבודת כוכבי' בתור' אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא' ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: גמ" אמר רב יהודה אמר רב מ"ם דר"ש הואיל וברשות ב"ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר"ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פמור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד סמיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים כתחלה גובין עליהן דברי ר"ש ר' יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דגבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגבו סתם ואב"א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תגא סבר דתניא איפכא בתחילה גובין להן דברי רבי יהודה ר"ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר"מ מחייב ור"ש פומר ר"א אומר יספק משום סומכום אמרו תלוי אמר ר' יוחנן אשם יתלוי איכא בינייהו א"ר זירא משל דר"א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן וגודע לו ישמביא אשם

תומפות ברו בלא) אחד כמו פר העלם: משל דרבי אדיעור ביו. מימה דהחם בספק אכל ספק לו ולכולי עלמא אבל הכא לו אין ספק, וכן בסומכוס. מיהו יש לומר דבהא מרוייהו שוין דספק הוי:

בל הוראה שיצתה ברוב צבור. למעוטי דאם מטאו אלי לצור ועשה גם הוא חייצון שעירי עבודת בובבים. משום הכי נקיע לשון רבים דאיכא טובא שעירים שעירי לאש חודש ושעירי רגלים שהן מרובים. ואיידי דקאמר המם שעירים נקיע נמי הכא אע"ג

2. במארה אתם נארים ואתי אתם מלאכי ג ט לבעים הגוי כלו: >>e<

מוסף רש"י במארה אתם נארים. למס ממגלים עליכם גזירה בארור ובקללה ונאסר עליכם. ואח"כ אומי אתם חובעים. נחלים, שאתם נהנים שוב מן הארורים (ע"ז לו:) קבלתם עליכם בגזירת ארור להביא המעשר אל בית האולר. כדכתיב במלאכי הביאו את כל המעשו ונו' ואעפ"כ ואומי אמם מובעים. אחם נחלים את החנושר ואת החרוחה כדכתיב התם ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה (רשב"ם ב" בודו. כלומר וכל הקהל כולו מיבלו את הגזירה וסתמא אם לא היו כולן יכולין לעמוד בה לא היו מסכימין ורובן ככולן, אלמא לא חשיבא גזירה אא״כ רובן יכולין לעמוד בה (שם). קולר תלוי. עונשה של הטייה (שנהדרין ז:). תלמיד בפני רבו. וכא דין לפני רבו והוא לא נוקק לדבר, נענש אם שתק והוא מצין ברבו שטעה (שם). דניממיין שיכא מכשורא. שיגיענו נסורת קטנה מן הקורה, בלומר שאם נטעה ישמלש העונש בין כולנו ויקלו מעלי. שיבא, נסורת, כמו (חושע ח) כי שבבים יחיה

תוספות הרא"ש

עגל שומרון, ומתרגמינן לנסרי לווחין

ת"ש הורו ב"ד וידע א' מהם שטעו ואמר להם טועים אתם פטור הא שתיק חייב (דהיינו) [ה"נ] שתיק וכרכש ברישא אבל אי (לא) שתק ולא ברכיש ברישא פטור. תימה אמאי קתני ואמר להם טועים אתם י תיור ליחוו ררוחא יותי ווודט לאחד מהם שטעו ושתק פטורים וי"ל משום דלא ליתי למטעי ולמימר דכל שתיק פטור אפי׳ כרכיש ברישא: מתני׳ הורו ב״ד וידעו שטעו וכו׳ עד ר״ש פוטר רבי אלעזר אומר ספק. ע"כ ר' אלעזר גרסינן דהוא בר פלוגתא דר״ש ובגמ׳ נמי נחלקו בברייתא ותימה היכי קתני אמר ר' עקיבא מודה אוי רזה ורי ר"ט טל דררי תלמידו אמר מודה אני בזה: תני ר"ש פוטר ור' מאיר מחייב דלא חשיב ליה יחיד תולה בב״ד דהוה ליה לשיולי: אמר ר׳ יוחנן אשם תלוי איכא בינייהו רבי אלעזר אומר ספק. פי׳ דין אוכל ספק חלב אית לי׳ משום דמספקא לן אי הוה תולה בב״ד כיון נודע לו או לא ה״ל כח בב"ד משום דה"ל לשיולי הלכד מביא אשם תלוי כאוכל ספק חלב משום דפשע דמצי לשיולי עליה אי חלב הוא או שומו הוא תלוי להגיז עליו עד שיודע לו ויביא חטאת הכי [נמי] פשע דמצי לשיולי אם חזרו בהם בית דין הלכך מביא אשם תלוי להגין

בן כאה יהון לכבי והכפס בי היא גווגא שידע שטעו ועשה אמאי חייב קרבן והא מויד הוא ואין קרבן במזיד כהאי. א"ל ולטעמיך הא דתניא בסיפרא ובתוספתא בעשותה אחת ממצות ה', יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור מפי עצמו חייב. בחוראת ב"ד פטור. כלומר למה תקשה למשנה הסתומה. הקשה לברייתא שהביאה שהל מודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניהן וראוי (אין) להוראה כגון שמעון בן עואי והלך ועשה על פיהן יכול יהיה פטור ת"ל בעשותה. העושה על פי בעמו חייב. בהוראת ב"ד פטור. כלומר למה תקשה למשנה הסתומה. הקשה לברייתא שהביאה בראה בי"מ שהיה דרכו לעולם לבעט ראיה מן התורה. אלא הכי משכחת לה כגון דידע דאסיר וטעי במצוה לשמוע דברי חכמים. ואפילו אם אמרו על האסור מותר. דכתיב על פי התורה אשר יורוך וגרי: פים' זה הכלל [התולה] בעצמו חייב. ואמרי לאחניי מבעט בהוראה. פ" מי שהיה דרכו לעולם לבעט בהוראת חכמים ושלא לסמוך עליה והשתא עשה על פיהם חייב. דאמרינן מפי עצמו הוא דעבד: ס"א ממעט: פסקא החולה בב"ד פטור. ואמרי לאתויי מאן ומהדרינן לאתויי נודע לב"ד שטעו וחזרו בהן. פי ולא ידע הוא הדבר והלך ועשה פטור. ואקשינן והא בה"ד שמעו פוטר דאלמא ר' שמען לחודיה אית ליה האי סברא ופרקינן תני והדר מפרש כלומר תרייהו ר"ש תני להו סתים רישא והדר פריש: אמר רב יהודה אמר שמואל זו המשנה סתומה דברי ר' יהודה היא ואין לסמוך עליה. אבל חכ״א יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור מאי ד׳ יהודה דתניא בסיפרא ואם נפש אחת תחטא בשגגה נפש (תחטא) אחת תחטא בעשותה תחטא הרי אלו ג׳ מיעוטין העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב״ד פטור. מפורש בשבת בפרק המצניע עשו ולא הקהל יכול יהו חייבין פר ת"ל ועשו אחת מכל מעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב"ד אלא הורו ב"ד ועשו רוב הקהל מ"ט דר"מ דפטר אלא לאו הורו ב"ד ועשו מיעוט הקהל פ"ט בא הייבין פר ת"ל ועשו אחת מכל מעשה תלוי בקהל והוראה בל"ד אויתית האה מינה. יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. פ"ו ומאי עשו ב"ד כנון שחצי הקהל עשו בהוראתן של ב"ד ועשו ב"ד עמהן. ר"מ וכרן רבנן דההיא דאייתית ראיה מינה. יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. פ"ו ומאי עשו ב"ד כנון שחצי הקהל עשו בהוראתן של ב"ד ועשו ב"ד עמהן. ר"מ וכרן רבנן דההיא דאייתית ראיה מינה. יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. פ"ד משלימין לרוב

ופי"ד הל"ב סמג עשין ריו

ופייד הנייב סמג עשין ניז. לא ב מיי שם פייד הלכה ה: לב ג ה ו ז מיי שם הלכה ב: ד [מיי פייו מהלי איסורי ביאה הלכה

:[]

תורה אור השלם

ו. ואם כל עדת ישראל ישגו

ז. ואם בָּל צָּוֹת יְּשְׁנְאֵל יְשְׁאֵּר אָחַת מִכְּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא אַחַת מִכְּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא

ני, נְּפָלֵא מִמְּךְ דְבָר לִמִּשְׁפָּט בֵּין 2. בִּי יִפְּלֵא מִמְךְ דְבָר לִמִשְׁפָּט בִּין דָם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבִין נָגַע לְנָגַע

דְּבֶרִי רִיבֹת בַּשְׁעָרִיךְּ וְקַמְתְּ וְעְלִיתְ אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יְבַחַר יִיְ אֱלֹהָיךְּ

בו. 3. ואם טהרה מזובה וספרה לה

ייקרא טו כח ויקרא טו כח ויקרא טו כח ייקרא טו כח. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁבַּב אֶת אִשְׁה דְּוָה.

וגלה את ערותה את מלרה הערה

יָהָיא גַּלְּתָה אֶת מְקוֹר דְּמֶיהָ וְנְבְּרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקָּרָב עַמָּם: ויקרא כ יח אָנִיהֶם מִקָּרָב עַמָּם:

.5. כל המשכב אשר תשכב עליו

בָּל יְמֵי זוֹבָה בְּמִשְׁבַב נְדְּתָה יִהְיֶה בָּל יְמֵי זוֹבָה בְּמִשְׁבַב נְדְּתָה יִהְיֶה לָה וְכָל הַבְּלִי אֲשֶׁר תַּשַׁב עָלִיו טְמֵא

ה. וְלֹא תוֹצִיאוּ מִשְּׂא מִבְּתִיכֶם בְּיוֹם

הַשְּׁבֶּת וְכָל מְלָאֹכָה לֹא תַּעֲשׁוּ וְקִרְּשְׁתָּם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר

היה כטמאת נדתה:

יִמִים וְאַחַר תִּטְהָר:

תעשינה ואשמו:

ויקרא דיג

ויקרא טו כו

ל"ל כספק, כ) [לקתן 1:], ג' [סנהדרין פו.], ד) סנהדרין לג:, ס) נ״ל יהיה לה. ו) נדסענ.. ז) נ״ל אל יצא [איש] ממקומו [ועיין מוספות עירובין ז: ד״ה לאו ועי בהרמב״ם פי״ד מהלכות שגגות דין . ב"ז. **ה**) ב"ש מ"ז. ט) וויהרא זז. י) בס"י אינו, ל) [ויקרא יח], () [שם כ], מ) [שם טו], () בס"א: וישתחוו לו. והוא בבראשית מב. ם) פסחים פ"ד, ע) נ"ט:, פ) שס, ל) ב"ק ע: וש"ג, ק) ב"מ נ"ד:, ר) ב"ב קי"ח:, ש) סנהדרין ל., ת) ל"לומיעט בהדיח,

תוספות הרא"ש

ל) פ״א דמכילמין, ב) נ״ל דילפי,
 ג) סנהדרין לג: ושם ד״ה שטעה,

ד) ל"ל הכנסה הולאה.

ולא מבעיא למ״ד צבור מייתי דודאי פושע הוה דאי נפק לשוקא אמרי ליה וזה שישב לשוקא אמרי ליה דוה שישב בביתו ולא שאל פושע הוה אלא אפי׳ למ״ד ב״ד מייתי אי הוה שאיל אמרי ליה ופושע הוה שאיל אמרי ליה ופושע הוה: סומכוס אומר תלוי. דין אוכל ספק חלב לאחר שהביא אשם תלוי יש לו שהוא תלוי מהיסורין אף זה בלא הבאת קרבן תלוי הוא ואין לו לדאוג מיסוריו דאנוס הוא דדמי לאדם שהביא כפרתו בין השמשר בערב פסח דאמרי בפסח שני בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח דאית כיה כרת ודחי עשה דהשלמה עליה השלם כל הקרבנות כולם דלית ביה (ספק) כרת [ספק] אי היה יום כשנזרק הדם או לילה דפטור מלהביא חום או לילוו ופטח מלחביא קרבן אחר דמוקמינן היום בחזקתו ה"נ מוקמינן האיש בחזקתו קמא ותולה בכ"ד הוא ולא פושע דלא עלתה בדעתו שיחזרו בהם ב"ד: ולא מבעיא למ״ד ב״ד מייתי כו׳. דלא הוה למ״ד ב״ד מייתי כו׳. דלא הוה פושע דלא מצי למיזל ללשכת הגזית לשיולי אלא אפי׳ למ״ד צבור מייתי כו׳ דלא הוה למיזל בבוד מי זי כו די אי החדים די לבראי ולשיולי: הא כתי׳ וספרה לה ז' ימים. קים להו דצדוקי (מייתי) [ובייתוסים] דורשים דרשה זו מייתורה דלה: דאמרי הוצאה אסורה הכנסה מותר ואף ע"ג דבמתני" חוז המוציא מרה"י לרה"ר חוא הוצאה משום דהוי אב ולעולם לא איירי בהוצאה אלא בתולדה דידה הכנסה או זריקה והושטה: דאמרי השתחואה גופה דאית בה פשוט ידים ורגלים (וכן) הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה ורש"י ז"ל הביא הקרא דכתיב באחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה ומשם ליכא אפים אוצה ומשם ליכא למשמע דאמרינן בפ״ב דשבועות (דף טז:) קידה על אפים וכה"א ותקוד כת שבע אפים וכהיא ותקוז בת שבע אפים ארצה אלמא כל קידה הוי אפים שמשתחוה בראשו ומרכין פניו כלפי קרקע ויש השתחואה דמפרש בה בלא פשוט ידים ורגלים כגון אפים ארץ ישתחוו לך (ישעיה מט) ארן שהמוד לן (שכח מס) רישתחו לאפיו ארצה (בראשית מח) והוא יותר מקידה שמשפיל פניו עד הקרקע אבל היכא דכתיב השתחואה סתם היכא דכתיב השתחואה כדכתי הוא פשוט ידים ורגלים כדכתי להשתחוות לך ארצה:

רבינו חננאל

צבור [ורבנן סברי ב״ד משלימין לרוב צבור] איבעית תימא הורו ב"ד ועשו רוב הקהל ומאז חכמים ר' שמעוז הקהל ומאן חכמים ר' שמעון דאמר צבור מייתי וב"ד מייתי. פ'י ופוטר דקתני ר"מ אצבור. ומחייבין דקתני [רבנן] נמי אצבור. והא דר' שמעון מפרש לקמן ואית דאמרי בשבט לקמן ואית דאמרי בשבט יאכן האדר האפור בשבט שעשה בהוראת ב״ד מיירי ומאן חכמים ר׳ יהודה דתנן. 6) בסיפא דפרקין הורו ב״ד של א' מז השבטים כו' עד דברי א' מן השבסים כו עד דברי ר' יהודה. אי בעית תימא כגון שחטאו ר' שבטים והן רובן של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל ומאן חכמים (3) ר' שמעון בן אלעזר דתניא לקמן רשב"א אומר משמו של ר״מ חשאו וי כוי פ״ה ך התני ה״מ חשאו וי כוי פ״ה ך התני משמיה דרי מאיר בעי רובה בשבטים ובמנין. ולא איתוקמא דרב נחמן וקי״ל כרב יהודה אמר שנואל דמתניתן רבי יהודה סתימתאה ולית הלכתא

א) לפי הגהות הגאון בעל מעשה רב ולא מיבעיא למ"ד לבור מביאין. דכי הביאו כפרתן דמי דהא מפרסמא מלחא ולא הוי האי יחיד תולה בב"ד אלא אפילו למ"ד דכי הורו ב"ד ועשו קהל על פיהם דב"ד מביאין עליהם פר והם פטורין דאיכא למימר לא מפרסמא מילמא כל כך והאי יחיד תולה בבית דין הוא אפ״ה לאו תולה

מה ב"ד מביאין פר ואי שאיל אומרים לו דטעו וחזרו הלכך תולה בעלמו קרינא ביה ואית ביה לד חיוב מעליא הלכך מביא אשם תלוי: ספק מבעוד יום נסכפר לו. והיא כפרה מעליא: ספק משחשכה נסכפר לו. ולא הוי כפרה מעליא דביום לוותו כתיב ^{ט)} דקיימא לן דפטור דאין לריך להביא קרבן אחר ואע"פ שהוא קרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו שום פסול דהכי אמר בפ׳ תמיד נשחט ופסחים ד׳ נט.) דאתי עשה דפסח ועשה דאכילת קדשים ודחי עשה דהשלמה ואיכא נמי שינויי אחריני טובא והא הכא ^{י)} (מפני) דבין השמשות לית ביה לד חיוב מעליה דליכא למימר שמא משחשכה נחכפר לו שהרי בין השמשות כהרף עין ואין אדם בעולם יכול לעמוד עליו אם מן היום או מן הלילה ופטור. ה"נ ליכא למימר שמה ממש חולה בעלמו שהרי כדר הורו ד"ד: ולא מיבטיא למ"ד ב"ד מביחין. ולא לבור דלא מפרסמא מלתא היא והאי יחיד תולה בב"ד הוא ופטור: אלא אפילו למ"ד לבור מביאיו. ואיכא למימר מפרסמא מלתא היא והאי יחיד לאו תולה בב"ד ותולה בעלמו הוא אפ"ה אמר תולה בב"ד הוא דכי עשה על פיהן עשה: לא משכח איניש דלשייליה. ולא סליק אדעתיה למישאל למה הביאו לבור פר הלכך ליכא לד חיוב מעליא דהא לד פטור שייך ביה טפי דחולה בב"ד הוא הלכך אינו מביא אשם חלוי: החזיק בדרך. לילך למדינת הים ועדיין ישנו בעיר: איכא בינייהו. לר"ע פטור דהא החזיק בדרך דכיון דטרוד הוא לא היה אפשר לו שישמע דחזרו בהן הלכך תולה בב"ד הוא ופטור לגמרי: תנא הכי קשיא ליה דבר כולה מלחא משמע. דהורו לעקור כל הגוף דהא לא כתיב מדבר ואימא איפכא דהורו לבטל במקצת ולקיים במקצת יכול יהו פטורין וכי הורו לעקור כל הגוף יהו חייבין: **ת"ל וגעלם דבר.** בא ללמד דבטול מהלת והיום מהצת חייב: מאי משמע. כלומר היכי משמע האי ונעלם דהוי קיום מקלת ובטול מקלת: אמר עולא קרי ביה וגעלם מדבר. דהאי מ"ם דונעלם שדיא אדבר דמ"ם נדרשת לפניו ולאחריו וקרי ביה ונעלם מדבר דמשמע מדבר ולא כל דבר: חוקיה אמר. מסיפא דקרא נפקא מכל מלות דמשמע מכל מלות של שבת דהוי בטול מקלת וקיום מקלת או מכל מלות של עבודת מודין בו אבל בדבר שהצדוקין מודין בו

בב"ד הוא שהרי היה בידו לישאל מפני

ולא מבעיא למ"ד צבור מייתי דמפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד "ב"ד מביאין דלא מפרסמא מלתא אי הוה שאיל הוו אמרין ליה אמר ר' יוםי בר אבין ואיתימא רבי יוםי בר זבידא משל דסומכום למה הדבר דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק מבעו"י נתכפר לו ספק משחשכה נתכפר לו שאין מביא אשם תלוי ולא מבעיא למ"ד ב"ד מביאין דלא אפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד צבור מביאין דמפרסמא מלתא והוו אמרינו ליה דהכא 🍎 בספק מבעוד יום ספק משחשכה אי שאיל לא אשכח אינש דמשייליה: אמר לו בן עזאי מאי שנא מן היושב כו': שפיר קאמר ליה ר"ע לבן עזאי אמר רבא החזיק בדרך איכא בינייהו לבן , עזאי חייב דהא בביתיה איתיה לר"ע יפטור דהא החזיק בדרך: הורו לו ב"ד לעקור את כל הגוף: 'ת"ר 'פיונעלם דבר ולא שיעקר המצוה כולה כיצד יאמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה הרי אלו פטורין אבל אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פמור יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פמור יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פמור יכול יהו פטורין תלמוד לומר ונעלם דבר ולא כל הגוף אמר מר יכול יהו פמורין ואי בקיום מקצת וביטול מקצת פטורין ובעקירת כל הגוף פטורין במאי חייבין תנא הכי קא קשיא ליה אימא דבר כולה מילתא משמע ת"ל ונעלם דבר מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר אמר קרא יועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות מצות תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק מצות כתי' רב אשי אמר שיליף דבר דבר מזקן ממרא דכתיב ביה בזקן ממרא בי יפלא ממך דבר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל מה ממרא מן הדבר ולא כל דבר אף בהוראה דבר ולא כל הגוף אמר רב יהודה אמר שמואל אין ב"ד חייבין עד שיורו סבדבר שאין הצדוקין

פטורין מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא תנן יש

נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי שומרת יום כנגד יום הא כתי ס∶ןספרה לה סמלמד

ישסופרת אחד לאחד דאמרי העראה שריא גמר ביאה הוא דאסירא הא גמי כתיב +את מקורה הערה דאמרי

כדרכה אסירא שלא כדרכה שריא הא כתיב משכבי אשה דאמרי כדרכה אסור אפי' העראה בשלא כדרכה

גמר ביאה הוא דאסור אבל העראה שריא אי הכי אפי' נדה גמי אלא לעולם כדרכה ודאמרי העראה באשה

דוה הוא דכתיבא ואיבעית אימא הדאמרי זבה לא הויא אלא ביממי דכתיב כל ימי זובה תנן יש שבת בתורה

אבל המוציא מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבא יילא תוציאו משא מבתיכם [דאמרי הוצאה הוא דאסור הכנסה מותר ואיבעית אימא] ידאמרי הוצאה יוורקשרי הוא האסירא מושים וזורק שרי

תנן יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי המשתחוה הא כתיבא דכתיב לא תשתחוה

לאל אחר דאמרי כי אסירא השתחויה כדרכה אבל שלא כדרכה שריא ואיב"א דאמרי השתחויה גופה

כוכבים דהוי ביטול מקלת וקיום מקלת או מכל מלות נדה דהוי ביטול מקלת וקיום מקלם ולא כל מצות השבת דהוי עוקר כל הגוף ולא כל מצות דנדה ודעבודת כוכבים דעוקר כל הגוף: מלות תרתי משמע. כלומר מלות טובא משמע כגון נדה שבת ועבודת כוכבים דהכי משמע ועשה אחת

מלוה משמע דהכי משמע ועשה אחת

קָנָא שָׁמוֹ אֵל קַנָּא הוא:

מוסף רש"י

ברבר שאין הצרוקין מודין בו. בובו שאן הצווקן שווין בו. שאין טעותו מפורש בתורה בהדיא אלא במשנה או בדברי האמוראים (סנהדרין לג:). זיל קרי בי רב הוא. מינוקות של בית רבן יודעין שאינו כלוס (שם).

רבינו חננאל (המשך)

כוותיה אלא כדרבנן דאמרי יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב: אמר רב אסי בהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל. פי׳ אם עשו רוב יושבי א״י לא תחוש ליושבי חוצה לארץ. דיושבי א"י ניהו דאיקרו קהל שנא' ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת וגו׳. מכדי כתיב כל ישראל אמאי כתיב תו מלכוא חמת עד נחל מצרים פי תו מלבוא זומת עד נוזל מצוים פיי דהוא תחום א"י לומר לך הני דא"י איקרו קהל דחוצה לארץ לא: פשיטא לן דהיכא דהוו קהל רובה כשעשו ונתמעטו קודם שיודע להם היינו חלוקת רבנן ור״ש בפרק כהז משיח שחטא דתנו כהו בפוק כהן כשיח שחטא דוגן כהן ונשיא שחטאו עד שלא נתמנו ונתמנו הרי הן כהדיוטות פי׳ ומביאין כשבה או שעירה. ר״ש אומר אם נודע להן עד שלא נתמנו אומר אם נודע להן עד שלא נתמנו אז חייבין קרבן הדיוט ואם אחר שנתמנו נודע להן פטורין דקבעי חטאה וידיעה. לרבנן מייתי פר לר׳ שמעון פטורין. ס״א פשיטא מרובין ונתמעטו חייבין פירוש לדברי הכל ולאו דסמכא דאע"ג דאמר ר' שמעון בסוף זה הפ' אין צבור מתין הני מילי כשנודע להן ואז מת מהן: כי קא מיבעיא לן היכא דהוו מיעוט בשעת מעשה ואותן שלא עשו מת מהן אחר הותן שלא בשר מה מהן אחר
בן עד שנעשו אלו רוב (נודע
להן (מי) פליגי בה ריש ורבנן.
ריש דאולי בתר ידיעה מחייב
ורבנן דאלי בתר שעת החטא
פטרי לה. ודחינן ותסברא אימר
דשמעי ליה לריש דאול אף
בתר ידיעה פיי דבעי שירא החטא
החטא
בתר ידיעה פיי דבעי שירא החטא
בתר ידיעה בתר ידיעה ביינו
ב והידיעה בענין אחד ידיעה כלא חטא מי שמעת ליה: דאם כך היה לייתו כדהשתא פי׳ יביאו הכהז המשיח פר והנשיא שעיר דוכחן המשיח פר הנשיא שניה דהשתא בני כך נינהו מדפטרינהו [ר"ש] אלמא בתר תרוייהו אזיל הלכך לדברי הכל מועטין ונתרבו יולכן לדברי הכל מועסין ומוח בו אין מביאין פר. ומאי הוא מייתי כל חד מנייהו כשבה או שעירה דקי״ל כרבנן דאמרי אין בית דין מביאין עליהן בהוראה הא הן חייבין וכן הלכתא: איבעיא להו הורו צבור שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל פי׳ ופסקה ועשו מיעוט הקהל פי׳ הוראה שלא פשטה בקהל יותר אבל לא נודע לב״ד ג) תו הדרו והורו פעם שניה כי החלב מותר ועשו מיעוט אחר והוו להו תרי מיעוטי רובה מהו כיון

בעי חייב נמי בשאר מצות בכל ענין והכי נמי הכא ולהכי כתיב הכא דבר למעוטי כל הגוף. וספרה לה. ג"א דסה בשמעמת במרייתה דנדה מניקי כה ממסכב נדמה ייהי כה: שלא בררבה נים הכתיב בין, משמע דלחון מודין בו ובכי לחד דיני מתונות ² גבר טעה בנולף ונולפת משמע דלון לדוקין מודין בו התם בהעלאה שלא כדלכה: הברוב בל יבי יוובה. ה"ית ולמודי קלא קתא דמתיב וזב דמה יומים לבים: דהברי הוצאה אמריא והבנה שריא. ומנא "הולא הטלה במכסק קני לה כדלמתיען במקי שבת (ב:) וכמסכת שבועות (ה.): איבא דאפרי הוצאה והבנהה (שריא) [הוא דאםירא]. אע"ג דהכנסה לא כתיבא סברא היא מה לי אפוקי מה לי עיולי (שבת לו:):

י. שהביא כפרתו בין השמשות. משמע אבל קודס לכן נתכפר אע"ג דקרב אחר תמיד בורש בין הערבים וקשה דבתוספתה "משמע דפסולין וכן נשמע בפסחים "אדרוני המם כתיר לא ילין עד בוקר הא כל הלילה ילין וכתיב השלמים עליה השלם כרי ולא משני הא לכתחלה הא דישבד אלמא דפסולין. ושמא הכא נוני איירי במחוסר כפורים בערב פסח בדאמריען קו של ישנד אלותא דפסולין, ושתא הכא נמרות שבירה נמחוסר כפורים בערב פסח כדאמריתן החם של און מעבד אחר החמיד בין הערכים אלא קטרת ונרות ומחוסר כפורים בערב פסח בה של יעבד אלותא דפסולין, ושתא הכא נהיל איני במחוסר מביר בפורם בערב פסח: קרי ביה ונעצב סדב. דמ"ם מונעלם קאי להכא ולהכא ואמר בירושלמי דאיכא דאמר המתיד בין משלת פסח לאומר בירושלמי דאיכא בארשון הדוק ברי מאיר מאי של הכא דרשין ועלם מתכן הללות כל המנוחות לייקה הקשה ריב"ק ברי מאיר מאי של הכא דרשין ועולם מדבר וגני עדות יקוס דבר לכ"ע דרשין "דבר ולא חלי דכר. ח"ל דודאי דבר כולה דבר משת נוהכא מעניינו דסך א מדי מחש מכל אלו מ"ר לחדי וועלם מדבר אפ"י דבר אחד מן המלוח וכן בכל דומה גורעין מוסיבים והל משת בל המלוח להיה בל דומה גורעין מוסיביות וומשים ודורשין משום דוחקא דקרא דאיהו דחיק וומוץם לפשהי. כ" ההוא דהוב "דה"ל למכב הומנישיתו וומוספת, מימה מנ"ל מכב את הנולה בין הבל להי בק דול את הנחלה וכי בכל להבן הדלה בל הלול להייב בכן רום מקלת וניעו לתקל חלא אל אלי להי בלך ול שכן מיכי את הנחלה בין העלק לא הלא להיל להייב בכן רול שכן וחייב בלף מל לה בין על כל הגוף אבל בשאר מלוח אינו חייב אלא בביטול כל הגוף בל הנון מתיל בה הוא להכי בעוד תוכנה בלה על היו של הלא בביטול כל הגוף מדי ללא הנים לה כי בעוד תוכנה בלה על את העלה שהייר תוקלת "ש מושע התולת משיר תוקלת "ש מושע בהקלת שייר תוקלת "ש מושע כל הבוף מהלת כב ותול בכני בלה בלח לה של בל בשאר מלוח אינו חייב אלא בביטול כל הגוף מה בלה בלל הנר של הנו בל הנו מולה היה כחיב בחומה לו הור כתיב סתמה היה כחיב סתמה היה כתיב מתחת היום בלה בלה בל הבל הנוך היום תולת לה גר ע משאר מלוח ואי לאו מיעוע שאלה מלוח היום במביר בלח בתוח היום במביר בלה הבים מוביר בלה בלה בלות הורים במביר בלחים הלוב התולת המשיר תוקלת ה"

כל הגוף חייב דלא גרע משאר מלות ואי לאו מיעוט דשאר מלות והוי כתיב סתמא היה

מכל מלות ה' דעבד חד מהני או שבת או עבודת כוכבים או נדה ולעולם בעוקר כל הגוף קא מיירי: אמר ר"נ בר ילחק מלום לפיב. בחד וי"ו דחדה

מכל מלות דשבת או אחת מכל מלות דעבודת כוכבים או אחת מכל מלות דנדה דהוי מקיים מקלת דשבת ומבטל מהלת והוא הדין לעבודת כוכבים והוא הדין לנדה והוא הדין לשאר מצות דקיום מקלת ובטול מקלת חייב ועוקר כל הגוף פטור: מה זקן ממרא מן הדבר ולא כל דבר. דהא כתי׳ מן הדבר ותכן באלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פח:) האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב דהיינו מן הדבר ולא כל דבר: אין ב"ד חייבין. דלא הוי הוראה מעליא עד שיורו להתיר בדבר שחין הלדוקין מודין שיהא אסור שהורו להיתר בדבר איסור שאין כתוב בתורה בהדיא: זיל קרי בי רב הוא. דכיון דאפשר לו ללמוד ולידע לא הוי שוגג מעליא וקרוב למזיד הוי: אחד לאחד. היינו יום כנגד יום: דאמרי כדרכה אסירא. גמר ביאה ושלא כדרכה שריא: והא. שלא כדרכה נמי כתיב משכבי אשה ס שני משכבות אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה: דאמרי כדרכה אסירא אפי' העראה. דהאי דכתיב את מקורה הערה ⁶ בכדרכה: אי הכי. מאי איריא דקתני שהורו בשומרת יום כנגד יום אפילו נדה נמי כי האי גוונא קיום מקלת וביטול מקלת הוא והוי בדבר שאין הלדוקין מודין בו: אלא לעולם בכדרכה. דאמרי בשומרת יום העראה שריא אפילו בכדרכה וגמר ביאה הוא דאסיר ודקאמרת הא העראה כתיב דאמרי העראה באשה נדה הוא דכתי׳ ולא בשומרת יום הלכך לא מתוקמא בנדה אלא בשומרת יום והוי בדבר שאין הלדוקין מודין בה: ואי בעים אימא. דהאמרת שומרת יום הא כתיבא הא לא קשיא דכי קתני כגון דאמרי זבה לא הוה אלא [היכא דחזיא] ביממא כדכתי׳ כל ימי זובה לי אבל היכא דחזיא בליליא טהורה והוא הדין לשומרת יום דאמרי דהוא היכא דקחזיא ביממא דהיינו בימי זיבה הלכך לא מתוקמא בנדה אלא בשומרת יום ובובה והויא הוראה בדבר שאין הלדוקין מודין: מושיט וזורק לא כתיבי בהדיא: השתחואה שלה כדרכה. כגון משתחוה לפעור חו למרקולים: השתחוחה. בפשוט ידים ורגלי׳ כדכתי' (בראשית יט) וישתחו י) אפים ארלה:

כדרכה הוא דאסיר ידאית בה פשוט ידים ורגלים הא השתחויה דלית בה פשוט ידים ורגלים שריא

א) גי׳ רבינו נכונה. ב) גי׳ שלנו ומתני׳ מני וגי׳ רבינו נכון מאד. ג) לגי׳ שלנו וחזרו ב"ד בהן פי' שידעו בנתיים שטעו ועי' תוס' ונראה דרביט ל"ג מלת בהן לל"ה.

ע"ש, כ) [שמות יח עי' רש"י סנהדרין לו:], ו) עיין לעיל ב. בתום' ד"ה עד

סיהיו ול"ע, ז) לעיל דף ב., ה) [דברים יגו, ע) ודף ג:ו, י) וער לח"מ פי"ג

מהלי שגגות ה״ח] מ״ר, כ) נל״ל לעיל דף ג:], ל) נויקרא דן, מ) בדפו״י לימא,

טעם פי׳ המשניות להרמב"ם טעם

לזה, ם) [ל"ל לפני ד"ה ונאמר

פ) ובמדבר יאו. ל) ולחמוו. ה) וויחרא

דן, ר) [במדברטו], ש) [דף ח.], ס) שבת

עג. ע"ם וכגמ',

תורה אור השלם

1. שַׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

שבעים איש מזקני ישראל אשר

נָדְעָתָ כִּי הַם זְקְנֵי הָעָם וְשׁטְרָיו וְלָקָחְתָּ אֹתָם אֶל אהָל מוֹעֵד

יהתיצבו שם עמר: במדבר יא טז

יוּלְגְּלְבוּ שְׁפֶּטוּ, אֶת הָעָם בְּכָּל עַת וְהָיָה 3. וְשְׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עַת וְהָיָה בָל הַדְּבֶר הַגְּדל יָבִיאוּ אֵלֶיךְ וְכְל הַדְבֶר הַקָּטוֹ יִשְׁפְּטוּ הַם וְהָקֵל

מעליך ונשאו אַתְּך: שמות יח כב

מוסף רש"י

ונשאו אתך. נסנהדראות שחילק לו

יתרו לשפוט את העם, דאין כאן משום שכינה, דכתיב והקל מעליך

ונשאו אתך, ולא מן ונשאו אתך במשא העם (במדבר יא) יליף, דההוא בשבעים זקנים שהלכו עמו לאהל

תשבת בחריש ובקציר תשבת:

לג א מיי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הל׳ ב סמג לאוין ריו:

לד ב ג מיי' פ"ט מהל' יסודי התורה הלכה א והלכה ג ד

סמורם הככם מ והככם ג ד קמג לחון שקד: לה ד מיי שם הלי ה: לו ה ו מיי פי"ג מהלי שגגות הלי א סמג עשין ריו: לז ז מיי׳ פי״ב שם הלכה א והלכה

נ סמג שם: נ סמג שם: לח ח ט מיי׳ שם פרק י״ג הל׳ ו סמג שם:

למ י כ מיי שם פרק י"ב הלכה

רבינו חננאל

דשתי הוריות נינהו לא מצטרפי וכל חד באנפי נפשה קיימא וליכא פר אלא כל חד מייתי ואידי חלב היא מצטרף (את״ל יאר ווא מכטון (אול כיון וכו׳ מצטרף) מיעוט בחלב שעל הקיבה. ס"א על הקרב [ומיעוט בחלב שע"ג דקין] פי" הורו בהוראה ראשונה דחלב שעל הקיבה מותר. ובשניה הורו שחלב שעל גבי הדקין הורו שחלב שעל גבי הדקקן מותר. מהו הכא ודאי כיון מתרי קראי קא אתו לא מצטרפי פי דקא ל) טעו בהאי קרא דכתיב חד את החלב קרא דכתיב חד את החלב המכסה את הקרב וגוי (ותכי קאמר) [ותניא בספרא] אשר על קרב. ר׳ (שמעון) [ישמעאל] אומר להביא חלב שעל הקיבה ר׳ עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין והתם מפרש דמעל הכסלים נמי איתרבו חלבים אחריני ותניא נמי כוותה בתוספתא שחיטת חולין (ספ״ט) וליכא פר. או דלמא שם חלב אחד הוא ומצטרפי את"ל שם חלב אחד הוא מיעוט בחלב ומיעוט בדם מהו הכא וודאי כיון דתרי איסורי נינהו לא מצטרפי או דלמא כיון שאיסורן שוה פי׳ דאיסו׳ תרוייהו באכילה ובקרבנן שוה דאיבעי כשבה מייתי ואיבעי שעירה מייתי מצטרפי את״ל כיון דאיסורן שוה וקרבנן שוה מצטרפי מיעוט בחלב ומיעוט בעבודת כוכבים מהו. הכא ודאי אין איסורן שוה פירוש דאין איסור עבודת כוכבים דאין איסור עבודת כוכבים לענין אכילה ואין קרבנן שוה. דהתם בעבודת כוכבים [עז] בת שנתה הוא דמייתי אבל כשבה לא ומפרש בסיפרי פרשת שלח לך. לא מצטרפי או דלמא כיון ין. לא מצטופי או דכמא כיון דאידי ואידי כרת הוא מצטרפי וסלקא בתיקו. ל"א איבעיא להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט צבור וחזרו בהן וחזרו והורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט אחר מהו מי מצטרף ההוא מיעוט קמא בהדי מיעוט בתרא ומייתי קרבן אי לא כיון דהוה להו ידיעה במצעי לא מצטרפי או דלמא כיון דחד (בידיעי) [ב"ד] כו׳. ומיבעיא לן נמי היכא דהורו ב״ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב״ד [ועמד ב״ד] אחר והורו כראשון שחלב מותר ועשו מיעוט אחר דהיו תרי מיעוטי רובא מהו. פי' מי אתי פר אי לא אליבא דרבי מאיר פו אי לא אליבא דרבי מאדר דאמר ב״ד מייתי לא תיבעי לך דהא ליתנהו. פי׳ לקמאי הלכך כל חד מייתי חטאתו כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר צבור מייתי. מאי צבור דמעשה תלי בהו הא קאי ומייתו פר (שייך לדף ג ע״ב) או דלמא הוראה דההוא ב״ד בעינן פי׳ שיחזרו בהן ממנה. וכיון דלא אפשר לא מייתי צבור פר וסלקא בתיקו: א"ר יוחנז ס"א ר' נתז מאה

בעי רב יוסף אין חרישה בשבת מהו. הכא לא מבעיא ליה לרב יוסף בדבר שאין הלדוקין מודין כלל אלא בבטול מקלת וקיום מקלת קא מבעיא ליה: מי אמרינן ליון דקא מודו. ב"ד בכולהו שאר מלאכות דשבת דאסירי כבטול מקלת וקיום מקלת דמי וחייבין: (וכלהו) כדשנין. לעיל וע"אן דלא הוי עקירת כל הגוף דשומרת יום:

(וכולה) כדשנין. דמושיט חורק שרי דלח חוי עקירת כל הגוף: (וכולה) כדשנין. דהשתחוחה שלח כדרכה שריח: בחריש ובקליר משבות. דמשמע בזמן דאיכא חרישה דהיינו בשאר שני שבוע תשבות איכא שבת: בומן דליכא חרישה. דהיינו בשביעית ליכח שבת: נביח שהתנבח. כגוו שתחלתו נביא של אמת ולבסוף נביא השקר שהתנבא לעקור דבר מדברי מורה חייב ודברי הכל בחנק: לקיים מקלם ולבטל מקלם. דשחר מלות ר"ש פוטר וה״ה לרבון: ובעבודת כוכבים אפי׳ אמר לך היום עובדה ולמחר בטלה. דהיינו קיום מקלת ובטול מקלת דעבודת כוכבים חייב דרחמנא אמר להדיחך מן הדרך ^ח אפי' מקלת דרך ובעבודת כוכבי' הוא דכתיב וכי קתני חייב כגון לרבנן בסקילה ולר"ש בחנק והכי מתרץ ליה רב חסדא בפ׳ אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף נ.). והיום עובדה ולמחר בטלה כחין שבת בשביעית דמי וקרי להו ביטול מקלת וקיום מקלת ש"מ: בותבי' ואמר להם טועים חתם. לא הוי הוראה מעליא ופטור דבעינן עד שיורו כולן כדחמר לעיל שו ב"ד שם. לעיל של ב"ד שם. אע"ג דלא הוה מסנהדרין עלמן דאילו הוי מסנהדרין עלמן אפי׳ [אס] קטן שבכולן לא היה שם לא הויא הוראה מעליא כדאמר ^{כי} לקמן מאם כל עדת ל איתא לכולה סנהדרי הויא הוראה ואי לא לא ואיכא למימר נצטרך אחד מהן לנאת לדרך ומינו אחר במהומו א"נ זקן מי (או) שאין לו בנים היה לכך נחמנה אחר בסנהדרין: או זקן שאין ראוי לבנים. ⁰ וקשיא לי מפני מה אין ראוי להורחה: ונחמר להלן עדה. ושפטו העדה והלילו העדה (במדבר לה) דהיינו סנהדרין כדתנן בפ"ק דסנהדרין (ד׳ ב.): ם נחמר כחן עדה. דכתיב (ויקרא ד) אם כל עדת ישראל ישגו: (ושפטו את העדה) מה להלן ראויין להוראה כו': גבל' והפם מנ"ל. דכולהו דהויין ראויין להוראה: אמר רב חסדה. גמר ממשה דמשה אוקי סנהדרין דהוו כולן ראויין להוראה דכתי' והתילבו שם עמך עמך בדומין לך דליהוי (הם) כולן ראויין להוראה ה"נ בעינן דסנהדרי דעלמא ליהוו ראויין להוראה והואיל ומצינו דעדה האמורה כאן כולן ראויין

בעי רב יוסף אין חרישה בשבת מהו מי אמרי׳ יכיון דקא מודו בכולהו מלתא כבימול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה לחרישה כל עיקר כעקירת גוף דמי ת"ש יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פמור ואמאי הא עקריין לשומרת יום כנגד יום כל עיקר אמר לך רב יוםף שומרת יום דקאמרין כדשנין ת"ש יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פמור ואמאי הא עקריין להוצאה כל עיקר התם נמי כדשנין ת"ש יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פמור ואמאי והא עקריין להשתחויה כל עיקר אמרי השתחויה נמי כדשנין בעי ר' זירא אין שבת בשביעית מהו במאי מעו בהדין קרא יבחריש ובקציר תשבות בזמן דאיכא חרישה איכא שבת ובזמן דליכא חרישה ליכא שבת מי אמריגן כיון דמקיימין לה בשאר שני שבוע כבימול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה בשביעית כעקירת הגוף דמי אמר רבינא ת"ש 6- נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לביטול מקצת ולקיום מקצת רבי שמעון אומר יפמור ובעבודת כוכבים יאפילו אמר היום עובדה ולמחר במלה חייב שמע מינה אין שבת בשביעית כביטול מקצת וקיום מקצת דמי שמע מינה: מתני' סייהורו ב"ד וידע אחד מהן שמעו ואמר להן מועין אתם או שלא היה מופלא של ב"ד שם או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן ישלא ראוי לבנים ה"ז פטור שנאמ' כאן עדה ונאמר להלן עדה ימה עדה האמורה להלן כולן ראוין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולן ראוין להוראה: גמ' או שלא היה מופלא של ב"ד שם מגלן אמר רב ששת וכן תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אמרו הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פמורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו לא היה מופלא של ב"ִר שָם נמי פמורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו: נאמר שם עדה ונאמר כאן עדה

עד שיהו כולן ראוין להוראה: והתם מנלן

יס דאמר רב חסדא אמר קרא בוהתיצבו שם עמך עמך בדומין לך ואימא עמך לשכינה אלא אמר ר"נ בר יצחק אמר קרא פונשאו אתך אתך בדומין לך: בותניי יהורו ב"ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין פר

"מזידין ועשו שוגגין מביאין כשבה ושעירה "שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פמורין: גבו שוגגין ועשו מזידין

הרי אלו פטורין הא שוגג דומיא דמזיד חייב והיכי דמי סשחורו בית דין שחלב מותר ונתחלף לו בשומן

ואכלו לימא תפשום הא ידבעי רמי בר חמא אמר לך משום דתנא רישא מוידין ועשו שוגגין תנא סיפא שוגגין

ועשו מזידין: בותני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר

להוראה שמעינן מינה נמי דהיינו סנהדרי גדולה דמניא במ"כ ^ש) עדת ישראל של מסהדרן ג. 2 לשל ג. 2 (שין של מסהדרן לו: מדה המנוחדה לכל ישראל ואיזו זו תוכדרי גדולה: ואימא עמד משום עדה המיוחדת לכל ישראל ואיזו זו סנהדרי גדולה: ואימא עמך משום **שכינה.** דלגופיה הוא דאתא כלומר שיהו עומדין עמך ולא יכנסו לפני ולפנים במקום שכינה דסלקא דעתא אמינא והואיל דכתב ⁶ אספה לי דיכנסו

במקום שכינה קמ"ל. [ל"א] עמך משום שכינה כלומ׳ ברור לדיקים גמורים שאני רוצה להשרות שכינה עליהם: אתך בדומין לך. שיהיו ראויין להוראה: מתבר' הורו ב"ד שוגגין ועשו הקהל שוגגין. על פיהם ב"ד מביאין פר רבי מאיר כדאית ליה ור' יהודה כדאית ליה ור"ש כדאית ליה ל דהוי הוראה מעליא: הורו ב"ד מזידיו ועשו הקהל שוגגיו. לא הוי הוראה מעליא דאם כל עדת ישראל ישגו כתיב קי דבעינן שוגגין בב"ד והכא הוה ליה שגגת מעשה בלא הוראה ומביאין כל אחד מן הקהל כשבה או שעירה דכיחיד דמו: הורו ב"ד שוגגין ועשו הקהל מזידים פטורים. דמזיד לחו בר קרבן הוא: גב" טעמא דשוגגין ועשו מוידים דפטורין. דמזיד לחו בר קרבן הוא לא לבור ולא יחיד הא שוגג דומיא דמזיד דלא הוי ממש תולה בב"ד הוי שוגג תולה בעלמו וחייב בשגגת מעשה קרינא ביה: לגון שהורו ב"ד שחלב מוסר. שעל הקרב ולא שעל הכליות דלא הוי עוקר כל הגוף: ונסחלף חלב בשומו וחכלו. דחייב דתולה בעלמו הוא. והאי דקרי ליה דומיא דמזיד משום דכי היכי דמזיד לאו תולה בב"ד הוא האי שוגג נמי לאו תולה בב"ד הוא. ותפשוט הא דבעי רמי בר חמא (לעיל דף ב.): אמר לך. רמי בר חמא האי דקתני שוגגין ועשו מזידים לאו למידק מינה קא אתי אלא איידי דתנא מזידין ועשו שוגגין תנא נמי שוגגין ועשו מזידים וכדי נסבה ולא דייקי׳ מינה כלום ובעיא דידי׳ מהא ליכא למשמע מינה: בותבר' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר. (כגון) ב"ד ולח לבור: בעבודת כוכבים ב״ד מביחין פר ושעי׳ דברי ר״מ. דבעבוד׳ כוכבים בהוראה פר ושעיר מייתי דכתי׳ בפ׳ שלח לך אנשים י׳ וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוח האלה דהיינו בעבודת כוכבים כדאמר לקמן בפרק הורה כהן משיח ש איזו היא מצוה ששקולה כנגד כל המלות הוי אומר זה עבוד' כוכבי' וכתיב (במדבר טו) ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעולה לריח ניחוח לה׳ ומנחתו ונסכו

כמשפט ושעיר עזים אחד לחטאת: רבי

יהודה אומר י"ב שבטים מביאין י"ב

פרים. דכל שבט ושבט אקרי קהל

וקסבר לבור מביאין פר ולא בית דין:

מועל כתיב, ומשום שכינה ומנהדריו

תוספות הרא"ש

בעי רב יוסף איז איסור חרישה בער דב יוטן: אין איטו זוי טו. בשבת מהו כו'. [וא"ת] תיפוק ליה דהוה דברים שצדוק ובייתוס מודים בו דכתיב בחריש ובקציר תשבות וי״ל דלית ליה לרב יוסף הא דשמואל דאמר אין חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקים מודים בו. וברייתא דמייתי רב ששת לקמן תנא דבי ר' ישמעאל מפני י. מה אמרו הורו בדב' שהצדוקים מודים בו פטורים כו'. לא שמיע ליה לרב יוסף. והרמ"ה ז"ל תירץ מדלא כתיב מחריש ומקציר תשבות אפשר דמפרשים צדוקים בחריש ובקציר תשבות בימות החמה וכימות הגשמים: והא קא עקרו ליה לאיסור דשומרת . כנגד יום לגמרי. והוה ליה כעוקר אחד מאבות מלאכות של שבת אלא ודאי כיון דמודו בשאר הלכות נדה כביטל מקצת וקיים מקצת דמו וכן בשבת נמי: b) דאמרי כדרכה אסורה ושלא כדרכה מותרת לא קא אעקרא איסור דשומרת יום כנגד יום לגמרי: הא משכבי אשה כתיב מלמד ששני משכבות יש באשה וכיון דשלא כדרכה כתיב בהדיא הוי מילתא באנפי נפשיה כמו חרישה וקצירה. וכי אמרו דשלא כדרכה שרי נמצא דעקרי איסור ביאה שלא כדרכה כדכתי׳ בקרא וה״ל עוקר כל הגוף: דאמרי גמר ביאה שלא כדרכה אסורה העראה מותרת נמצא דלא עקרי שלא כדרכה לגמרי. והא את מקורה הערה כתיב וכיון דכתיב העראה בהדיא בתרא הוי מילתא באנפי נפשיה כמו חרישה בשבת וכי שרי לה הא עוקר כל הגוף אלא ודאי כה"ג לא הוה עוקר כל הגוף כיון דמודו בשאר הלכות נדה: דאמרי העראה גופיה כדרכה אסורה ושלא כדרכה מותרת דבהעראה גופיה איכא ביטול

דברי ר"מ ר' יהודה אומר י"ב שבטים מביאין י"ב פרים בובעבודת כוכבים מביאין י"ב פרים ושנים עשר שעירים רבי

משום איסור שלא כדרכה דאיכא קרא באנפי נפשיה מוקמי לה בגמר ביאה: בעי ר׳ זירא את״ל אין חרישה בשבת דכעוקר כל הגוף דמי ופטורין אמרו אין חרישה וקצירה ? בשבת בשביעית מהו: הזרו ב״ד וידע אחד מהם שטעו ואמר להם טרעים אתם. כרי ופרש״ ז״ל דלא הוי הוראה מעליא ופטורים עד שיורו כולם כראמרי לעיל והקשה עליו הרמ״ה ז״ל והא האי טעמא לרי ?) נתן הוה ואיהו איתוחב לעיל ואמאי מוקים סתם מתני׳ דלא כהלכה ופי׳ דכיון שאמר להם טועים אתם ואמר להם טעם אע״פ שאין נראה להם טעמו איבעי להו לעיוני טפי קודם שיורו היתר וקרובים למזיד נינהו ולא הוה הוראה ולא ידענא מאי תיקן בפירושו דאכתי לא הוה הוראה עד שיורו כולם דאיזה גבול נתן להם עד מתי יעיינו בדברי היחיד ועוד דלעיל משמע למאן דלית ליה דר׳ נתן הויא הוראה אע״ג דלא השוו כולהון דמסיק אי איתא לכולה סנהדרי הויא הוראה ואולינן בתר רובא אע״ג דמעוטא פליגי עלייהו הלכך נראה פרש״י דיא השו נותון דמטיק אי הוא לכות מוחד יוהיא הוא הוא החליק בשו דבה אני גו מנוסע בעייג לייתוי הכן מאה ופשר" די ומיתי בייתו היינו כשעשה הקהל ע"פ הוראתם ואלו של מהציל מרוחו עליתם: מהייתו היינו כשעשה הקהל ע"פ הוראתם ואלו לא סמכו על הוראתם (ולא) (אלא) ידינו שטעו ב"ד ונשט מזידין: גם" הא שונגין דומיא רמזידין בגון שהורו ב"ד שחלב מותר ותחלף לצבור חלב בשומן ואכלוהו וההיא דומיא דמזידין דלא תלו בב"ד הא"נ לא הורו ב"ד הוו אכלי ליה חייבין להביא פר העלם כאילו ידעי שהיה חלב ואכלוהו בהיא דומשטוט בעיא דרמי בר חמא דכי היכי שלצבור מיקרי הוראה להביא פר דאע"ג דאי לא הורו ב"ד נמי הוה אכלי ליה בהוראת ב"ד ותפשוט בעיא דרמי בר חמא דכי היכי שלצבור מיקרי הוראה להביא פר העלם מילו.

בעי רב יוםף אין חרישה בר'. כישא דאבות מלאכות דפ' כלל גדול ⁰וקט אבל חרישה לדוקין מודין בה ולכד יוסף ממי צעי דבר שאין מודין בו הדלקתן אמר לך רב יוסף כר' משמע דסבר כשמואל: ש"ב אין שבת בשביעית בר'. משמע דאין לדוקין מודין בהאי דרשא אמי'. ללעיל דרש' להי היהי לה לשומרת (ניס) ויוס]: או שלא היוה מופאא שבב"ד שב. פרשיי ולא

י רות. פי׳ אם הי׳ ב״ד ם בבירושלים מאה איש והורו לעבור ועשו רוב הקהל אין חייבין פר ב״ד עד שיורו כולן. שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כולן, אמר רב הונא בריה דרב יהושע הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי"ל רובו ככולו והכא כתב כל עדת הואיל וכך אפילו הן ק?. פי׳ אילו כך היה דבהוראת רוב ב"ד סגיא לימא רחמנא ואם עדת ישראל ואנן הוינן אולין בסוגין דכל אורייתא דברובא סגיא מדטרח וכתב כל ש"מ דבעינן הוראת כולהו. ואותבינן עלה מהא דתניא 3) הורו ב"ד ונודע לאחד מהן שטעו ואמר להן טועים אתם הרי אלו פטורין טעמא דאמר להו הא שתיק חייבין אמאי והא לא אשוי בהדייהו ודחינן הכא במאי עסקינן דכרכיש רישיה. ס"א כגון שהרכין רישיה והיינו הך. פי לא תימא הא שתיק חייבין. אלא הא נענע ראשו חייבין דהוי (במשנה) (כמודה) תו אותיבא מהא דתנן ג) בפרקין כי האי גוונא ודחינן כקמייתא ואותיב רב משרשיה מהא דאמרו רבנן בע"ז פרק אין מעמידין סככו רבותינו על דברי רשב״ג ועל דברי ר׳ אלעזר ב״ר צדוק שהיו אומרים אין גוזרון גזורה על הצבור אא״כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אהבה מאי קרא במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אי איכא גוי כולו וקא עבר עליה האי גברא אותי אתם קובעים אי לא לא. פיי ה״ק אי איכא גוי כולו בגזרה (דאי) במארה אותן שעוברין עליה גוזלין אותי ואי לא יות במה את היותר הוא משום להיותר את היותר להיותר את היותר לא היותר היות ישהוד (ב-א בנות בהורות מודר) בשתה במחלת מנהדרין: מתני הורו ביד וריבו שטעו וחזרו בהן ופיק (ואחר) שעשה הצבור בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך יחיד ועשה על פיהן אע״פ שנודעה להן והביאו כפרתן. ר״ש פוטר הואיל וברשות ב״ד עשה ובהדי צבורא לא מצטרף דהא בתר 7) דיתבי עבר ר״ אלעזר אומר ספק (כו׳) (לכך) מביא אשם תלוי כאדם שאכל ספק

א) גי׳ רבינו כאו ג״כ כל השחלא וטריא דלעיל בעמוד א׳ וכ״נ מפר״ח: ב) כ״ה ג״כ ג״ ר״ח: ג) לפנינו הגירסא יונתו וע״ש בפר״ח:

בי בשרותו בבורא של הצבור ויות בשל אירוב בביר בשל ידי אל המור בירות ביד בירות בשל היות במה בירות בשל ידי המור בה אירוב המור בירות בידי בירות בשל היותב בבירות בשל ידי הצבור בשל ידי אירול למהיד דהיי לו לשאול ברשות עצה אירי בירות המור בירות בי רבי שמעון אומר י"ג פרים ובעבודת כוכבים

שלשה עשר פרים וי"ג שעירים פר ושעיר

לכל שבם ושבם פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד

ועשו ז' שבמים או רובן על פיהן מביאין

פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר

דברי ר"מ לירבי יהודה אומר אז' שבטים

שחטאו מביאיז ז' פרים ושאר שבטים שלא

חטאו מביאין על ידיהן פר ישאף אלו שלא

חםאו מביאין ע"י חומאין ר"ש אומר ח

פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים

פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד

הורו ב"ד של אחד מן השבמים ועשה אותו

השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב ושאר

כל השבמים פמורין דברי רבי יהודה וחכמים

אומרים יאין חייבין אלא על הוריות בית דין

הגדול בלבד שנאמר יואם כל עדת ישראל

ישגו ולא עדת אותו שבם: גבו' פת"ר ידעו

שהורו ומעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל

יונודעה החמאת יולא שיודעו החומאין אשר

חמאו חמאו שני שבמים מביאין שני פרים

חמאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר

אלא חמאו שני יחידים מביאין שני פרים

חמאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב

וכל קהל וקהל חייב כיצד חמאו שני שבמים

מביאין שני פרים חמאו ז' מביאין ז' ושאר

שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר

שאפילו אלו שלא חמאו מביאין ע"י החומאין

לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי

רבי יהודה ר"ש אומר ז' שבטים שחטאו

מביאין ז' פרים ובית דין מביאין על ידיהן

פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל

מה קהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל אף

קהל האמור לממה ב"ד עם הקהל רבי מאיר

אומר ז' שבמים שחמאו ב"ד מביאין על

ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר

קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב"ר

ולא צבור אף קהל האמור לממה ב"ד ולא

צבור יובי שמעון בן אלעזר אומר משמו

החמאו ששה שבמים והם רובו של קהל

ב א ב מיי׳ פי״ב מהל׳ שגנות הלכה א סמג עשין ריו: מא ג מיי' שם הל' ב ופי"ג שם הלכה ל ממנ שם: מב ד מיי׳ שם פי״ד הלכה ד סמג

בג ה מיי שם פי"ב הלכה א ופרה י"ג הלכה ב סמג שם:

רבינו חננאל פי׳ כן נמי זה היחיד עשה. ואיכא למימר מזיד ואירא למימר שונו ר ע"א) ולא מבעיא למאן דאמר צרור מייחי הפר דהא מפרסמא מלתא ואיכא למימר בדעת עצמו תלה דחייב. דתניא בתוספתא (פ"א) יחיד שעשה בהוריית עצמו תייב שנאמר והנפש אשר תעשה וגו׳ אלא אפילו למאן דאמר ב״ד וגו׳ אלא אפילו למאן דאמר ב״ד מייתו קרוב לחובה הוא דאי שאיל הוו אמרי ליה: א״ר יוסי בר אבין ואי תימא רֻ׳ יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הוא דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק ביום נתכפר לו ספק בלילה נתכפר לו דפטור מאשם תלוי פי׳ קי״ל דכל הקרבנות אינן כשרים אלא ביום דכתי׳ בפרשת צו את אהרן . ביום צותו את בני ישראל להקריב וגו' ותניא בסיפרא ביום צותו למדנו לכל הקרבנות שאינן כשרין אלא ביום והשתא אם נזרק דם . חטאתו ביז השמשות ואיסתפקא יה אי הוות שהות ויום הוה אי לא חטא שהביא עליו כפרתו אשם תלוי דכהנים זריזין הן בהו ובחזקת מתכפר קאי ל) ואי קשיא לד היכי אפשר זריקת דם ביז י ומשוח והא חמוד רנו הטררוח קוב. רמפו של בפחרים בתוחות כ תמיד נשחט אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ונרות ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים שטובל ואוכל פסחו. ר׳ ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקה אומר מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב שטובל ואוכל בקרשים לערב משטובל הי עבר ועבד. אי נמי משכחת דאי עבר ועבד. אי נמי משכחת לה כגון שקרם הקטרת אימוריו לוויקת דמו דכי האי אימוריו לוויקת דמו עבר הי צור ב' צ' ד' ש" דלא עברה חצות לילה. כדגרסינן בשחיטת קדשים פרק המזבח בשחיטת קדשים פרק המזבח מקדש (דף פה) אמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים אם עלו לא ירדו נעשו לחמו של מזבח אמר רב זירא אף אנן נמי סי, מוברו אמו דברו און אבן כמי תנינא ונשפך דמה. ומה התם שאם בא לזרוק אין לו מה לזרוק לא תרד. הכא דאם בא לזרוק זורק לא כ"ש. תרגומה אקדשי קדשים דאלמא פשיטא להו דקדשי , קדשים כי האי גוונא אם עלו לא ירדו וסיפא אסיקנא הא דעולא ירדו וסיפא אסיקנא הא דעולא דפשיט ר' יוחנן כוותיה ג) ולא מיבעיא למאן דאמר ב״ד מיתי דצניעא מלתא דוודאי פטור אלא למאן דאמר צבור מייתי ליכא עלה צד חובה דלא אתרמי ליה איניש לשיוליה ולית הלכתא אפי׳ בחד מתניי׳ דמתניתין ולא דברייתא. אלא הלכתא כר׳ מאיר לחודיה דאמר שמואל לעיל אבל חכ״א יחיד שעשה בהוריית ב״ד חייב. אמר ברוך ראינו מי שפירש 7) דאט״ף שהוהרר אחר חמיד של בין הערבים אין בו שום פסול. דהכי אמרינן בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח ודאכילת קדשים ורחי עשה דהשלמה. והאי טעמא שיבושא הוא דהנך דשרינהו רבנז למקרב בתר תמיד הוי מילי כפרות דטמאים כגון מצורעים וזבין דמעכבים מלמיכל קדשים כדתנן (פי״ד דנגעים) הביא כפרתו אוכל בקדשים ותנן נמי בתחלת כלים מחוסר כפורים אסור בקדשים אבל כפרות חטאים כגון בקדשים אבל כפרות חטאים כגון . שגגת שבת עריות וחלבים דלא אכילת קדשים לא קרבי בתר תמיד. ומה שהראונו מן השמים כתבנוהו. בין תבין: פיסקא איזהו ספק כר'. אקשינן ובן עזאי לא שני ליה בין יושב בביתו למי שהוא במדינת הים ופרקינן

אכל חלב (דף יט.) חלב ונותר לפניו ואכל את אחד מהם ואינו יודע איזה מהן אכל רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר ותניא אמר רבי אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב אם נותר אכל חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במאי חטא הכא נמי סבירא ליה לר' אליעזר

מה נפשך אם חלב אכלו בהוראה מביאין פר ואם דם אכלו בהוראה מביאין פר וחייבין ממ"נ: אפי' הימא רבי אליעור ושאני הכא דכתיב ונודעה החעאת אשר חטאו עליה והקריבו. דמשמע שיודע להם החטא שחטאו עליו ע"פ בית דין: הסם נמי הא כתיב אשר חטא בה. דמשמע עד שיודע לו במה חטא: בה. (פרט למתעסק דבה) משמע דמתכוין לעשות החטא פרט למתעסק בשבת כגון שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר דפטור אבל מתעסק בחלביי ובעריות חייב שכבר נהנה כדחמר בפ׳ ד' מיתות (סנהדרין סב:): ד' קהל כחיבי. מעיני הקהל והקריבו הקהל ⁶) דלימא קרא מעיני קהל מאי הקהל תרי וליכתוב קרא והקריבו קהל מאי הקהל חרי והרי ארבעה. מטאת הקהל ⁽¹⁾לא קא חשיב דהא לא כתיב לא בהוראה ולא בהקרבה: לחייב על כל קהל וקהל. על כל שבט ושבט דשבט אחד איקרי קהל כדאמר לקמן: וחד להורחה חלויה בב"ד. כדחמר לעיל (דף ג.) הקהל ועשו הוראה תלויה בב"ד ומעשה חלוי בקהל וחד י למידה דשחר שבטין שלה חטאו נגררין אחר החוטאין ומביחין על ידיהם פר פר: וחד לשבט שעשה בהורחת בית דינו. כדתנו בחיפה דמתניתין הורו ב"ד של אחד מן השבטים כו': ג' קהל כסיבי. מעיני הקהל לא דרשינן ביה תרתי דהא לשמוש הוא דאתא דאורחיה דקרא דמשתעי הכי כדאמרי אינשי מעיני דפלניא הכא נמי מעיני הקהל משמע מעיני של קהל וחד הוא אבל והקריבו הקהל דרשינן ביה חרי דלכתוב קרא והקריבו קהל מאי הקהל תרי הא תלת: חד לחייב על כל קהל וקהל. דר"ש נמי ס"ל דשבט אחד איקרי קהל אייתרי ליה תרי לג"ש נאמר קהל למעלה וכו': ור"ש בן אלעזר מ"ע. דכתיב בהוראה דעבודת כוכבים בפרשת שלח לך אנשים © והיה אם מעיני העדה אלמא אפי׳ מיעוטא חטאו מביאין פר ושעירה ^{ע)} דכתיב מעיני משמע מהלת עיני ולא כל עיני וכתיב לי כי לכל משמע דרובא אין דרובו ככולו ומיעוטא לא הא כילד וכו׳ דמעיני אפי׳ מיעוט קהל כגון ברוב שבטים והאי דכתי' כי לכל דבעינן רובא דקהל אפילו במיעוט שבטים:

רבי שמעון אומר שלש עשרה פרים. פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין. וטעמייהו דכולהו מפרש בגמרא: הורו בים דין ועשו שבעה שבטים או רובן. של כל שבט ושבט דשבעה שבטים וכגון דהוי רובן של ישראל מביאין פר וכו׳ דברי רבי מאיר ודס"לן ב"ד מביאין פר ולא לבור: רבי יהודה

אומר ז' שבעים שחעאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין פר פר על ידיהם. כלומר פר לכל שבט ושבט. ואמר בגמרא מי דו׳ דקאמר ר׳ יהודה לאו דוחה דהוה הדיו לשבט אחד שחטה על [פי] הוראת בית דין הגדול שהשאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר ואיידי דקאמר ר"מ ז' דאיהו בעי רובא ממש קא"ר יהודה נמי: והכמים אומרים אין חייבים פר אלא על הוראם ב"ד הגדול. אבל שבט אחד בהוראת בית דינו כשגגת מעשה דמי ומביחין כל אחד כשבה או שעירה: עדם ישראל. היינו סנהדרין כלומר סנהדרין של ישראל דהיינו ב"ד הגדול: גמ" ידעו שהורו וטעו מה שהורו. כלומר הורו ב"ד שחלב מותר בבטול מקלת ועשו קהל על פיהן ואכלו שוגגין חלב ודם דהוי חד בשגגת מעשה בלבד וחד בהוראה ואח"כ ידעו שהורו שלא כראוי אלא שטעו במה שהורו דאינם יודעים אם על החלב הורו או על הדם יכול יהו חייבין פר דליהוי הוראה מעליא: פ"ל ונודעה החטאת. אשר חטאו עליה והקריבו כלומר דלריך שיודע החטאת שיהיו יודעין על מה הורו אם על החלב או על הדם: ולא שידעו החוטחיו. דלה סגי בידיעה דחוטחיו דאע"ג דעשו בהוראה דממה נפשך חד מנייהו בהורא' הוה דהא אכלי לתרווייהו חלב ודם אפ״ה פטורין דלריך שיברר להם אותו חטא שעשו בהוראה: חטאו שני שבטים מביחין ב' פרים. והוח הדין דכי חטא שבט אחד שמביא פר אחד והא קמ"ל דשני שבטים לא סגי להו בפר אחד: לחייב על כל קהל וקהל. דשבט אחד איחרי ההל כדמפרש טעמא לקמן י: מה הקהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל. דתרוייהו כתיב למעלה ב"ד עם קהל דכתיב ל ונעלם דבר מעיני החהל דהאי מעיני היינו ב"ד: אף קהל האמור למטה. והקריבו הקהל ב"ד עם הקהל. הכי דריש ר"מ מה קהל האמור למעלה ונעלם דבר מעיני הקהל בית דין ולא קהל כלומר דהוראה תלויה היא בב"ד ולא בקהל דהא לא כתיב ונעלם מקהל אלא מעיני הקהל דמשמע מב"ד של קהל ולא מקהל אף קהל האמור למטה והקריבו הקהל בית דין ולא לבור: מה נפשך. דתנן במסכת כריתות בפ' ספה

ל) לעיל ג.. ב) מ״כ פ׳ ויחרא. ל) לפיל ג., לטים, ד) נייל דתניאן, ג) [לעיל ג. ע"ש], ד) [ל"ל דתניא], ק) [שבועות יח:] כרימות יט., 1) [כרימות יט., ז) [לעיל ג.], ה) [עי" תום׳ סוטה יז. ד״ה האלות וכו׳ שהניחו בקושי׳], **ט**) [ע״ י) [ע"ב], כ) [ויקרא ד], ל) [ויקרא ד], מ) [שס], כ) [לגרירה. יעב"ד], ם) [במדבר טו], ע) [ושעיר רש"ש], ב) ושמו.

תורה אור השלם

ו. וְאָם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגוּ וְגַעְלֵם דְּבֶר מֵעִינֵי הַקְּהָל וְעְשׁוּ אַחַת מִבְּל מִצְוֹת יְיִ אֲשֶׁר לֹא תַעְשָׁינָה וְאָשַׁמוּ: ויקרא דיג 2. ונוֹדעָה הַחַטָּאת אֵשֶׁר חָטָאוּ ין ונוּשְׁאוֹר נְיֵנֶשֶׁ הְּיְבְּׁהְּ עָלֶיהָ וְהַקְּרִיבּוּ הַקְּהָל פַּר בָּן בְּקֵר לְחַשָּאת וְהַבִּיאוּ אתוֹ לְפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד יד נובר. 3. או הודע אַלִּיו חָטָאתוּ אֲשֵׁר כ. או הוו ע אָלְיוּ וְיְּשְׁאוֹם אֲשְׁיִר חָטָא בָּהּ וְהַבִּיא אֶת קְרַבְּנוֹ שְׁעִיר עַזִּים זְּכָר תָּמִים: ויקרא ד כג 4. וְהָיָה אָם מֵעִינֵי הָעַרָּה געשְתָה לְשְׁנְגָה וְעֲשׁוּ כֶּל הָעְדָה פָר בֶּן בָּקֵר אֶחָד לְעלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיִּיִּ וּמְנָחָתוֹ וְנִסְכּוֹ בַּמִּשְׁפָּט גיחֹחַ לַיִּיִּ וּמְנָחָתוֹ וְנִסְכּוֹ בַּמִּשְׁפָּט

רְּחָתֵּ לְיָּיְ הְּבְּרְּוְנוּ זְּבְּיְבּוּ בְּמַּיְבְּּכּ רְּחַשְׁתִּר עִזִּים אֶחָד לְחַשְׁת: במדבר טו כד גוֹנְסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. ולַגַּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָנָה: במדבר טו כו

מוסף רש"י

ז' שבמים שחמאו. לסוו כוב שבטים מביאים שבעה פרים, דקסבר ר' יהודה דשבט אחד איקרי קהל והן מביאין ולא ב"ד לעיד ג.). מה נפשך. משנה הים נכרימות (יט.) חלב ונותר לפניו אכל אחד מהו בשונג ואינו יודע מכל מחו משן בשובב יותי יידע איזה מהן, ושבת ויוה"ל עשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן, אשתו נדה ואחותו עמו בבית, שגג בחחת מהן וחינו יודע באיזו מהן, ר"א מחייב חטאת ר" יהושע פוטר, אמר ר"א ממה נפשך כו' (שבועות יח:). להוראה הלויה בב"ר. דכמיב ונעלם דבר, דסיינו שחורו לעבור, מעיני הקהל להיינו ב"ל ולוויל ג.).

תוספות הרא"ש

ת"ר ידעו ב"ד שהורו ושכחו מהו הורו. פי' נודע להם לב״ד שהורו (ב״ד) בטעות אלא לב״ד שהורו (ב״ד) בטעות אלא ששכחו במה הוא אם בחלב אם בדם והצבור אכלו שניהם אם בהוראת ב״ד ואחד מדעתם את״ב בהוראת ב״ד ואחד מדעתם אע״פ שממה נפשך אכלו בהוראת ב״ד דבר שזדונו כרת פטורין דכתיב ונודעה החטאת כטה היכוב המדכח ההסאה. אשר חטאו עליה שנודע חטא אשר חטאו הצבור ע"פ ב"ד. (שאם) וואם) הורו ב"ד שחלב לפאם) (ואם) יוור בין פאלב הקיבה מותר והצבור אכלו חלב ואינם יודעים אם היה חלב הקיבה או חלב אחר יראה יוק בור או יוכב אווו יאות שהצבור מביאין כל א' מהם אשם תלוי כי ספק חלב הקיבה כספק שומן הוא להם כיון שהתירוהו ב״ד ואם חזרו ב״ד ונודע להם שחלב הקיבה אכלו יביאו פר ואם חלב אחר אכלו יריאו כל א' כשרה או שטירה. או אינו אלא חטאו ב׳ יחידים או אינו אלא מביאין שני פרים ג' מביאין ג' ויחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור אבל ב' חייבין להביא כל אחד פר: הא כיצד חטאו שני שבטים מביאין ב' פרים וה"ה שבט א' מביא פר אלא אגב דתנא שני חידים תנא נמי ב׳ שבטים והדר תנא ז' שבטים דאע"ג דאיכא רוב שבטים ורוב גברי דסד"א כחד קהל דמי ותסגי ליה בפר א׳ כחד הכי מביא כל שבט ושבט אפילו הכי מביא כל שבט ושבט פר: חד לחייב על כל קהל וקהל. לאשמעי׳ דשבט אחד אקרי קהל וממילא שמעי׳ אבל יחידי לא וחד למעשה תלוי בקהל והוראה תלוי׳ בב״ד כדדרש ליה (לעיל דף ג.) מהקהל ועשו (דאי) ודהאין הקהל אפנויי מופני ן הזאין הקחל אפנויי מועני דלכתר: קרא מעיניהם ועשו הקהל למה לי למסמוך מעשה לקהל לומר מעשה בקהל והוראה תלויה בבית דין מדסמוך ונעלם דבר למעיני: היג רש"י וריש חלתא קהל כתיבי קהל הקהל ותרי לגיש ובכל ספרי ספרד כתוב ורייש חרי קהל כתיבי חד לחייב על כל קהל וקהל וחד לבית דין כי היכי דצבור מייתי ב"ד גמי מייתי מעיני הקהל לא משמע ליה כר' (ולא גרסי) (ולגירסא)

או ז' אע"פ שאינו רובו של קהל מביאין פר אמר מר ונודעה החמאת ולא שיודעו החומאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר סדתנן סאמר ר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעור שאני הכא דכתיב 2אשר חמאו עליה התם נמי הכתי׳ 3אשר חמא בה ההוא מיבעי ליה ייפרם למתעסק מ"מ דר' יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל הקהל קהל הקהל חד לחייב על כל קהל וקהל וחד "להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבם שעשה בהוראת ב"ד ור"ש תלתא קהלי כתיבי הקהל קהל הקהל מעיני הקהל אורחיה דקרא הוא כראמרי אינשי מעיני דפלניא חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחריני נאמר לממה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד עם הקהל אף כאן ב"ד עם הקהל סור"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר לממה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד ולא צבור אף כאן ב"ד ולא צבור ורשב"א מ"ט כתי' יוהיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתי' מעיני וכתי' יכי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעומא לא הא כיצד עשו ו' והן רובו של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין

שרון הקהל האמור למעלה הוא בית דין עם הצבור ואי לא כתיב ההוא קהל ה"א שמעון דקהל הממור למעלה הוא בית דין ולרכי מאיר משמע איפכא. וע"ק אליכא דרכי שמעון ליותא ד' קהל כתיכי ומייתר לייה חד קהל למעשה סלוי בקהל וא הוה צריך לאהדורי אקרא אחרינא. היהו ליכה למרכך לכ"מ לרדוש ג' קהל כרכי שמעון למדרש מעשה חלוי בקהל דיהא לעיל אמר הקהל ועשו הוראה חלויה בדיד ומעשה חלוי בקהל א"כ מעשה חלוי בקהל דהא לעיל אמר הקהל ועשו הוראה חלויה בדיד ומעשה חלוי בקהל א"כ מי שלמד משם סובר דקהל האמור למעלה בצבור מיירי ולר"מ לא ס"ל הכי דבצבור מיירי:

החזיק בדרך איכא בינייהו פי׳ לעולם שני ליה (מאי הואי) [מיהו] כי האי גוונא איכא בינייהו כגון שנודר לצבור בשעה שהיה הוא מתקן הליכתו לעיר אחרת והתחיל ללכת לבן עואי חייב דהא איתא במתא לר״ע פטור דהא החזיק בדרך. ס״א מר סבר מדהווה במתא איבעי ליה לשיולי ומר סבר מטדד טריד: מתג״ הורו ב״ד לעקור את כל הגוף כו׳: ת״ר בסיפרא ונעלם דבר ולא שתתעלם בל המצוה. אמרו אין גדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים. בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם כל המצוה. הורו לבטל מקצת כר. אמר מר יכול יהו פטורין ת"ל ונעלם דבר ולא כל הגוף. אי בקיום (מצות) (מקצת) וביטול מקצת התבוהות הכבל מקצות כד. אמו מה כל היה פסרון דו הנכלס ובדי להחקר. אך היו מבחות בקרום מבחון מקצות בסור מקצות פטור ובעקירת כל הנוף פטורי אלה במאי בו מחייב. פי כיון דנסיב קרא מרישא לפוטרו על עקירת כל הגוף לא סליקות ו איתו למימר דפטירי על ביטול מקצת דא"כ על מה אמר הכתוב והקריבו הקהל ובעל כרחם מחייבי ומאי אצטריך ליותני יכול יהו פטורין ופרקינן תנא הכי קא קשיא אימא איפכא דבר כולה מילתא משמע. ת"ל ונעלם דבר. מאי משמע דנעלם דבר ביטול מקצת הוא. אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר מהאי נמי משמע דבמקצת מיירי דכתיב אחת מכל מצות ה' מכל ולא כל ואקשינן מצות תרתי משמע ואכתי כתיב מכל דלא תימא כולהון מצות בעינן דנעקור אמר רב נחמן בר יצחק מצות כתיב דמשמע אחת. רב אשי

על כל קה לקהל החד לבית רין כי היכר לבובר הייתי בייד נמי מיתי מעני הקהל לא משמ ערים" (איג גרסי) (הגרוסא) וו לא דריש ה"א הרחייהו הקהל ואנית מיושרת נירסא זו היא בבייתוא לשל ליף ריש היב"ד מיתי מתרי קהל מג"ש וגם משמע דדוקא ה"א דמעיני הקהל לא דריש כדאמרי אינשי מעיני דפלניא: ודבי שמעון בן אלעזר מאי טעמא כתיב והיה אם מעיני העדה ⁴ט נעשהה לשענה אפי מעוטא. פי רשי דיל דמעיני משמע קצת עיני ולא כל עיני. והקשה הרמ"ה היל אם ממ"ד מעיני קרדיש אמאי דייק ממעיני דכתי גבי ע"ז דלא איירי בה [ה"ל] למילף ממעיני הקהל דכתיב בשאר מצות דאייר בה ותי א מעיני העדה בב"ד הוא במינוטא לא אמעוטא דב"ד ולענון מעשה ולא אמעוטא דב"ד ולענון מרשה לא אמעוטא דב"ד ולענון הוראה ועוד הא בהדיא אמרינן בסמוך דהאי מנעום מנעשהה לשנגה לחוד הוא דרייקי לה מדקאמרינן וצריכי דאי ים ביו כל המה היה היה היה האבות ביו ביום היה היה ביום ביום היה משמעים ביום היה היה היה לא מה היה היה להיה להיה משמעים נעשתה לשנה הוה אמרים! אפילו מיעוטא ולא מציח למימר דמקרא מעיני העדה דכתי בקמא קף אדך דהא מעיני העדה בביד כתיב וא"כ משמע דקהל בהדי בי דינא בעי ואנן דייקינן מיניה דלבר מבי דינא הוא מדקאמר אי אשמעינן כי לכל העם ה"א רובא בהדי בי דינא קמ"ל נעשתה לשגנה אלא ודאי ממ"ם מעיני לא משמע מיעוט אלא כענין שנאמר (איוב כח)

אם חדב אבד חייב בו'. מימה מי דמי המם בין במלב בין בנותר חד קרבן הוא אבל הכא קרבן דעבודת כוכבים אינו שוה לחלב. ול"ל דה"יג ידעי דלא איירי אלא בעניינים

מקרבנס שוה כעין חלב ודם כדפרש"י: ור"ש תלתא קהלי בתיבי בו'. יש ספרים שקרבנים שזה בנעין חלב ודם בדפרש": רריש הרחא קרהי בחיבי ברו. ש ספרים גרבו מני קהל כמיבי וכן נכאה ובעי למימר דמד קהל כוליה קרא לאורמא דקרא וחד קהל דרשינן קהל הקהל והיינו חרי קהל. ולרי מאיר חד קהל ליליה לאורמא דקרא וחיניה נמי שמעינן דאיירי בבית דין ולא בלבור וחד קהל לג"ש ולפי הגירסא הכחוב בספרים בעי למימר דמרוייהו אמו לג"ש ולא נהירא. מיהו אסשר דמלמודא בעי למימר לרבי

א) ע"י בתום' כאו ד"ה שהביא. ב) נכאה דל"ל דכי האי גווגא כשר לגמור ההחטרה ואפי' לאחר ההרבת החמיד כל זמן דלא כרי, ג) כאו שייד

א מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה א סמג עשין ריו:

בה ב מיי פ"ג מהלי ביאם מקדע הלכה ו [ופ"ז מהלי בימ הבמירה הל' יו] סמג לאוין דש:

רבינו חננאל

אמר מדבר גופיה נשמעינה

דגמר מדבר דזקז ממרא. דכתיב

כי יפלא ממך דבר מה להלן דבר ולא כל הגוף אף בהוראה

דבר ולא כל הגוף והכי תניא בתוספת׳ הורו לבטל במקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין

שנא׳ דבר נאמר כאן דבר ונאמר להלן דבר מה דבר האמור להלן

מקצתו ולא כולו אף האמור כאז

מקצתו ולא כולו אתה אומר

מקצתו ולא כולו או אינו אלא

כולו ת״ל בין דם לדם ולא כל דם בין דין לדין ולא כל דין בין נגע לנגע וגו׳ ^(b) וכהאי גוונא

מפרש בסוף פ׳ אלו הן הנחנקין (פ״ז.): אמר רב יהודה אמר שמואל לעולם אין ב״ד חייבין

עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו פי׳ שהוא מדברי

חכמים אבל צדוקין מודין בו פטור׳ מאי טעמא זיל קרי בי

רב הוא. כלומר אין אלו ראוין

להוראה ושוגגין קרובין למזידין הן אצל הוראה שהיה להן ללמוד ולא למדו. ואותיבנה

ממחוני אי ומי מררייחא יש ודה

בתור׳ אכל הכא על שומרת יום

(פנויה) [פטור] אמאי והא כתיב

יהיה לה מלמד שהיא ומופרתו

ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה

ורל הרלי אשר חשר טליו וממא

שהיא משמרת אחד לאחד ת״ל

(טמא) יהיה. יכול כשם שהיא משמרת אחד לאחד כך תשמר

שני לשני. ודין הוא מה אם הזב

שאינו סופר אחד לאחד סופר שבעה לב׳. זבה שהיא סופרת

אחד לאחד אינו דין שתשמר שני לשני ת"ל יהיה לה אין לה אלא יום אחד. ודחינן מתני"

כגון דהורו דכדרכה אסירא בגון היוור לכוד אסרא השומר׳ יום כנגד יום שלא כדרכה שרי׳ ואקשינן דשלא

כדרכה נמי בהדיא כתב משכבי אשה דאלמא תרוייהו שוו ופרקינן כגון דאמר׳ גמר ביאה

הוא דאסיר בשומרת יום כנגד יום אבל העראה שריא ודחינן

. והאיז סכרא דהעראה כהדיא ניהן טבוא יוזפואוו בווזיא כתיב בה את מקורה הערה. והדרינן למימר כגון דאמר׳

העראה בשומרת יום כדרכ׳

אסירא בשלא כדרכה שריא.

אקשינז אי הכי נדה נמי כלומר

אמאי נקטת שומרת יום בנדה גופה יכולין לומר כדרכה הוא

דאסירא דכתיב מקורה. ופרקי

דוה כתיב פי׳ דכתיב ואיש אשר

ישכב את אשה דוה וגלה את

ערותה את מקורה הערה וגר' אבל בשומרת יום כנגד יום לא

ומותר להערות בה אפי׳ כדרכה.

אי בעית תימא לעולם דשרו גמר ביאה כדרכה בשומרת יום

ודקאמרת הא כתיב יהיה לה

לא פליגי עליה (מאי הוא) [מיהו] אמרי זבה אינה אסורה

, אלא ביום דכתיב כל ימי זוב טומאתה אבל בלילות שריא.

פי׳ קי״ל דלא מקבעא זבה אלא

סמוך לנדתה דכתיב על נדתה. השתא כיון דחזת דם יום ח׳ דבעיא לנטורי ט׳ וקשרו לה

ליל ט׳ דהוא פלג יומו בההוא

טעמא דאמינא. והיינו דקתני

תנא שומרת יום. ואי קשיא לך אי הכי אפי׳ זבה (הם) [אין] הכי

נמי (מאי הוא) [מיהו] כיוז דתני

יש נדה בתורה נקיט איסורא דסמיך לנדה ואילו קביעת זבה

דאמר׳ כי כתיב העראה באשה

ב) ולעיל ג. ע"שו. ג) ועירוביו פג.

וש"נ], ד) [פסחים פ. מנחות טו.], ד) [נ"ל בבית ה' לפני החצר,

ו) פסחים לב: יבמות ז: זבחים לב: ע"ש. ו) מ"כ פרשה ויקרא, **ה**) [ויקרא ד],

ט) ברחשית לה, י) ושסו,

תורה אור השלם

וְהָיָה אָם מֵעִינֵי הָעַדָה נֶּעֶשְׂתָה לִשְׁנְה וְעַשׁוּ כָל הַעַדָה פַּר בֵּן בָּקֵר לְשָׁנְגָה וְעַשׁוּ כָל הַעַדָה פַּר בֵּן בָּקַר

אחד לעלה לריח ניחח ליי ומנחתו

וְנָסְבּוֹ בַּמִּשְׁפָּט וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד

יְנְשָּׁהְאָל 2. וְגִּסְלַח לְבָל עֲדַת בְּנֵי יִשְּׂרְאַל וְלַגֵּר הַגְּר בְּתוֹבָם כִּי לְבָל הָעָם

במובו סו כו 3. וַיַּעֲמֹד יְהוֹשְׁפָּט בְּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשְׁלֵם בְּבֵית יְיָ לִפְנֵי הָחְצֵר הַחְדֶשָׁה: דברי הימים ב כ ה

יִי שָּוּ. וִיאמֶר אַלִּי הִנְנִי מַפְרְךְּ וְהִרְבִּיתִךְּ

ונתתיר לקהל עמים ונתתי את

הָאָרֶץ הַוֹאת לְזַרְעֵךְ אַחֲרֶיךְ אֲחָזַת

עויט... 5. וְלְקְחוּ פָּר בֶּן בְּקֵר וּמְנְחָתוֹ טֹלֶת בְּלוּלָה בַשְׁמֵן וּפָּר שֵׁנִי בֶּן בְּקָר תִּמָּח לְחַשָּׁאת: במדבר ח ח במדבר ח ח

6. והלוים יסמכו את ידיהם על

ראש הפרים ועשה את האחד חשאת ואת האחד עלה ליי לבפר

מוסף רש"י

ישראל מטומאה שבידיהם, בדברי סימים (יבמות ז:). החדשה. הר

הבית, וקרי לה חדשה מפני חידוש

שחידשו והוסיפו על קדושתו בו ביום

צב.) או: שחידשו כה כהלכותיה

חבחים לב:). במחנה לויה. נהל

יהושפש. אותו היום נטהרו

:חטת:

בשגגה:

במדבר טו כד

כמדבר טו כו

במדבר חיב

ור"ש ור"מ. דדרשי תרי ההל לג"ש ולא אייתר חד להוראה תלויה בבית דין אם כן הוראה תלויה בבית דין מנא להו: מעיני העדה נעשתה לשגגה. שתעשה לשגגה על ידי אחרים דהיינו על ידי הוראת ב"ד דהוראה תלויה בבית דין: רבא אמר כי לכל העם בשגגה. שיהו כולם תלויין בשגגת

לא מייתו שאר שבטים בהדיה: אמרי

הההל וד"ד דהוראה חלויה דד"ד ומנושה תלוי בקהל: הוה אמינא אפי' מיעוט. חטאו מביאין פר: הוה אמינא בים דין בהדי רובה. ולה יהו מביחין פר עד שיעשו בית דין עם הלבור דליבעי לבית דין הוראה ועשיה כתב רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה שתעשה שגגה על ידי אחרים דהוראה בלבד תלויה בבית דין: ילפיגן מעיני מעיני. כתיב הכא מעיני הקהל חו וכתיב בעבודת כוכבים והיה אם מעיני העדה: אבל חד שבע דליכה רובה לה. והוח הדין לשנים חו שלשה שבטים: רבי שמעון המניה בעי. פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין: אי בהורחת בית דינו רבי שמעון לית ליה. דהא לא מייתר ליה (לא) קהל להוראת בית דינו: אלא לאו רבי יהודה היא. וקתני מה הן מביאין פר אחד אלמא הכת במתי עסקינן וכו'. ותנת קמת רבי שמעון בן אלעזר הוא ורבי שמעון דאמר שני פרים הסבר פר לכל שבט ושבט דשבט א' איקרי קהל כגון שחטאו שבעה שבטים והן רובן של ההל דכי הויא רובא בגברי ורובא בשבטים הוא דמביה פר לכל שבט ושבט ופר לב"ד אבל היכא דאיכא ששה והן רובא או שבעה ואינן רובא כיון דלאו רובא בגברי ורובה בשבטים כחד שבט דמו ומביחין פר חחד ופר לב"ד: חיבעיה להו שבע אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרבי שמעון מי מייסו. פר או לא מי אמרינן כי אמר ר׳ שמעון לחייב על כל קהל וקהל דשבט אחד איקרי

ורבי שמעון ורבי מאיר דהוראה תלויה בבית דין ומעשה תלוי בקהל מנא להו אמר אביי דאמר קרא יוהיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה רבא אמר 2 מלכל העם בשגגה וצריכא דאי כתב רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה הוה אמינא אפילו מיעומא להכי כתיב לכל העם בשגגה ואי כתב לכל העם בשגגה הוה אמינא עד דעבדי בית דין בהדי רובא לַהכי כתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה והא כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי ילפינן מעיני מעיני: הורו ב"ד של אחד וכו': איבעיא להו שבט אחד לרבי יהודה בהוראת ב"ד הגדול מי מייתו שאר שבמים או לא מי אמרינן שבעה שבמים הוא דמייתו שאר שבמים בהדייהו משום דאיכא רובא אבל חד שבט דליכא רובא לא או דלמא לא שנא תא שמע מה הן מביאין פר אחד רבי שמעון אומר שני פרים במאי עסקינן אילימא שחמאו שבעה ר"ש תמניא בעי אלא דחטא שבט אחד במאי אי בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא לאו בהוראת בית דין הגדול ותנא קמא מני אי נימא רבי מאיר הא רובא בעי אלא לאו רבי יהודה 🌶 (וכגון שחמא שבמ אחד) אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחמאו ששה שבמים והן רובן של קהל ורבי שמעון בן

אחד ובמאי אילימא בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא בהוראת בית דין הגדול ותסברא תנא קמא מני אי רבי מאיר הא רובא בעי אי רבי יהודה שאר שבטים נמי מייתו (אלא) הא מני רבי שמעון בן אלעזר היא

וכדתניא תא שמע וחכמים אומרים לעולם אינו חייב אלא על הוראת בית דין הגדול 2ימאן חכמים אילימא

רבי מאיר רובא בעי אלא לאו רבי שמעון היא שמע מינה ורבי יהודה ורבי שמעון? אשבט אחד דאקרי

קהל מנא להו אמרי דכתיב יויעמד יהושפם בקהל יהודה וירושלים ס(נכח חצר בית ה') החדשה יומאי חדשה

א"ר יוחנן ישחידשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנם במחנה לויה מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמא

שאני ירושלים דהוה גמי בנימין אלא אמר רב אחא בר יעקב דכתיב יוואמר אלי הנני מפרך והרביתיך ונתתיך

לקהל עמים וגו' מאן אתיליד ליה ההיא שעתא בנימין ש"מ ה"ק רחמנא מתיליד לך השתא קהל אחרינא א"ל רב שבא לדב כהנא דלמא הכי קא"ל רחמנא לכי מתיליד לך בנימין הוא דהוו י"ב שבמים דמתקריית קהל א"ל

אלא שנים עשר שבטים איקרו קהל אחד עשר שבטים לא איקרו קהל יתניא ר"ש אומר מה תלמוד לומר

יופר שני בן בקר תקח לחמאת אם ללמד שהם שנים והלא כבר נאמר יועשה את האחד חמאת ואת בקר שני בן בקר תקח לחמאת אם ללמד שהם שנים והלא כבר נאמר יועלה מה עולה לא נאכלת המאחד עולה לה' [אלא] יכול [תהא] נאכלת חמאת ללוים ת"ל ופר שני שני לעולה מה עולה לא נאכלת

ופר לבית דין מדקתני מה הן מביאין וכו' ולא מתוקמא רישא אלא כרבי שמעון בן אלעזר כגון שחטאו ששה וכו׳ וקאמר רבי שמעון שני פרים פר להו ופר לבית דין: מדכתיב קהל יהודה אלמא דשבט אחד איקרי קהל: ודלמא אלעזר היא דתניא סר"ש בן אלעזר אומר

שאני שבט יהודה דהוה עמיה בירושלים שבט בנימין. ושני שבטים הוא דאקרי קהל אבל שבט אחד לא: אלא מהכא הגני מפרך והרביחיך ונחחיך לקהל עמים וגו'. והיכא אמר ליה הכי דכתיב ט וירא אלהים אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם וגו' וכתיב ') ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וההל גוים יהיה ממך וגו': מאן הוה אסיליד ליה בההיא שעסא. כלומר מאן הוה עתיד למילד ההיא שעתא בנימין ושמע מינה דקאמר ליה רחמנא השתא מתיליד לך קהל אחרינא: י"א שבטים לא. בחמיהה והא אמרת דשני שבטים איהרו ההל יהודה ובנימין אלא ודאי הכי קאמר ליה דהשתא מתיליד לך קהל אחרינא אלמא שבט בנימין לבדו איקרי קהל: משמו חמאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אף על פי שאינן רובו של קהל מביאין פר תא שמע רבי יהודה אומר שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין ובהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבמים חייבים שמע מינה אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ועשה אותו השבמ על פיהם אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין למה לי למיתנא ושאר שבטים פטורים הא תנא אותו השבט חייב וכיון דתנא אותו השבט חייב ממילא ידעגא שאר שבטים פטורין אלא הא קמשמע לן דבהוראת בית דינו הוא רשאר שבטים פטורים אבל בהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבין שמע מינה איבעיא להו שבם אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרכי שמעון מי מייתי או לא תא שמע מה הן מכיאין פר אחד רכי שמעון אומר שני פרים בעי אלא דחמא שהמאו שבעה) שני פרים שמנה פרים בעי אלא דחמא שבמ

קהל כגון שחטאו שבעה שבטים דהוו רובן אבל היכא דליכא רובא כיחיד

דמו ופטורים דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור או דלמא כיון דסבירא ליה

דשבט אחד איקרי קהל לא שנא שבט אחד ולא שנא שבעה מביאין פר לכל

שבט ושבט ופר לב"ד: אלא הכא במאי עסקינו לגוו שחטאו ששה וכו'.

דכיון דאיכא רוב רובא כל דהו האמר

דמביחין פר ופר לב"ד: אלא לאו רבי

שמעון. וקתני שבט אחד חייב על

הוראת בית דין הגדול אלמא כי אמר

שבט אחד איקרי קהל אפי׳ כי חטא

שבט אחד כמרובין דמו ומביאין פר

ופר לב"ד והכי סבירא ליה לרבי שמעון

דהיכא דאיכא רובא בגברי ורובא

בשבטים מביאין פר לכל שבט אבל

היכא דחטאו ששה והן רובן או שבעה

ואינן רובן כשבט אחד דמו ומביאין פר

תוספות הרא"ש

אמר אביי אמר קרא [והיה אם מעיני העדה] נעשתה לשגגה עד שתעשה שגגה על ידי לא קאי אב״ד מדלא כתיב ונעלם מעיני העדה אלמא משמע דאציבורא קאי. ומ״מ מדכתיב נעשתה לשגגה ולא כתיב ועשו העדה בשגגה. אלמא שנעשתה שגגה על ידי שהורו להם היתר. ורבא אמר אמר קרא כי לכל העם בשגגה. דמשמע שכל ישראל שגו בדבר וב״ד בכלל כל העם הם ובשגגת מעשה אי אפשר לכלול בית דין עם הצבור דהא אמרי׳ בסמוך מדכתיב נעשתה לשגגה מפקי ב"ד משגגת מעשה אלא ע"כ שגגת מעשה דכתיב בב"ד בשגגת הוראה איירי ה"ג רי שמטיוא ליה לר׳ הודה ז' שבטים ולא כמו שכתוב במקצת ספרים כי שמעי׳ ליה לרבי יהודה ב׳ שבטים דאף אששה מבעיא ליה משום דלא תני ר׳ יהודה לעיל גריר׳ אלא בז׳ שבטים ומסתבר למימר דדוקא רובא הוא דגררי למעוט' ומשום רמבעיא ליה אד בשבט א' טעו לכתוב ב׳ שבטים וליתא דמשבט א' עד ז' שבטים קא איבעי: ובמאי אי בהוראת בית דינו ר"ש ל"ל. פרש"י ז"ל דהא לא מייתר ליה קרא לעיל להוראת ב"ד והא לאו ירשי ראיה היא דתלמודא קא דרשי לעיל הני קהלי אליבא דאינהו דתנאי ודריש לכל תנא ותנא לפום מאי דשמעי׳ ליה בקרא ההוא תנא י. ואי לאו דשמיע ליה בהדיא דר׳ שמעון פטר שבט שעשאו בהוראת ב״ד הוי מצי למימר דר"ש סבר כר' יהודה דדריש חד לדרשא זו כי היכי דדריש ליה ר׳

מינעי ליה דחיירי בז' שבטיס: בגון שחמאו ששה שבמים והן רובן בו'. מימה ח"כ מ"ט מידפי מידי להייר כל המידי באלו פר אחד הא להו הביש ביו היו הוב המידי המידי לה דרכיב שמעון דלה מחייב אלו פר אחד הא לא אשכתן דפליג ארי יהודה אלא דבעי נמי פר לבים דין אבל מודה מיהו לרבי יהודה דשבט אחד איקרי קהל: הגבי בשרך והרביתיך וגוי. מימה דשביק קרא דאמר הקב״ה ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך:

דקתני במתניתיז וחכ"א אינם יהודה ר"ינו רכלל ולהמז מורם , חייביו אלא על הוראת ב״ד הגדול בלבד ומדקתני חכמים מסתמא מכלל רבנז בני פלוגתייהו דר׳ ור בן אוא כל הודאת בין ההדול בלבו למוקוב הכמים מסונמא מכלל הבנימין הזה וכן מוכח קרא (דתני) [דכתיב] בקהי דדוקא ר״ש היא ולא ר״מ: ואימא עד דאיכא שני שבטים דהתם שבט יהודה ובנימין הזה וכן מוכח קרא (דתני) [דכתיב] בקהי יירושליי [וירושלים] היינו שבט בנימין שהיתה העיר בחלק בנימין כדמוכח בפ׳ איזהו מקומן (דף נד): אלא אמר רב אחא בר יעקב . מהכא הנני מפרך והרביתיך ונתתיך לקהל עמים. חימה דמייתי האי קרא דליכא למשמע לידי, והייל לאתויי מההוא קרא דכתיב ה וקהל גוים יהיה ממך כי זה הפסוק נאמר על לידת בנימין לבר ומהאי קרא מייתי בירושלמי כל שבט ושבט קרי קהל שנאמר גוי יקול את היה הכנון רבות הכנוק למנות להיה בכל דרים בירות יעקב ונתחוך לקהל עמים בשתי שמעדר לצאת מעני קהל ועמים קרל גוים יהיה מקוד וצריון לא נולד בינמין ומה שפי רים" בירות יעקב ונתחוך לקהל עמים בשתי שמעדר לצאת מעני קהל ועמים לי בן אלא שעתיד א' משבטי ליחלק ומעתה אותה מתנה אני נותן לך. מה שכתוב כשהוא אומר וקהל גוים הרי שנים דמשמע דיש ה"א עד דעבדי בית דין בחדי רובא בו'. מימה השתא אע"פ שמיעוט נשארו מלכור לא חיישינן כ"ש דלא מימוש לפית דין כיון דרובא מינהו בשלמא אי היו בעינן כולהו מימא דליבעי בית דין בהדייהו: שבעה שבבים הוא דמייתו בו'. לר' יהודה דקאמר בברייתא לעיל אפילו שני שבטים ה"מ למיבעי אבל בב' שבטים לא אלא אמתני

בתר הכי אתי: תא שמע יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור ואמאי והא כתיבא פי׳ ויצו משה ויעבירו קול במחנה. וגרסינז בפ׳ הזורק בוחודה אבר המוציא מו שתורחידי לידשות היבים טפוד האמרי והא כוכבא כי "רבו משהר בירון קר במוחב. אנוטק בפי החדץ בשבת מכדי דורמלדה דהוצאה היא הוצאה ניפא היכא כתיבא. איר יותבן דאמר קרא ויצו כשה ויעבירו וגר משנה היכא קאי במתנה לויה וכרי וממאי דבשבת קאי גמר העברה [העברה] מיום הכפורים וכרי 3) (וייל והא) [וקרי: בה] לא תעשה כל מלאכה. וגרסיי [בתלמוד] בני מערבא בתחלת שבועות ומנין שהוצאה קרויה מלאכה רי שמואל בשם רי יותנן ויצו משה וגרי נמנעו מלהוציא מבתיהם לתת לגוברין ומלהוציא מידן להכניס ללשכה רי חזקיה בשם רי אחא שמע לה מהדא ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו. וראיתי ספרים שכתוב בהן אמאי והא כתיבא אל יצא איש ממקומו והא שבושא דספרי הוא דהך קרא בתחומי שבת מיירי. ופרקינן דאמר הוצאה אסירא הכנסה שריא. פי דאנן מסברא ילפינן הכנסה: איבעית תימא דאמר הוצאה והכנסה אסירא. זריקה והושטה מרשות לרשות שריא: ת״ש יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור אמאי והא כתיב לא

תשתחוה לאל אחר ופרקינן דאמר כדרכה אטורה. פי כגון פעירה לפעור ווריקה למרקוליט שלא כדרכה שריא. פי דקטעו בהא ב' אחרים לבד מבנימין לא מוקהל קדריש דע"כ אבנימין קאי דהא מוכח מיני רבא דשבט א' איקרי קהל אלא מגוים (קאי) קדריש: [קרא] איכה יעבדו הגוים האלה. ומפורש בפרק ד' מיתות (דף ס' ס"א): איבעית תימא דאמר' השתחויה גופה דאסירא שיש בה פישוט ידים ורגלים הא השתחויה שאין בה [פיו"ר] שרייא. וקיי"ל כדאמר רב יהודה אמר שמואל: (שייך לדף ד ע"ב) בעי רב יוסף היכא דהורו ב"ד אין חרישה בשבת פירוש איסורה מהו כיון דקא מודו בשאר מלאכות דאסור בשבת כביטול מקצת וקיום מקצת דמי והויא הוראה או דלמא כיון דעקרי לה לחרישה לגמרי כלעקור את כל הגוף דמי ואינה הוראה. ואתן למפשט הוריה היא מרתנינן יש נדה בתורה אמאי והא עקרי דין שומרת יום כנגד יום לגמרי וש"מ. ודחינן דאמרי כדרכה אטירא רכרי כי רישא ולעולם לא עקרי לגמרי. ת"ש יש שבות בתורה כר. ואמאי והא עקרי ליה לגמרי ודחינן דאמרי הוצאה אסירא כרי כי רישא ולעולם לא עקרי לגמרי. ת"ש יש עבודת כוכרי ולא אפשיטא בעיא דרב יוסף בהדיא: בעי ר' זירא היכא דהורו כי החרישה והקצירה מותרות בשנת עבודת מתרוישה והקצירה מותרות בו אז נוהג איסורן (בשבת) אבל בשביעית דמתי שדך לא תזרע וכרי לא אסירי מהו (הא) דקא מודו בשאר שני שבוע כביטול מקצת וקיום מקצת השבישה טוב בהן קאד וכתב הביו הטביעי השחוד בהור שהבקצר החוד בשל החודים הוא היו הקצרה היב. לבטול מקצרה ליח של המ דיב הורי הודראה. או דלמא כיון דקא עקיר לה לשביעית ברות השביעית לגבתי כלעקור את הגוף דכי וליתא הוראה. נפשיט רביעא דהוראה היא מהא דתניא בתוספתא (סוף) מנהדרין המתנבא לעקור דבר מן התורה חייב. לבטל מקצת ולקיים מקצת היי ש"מ. והא מתרוצתא בסוף אלו הן הנתנקין מתני הורו ב"י דרע אחד מהן שטעו האכר לא מלא כי היא גוונא בכיטול מקצת וקיום מקצת היי ש"מ. והא מתרוצתא בסוף אלו הן הנתנקין מתני הורו ב"י דרע אחד מהן שטעו האכר לא מלא היי ולא הארנו אליד. או שלא היי הור ב"ד שה פ"י בתור מנ"א או ממוד או נתין או זקן או שלא ראה לו בנים. פטורין כלומר אין היים הפורץ כלומר אין ות אות הוריות דכל אלו אינן ראוים להיות מכלל אלו המורים שנאמר כאן ואם כל עדת ישראל ישנו ונאמר להלן ושפטו העדה מה להלן בעינן שיהו כולן ראויין להוראה דכתיב בהו והקל מעליך ונשאו אתך דבבתי דינין מרובין מיירי כדמפרש (בע"א טנהדריין) נפס"א -דסנהדרין) אף הני דליהוו כולהו ראויין להורייה. והא דתנן זקן תרגומה שאין לו כבר תוחלת בנשים שכבר נסתבל החגב והופרה האביונה ומשום הכי לא חזי דהא בצירה ליה מאורייתא מצות פריה ורביה דלא קיים. ויש מפרשים מפני שאינו רחמני דלא מרחם אלא

בו א מיי׳ פ״ד מסל׳ מוקדשים הל' א והל' ב: מז ב מיי שם הלי ב ופ"ה מהלי עבודת יום"כ הלכה טו:

רבינו חננאל מאן דאית ליה בני דכתיב כרחם אן ראון ליו בני לאקשויי אי אב על בנים ואיכא לאקשויי אי הכי מאי שנא זקן. ואי קשיא לך לרב חסדא דגמר ממשה מכדי כיון דקי"ל דהאי עדת ישראל בב"ד הגדול קא מיירי כדמפרש בסיפרא לישתוק קרא מיניה. הוא גופיה לגמר ממשה ואמאי גמיר מסנהדרין קטנה. דאיהי גופה ממשה גמרא. איכא לפרוקי אי מהתם הוה אמינא הני מילי דבעי׳ דומין לו בדיני נפשות וכיוצא דומין זו בועי נפשות וכתבה בהן. אבל (דיחידתה) [דהוראה] היא אע"ג דלא דמו קמ"ל ג"ש. וויא אכרי מנא לן דהורייתן בלא אמרי מנא לן דהורייתן בלא המופלא דהיינו ראש הישיבה אינה הוראה. ומהדרינן דאמר רב ששת וכן תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין. ס"א הורו בדבר שבתורה פטורין. הואיל והיו להן ללמוד ולא למדו: ל) אמר מר נאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה. אמרינן והתם מנא לן דבעינן . דלא ליהוי בהו חד מהני. אמר רב חסדא גמר מב״ד של דכתיב והתיצבו שם עמך. עמך בדומין לך. ואמרינן ואימא עמך לשכינה פי׳ שלא יכנסו לפנים לשכינה פי שלא לכנה לפנים מחיצתך. אלא אמר רב נחמן בר יצחק והקל מעליך ונשאו אתך. פי׳ דהא לאו בסנהדרין גדולה מיירי בפרשת יתרו. אלא בבתי דיניז שבכל מקום ומקום רכתיב ואתה תחזה מכל העם וגר׳ ובסוף פ״א דסנהדרין מפורש וגר׳ ובסוף פ״א דסנהדרין מפורש [דהא] דבעיא דומין לו ילפינן מקטנה: מתני׳ הורו ב״ד שוגגין מקטבור: מותי החדר ביי שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין. פי׳ ב״ד מביאין פר. אבל אם הורו ב״ד מזידין כגון שהיו יודעין שהחלב אסור והתירוהו ועשו הקהל שוגגין כל אחד מהקהל מביא כשבה או שעירה. ואף ע"ג דלא הוו שבין מידוד, ואף עד.
דלא הוו שבין מידועון קייל
כרבי יוחנן בריש פרקין, שמעי
דכל היכא דלא הויא הוראה
ועשו הקהל כל אחד מן העושרן
מביא כשבה או שעירה. אבל
אם הור בית דין שוגגין ועשו הקהל מזידין דידעי דאיסורא קא עבדי ודליתא מצוה לשמור דברי אתו למידק שוגגין ועשו מזידין אומ למיוץ שוגגין ועשו הוא דפטורין הא שוגגין ועשו שוגגין דומיא דמזידין חייבין היכי דמי שהורו שחלב מותר ונתחלף להם חלב בשומן ואכלוהו נימא תפשוט בעיא דרמי בריש פרקין בהך גוונא לעניינה חובה. ודחינן . לעולם אימא לך דכי האי גוונא פטורין ואי אמרת ליתני הא כ״ש פטורין ואי אמרת ליתני הא כ"ש מזידין הך בבא דשוגגין ועשו מזידין תנאה איידי דתנא מזידין ועשו שוגגין ולא תשמע מיניה מידי דלאו דוקא היא: מתני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובו על פיהם מביאין. פי' ב״ד פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר״מ ְדקסבר ב״ד לחודה מייתי והקהל פטורין: רבי יהודה אומר אם חטאו כל['] שבטים מביאין י״ב פרים דכל שבט אקרי קהל כדמפרש לקמן וכעבודת כוכבים י"ב פרים וי"ב שעירים דקסבר העושין מביאין וב״ד פטורין: (שייך לדף ה) ר״ שמעון אומר [י"ג פרים ובעבודת כוכבים] י"ג פרים וי"ג שעירים דקסבר הני והני מייתי פר ושעיר רכבים) ייג פוים הייג שפירם רקסבר הני והני מייתי פר ושעיר כל שבט ושבט דכל חד וחד אקרי

הול השמחה שמע מינה דרובא הוו אותן דבוכין והוי כחטאת שרוב בעליה קיימין ומשום הכי קרבה: והא מוידין הוו. דורו של לדקיהו ובני קטלא נינהו ולא בני קרבן נינהו והיכי מתכפרים בהנך חטאות: הוראם שעה היסה. דאף על גב דהוו מזידין הוו מתכפרים: סנו רבנן מס

אחד מן הלבור. כגון שהורו ב"ד ועשו לבור על פיהם ולא הספיקו להביא עד שמת אחד מן הלבור חייבין וכו': מח אחד מן ב"ד. והויא ליה חטאת שמת אחד מן השותפין דהויא כמתו מקלת בעליה ולא קרצה. הא דאיקרי להו שותפין לה משום דחטחת של שותפין דעלמא קרבה דאין שנים מביאין קרבן אלא האי דאיקרי להו שותפין משום דלא מצי קרי להו צבור דהא לאו צבור נינהו הלכך קרי להו שותפין: דאין לבור מחים. דאין דין מיתה בלבור דכי גמירי חטאת שמתו בעליה למיתה אולא ביחיד ולח בלבור: שמעינו ליה לר"ש דאמר חטאת השותפין אינה מתה דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שחבדו והפריש אחרים מחתיהם. ונתכפרו בהן ואח"כ נמלאו האבודים כולן ימותו דברי רבי יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו והא הכא דפר של יום הכפורים דהיינו פר של אהרן הוי חטאת השותפין דכהנים מתכפרים בו וקאמר רבי שמעון ירעו דלא הוי כחטאת שכפרו בעליה בעלמא דלמיתה אזלא משום דחטאת שותפות לאו כחטאת יחיד דמיא אלא כחטאת לבור דמיא והוא הדין כי מת אחד מן השותפין דלא כחטאת שמתו בעליה דמיא אלא חטאת השותפין היא ואינה מתה והכא הוא דקאמר ירעו משום דהא כפרו בעליה אבל היכא דמת אחד מן השותפין אימא לך דסבירא ליה לרבי שמעון דקרבה דחטחת השותפין אינה מתה הלכך לא מיתוקמא כרבי שמעון: רבי יהודה אומר כולן ימוחו. דהכי ס"ל דאפי׳ חטאת לבור מתה: אמר ליה רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכחיב על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר. דאתקוש לקהל וכיון דאיקרו קהל משום הכי קאמר רבי שמעון דפר חטאת דידהו כחטאת שעיר דקהל דמי דאינה מתה אבל בחטאת השותפין לעולם אימא לך דס"ל לרבי שמעון דכי מת אחד מן השותפין דלא קרבה וכי מת אחד מן בית דין פטור ואכתי נוקמה כר"ש:

הכל עולה סלהא דעתד. והכתיב שעירי עזים לחטאת ש: אף חטאת. דהקריבו לא נאכלת לפי שהיו שעירין של לצור הנשרפין לפי שהכניסו דמן לפני ולפנים כדכתיב ') וכל חטאת אשר יוצא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש כדתגן (זבחים דף מז.) פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין דהיינו

שעירי עבודת כוכבים דלבור דחמר רב יהודה על עבודת כוכבים הביאום: ואידד דב"ד. ואחד שהביאו ב"ד הרי י"ב: בין לר' יהודה בין לר' שמעון בין לרבי מאיר היכי קרבי הנהו חטאות והא מייתי הנהו דחטאו בימי לדקיהו דהוו חטאת שמתו בעליהן: לפי שאין מיחה בלבור. דחע"ג דמתו לבור לח חולה למיתה חטאת דידהו: אילימא מדכתיב מחת אבותיך יהיו בניך. דמשמע דבנים במקום אבות קיימי וכאבות חיים דמו והכא איכא בנים דדורו של לדקיהו: חי הכי חפי׳ ביחיד נמי. לימה חטחת שמתו בעליה דלא למיתה אזלא דלהוי הבן במקום אב: משעיר דר"ה. דהוי חטאת דאמר רחמנא דניתו מתרומת הלשכה דכל קרבנות לבור מתרומת הלשכה הם באין והא דלמא מייתו להו מישראל לאחר שנתרמה תרומת הלשכה: והנך. ישראל דפיישו: היכי מייסו. שעיר דר"ח דאתא מתרומת הלשכה והא הוי חטאת שמתו בעליה אלא ש"מ וכו": מי דמי שעיר דר"ה דלמא. מיתו מלבור דלמא לא מיתו דספק הוי ואהכי קרבה אלא הכא דורו של לדקיהו ודחי מתו: ראויה כפרה זו. בעגלה ערופה שתכפר על יולאי מלרים וכיון שתכפר על יולאי מלרים ויולאי מלרים מתים נינהו אלמא אין מיתה בלבור וה״ה לדורו של לדקיהו דאע״ג דמתו מתכפרין בהנהו חטאות: התם. גבי עגלה ערופה כולהו איתנהו בחיים דעיקר כי אתיא עגלה ערופה אהני (דהיכי) דאיתנהו קא אתיא ומגו דמכפרה אחיים מכפרה נתי אמתים דהיינו יולאי מלרים אבל הכא מי הוו חיים הני דורו של לדקיהו: ודלמא מעוטי הוו. דהאי דכתיב ורבים מהכהנים והלוים דלמא מעוטי דלבור דבית שני הוו והוה ליה חטאת שמתו רוב בעליה ולא קרבה והכא כתיב דקרבה: הא לא מלית אמרת דמעוטי הוו אלא ודאי רבים הוו דכתי׳ ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם ואותן דבוכים מדור של בית הראשון היו ומדאין מכירין

אף חמאת לא נאכלת ¢כיוצא בו אמר רבי יוםי והבאים מהשבי סהגולה הקריבו [עלות] לאלהי ישראל פרים שנים עשר וגו' הכל עולה הכל עולה סלקא דעתך אפשר שחמאת עולה אלא הכל כעולה מה עולה לא נאכלת אף חמאת לא נאכלת דתניא רבי יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו בשלמא לרבי יהודה משכחת לה להני שנים עשר חמאות כגון דחמאו שנים עשר שבמים דמייתו שנים עשר שעירים אי נמי דחמאו שבעה שבמים ושארא אינך בגרירה ולרבי שמעון נמי משכחת לה כגון רחטאו אחד עשר שבטים דמייתו אחד עשר שעירים ואידך דב״ַד אלא לרבי מאיר דאמר בית דין מביאין ולא צבור שנים עשר היכי משכחת ליה כגון דחמאו והדר חמאו והדר חמאו עד תריסר זימני והא מייתי להו הנהו דחמאו אמר רב פפא כי גמירי חמאת שמתו בעליה במיתה הני מילי ביחיד אבל לא בצבור אלפי שאין מיתה בצבור מנא ליה לרב פפא הא אילימא מדכתי' 2תחת אבותיך יהיו בניך אי הכי אפילו ביחיד נמי אלא סדוקיא דרב פפא משעיר דראש חדש דאמר רחמנא מייתי מתרומת הלשכה והא מייתי להו מישראל והנך דפיישי היכי מייתו אלא שמע מינה חמאת שמתו בעליה בצבור קרבה מי דמי שעיר ר"ח דלמא לא מייתו מצבור אבל הכא ודאי מייתו אלא מעמא דרב פפא מהכא דכתיב יכפר לעמך ישראל אשר פדית ה' סראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים מדכתיב אשר פדית מי דמי התם כולהו איתינון מגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים אלא הכא מי הוו חיים אין הכי נמי דכתיב 1 ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות וגו' ודלמא מועטין הוו ולא רבים

הוו הכתיב סי (ולא הכירו בקול) תרועת השמחה לקול בכי העם [וגו'] והקול נשמע עד למרחוק והא מזידין הוו הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי יאילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה כנגד מי אלא הוראת שעה היתה הכא נמי הוראת שעה היתה יחת"ר מת אחד מן הצבור חייבין אחד מבית דין פמורין מאן תנא אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר רב רבי מאיר היא דאמר ב"ד מביאים ולא צבור הלכך מת אחד מן הצבור חייבין רהא קאים כוליה בית דין מת אחד מבית דין פמורין דהויא לה חמאת שמת אחד מן השותפין ומשום הכי פמורין מתקיף לה רב יוסף ונוקמה כרב' שמעון דאמר בית דין עם הצבור מת אחד מן הצבור חייבין דאין צבור מתים מת אחד מבית דין פטורין כדאמרינן דחמאת שותפין היא א"ל אביי שמעינן ליה לר"ש ראמר חמאת שותפין אינה מתה "דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ימותו כולן דברי רבי יהודה ר"א ור"ש סאומר בירעו לפי שאין חמאת צבור מתה א"ל רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב יעל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר תוספות

אושר ירעי. אף על גב דלא דמי דהכא מסו בעליהם מכל מקום לא חזו למקרבה ומה לי פסול זה ומה לי פסול לאר ואפילו הכי שמעינן ליה דירעו: הדרן עלך הורו בית דין

קהל ופר ב״ד: הורו ב״ד ועשו ז׳ שבטים על פיהם. פי׳ פריש רישא כל הקהל השתא מפרש רובו בשעשו ז׳ שבטים שהו רוב

יקות יום בדיר והוד בדיר הכליד הטבט פי לפיות. פי פי חדי האר כל העודה והוא במטים שהמטאו מביאין עד פרים ושאר בסספר במספר מביאין על ידיהן ב"ד פר, ובעבודת כוכבים פר ושעיר דברי ר"ימ ר"י הודה אומר ז" שבטים שהמטאו מביאין די פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר. פ"י כל שבט ושבט מביא שאע"פ שלא חטאו מביאין על ידי החוטאין, ולפנינו מפורש כי אפ"י אם חטא שבט אחד בהוריית ב"ד הגדול כל אחד ואחד מהי"א שבטים מביא פר אע"פ שלא חטאו והכא אגב דתני ר" מאיר

י לאפי או הוסא שבט אוה בזה יידר בין ההורד כי אחר האחר נהיה א שבטים ברא פרא בין כא החומה אבר דבר "דר. "דר תנא מיא איהו רי השמנון אומר הי פרים ובעבודת כוכבים הי פרים והי שעירים (פרן ושעיר לכל שבט ושבט ופר שעיר לב"ד: ת"ל ונודעה החטאת ולא שיוודעו החוטאין: מאן תנא אמר רב ואיתימא רבא דלא כרי אליעזר דתניא בספרא פסוק או הודע אלינו חטאתו. אשתו גדה ואחותו עמו בבית שנג באחת מהן ואין ידוע באיזו מהן שגג כרי ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. א"ר אליעזר מה נפשך כר'. רב אשי אמר אפ'י תימא ר' אליעזר שאני התם בהורייה דכתיב ונודעה החטאת (אשר חטאו עליה) אקשינן הכא נמי בשגנת מעשה הכתיב אשר חטא בה. פי' בה דבר ידוע ופרקינן ההוא פרט למתעסק. והא דר' אליעזר עיקרה בכריתות

[פרק] ספק אכל חלב והחם גרסינן אמר רב נחמן מתעסק בחלבין ובעריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. וכבר פרשתי בפרק די מיתות. והא דרי אלינזר נמי כבר פרשתי בסוף פרק ידינות הטומאה בשבועות: ירושלם: בסוף פרק הזורוק כשבת תני אין מתעסקין לא בחלבין ולא בעריות והמתעסק בשבת פטור בחלבין ובעריות חייב. היך עבידה אמר הריני קוצר חצי גרוגרת וקצר כגרוגרת פטור. הריני אוכל חצי זית ואכל כזית חייב. הריני מתחמם בה והערה בה חייב: אשר חטאו עליה

יקריבר הולה יקר. משבטים מבואין ב' פרים ג' מביאין ג' ושאר כל השבטים של הטאו מביאין על ידיתן פר פר אע"פ שלא הקריבר הקדל חטאו ב' שבטים מביאין ב' פרים ג' מביאין ג' ושאר כל השבטים שלא הטאו מביאין על ידי החוטאן לכך נאמר הקדל לחייב על קדל וקדל. פר קדל הקדל קדל הקדל. פ'י ונעלם דבר מעיני הקדל והקריבו הקדל הרי ב' ומדרוה ליה למכתבינהו בלא היין וכתוב ב' אחריני הרי ד' חד לומר לך קדל חייב פר 3) ואין יחיד חייב פר (וחד כרי חוד כר) וחד לומר לך שבט שעשה בחוריית ב"ד חייב: ר'

ה"ג במ"כ וכן היה ר"י אומר על עבודת כוכבים הביאום ואתא לפרושי דברי ר" יוסי: אילים וכבשים. לריך עיון מאי טעמא נשרפו שהרי אינן באין על עבודת כוכבים: הוראת שעה היתה. הוא הדין דעל כולהו מלי למרולי הכי: ור" שבעון

(יומא סה.). ישותו כולן. דלא דמו לשעירי הרגלים דתון בהו כמתניתין לא קרבו ברגל זה יקרבו ברגל אחר, אבל אלו אינן ראויין עד יום הכפורים לשנה הבאה וכבר עברה לה שנה והוו להו מתרומה ישנה והלכך ימותו כדין חטאת שכפרו בעליה, שהלכה למשה מסיני חמש חטאות מתות חו אחת מהם (שבועות יא:). שאין חמאת צבור מתה. לא נאמרה הלכה דחמש חטאות מתות אלא ביחיד (שם ויומא נ.). תוספות הרא"ש ל) והא אין כפרה למתים.כלומר היאך הקריבו הבאים מהשבי בני הגולה על דור של צדקיהו שחטאו הלא אין כפרה

ואף ע"ג דידעי" דודאי מתו קצת מישראל מ"מ אלו מעות שעלו מהפופה דלמא מאותו מעות הז שנתנו אותם שהם עדייו יאף כל ידור להוד להוד לפת המשאה לב לא לאו למחוד מכל מחוד המא המחוד למנה לחוד למנה ותן משנה אותם מוחד. תיים כדתנן בפרק ג' דגיטין השולח הטאתו מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים אלמא מספק תולין ומקריבין: דאויה פכחי זו שתכפר על יוצאי מצרים. אם נמצא חלל ולא הביאו עגלה ערופה מתכפרין בזו: ^{כן} ומאי) ודלהאין פירושא לא שני מידי מיעוט הוי והוה ליה חטאת שמתו רוב בעליה דלא קריבה. והקשה עליו הרמ״ה ז״ל (והאי) ודלהאין פירושא לא שני מידי ים. בין היים דרושה דירה בתיטאת הקהל דמי האינה מתה אבל תטאת השותפין סיל דמתה ומתוקשה שפיר כר"ש. וגירטא זו אינה נכונה דאדרבה מדהוציא הכהנים מכלל עם הקהל מכלל דלאו קהל איקרו. ונראה כגי[,] ספרי ספרד כהנים קאמרת כהנים עם לעצמן איקרו. מדחלק כהנים מעם הקהל מכלל דחשיבי אינהו עם לעצמן כמו עם הקהל כי שקולים כנגד עם הקהל:

ל) כ"ה הגיקם לפכר"מ וע" מוס" ממורה טו כ" ד"ה והה: 3) ב" כ"ה הגיקם ג"ל נפר"מ:

שמעון אומר ז' שביט שחטאו מביאין ז' פרים וב"ד מביאין על ידיהן הר שנאמר למטה קהל שנא זהקריבו הקהל ותאמר למעלה
קהל מעיני הקהל. מה למעלה ב"ד עם הקהל בשגנה אף למטה ב"ד עם הקהל (בשגנה) פ" בקרבן. ולקמן מפרש דלר"ש אפי"
חטא שבט אחד בהוריית ב"ד מביאין שני פרים. א' השבט וא' ב"ד. ומשום הכי נקט תנא ז' דקבעי למפלג עליה הני תנאי. מאי טעמא דר"ש קסבר (תרי) (חלתא) קראי הוו והקריבו הקהל קהל הקהל קהל דמעיני הקהל חד לחייב על כל קהל וקהל (חד) (ותרי) לחיובי היא בשני היא ביד ביד או לכל ביד המסורם לי מודה למשות ביד המסורם לי מודה אינושי מעיני דפלניא מעיני דפלניא פי "ללתעריף) ודלית עורףן ס"א ורי שהיא הוו קהל הקהל החד כר. מעיני הקהל לא משפע ליה דרברה תורה כלשון בני אור אורן ביד מעיני הקהל מה למעלה ב"ד ולא צבור. פי בהוראה אף למטה ב"ד ולא צבור בקרבן. דר"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קראי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה ה"ד ולא צבור בקרבן. דר"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קראי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה הקהל והקריבו הקהל ותאמר למעלה קהל מעיני הקהל מה למעלה ב"ד ולא צבור ב"ד משאנו רוב ב"ד מביאין על ידיהן פר. מאי (טעמא) דכתיב בפרשה שלח לך אם מעיני העדה קהל לא דריש חד הוא ולג"ש: ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר משמו. פי משם ר' מאיר חטאו ו' שבטים והן רוב הקהל במספר גברים או ז' שבטים אע"פ שאינן רוב ב"ד מביאין על ידיהן פר. מאי (טעמא) דכתיב בפרשה שלח לך אם מעיני העדה נעשתה לשגנה משמע אפילו מיעוטא. פי׳ נעשתה מכל מה דהוא וכתיב החם כי לכל העם בשגנה. דמשמע רובה הא כיצד רובה דהוא מיעוטא. פי׳ ז' שבטים שהן מיעוט הקהל בחשבון גברים ומיעוטה דהוא רובה ה' שבטים שהן רוב הקהל בחשבון גברים (שירן ה' ב"ד. ומשמע דעל ידי (אחרים) נעשתה השגנה. ורבא אמר לדף ה ע"ב) אקשינן ור"מ ור"א הא ביד לא מחייבי ב"ד אלא אם עשו קהל (אי) (אז) איכא חוב הפר לכל חד כדאית ליה מנא ליה מנא ליה אם קר קרא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגנה פי׳ (עיני) העדה הן ב"ד. ומשמע דעל ידי (אחרים) נעשתה השגנה. ורבא אמר

 ל) תמורה טו: [כל הענין ע"ש שינו"ס], ל) [ל"ל בני הגולה],
 ג) [ל"ל דיוקא], ד) [כלימות כו.],
 ק) [ל"ל ואין העם מכירים קול], ו) (תוספתה), ו) יומה נ. סה. שבועות 'א., ה) [ל"ל אומרים], ע) [לפירי מטאת רש"ש, עורא חן, י) [ויקרא ı٦,

תורה אור השלם

 הַבְּאִים מַהַשְׁבִי בְנֵי הַגּוֹלְה הַקְריבוּ עלות לַאלֹהַי יִשְׂרָאַל בְּיִים שְׁנִים עָשָׂר עַל כְּל יִשְׂרְאֵל אַילִים תְשָׁעִים וְשְׁשָׁה בְּבְשִׁים שַׁבְעִים וְשְׁבְעָה צְפִירִי חָשָׁאת שָׁבָעִם וְשְׁבְעָה צְפִירִי חָשָאת שָׁנִים עָשֶׁר הַכֹּל עוֹלְה לִיִי:

עזרא ח לה עזרא חיקה 2. תַּחַת אֲבֹתֶיךְ יִהְיוּ בְּנֶיךְ תְשִׁיתַמוֹ לְשָׁרִים בְּכָל הְאָרֶץ:

תהלים מה יז 3. בַּפַּר לְעִמְּהְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתְ יִיִּ וְאַל תִּתִן דְּם נְקִי בְּקָרֶב עִמְרְ יִשְׂרָאֵל וְנַבָּפֵּר לְהָים הַדְּם: עִמְרְ יִשְׂרָאֵל וְנַבָּפֵּר לְהָים הַדְּם:

דכרים כא ח יבים ארן. 4. וְרַבִּים מֶהַכּּהֲנִים וְהַלְּוִיִם וְרָאשִׁי הָאָבוֹת הַוְּקַנִים אֲשֶׁר רְאוּ את הבית הראשון ביסדו זה בָּיִת בָּעֵינֵיהֶם בֹּכִים בְּקוֹל גְּדוֹל וַרַבִּים בַּתְרוּעָה בְשִׁמְחָה לְהָרִים עזרא ג יב

ל. 5. וְאֵין הָעָם מַכּירִים קול הְרוּעַת הַשְּׁמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם כִּי הָעָם מְרִיעִים הְרוּעָה גְדוֹלְה והַקּוֹל נִשְׁמֵע עַד לְמֵרָחוֹק:

6. וְכַפֶּר אָת מִקְדֵּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאָת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמֶּוְבֵּחִ יְכַפֵּר וְעַל הַכַּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקְּהָל

מוסף רש"י

כיוצא בו אמר ר' יוםי. לה איתפרש סיכא (תמורה מו:). על על על על הינפרט הינאום. כנגד שנים עשר שבטים שעבדו ע"ז בימי שנים עשר שבטים שעבדו ע"ז בימי לדקיהו ולבור בע"ז מביאין שעיר לתטאת, דכתיב בשלח לך אנשים גבי ע"יו ועשו כל העדה פר לעולה וגרי ושעיר עזים אחד לחטאת וגרי ואותן שעירין נשרפין הן מחוץ למחנה כפר העלם דבר והן שעירין השרפין, כדאמריען באיחו מקומן, ובמנחות בהקומץ רבה (כז.) נפקא לן מהאי קרא דכתבי גבי פר העלם דבר ועשה לפר וגו' כאשר עשה וגו' והכי תניא ועשה כאשר עשה מה ת"ל לכפול בהזיות כו' וסיפא דברייתא החטאת לרבות שעירי ע"ז לידון כפר העלם דגר (תמורה שם). פר ושעיר של יום הכפורים. שקן מטלות הפנימיות (שבועות יא:). והפריש אחרים תחתיהם. ומנללו הללשונים

למתים פירוש מחיים דאין למתים פירוש מחיים דאין מביאין עליהם אחרי מותם: מי דמי שעיר ר״ח דלמא לא מתו.

אלא מעתה נייתו פר בהוראה וכי תימא הכי

נמי מפי להו שבמים אלא אמר רב אחא

ברבי יעקב שבמו של לוי לא איקרו קהל

דכתיב יהנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל

עמים וגו' כל שיש לו אחוזה איקרי קהל וכל

שאין לו אחוזה לא איקרי קהל א"כ חםרי להו

י"ב שבמים אמר אביי 2 אפרים ומנשה

כראובן ושמעון יהיו לי אמר רבא והא כתיב

על שם אחיהם יקראו בנחלתם לנחלה הוקשו

אולא לדבר אחר ולא והא חלוקין בדגלים

כנחלתן כך חנייתן כדי לחלק כבוד לדגלים והא חלוקים בנשיאים ההוא לחלוק כבוד

לנשיאים דתניא שלמה עשה ז' ימי חנוכה

ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה

כדי לחלוק כבוד לנשיאים מאי הוי עלה ת"ש

שחות מתות ל"ש אומר בחמש חמאות מתות o

ולד חמאת ותמורת חמאת סוחמאת שמתו

בעליה וחמאת שנתכפרו בעליה וחמאת

שעברה שנתה יואי אתה יכול לומר ולד

חמאת בצבור שאין צבור מפרישין נקבה

ואי אתה יכול לומר תמורת חמאת בצבור

שאין תמורה בצבור ואי אתה יכול לומר

חטאת שמתו בעליה בצבור שאין צבור

מתים שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה לא

שמענו יכול ימותו אמרת ילמוד סתום מן

המפורש שמה מצינו בולד חמאת ותמורת

חמאת ושמתו בעליה ביחיד דברים אמורים

ולא בצבור אף ישנתכפרו בעליה ושעברה

שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור ייוכי

א) תמורה טו., ב) [יומא נ. ושם נסמן], ג) תמורה טו., ד) וסוכה כ: יבמות מו. סא: זבחים לח. מנחות יט. פב. תמורה מו:יח: כדה לו:ן, ה) ס"ח שעשה ב"ש, ו) הוראתי יעב"ך, ו) ב"ש, ח) ת"כ פ" ויקרא, ע) ב"ש מ"ז, י) ולא מימוקמא כל"ל ב"ש. כ) ובמדבר יבו. ל) ומנחומה פנחם וז. מ) ובמדבר בן, () וויקרה כון, ם) [ויקרא ד], ע) ב"ש מ"ו,

תורה אור השלם

ו. וַיֹּאמֵר אַלִּי הַנְנִי מִפְּרַךְּ וַהַרְבֵּיתְרְּ ונתתיך לקהל עמים ונתתי את ייים וְנְתַתִּי אָתְ הָאָרֶץ הַזֹּאת לְזִרְעֵּךְ אָחֲרֶיךְ אֲחָזַת עוֹלֶם: בראשית מח ד

כוקט. 2. רְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךְ הַנּוּלְדִים לְךְּ בְּאֶרֶץ מִצְרִיִם עַד בֹּאִי אַלְיִךְ מצָרִיְמָה לִי הַם אֶפְרֵיִם וּמְנַשָּׁה מצָרִיְמָה לִי הַם אֶפְרֵיִם וּמְנַשָּׁה בּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי: בּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי: בראשית מח ה

אם הכהו המשיח יחטא לְאַשְׁמֵת הָעָם וְהַקְּרִיב עַל חַטְּאתוּ אֲשֵׁר חָטָא פַּר בֵּן בָּקָר תַּמִים לִייִּ אֲשֵׁר חָטָא פַּר בֵּן בָּקָר תַּמִים לִייִּ

מוסף רש"י

ידמד חתום. שמיפרה בעליה ושעיברה שנחה, דלא ידעינן דאי איסנהו בצבור אי לאו, להכי קרי סמום. מז המפורש, ולד וממורה ושמתו בעליה, שמפורש לנו דחינן בלבול (תמורה מד.). וכי דניז אפשר משאי אפשר. הא דלא איתנהו להנך שלשה בלבור למיתה, משום דלא משכחת להו בלבור. לא לעניו מיתה ולא לענין הקרבה, דהא לא בלבור לעולם (שם מד:).

הדרן עלך הורו בית דין

תוספות הרא"ש

וא"ל אביין א"כ כשחטאו בהוראת ב״ד עם הצבור ביאו פר לעצמן. וכ״ת ה״נ נפישי יביאו פר לעצמן. וכ״ת ה״נ נפישי להו פרים דשבט לוי יביאו ב׳ אינו קרוי קהל דכל אותן שלא נטלו חלק בארץ אינם קרוים קהל. מיהו כהנים (נינהו) [נהי] דלא מקרי קהל מ"מ הכתוב קראם עם בפ״ע ושקולים עם הקהל וכצבור דמו ואיז חטאתם מתה אבל חטאת שותפים ס"ל לר"ש דמתה ומתוקמא שפיר כר"ש: א"ה בצרי להו. האי א״ה לא קאי אמלתיה דרב יוסף דהא שני שפיר דאע"ג דכהנים לא אקרי קהל אקרו עם וקרבנם כקרבן צבור דמי. אלא פריך אהא דקאמר דשבט לוי לא אקרי קהל א״כ לא הוי אלא י״א פרים לקהל. ומשני אפרים ומנשה מביאין שני פרים. הדר פריך והא מביאין שני פרים. הדר פריך והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם. לנחלה הוקשו ולא לד"א. וה"פ דקרא ומולדתך אשר הולדת אחריהם. פי׳ כשיבואו לידי חלוקת הארץ בנים אשר הולדת אז אחיהם (יקראו) אפרים ומנשה [יקראו] בנחלתם. כי לא קראו שבטים ליטול נחלה כאפרים ומנשה שאותם לבדם עשיתי שבטים לנחלה. אלמא משמע לענין נחלה דוקא הוקשו לראובן ושמעון ולא לד"א. והכי דאפרים ומנשה לא אקרו שבטים לעניז פר אלא שבט יוסף מייתי פר אחד ושבט לוי אקרי קהל ומייתי פר. אבל כהנים נהי

יות וכבל זה בי הבל שהבי והבל המה לה איקרי. וקבעי תלמודא מאי הוה עלה משום דמתוקמא דברי רב יוסף קבעי תלמודא הי מנייהו עיקר דברי אביי או דברי ר"י. ומסיק דדברי אביי עיקר דכי היכי דגבי צבור אר"ש ילמוד סתום מהמפורש ה"ג גבי חטאת השותפין דאין נקבה ותמודה בחטאת השותפין. יל ייר אין די די דע"ר ו"די דע"כ כהנים לא אקרי קהל דא"כ נפישי להו פרים נמצא דסבר ר"ש דאין חטאת שותפין (ולשיטת רש"י ו"ל (ניתא) [נדתו] דברי ר"י דע"כ כהנים לא אקרי קהל דא"כ נפישי להו פרים נמצא דסבר ר"ש דאין חטאת שותפין מתה. וא"כ מאי בעי תלמודא מאי הוי עלה: הרדן עלך הורו בית דין ב"ד לצבור. הקשה הרמ"ה ז"ל למאי אצטריך ליה השתא האי הקישא דמשיח לצבור. אי

עב שהוא בנהן משהיו עצמו מהוו את בדי לעבוד העשהיו היה די לעמד אפטין ליה ושונא היה והקשא ומשחיו לצבוד. אי להורה שונג ומשה מידי תיפוק ליה משום דמויד לאו בר קרבן הוא. וכן בכהן משית גופיה ליש שונג מרים. ואה והיה במודר מטעם שאינו נכון וכשבא מעשה לידו שכח זדונו וסבר שמטעם נכון הורה ואכלו בחזקת היתר שאילו נודע לו שהיה איסור לא היה אוכלר ושב מידיעתו הוא. וכה"ג גבי שונג ועשה שונג מחייב כרמפרש בגמרא. ונ"ל דבונם דחק דהא דקתני שהוראת כהן המשיח אוכלר ושב מידיעתו הוא. וכה"ג גבי שונג ועשה שונג מחייב כרמפרש בגמרא. ונ"ל דבונם דחק דהא דקתני שהוראת כהן המשמע לעצמו כהוראת ב"ד לצבור אחיובא קאי ולא אפטור לאשמועינן דלא מחייב כהן משיח אם לא שהורה היתר מתחלה. וכן משמע מתוך פרש"י ז"ל דלפטור לא צריך להיקשא כיון דלאו הוראה היא ממילא ידענא דמיפטר דתניא לקמן דכהן משיח לא מחייב על שגגת מעשה: דת"ר אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. וליכא לפרושי שחטא כהן בהוראה (והאנשים כגון) (לאשמת העם) שחטאו עם הוראתו. דהא מעיקרא נפש כי תחטא בשגגה ועשה מאחת מהנה כתיב ועלה כתיב אם הכהן המשיח: שיבול. פרשיי

תמורה בפ' יש בקרבנות יחיד (ד' טו:) אמר ר"ש בן לקיש ארבע נתנו להם דמתות והחמישי׳ ירעה ויחד ניתנו שיהיו נוהגות במקו׳ ה' ומספק העמידום על חמש שיהיו חמשתן מתות ואי ס"ד דארבע ניתנו להם בלבור הנך כולהו ד' מתות מי איתנהו בלבור הא לא משכחת לה דאפשר בלבור אלא שנים

ותו לא אלא על כרחך ילמוד סתום מן המפורש. וקא דייקא מהא מתניתא דכי היכי דאמר ר"ש ה' חטאות מתות ביחיד ולא בלבור דמההיא דוקיא דייק ר"ש דיחיד ולא בשותפין דהיינו ב"ד משום דאי אתה יכול לומר ולד חטאת בשותפיו שאין השותפין מביאין נקבה דפר ושעיר הוא דמביאין ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בשותפות שאין תמורה בשותפין דעלמא וכ"ש בב"ד דה"נ תנן במס' תמורה (דף יג.) אין השותפין עושין תמורה וילמוד סתום מן המפורש מה מלינו בולד חטאת ותמורת חטאת ביחיד דברים אמורים ולא בשותפין אף חטאת שמתו בעליה ושכפרו (על) בעליה ושעברה שנתה ביחיד ולא בשותפין דחטאת שמת אחד מן השותפין קרבה הלכך הא דקתני מת אחד מב"ד פטור לא מתוקמא אליבא דר"ש:

הדרן עלך הורו בית דין

הורה כהן משית. הורה שוגג ועשה מזיד או שהורה מזיד ועשה שוגג פטור מקרבן שהוראת כהן משיח

לעלמו כהוראת ב"ד ללבור מה הוראת ב"ד ללבור אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף הוראת כהן משיח לעצמו אינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה כדמפרש בגמרא לאשמת העם הרי משיח כלבור וכי הורו בית דין מזידין ועשו קהל שוגגין לא הוי הוראה והוי שגגת מעשה לחודיה והוו יחידין ומייחו כל חד וחד כשבה או שעירה אבל כהן משיח כי הורה מזיד ועשה שוגג לא דיניה כיחיד ופטור לגמרי דהכי אמרינן בפרק בתרא (דף יא.) מעם הארץ ס פרט למשיח דאינו מביא קרבן בשגגת מעשה: גב" שוגג ועשה שוגג מכיח פר פשיטח. דכי הורה בשוגג ועשה שוגג דהוי שוגג מעליא ומביא פר קרבן: מהו דתימה כיון דהי מתידע ליה. מחיוה טעם הורה שמא היה חוזר בו מאותו טעם וכי שכח ההוא טעמא ואף על פי כן הוא עושה ותולה בהוראתו ראשונה אימא כמויד דמי ולא מחייב קרבן קא משמע לן: ש (שיכול. לגמור מדין קל וחומר שמשיח כלבור ולא לריך למכתב לאשמת העם אע"ג דאילו לא נאמר לאשמת העם הייתי למד מן הדין):

אלא מעסה. דכהנים איקרו קהל לייתו פר בהוראה: וכ"ח הכי נמי טפי להו שבטים. לר"ש הויין י"ג שבטים וחגן [ה.] רבי שתעון אותר י"ג פרים פר לכל שבט ושבט ופר לב"ד דלא הוו אלא י"ב שבטים: אלא אמר רב אחא בר יעקב שבטו של לוי לא איקרי קהל. והוא הדין לכהנים דלא איקרו קהל דכהנים הויין בכלל שבט

לוי לי (ואכתי נוקמה) כר׳ שמעון: ונתפיך לקהל עמים ונחתי את הארך הואת בלבור ה"נ שכיפרו בעליה ושעברה שנתה ליתנהו בלבור דעל כרחין ילמוד סתום מן המפורש והכי אמרינן במס׳

לורעד אחריד אחוות עולם כל שיש לו אחווה איקרי קהל. וכהנים ולוים אין להם אחווה: כראובן ושמעון יהיו לי. דבתרי שבטים חשיב להו כראובן ושמעון: והא כחיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם. דלנחלה הוקשו אפרים ומנשה לשאר שבטים שיהיו נוטלים בנחלה כשאר שני שבטים ולא לדברים אחרים הוקשו אבל אין מביאין ב' פרים ואכתי חסרי להו מי"ב שבטים אלא שמעינן מינה דלוי איקרי קהל וכהנים לא איקרי קהל ושותפין נינהו ולא מתוקמה כר"ש דקרא הכי משמע ומוללתך: כנחלתם כך חנייתם. שיעקב אבינו חלק להם את הארץ וליום היאך יחנו לדגליהם וכן מלינו במדרש תנחומא ⁶ דיעקב אבינו תקן להם דגלים וחלק להם הארץ לי וכן מצינו איש על דגלו באומות " באות אשר צוה להם אביהם שלאותן רוחות שנחלקו לשאת מטתו לאותן רוחות חנו לדגליהם והיינו דאמרי׳ כנחלתן כך חנייתן: מאי הוי עלה. אי הוה דוקא הא דאביי דאמר דשמעינן ליה לר"ש דאמר דחטאת השותפין אינה מתה או לאו דוקא: פ"ש דפניא ר"ש אומר וכו': שאין לבור מפרישין נקבה. שאין אתה מולא קרבן לבור שהיתה באה נקבה: שאין ממורה בלבור. דכתיב י לא יחליפנו ולא ימיר דלשון יחיד הוא ולא לבור ושותפין והכי מפרש בפ"ק דמס' תמורה (דף יג.): שנתכפרו בעליה ושעברה שנחה לא שמענו. אם מתים בלבור אי לא: וכי דנין אפשר משחי הפשר. הה ולד הטחת ותמורת חטאת ושמתו בעליה אי אפשר בלבור וקא אמר מה מצינו: הא לא קשיא דלה הוי דנין הפשר משהי הפשר משום דר"ש בחד מקום גמיר להו דכי נלטוו ישראל על ד' חטאות בחד מקום גמיר להו הלכה למשה מסיני שיהיו נהוגות יחד במקום אחד או ביחיד או בלבור וקא דייק ר"ש אי ס"ד בלבור הנך כולהו מי איתנהו יחד בלבור אלא ש"מ דביחיד אמורה ולא בלבור דכי היכי שמתו בעליה ולד חטאת ותמורת חטאת ליתנהו

מה א מיי׳ פי״נ מהל׳ שננות הל׳

מם ב ג ד מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשים ה"ח: א ה מיי מנו"ו מהלי שננות הלכה א סמג עשין ריו:

ב ו מיי שם הלכה ב והלכה ג מתו שם: ג ז מיי שם והלי א: ד ח מיי׳ שם הל׳ ב:

רבינו חננאל

אמר קרא כי לכל העם בשגגה עד שתיעשה שגגה ע"י אחרים כלומר (מאדם) [מהעם] היתה אותה המעשה. ועיקר זה הברייתא השנויה לאחור (לעיל דף ג ע"א) יכול הורו ב"ד ווייבין ועשו הן ב״ד עצמן יהו חייבין ועשו הן ב״ד עצמן יהו חייבין כר: וצריכי תרווייהו. פי׳ בין לאביי בין לרבא דאי אשמעינן לאביי בין לרבא דאי אשמעינן נעשתה לשגגה הוה אמינא אפי׳ מיעוטא קמ״ל לכל העם ואי אשמעינן לכל העם הוה אמינא אפי׳ רובה לא מחייבי עד דעבדי ב״ד בהדייהו קמ״ל והיה אם מעיני העדה נעשתה כרי. דמשמע אחרים עשו: אקשינן היכי ילפינן מהני קראי לכל מצות והא בעבודת כוכבים כתיבי ופרקינן אתיא מעיני מעיני פי׳ כתיב הכא מעיני הקהל וכתי׳ התם מעיני העדה. . איבעיא להו שבט אחד לר׳ יהודה שחטא בהוריית ב״ד הגדול מי מייתו שאר שבטים כל שבט פר אי לא כי שמענא ליה לר׳ יהודה בז׳ שבטים דאיכא למימר על כן חייב השאר הואיל וז' הן רוב הכל וקיי"ל דרובא ככולה וכאילו הן נמי עשו. אבל שבט אחד יון כנו לא מייתו הנך דלא עבוד על ידיה או דלמא לא שנא. ואתאן . למפשט דשבט א' לר' יהודה לא מייתו עליה מהא דתניא סתמא מה הן מביאין פר. ר׳ שמטוז אומר שוי פרים רמאי שמעון אוכון שני פוים. במאי עסקינן אילימא בשחטאו ז' שבטים ר"ש ח' פרים בעי במתני׳ אלא שבט א׳ (ומאי היא) [ובמאי אי] בהוריית בית דינו ר״ש לית ליה אלא לאו בהוריית ב״ד הגדול. מאן תנא קמא אי ר״מ רוב כל ישראל . בעי אלא לאו ר׳ יהודה פי׳ וקתני פר א' ש"מ. ודחינן לא הכא במאי עסקינן כגון שחטאו ו' שבטים והן רובו של קהל או ז' אע"פ שהן מיעוטו ומאן תנא קמא ר׳ שמעון בן אלעזר. ואי קשיא לך היכי מוקמינן ואי קשיא לך היכי מוקמינן לה בו' שבטים והא ב' פרים תני ר"ש כאן ושמעינן לר"ש במתני׳ דבעי פר פר לכל שבט. הני מילי בז׳ (דנינהו) [דאינהו] רובה דגברי ועד השתא לא פשיטא לן שבט א׳ לר׳ שמעון לים טא יו לים טבט אין (ביט אין אין אין אין אין המיתי אין לא ובעיא לקמן: ת״ש דאית ליה בשבט אי דתניא ר' יהודה אומר שבט שעשה בהוריית בית דינו אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין בהוריית ב"ד הגדול מביאין כל השבטים על ידו: אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דתנן בסוף , (פרק) [פרקין] הורו ב״ד של א׳ מן השבטים ועשה אותו שבט על פיהם הוא חייב ושאר שבטים פטוריז דברי ר' יהודה שאר שבטים פטורין למה לי

דנין אפשר משאי אפש' ר"ש בחד מקום גמיר: הדרן עלך הורו בית דין:

הורה יכהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג כזיד מזיד ועשה ישוגג פר מריא שוגג פמור ישהוראת כהן משיח ונושה לעצמו כהוראת ב"ד לצבור: גבו" שוגג ועשה שוגג מביא פר פשימא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהורה ושכח מאיזה מעם הורה ובשעה סשמעה אמר הריני עושה על דעת י הוראתו דמהו דתימא כיון דאילו מתידע ליה יו[שמא] הדר ביה כמזיד דמי ולא

לחייב קמ"ל: מזיד ועשה שוגג כו': מנא ה"מ סדתנו רבנן לאשמת העם הרי משיח כצבור ס(שיכול) והלא דין הוא

הדר אמר הכל עורה להי אל את אכל הם עודה אינה נמכלת אף אלו רא נאכלו. פ" דפר ושעירי עבודת כוכבים נודמה נקדים מי בדמובים פ" בדמובי בכית ביד. להוא נאכלת אף אלו רא נאכלו. פ" דפר ושעירי עבודת כוכבים ביד והיו אמר שם משמח לה ביד מביא אף אלו רא נאכלו. פ" דפר ושעירי עבודת ביל ביד מביא אף מאך להוד מים ביד ביל ביד ביל ביד ביל ביד מבים שבדו בימי ביד מבים ביל ב"ד. ידותה שמרה לה בחשו להולו שבטים אית מעבדו עבודת כוכבים כי הרגום נבוכדנאצר בכובשו ירושלים וקי"ל דאין כפרה למתים. אמר הקריבום. והא מתים היו אותם שעבדו עבודת כוכבים כי הרגום נבוכדנאצר בכובשו ירושלים וקי"ל דאין כפרה למתים. אמר המצא ניתו מתרומה הלשטה כדמפוש בשקלים כפרה אקשינן מגל אלה לרב פאה את אילימא מדכתיב תחת שברוך יהיו בניך ונהי אי הכי אפני יחידו מני אלא דוקייא דרב פפא משעירי ראשי חושים פפיקא הוא שמא מה מה בצרו ב"ב"ד מול מגל הוק בישים מפקלו השקלים בקר העד העדים היא להיש איש"מ מאט את מה בעד ביד מול הוא ביד מבי בי האי גוונא דכתיב אשר פרית. ודחינן ממאי ממא ביד הביד הוא לא ונים לעמך ישראל וגני שאית ת"ל ונכפר להם הדם ראויה כפרה זו שתהא מכפרת על יוצאי מצרים. פ" בכי האי גוונא דכתיב אשר פרית. ודחינן ממאי

דלמא גבי עגלה ערופה מגו דאיכפר להני חיים שהביאוה איכפר למתים אבל התם לא היה שם אחד מן העושים. ומהדרינן התם נמי מיהוה הוו דכתיב ורכים מהכהגים והלוים וראשי האבות הזקנים וכר׳ אקשינן ומנא לן דרובא הוו. פ׳ אותן העושים דלמא מעוסים דלמא מעוסים ביניה ופשטנא מדכתיב ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם וגו׳ פ׳ בוכין מאן הוו הנך דבית ראשון והא עדיף בכייהו דאלמא רובא הוו. אקשינן אמאי אצטריכי הני חטאות והא מודיין הוו פ׳׳ עכודת

מסום דשוו פר כהן משיח ולפור להדדי: שוגג ועשה שונג פשיטא. לעיל בפ"ק (ד:) דקחני שוגגין ועשו שוגגין לא פריך נמי פשיטא ולריך לומר אגג דחנא הכא דהחם ליכא לשניי כדהכא דהיכי סלקא דעתך למימר דכולהו סנהדרין שכחו מאיזה טעם הורו:

מזיד ועשה שונג. תימה היכא הוי שוגג בלא הוראה אי אכיל בשתיקה ולא מיקרי הוראה הא מאחר שאינו מורה לאחרים כי אם לעצמו מה לי בשתיקה מה לי בדיבור: (אין) (בהוראת) בית רין בר'. כמה עניינים שונה הכא מה שכבר שנה בפרק קמא אלא משום דאמי לפרושי רישא אמאי שוה להוראת זבור לענין שוגג ועשה כו'

שאו פטב בטרון לשור. כיון דתנא אותו שכט חייכ פשיטא דשאר שבטים לאו (אלא) לאשמעינן דבהוראת בית דינו שאר שבטים פטורין. אבל בהוריית ב״ד הגדול אפי׳ שאר שבטים חייבין ש״מ: איבעיא להו שבט א׳ לר״ש בהוריית ב״ד הגדול מי מייתי הוא ומייתי ב״ד עליה אי לא מייתי חד מינייהו. כי שמענא ליה לר״ש ז׳ משום דהוו רובא אבל א׳ לא מייתי או דלמא לא שנא. ת״ש מה הן מביאין פר אחד ר״ש אומר ב׳ פרים במאי עסקינן אילימא דחטאו ז׳ ר״ש ח׳ בעי אלא בשבט א׳ ובמאי אי בהוריית בית דינו ר״ש לית ליה אלא בהוראת ב״ד הגדול. וש"מ דשבט א' נמי מייתי ודחינז ותסברא דכשבט אחד מיירי מאז תנא קמא אי רכי מאיר רובה בעי. אי רכי יהודה שאר שבטים ו של יום של א מנה ימידו חדות וחטבוא זו בשבט אות מיידי מאן ומג יקטא ירב מאר דבה ביני אי די יותו השא שבטים ליתו אלא הא מני (רבי שמעור) (רבישיא) הכא ממיע עסקינן כשחטא רי שבטים והן רובא בגברי גדובה במנין שבטים רבי אחד תנא קמא רשביא פיי מודסני לריש בתרי ש"מ דכי מחייב כל שבט ושבט בדאינון רובה דגברי ורובה במנין שבטים דפר אחד מביאין וב"ד פר אבל חד שבטא לא: ת"ש דתנן בטוף (פרק) (פרקין) וחכ"א אינו חייב אלא על הוראת ב"ד הגדול מאן חכמים דרייש (דרבין) ודריון חד רובא ודין שבט א' שור דפר אחד מביאין וב"ד פר. אבל היכא דאיכא חדי רובי כל שבט ושבט מביא פר וב"ד מביאי א' של כולו; מאקשנן ורי הודה ורייש שבט אחד דאיקיר קול מנא להו איר יותון 6 זי האפר קרא בדברי הימים ויעמוד יהושפט בקהל יהודה וירושלם וגר' הנה קרא יהודה קהל; מתקוף לה רב אחא בר יעקב אם משם לא מיקרי קהל אלא ב' שבטים דהתם שבט יהודה ובנימין היו. פיי הנותרים לדהבעם. אלא אמר רב אחא בר יעקב מהתם 3) אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל הייה מקד מאן אולילי דלי הדרא שערא בנימין שים הכי קאמר ליד החמנה שהשת מתייליד לך קהל. א'ל רב בר שבא לרב כהנא אימא הכי קאמר ליה כשיהיה שבט בנימין אז יקראו כל השבטים קהל א"ל רב כהנא "ב אקרו קהל י״א לא אקרו קהל. פי׳ ויעמוד יהושפט וגו׳ י״ב שבטים מבעיא: הכי תניא בספרא בפרשת כהן משיח והקריב על חטאתו אשר "יא לא אדיר קלה, פ"י ועומדו יהיש שפטים מבניא: הכי תניא בספרא בספרא בסרשת כהן שייח והקריב על חטאתו אשר לא היה ססוק. וריים שיכול קאי ארינא בתרא (והכא) [ח"יק] שיכול הייתי לומר שיתיה לומר שיתיה בספרא ביו הוא אף בלא פסוק:
את האחד וגר [יכול] נאכלי חטאת ללוים ת"ל ופר שני בן בקר וגרי שני לעולה מה עולה לא נאכלה (שייך לדף ר "צ"א) אף
חטאת לא נאכלה כיוצא בא מאכר "יוסי הבאים מהשפבי בני הגולה הקריבו עולות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל
איל משכים וששטה בסשים שבעים ושבעה צפירי הטואת מעום שער של לעולה לה שמשר הטאת עולה של אל לא נאכלה. פ"ד לפר ושעירי עבודת כוכבים נשרפין וחטאת נקראין וכן היה ר" יהודה אומר על עבודת כוכבים הקריבום פ" כדכתיבו וכי תשגו ולא תעשו וגוי. ואמר רב יהודה אמר שמואל צבור מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל

יחיד מה צבור אין חייבין אלא על העלם

דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא

חייב 🕫 אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה

או כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד

ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא מביא

בשגגת מעשה בלא העלם דבר אף משיח

מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר נראה

למי דומה צבור בפר אואין מביאין אשם

תלוי ומשיח בפר יואין מביא אשם תלוי מה

צבור אינו חייב אלא על העלם דבר עם

שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא

על העלם דבר עם שגגת מעשה או כלך

לדרך זו נשיא מביא שעירה בעבודת כוכבים

ומביא אשם וראי ומשיח מביא שעירה

בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי מה נשיא

מביא בשנגת מעשה אף משיח מביא בשנגת

מעשה ת"ל ילאשמת העם הרי הוא משיח

כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העלם

דבר עם שגגת מעשה אף משיח אינו מביא

אלא על העלם דבר עם שנגת מעשה אימא

מה צבור הורה ועשו אחריו בהוראתו חייביז

אף משיח כשהורה ועשו אחריו בהוראתו יהא

חייב ת"ל יוהקריב על חמאתו אשר חמא

על מה שחמא הוא מביא ואין מביא על

מה שחמאו אחרים אמר מר משיח בפר

ואין מביא אשם תלוי מנא ליה דאין מביא

אשם תלוי דכתיב יוכפר עליו הכהן על

שגגתו אשר שגג מי שחמאתו ושגגתו שוה

יצא משיח שאין שגגתו וחמאתו שוה דכתיב

לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור לאשמת

העם ע"כ לא קאמר ליה אלא אשם כדי נסבה: **כותני'** יהורה בפני עצמו ועשה

בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו יהורה

עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר לו עם

הצבור שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבמל

מקצת ולקיים מקצת הוכן המשיח יולא

בעבודת כוכבים עד שיורו לבטל מקצת

ולקיים מקצת: גב" מנהני מילי סדת"ר

הורה עם הצבור ועשה עם הצבור יכול

יביא פר לעצמו ודין הוא נשיא מוצא מכלל

יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא

חמא בפני עצמו מביא בפני עצמו חמא עם

הצבור מתכפר לו עם הצבור אף משיח חמא

בפני עצמו מביא בפני עצמו חמא עם הצבור

מתכפר לו עם הצבור לא אם אמרת בנשיא

שכז מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים

תאמר במשיח שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים

יכול יביא פר לעצמו ת"ל יעל חמאתו אשר חמא הא כיצד חמא בפני עצמו מביא בפני עצמו

ממג עשיו רטו: ו ב מיי שם פט"ו הל' ו סמג שם: ז ג מיי שם הל' א: ח ד מיי שם פונה די מה מיי שם הלי א: ר מיי׳ שם ופי״ד הל׳ ה וופי״גן הלכה ב סמג שם:

רבינו חננאל כוכבים שעבדו בימי צדקיהו בזדון הוות ומזיד לאו בר קרבן , הוא. ומהדרינז ולטעמ׳ אילים צ״ו וכבשים ע"ז שהקריבו מי אשכחנן להו בכל התורה כולה. פי' חדא דאיל וכבש לא אשכחנז דאתי חטאת בכל התורה כולה. ותו דטפי מפר ושעיר לא אשכח רטרודה כוכריה אלא הוראה שטה זיתה וליכא למיסמך עלה וכל השמועה ישנה נמי בתמורה בפרק יש בקרבנות היחיד: מתני' הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אוחו השרט על פיהח אוחו שרט חייב ושאר כל השבטים פטורין. י דברי ר' יהודה וחכמים אומרים איז חיירים אלא טל הורים ר״ד הגדול בלבד שנאמר ואם כל עדת ישראל ולא עדת אותו השבט מפורש בספרא עדת ישראל עדה המיוחדת בכל ישראל זו סנהדרין . גדולה שבלשכת הגזית אוקימנא לעיל (דף ה:) דמאן חכמים ת"ד הורו ב"ד. פי׳ ועשו קהל או רורו על חומת וודעו שמעו וחזרו בהן מת אחד מב״ד פטורים אחד מן הצבור חייבים. מאן תנא אמר ר' זירא ואמרי לה אמר ר' ירמיה בר אבא ר"מ היא דאמר ב"ד מייתו ולא צבור והכיז טעמא מת דהויא לה חטאת שמתו בעליה מת אחד מן הצבור חייב׳ ב״ד להביא הפר דהא כולהו ב״ד קיימי. מתקיף לה רב יוסף ממאי דלמא ר״ש היא דאמר צבור מייתי וב״ד מייתי והכי קאמר מת אחד מב״ד פטור׳ דהוה ליה מטאח שמחו בעליה מת אחד מן הצבור שאין הצבור מתין. פי' ב"ד לאו צבור נינהו אלא שותפין. א"ל אביי לא מצית לאוקמא כר"ש דהא שמעינן ליה דאמר חטאת זשותפיו לא אזלא למיתה. דתניא פר ושעיר יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן פי' ולא הספיק להקריבן עד שנמצאו הראשונים ימותו. דברי ר׳ יהודה דקסבר ר׳ הודה חטאת צבור מתה. והכי מפורש בתוספתא יומא (פ"ג) ר אלטזר ור׳ שמטרו אומרי׳ ירטו טד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה. פי׳ הנה הפר של יוה״כ דלאו דצבור הוא אלא דשותפי וביתו כדכתיב והקריב אהרז את חר החמאת אשר לו ונו׳ ודיוו אצל שמעון כדין השעיר דהוא חטאת צבור דאלמא אם מת אחד מן השותפין קרב כדרך שאם מת אחד מן הצבור קרב. ואמאי קתני מת אחד מב״ד פטוריז אפילו כי מת ליקרב. והא מתניתא איתא ביומא בפ׳ הוציאו לו. והכי תניא בתוספתא תמורה (פ"ב) המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות יביא איזו מהז שירצה יהשניה תרעה עד שתסתאב וימכר פלו דמיה לנדבה. ר׳ אומר תמות ומודים חכמים לר' במפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה והקריבה ואח"כ נמצאת הראשונה שחמות וח"ר רחפרא ומניז את אומר המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואח״כ נמצאת הראשונה שתיהז עומדות שיביא איזה מהז שירצה ת״ל יביא יכול יביא שתיהן ת״ל יביאנה אחת הוא מביא ואינו מביא שתים. ואמרי עלה בתמורה פרק יש בקרבנות היחיד (דף טו) והא חטאת רפיישא מה תהא עלה. אמר רב המנונא תנא ר' יהודה אומר רועה

על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר ושגגת מעשה: בותני הורה. כהן משיח בעלמו כגון דמורו בתרי איסורי ב"ד בחלב והוא בעבודת כוכבים: נסכפר לו בפני עלמו. דמביא פר בפני עצמו דאי הורה הוא בפני עצמו ולא הורו ב"ד כלל לא איצטריך למיתני דחייב להביא פר דמקרא מלא הוא אלא כי

איצטריך למיתני כגון שהורו בשני איסורים: הורה עם הלבור. ב"ד כגון דהורו בחדא איסור הוא בחלב והן בחלב: נתכפר לו עם הלבור. שהוח מתכפר בשל ב"ד ומפני מה מתכפר בשל בית דין עם הלבור כי הורה עם הלבור לפי שבדברים הרבה שוה משיח לב"ד שאין ב"ד חייבין קרבן עד שיורו לבטל מקצת וכן המשיח וכו' והוחיל והושוה משיח לב"ד הלכך כי הורה עם הלבור ועשה עם הלבור מתכפר עם הלבור. והא דקתני שאין ב"ד חייבין ולא קתני שאין לבור חייבין סתמא כר"מ דאמר לעיל בפ"ק ⁰ ב"ד מביאין על ידיהן פר והן פטורין: ולא בעבודת כוכבים. חין חייבין קרבן: גבו' מה נשיח חטח עם הלבור מתכפר לו עם הלבור. משום דבשגגת מעשה בלבד הוא מביא שעירה והואיל וחטאתו בשגגת מעשה הוא כיחיד דעלמא הלכך כי חטא ע"פ ב"ד עם הלבור דהוי העלם דבר עם שגגת מעשה מתכפר עם הלבור ועוד שכן מתכפר לו עם הלבור ביוה"כ לפיכך מתכפר לו עם הלבור אף משיח הורה בפני עלמו וכו': מ"ל. דכתיב בכהן משיח על חטאתו אשר חטא דמשמע דכי חטא בפני עלמו הוא דיביא בפני עלמו הא אם חטא עם הלבור מתכפר לו עם הלבור: ה"ד. דכי הורה משיח בפני עלמו דמורו בתרי איסורי דמתכפר בפני עלמו אי דהוא מופלא ב"ד והן אינן מופלאין פשיטא דמתכפר בפני עלמו דהוראה דידהו לאו כלום היא: ובעי איפויי. כל חד וחד מלבור: כשבה או שעירה. דהא תנן לעיל בפ"ק (דף ד:) או שלא היה שם מופלא של ב"ד דלא הויא הוראה שאע"פ שאינו מסנהדרין שאילו היה מסנהדרין אפי׳ [אס] קטן שבכולם לא היה שם לא הויא הוראה כדאמרינן ל מאי כל עדת דאי איתא לכולה סנהדרין סוים הוכשה ושי לא לא הויא הוכשה וכשגגת מעשה לחודיה דמי דמייתי כל חד וחד כשבה או שעירה ה"נ כי הוי הוא מופלא והן אינן מופלאין כי הורה בפני עלמו הואיל והוא לא היה שם עמהן פשיטא דמתכפר בפני עלמו דהוראה דידהו לאו כלום היא: ואי הן מופלאין והוא אינו מופלא. כי הורה בפני עלמו אמאי מתכפר בפני עלמו: והא הוראה דידיה לאו כלום היא. דכיון דאינו מופלא לא ידע מאי הא מורה ולא הוה הוראה מעליא וכשגגת מעשה לחודיה דמי ואשכחן משיח בשגגת מעשה גרידתא פטור לגמרי כדאמרינן בסוף פירקא מי שאין חטאתו שוה ליחידים: לבור מולא מכלל יחיד. דיחיד מביא כשבה או שעירה ולבור מביא פר: נשיא מולא מכלל יחיד. דבכלל אם נפש אחת בי הוא ומולא מכללו דיחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר: מה נשיא בשגגם מעשה בלא העלם דבר וכו': לבור בפר וחין מביחין חשם סלוי. כלל כדחמר לקמן דכתיב ביה באשם תלוי 7) ואם נפש כי תחטא וגו׳

> ולא ידע ואשם וכתיב וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע ^{ה)} מי שחטאתו ושגנתו שוה חייב בשגנת מעשה בלא העלם דבר יצא כהן משיח שחטא בהעלם דבר וכ"ש לבור דילא מאשם תלוי משום דהעלם דבר בהדיא כתיב בהו ואין חטאתו ושגגתו שוה דבעינו העלם דבר עם שגגת מעשה ועוד דלבור אינו בכלל נפש: נשיא. י משיח מביאין שעירה בעבודת כוכבים דכתיב בפרשת שלח לך אנשים בעבודת כוכבים 1) ואם נפש דאחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח במשמע: ומביא אשם ודחי. בין נשיח ובין משיח דכתיב באשם גזילות ובאשם מעילות יו נפש ומשיח ונשיא בכלל נפש אחת הן ולבור אין מביאין אשם ודאי דאינן בכלל נפש אחת והא דתנן ש אין חייבין אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכו המשיח הכי משמע דב"ד הוא דאינן חייבין כלל עד שיורו בדבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת שאם הורו בשחייבין על זדונו כרת ושגגתו אשם פטורין לגמרי ועוד דבאשמות אין בהם דין שוגג דעל זדון הוא מביא אשם וכן המשיח אין מביא פר אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אבל במהום אשם ודאי חייב אשם לפי שהוא בכלל נפש אחת דלהכי הושוה ללבור דאין מביאין פר במקום אשם: ומנא ליה. דחין משיח מביח חשם חלוי: דכחיב. באשם תלוי וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג מחטחתו מי שחטחתו ושגגתו שוה דאינו חייב עד דהוי הכל בשגגת מעשה דהיינו יחיד ילא משיח שחטאתו ושגגתו איו שוה דאינו חייב אלא על העלם דבר עם שגנת מעשה: לאשמת העם ע"כ לא קאמר ליה. כלומר מלאשמת העם האמר דנפהא ליה דאין חטאתו ושגגתו שוה דמשיח כלבור והח חכתי לא קמה ליה היקש דלאשמת העם דעדיין לא הועמד לאשמת העם במחומו דהא קאמר אע"ג דאילו לא נאמר לאשמת העם יכולני ללמוד מן הדין דמשיח לריך העלם דבר עם שגגת מעשה י בלבור וקאמר נראה למי דומה לבור בפר ואין מביאין אשם תלוי ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי בענין זה הוא דומה משיח ללבור אע"ג דאילו לא נאמר לאשמת העם והכא קאמר דמלחשמת העם נפחח ליה דמשיח אין הטאתו ושגגתו שוה דאין מביאין אשם תלוי והלא בלא אשמת העם הוא דן ולמד: אלא אשם כדי נסבה. אלא עיקר הדין שהוא דן כך הוא לבור בפר ומשיח בפר מה לבור אינו חייב אלא

חשא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור היכי רמי אילימא דהוא מופלא והם אינן מופלאין פשימא דמתכפר לו בפני עצמו הוראה דלהון ולא כלום ובעי אתויי כשבה או שעירה כל חד וחד ואי דאינון מופלאין והוא לאו מופלא אמאי מתכפר לו בפני עצמו הא הוראה דידיה ולא כלום היא תוספות לאשתת העם וטפי מסתבר לומר מה לבור אין חייבין עד שיורו הן אחרים אף משיח לא יהיה חייב כו': לא אם אפרת בנשיא שכן פכפר דו ביוה"ב. המ"ל שכן נשיא

. אין מביא בהוראה אלא דאלימא פריך שמתכפר בלצור: ואי דאינהו (בו') מופאאים הוראה דידיה בו'. דהא איתקש לאשמת העם ותנן לעיל כו' כדפרש"י:

ר׳ שמעוז אומר מתה. ושהלינו וטרינו כה טובא. ואסיקנא דר׳ יהודה אליבא דרבנו דפליגי על ד׳ בתוספתא אמרה ודתנו התם י שכשל או המו המאר לעד לי נו כן כל המידה האל קאה והחודה את היו בקורבר כי די במשפטת המודה המודה החודה. ישטות יחיד שכפרו בעלים (מתה) ושל צבור אין מתות. רי יחודה אומר (ימותו) אוקימנא באבודה ונמצאת בשעת הפרשה ורי יהודה אליבא דרי: אמר ליה רב יוסף כתנים קא אמרת כהנים עם לעצמם שנאמר על הכתנים ועל כל עם הקהל יכפר. פיי דינם כדין צבור ולא כשותפין. ולענין חטאת שותפין לדי שמעון מתה. א"ל אביי (שייך לדף ו ע"ב) אלא מעתה נייתי פר בהוראה. וכי תימא הכי נמי טפי להו שבטים. [0"א נפישו להו פרים] פירוש למאן דאמר כל שבט ושבט מייתי י"ג פרים בעי ולר' שמעון י"ד: יה למא הנכ" לפנ" לאות שבט בו, לם א לפנים אל מאן דאקרי קהל ושבטו של לוי לא אקרי קהל שנאמר ויאמר אלי הגני מפרך אםר רב אחא בר ינקר לא מיתר בהרואה אלא מאן דאקרי קהל ושבטו של לוי לא אקרי קהל שנאמר ויאמר אלי הגני מפרך אינו קרוי קהל. פ"י ולוים לית להו אחוזה. אקש" אי הכי בצרי להו. פירוש ""א הוו ופרקינן משמיה דאב"י אפרים ומנשה כראובן אינו קרוי קהל. פ"י ולוים לית להו אחוזה. אקש" אי הכי בצרי להו. פירוש ""א הוו ופרקינן משמיה דאב"י אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. א״ל רבא והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם. לנחלה הקשתים לראובן ושמעון ולא לדבר אחר אהדר ליה

אמר

יית היית, מאין ביית היית. כירה מוכן הוא: **שאין ב"ד** חייבין, פרש"י ו"ל סתמא כרימ דאמר בפירקא דלעיל ב"ד מביאין על ידיהן והן פטורין, וחימה דבריש מכילחין פירש יי בן, כול אה א האומה לי מיאהו בכי האי לכל - בי ביאין ביי היירון היון כיון. הזמה הייר בייכול האה אה אה אה אה א אהא דאמר שמואל אין ב״ד חייבין עד שיאמרו להם מוחרים. כלומר כשנושין קהל או רובן עבירה ע״פ של ב״ד בין למ״ד לקמן ב״ד מביאין פר ובין למ״ד צבור מביאין. וי״ל משום דקתני (הכי) (הכא) וכן המשמע אין ב״ד חייבין על הבאת קרבן קאי דומיא דמשיח: ת"ד משיח שהורה עם הצבור ועשה עם הצבור יביא פר לעצמו ודין הוא. פי׳ ודין הוא שלא יביא ושקלי וטרי עד דסתר האי דינא. וראוי הוא שיביא לעצמו. אלא דיליף לה מקרא שמתכפר עם הצבור: ה"ד הא דקאמרת הורה בפ"ע מתכפר בפ"ע. דע"כ בדאיתא תרי הוראות כדפרישית. והיכי משכחת לה דהורה כהז משיח וגם הורו ב"ד. ומוקי לה ר"פ בשורן שכולן מופלאים ולא בררי לי שפיר מאי הפ" מופלא דראוי להוראה היינו דגמיר כולי תלמורא כשמעון בן עזאי וגמיר וסביר ומאי חסיר ליה להיותו נקרא מופלא. ואפשר דמושיבין בסנהדרין אע"פ שאינו

ראוי להוראה אי לא משכח ראוי להוראה. ואותן הראוים להוראה נקראים מופלאים. והכא מיירי שכולן ראויים להוראה:

אכיי ולא והא חלוקין בדגלים. פירוש דכתיב דגל מחנה אפרים וגרי ונליו מטה מנשה. ופרקינן כדי לחלוק כבוד לדגלים. פירוש במיב דגל מחנה אפרים וגרי ונליו מטה מנשה. ופרקינן כדי לחלוק כבוד לדגלים. פירוש כי כי כל דגל היו לו ג' נשיאים ואילו לא נחלק שבט יוסף היה נשאר דגל אחד בב' נשיאים בלבד כי שבט לוי לא פוקד דכתיב והלוים לא התפקדו וגרי ס"א והא חלוקין בדגלים כנחלתם כך חנייתם. פירוש הכי קאמר ליה יעקב ליוסף על שם אחיהם יקראו בנחלתם והמחנות נמי מעין נחלה היתה שהן חולקרן הרוחות הלכך נחלקו. וראינו במקצת פי׳ חכמים ל) כנחלתם כך חנייתם שינעקב חלק להם את הארץ. וצום היאך יחנו לדגליהם. וכך מצינו במדרש ר׳ תנחומא איש על דגלו באותות לאות שצוה להם אביהם שלרוחות שנחלקו לשאת מטתו להן נחלקו להגלים ואקשינן והא חלוקין בנשיאים דכתיב ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד. ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בן פרהצור ופרקינן כדי לחלוק כבוד לנשיאים.

ג) וויקרל דו, ד) ושם הו, ה) ושמו. ג וייקר מדן, די נפט שן, שי נפט (מט), אי נייקר מדן, די נפסדבר מון, מי נייקרמ הן, מי (לקמן ח.ן, יי) צ"ל כלבור, כי (לעיל ה.], לי (לעיל ג.), מ) [לקמן ט:],

תורה אור השלם

ו. אָם הַכּהֵן הַמְּשִׁיחַ יֶחֱטָא לָאַשְׁמַת הָעָם וִהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בְּקְר הַמִּים לִייִּ לְחַטָּאת: ויקרא ד ג 2. והביא איל תמים מו הצאו בְּעַרְכְּךְ לְאָשָׁם אֶל הַכּּהַן וְכַפֶּר עָלִיו הַכּּהַן עַל שָׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שְׁגָג עָלִיו הַכּּהַן עַל שָׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שְׁגָג והוא לא ידע ונסלח לו:

→0(~ תוספות הרא"ש

צבור מוצא מכלל יחיד דכתיב ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ. וצבור שחטאו בשג"מ בכלל כדדרשינן לעיל רפ"ק דמייתו רל חד וחד רשרה או שטירה והוציא הכתוב צבור שעשאו (בהוראתו) (בהוראה) מכלל זה להריא פר ומשיח ומי רכלל נפש והוציאו מזה הכלל לחייבו נפט וווביאן מוורוכל לדרך זו נשיא בפר: או כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד. שגם נשיא היה בכלל ואם נפש להביא כשבה או שעירה ויצא לדונו בשבור או שעידה דיצא לדום בשעיר. ואית ספרים דגרסי נשיא מוצא מכלל צבור ומשיח מוצא מכלל צבור. וה״פ נשיא [מוצא] מכלל צבור שעשו בשגגת מעשה דמייתו כשבה או שעירה כל חד מנייהו דכתיב מע״ה ואפילו רובא. וגם נשיא היה בכלל ויצא לידון בשעיר. וגם משיח היה בכלל ויצא לידון בפר. וליכא לפרושי דנשיא ומשיח היו בכלל אם מעיני העדה דבהא לא יצא נשיא מכלל שגם הוא בהוראת נשיא מכלל שגם יווא בוודאות ב"ד מתכפר עם הצבור: הורה בפני עצמו (מתכפר עם שאחרים אינן) מתכפר בפ״ע. מדקתני מתכפר בפ"ע משמע שהיה ראוי להתכפר עמהם. וה"ד כגוו שחטאו גם הצבוו בהוראת ב"ד ואשמועינו דלא סגי ליה לדידיה פר צבור. דאי בדלא הורו צבור כלל מאי מתכפר לו בפ"ע פשיטא אלא במאן מתכפר לו. ועוד קרא במאי מתוקם אם לא בענין זה שחטא (כולא) [בלא] צבור. ובגמ' מוקי לה כגון דאורי בתרי אסורי הוא בחלב והן בע"ז. הורה עם הצבור דאורו תרווייהו בחלב מתכפר לו עם הצבור. ורישא משנה שאינה צריכה היא דהאיך מתכפר על חלב שאכל דחייב עליו פר בשעיר שמביאין הצבור בע"ז דרשינן ליה בגמרא דסד"א רמו שאיוו מחרפר טח הצרור ביוה"כ אלא מביא לעצמו. הה"ג אם חטא עם הצכור

בהוראה יביא פר לעצמו: שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבטל כו׳. ופרש״י ז״ל שבא לפרש הטעם למה מתכפר עם הצבור דהואיל ושוה משיח לצבור שאינו חייב אלא על שגגת מעשה עם העלם דבר מתכפר נמי עמהם כשהורה ועשה (מהם) [עמהם]. ולא נהירא דאין צריך טעם לזה דהאי קרא דריש בגמרא. ועוד מדכליל בהדייהו ולא בע״ז (וליתא) [וליכא] לפרושי דאף אם הורה ועשה משיח עם הצבור בע"ז מתכפר עמהם דהא משיח בעבודת כוכבים כיחיד. ונראה לפרש שאין ב״ד חייבין כו׳ תחילת דבור הוא. יאע"ג (תני ושאין) [דתני שאין] כה"ג תנן ברפ"ק דמסכת יו"ט שאפר כירה מוכן הוא ותחילת הדבור [הוא] כאילו תנא ואפר

ה) (מל למוכנו ה), ש) ל מי, אי הכל ל.], ד) סנהדרין סה: ס) (רשעירה ביחיד מגלן. ג'י רש"ה), ו) [כמדכר

טון, ז) וויקרא גן, ה) ובמדבר טון, ט) ווימרא דו, י) ושסו. ל) ווימרא דו.

לחודיה פטור מכלום כדאמר לקמן בפרק

בתרא (דף יא.) מעם הארץ כ) פרט למשיח

דאינו מביא בשגגת מעשה כלל והיינו

דקאמר יצא משיח שאין חטאתו בשגגה

דהיינו בשגגת מעשה וכו': גמ' ואינו

משיח בעבודת כוכבים לא קתני. דקתני

ולא בעבודת כוכבים אין חייבים אלא

על העלם דבר עם שגגת מעשה ולא

קתני וכן המשיח ומדלא קתני וכן המשיח

מכלל דמשיח בעבודת כוכבים חייב

בשגגת מעשה לחודיה: מסני' מני ר'

היא דתניא משיח בעבודת כוכבים כ'

אומר בשגגם מעשה. לחודיה: וחכ"א

בהעלם דבר. כלומר עם שגגת מעשה

כשחר מלות. ושוין שחין מביח שום חשם

תלוי: ותסברה זדונו כרת ושגגתו

מטאת. דעבוד' כוכבי' דחתני ולא בעבוד'

כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו

כרת ועל שנגתו חטאת מי קתני וכן

המשיח והא קי"ל דמשיח נמי בעבודת

כוכבים אינו חייב אלא על דבר שודונו

כרת ועל שגגתו חטאת כדאמרי׳ לקמן [ח.]

נאמר כאן עליה כו׳ לאשמת העם הרי

משיח כלבור ואפי׳ הכי לא קתני במתני׳

וכן המשיח: אלא פנא בהא. בדבר

שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטחת

ל כשאר מלות וכן המשיח והוא הדין

בעבודת כוכבים למשיח כלבור דאינו

חייב בעבודת כוכבים אלא בדבר שזדונו

כרת ושגגתו חטחת: הכח נמי סנח בהח.

דאין חייבין בשאר מצות אלא על העלם

דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח והוא

הדין לעבודת כוכבים דמשיח כלבור כי

היכי דאין ב"ד חייבין על עבודת כוכבים

אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה

ודלה כרבי: מחי טעמה דרבי חמר

קרא. בפרשת שלח לך וכפר הכהן על

הנפש השוגגת וגו' סבר רבי חטחה

בשגגה הכי משמע חטא זה בשגגה יהא

כלומר בשגגת מעשה לחודיה ואפילו משיח: ורבנן סברי מי שחטאו בשגגה.

דהכי משמע וכפר הכהן על הנפש

השוגגת דיביה שעירה בשגגת מעשה

מי שחטאו בשגנה בשאר מצות: יצא

משיח שחין חטחסו בשגגה. בשחר

מלות כלומר בשגגת מעשה אלא

בהעלם דבר עם שגגת מעשה דעל שגגת מעשה לחודיה פטור לגמרי: א מיי׳ פט"ו מהל׳ שננות

הלכה ה סמג עשין רטו ועיין יב ב מיי׳ שם פי״ב הלכה א ב יב ב מיי׳ שם פי״ב הלכה א ב

ומי"ו הלכה אי יג ג מיי׳ שם פט"ו הל׳ א והלכה

ג: יד ד מיי׳ שם הלי א: מו הו מיי שם הליג:

רבינו חננאל

פירוש הואיל ונחלקו בדגלים לטעם שאמרנו אילו הקריב אחד וחברו לא איכא זילותא. דתניא ומג"ת פי"בו שלמה עשה ז' ימים בחנוכת הבית מפני מה עשה משה י"ב כדי לחלוק כבוד לנשיאים. פי' שאם הקריב זה ולא יקריב זה איכא קפידא וקיימא לה קושיא דאי הכי בצרו להו וליכא למימר רהוים עם לעצמו ולעולם המרך כהנים עם לעצמן ולעולם קסבר שמעון חטאת השותפין לא שמעון חטאת השותפין לא אזלא למיתה. מאי הוה עלה פירוש דרא דרב יוסף מי מתוקמא האי כרי שמעון אי לא. ת״ש דתניא בספרא פרשת נשיא תיש דתניא בספרא פרשת נשיא ושחט אותו ולא תמורתו ולמטה הוא אומר ושחט אותה ולא וולדה ולא תמורתה מכאן . היה רבי שמעוז אומר כו' ר"ש אומר ה׳ חטאות מתות וולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושנתכפרו בעליה ושעברה שנתה ואי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור. פיי ימות לפי שאין הצבור מפרישין נקבה וא״א יכול לומר תמורת חטאת בצבור לפי שאין הצבור] ממירין. פי׳ דתנן בתמורה הצבור והשותפין בומודה הצבור והשותפיק מקדישין אבל לא ממירין. ואי את יכול לומר חטאת שמתו בעלים בצבור לפי שאין הצבור מתים פי׳ כולם הלכך כל אלו השלשה לתנהו בצבור. יכול כפרו בעלים ושעברה שנתה יהו מתות בצבור אמרת ילמד סתום ממפורש. פי׳ סתום דצבור ל) מפורש דיחיד. מה ולד חטאת ותמורת חטאת ושמתו בעליה ביחיד דברי׳ אמורים ולא בצבור אף כיפרו בעלים ושעברה שנתה ביחיד דברי׳ אמורים ולא בצבור. הלכך קרבין בצבור. פי׳ הוא הדין לשותפין נמי דאמרינן אי אתה יכול לומר ולד חטאת בשותפיז שאין שותפין מביאין נקבה פי׳ דכתיב בחטאת יחיד וכפר עליו. ותניא בספרא שתהא כפרה לשמו שלא יכפר על שנים לשנו פיא כבי כי שני כאחת. ולא תמורת חטאת בשותפין לפי שאין שותפין בשחתפין לפי שאין שהופין ממירין וה"ג ילמוד סתום ממפורש דכולהו ה' חטאות לר' שמעון בשותפין לא מייתי ולא מתוקמא האי דמת אחד מב״ד פטורין כר״ש דלסבריה חייבין וכמאן דאוקמה כר״מ סלקא סוגיא דשמעתא: הדרי לאקשויי אהא דקתני ר' שמעון ילמוד סתום ממפורש וכי דנין אפשר משאי אפשר. פי' היאך נדון כפרו בעליה ושעברה שנתה דאפשר בהו בצבור מולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה דאי אפשר בהן ספונו בכל זה אל אכשו בחן בצבור. ופרקינן בחד מקום גמיר. פי' כך גמיר ר"ש מפי רבותיו הלכה למשה מסיני כי החטאות המתות אין אחת מהן נוהגת אלא במקום שנוהגות כולן וכיון דאי אפשר באותן הג׳ לנהוג בצבור (הכי) [הני] נמי אין נוהגות ובעל כרחך למד סתום ממפורש והתם בתמורה בסוף פרק יש בקרבנות היחיד אקשינן עלה כי האי גוונא וכי דנין אפשר משאי אפשר. אמר ר"ל ד' נתנו והעמידום על ה' פי׳ אלו הה׳ חטאות ד׳ מהן נתנו למיתה וה׳ נשתכח דינה בימי אבל משה. דגרסינן התם בפרק יש בקרבנות היחיד א״ר יצחק אף חטאת שנתכפרו

אמר רב פפא. בשוין דהוא מופלא והן מופלאים הלכך אינטריך למיתני דכי חטא בפני עלמו אע"ג דהוראה דידהו הוי הוראה מעליא אפילו הכי מתכפר בפני עלמו משום דקא מורו בשני איסורי חטא עם הלבור אע"ג דהוא מופלא דהוראה דידיה הוי הוראה מעליא אפ״ה מתכפר עם הלצור

משום דקה מורו בחדה היסורה: בשני מקומות. משיח במקום אחד וב"ד במקום חחר: בטעמייהו. בפסוקים דחלב ועבודת כוכבים מתרי קראי נפקי: וחלוקין בקרבנות. דב"ד מייתי שעיר אעבודת כוכבים והוא לא מייתי שעיר: דהוא שעירה. לחודיה דכתיב בעבודת כוכבים בפרשת שלח לך אנשים ח ואם נפש דמחד יחיד ומחד נשים במשמע: הוא בחלב המכסה את ההרב. דהוי דבר שאין הלדוקים מודין דהא לא מפרש הרא מאי ניהו דאפי׳ אמוראי פליגי בשחיטת חולין באלו טריפות (דף נ:) מאי ניהו כרס הפנימי וכ"ש חלב שעל גבי הדקים שאין הלדוקים מודין דהא לא כתיב בהדיה. אי נמי דהורו בחלב שעל הקרב בין בכזית לפחות מכזית דכזית לא כתיב בהדים והוי דבר שחין הלדוקין מודין: אע"ג דקרבנן שוה. דהן בפר והוא בפר: כיון דמסרי קראי קא אסו. כדאמרינן לעיל בפרק קמא (דף ג.). ואת החלב ^{ז)} וי"ו יתירא להביא חלב שעל גבי הדקין: הא פליגין בטעמייהו. הא חלוקים בפסוקים ומתכפר בפני עלמו: או דלמא שם חלב אחד הוא. והורה עם הלצור הוא ומתכפר עם הלצור: והן בדם. כגון בדם המובלע באיברים או בין כזית לפחות מכזית והוי דבר שאין הלדוקין מודין: בסר קרבן אוליגן. דכיון דשוין בקרבן הורה עם הלבור הוא ומתכפר עם הלבור. מיקו: לפי שילחה עבודת כוכבים. מכלל פר העלם דבר של לבור לידון בעלמו בהבחת פר ושעיר: נאמר כאן. בעבודת כוכבים מעיני והיה אם מעיני העדה ח: ונאמר להלן מעיני. ונעלם דבר מעיני הקהל יו: מה להלן ב"ד. דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו ואמרינן לעיל בפ"ק (דף ה.) הוראה תלויה בב"ד דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל דהיינו ב"ד ומעשה תלוי בקהל דכתיב הקהל ועשו ובעבודת כוכבים לא כתיב ב"ד דכתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה 'י ואי ס"ד ב"ד והא אין מעשה חלוי בב"ד אלא בקהל דהכא כתיב מעיני העדה נעשתה דהיינו מעשה אלא מה להלן ב"ד דכתיב בפרשת ויקרא אף כאן בית דין: מרנבי' אין חייבין בקרבן וכו'. אין

ב"ד חייבין קרבן אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח ולבור הוא דכי עבדי בשגגת מעשה לחודיה מייתו כל חד וחד כשבה או שעירה דדיניהם כיחידים דכיון דלא עשו ע"פ ב"ד מחלקי כולהו מהדדי והוו יחידים ויחידים חייבין בשגגת מעשה אבל משיח בשגגת מעשה אמר רב פפא כגון שהיו ישופלין שניהן סבר אביי למימר חמא בפני עצמו ועשה בפני עצמו היכי דמי דיתבי בשני מקומות וקא מורו בתרי איסורי אמר ליה רבא אמו שני מקומות גורמין אלא אפילו יתבי בחד מקום וכיון דקא מורו בתרי איסורי חטא בפני עצמו הוא: פשימא הוא בחלב והן בעבודת

כוכבים חטא בפני עצמו הוא דהא חלוקין במעמייהו וחלוקין בקרבנות דהוא בפר והן בפר ושעיר דהא קא מייתו הני שעיר והוא לא מייתי וכל שכן הוא בעבודת כוכבים והן בחלב דחלוקין בקרבנותיהן ס[לגמרי] דהוא שעירה ואינהו פר אלא הוא בחלב המכסה את הקרב והן בחלב שעל הדקין מהו מי אמרינן אף על גב דקרבנן שוה כיון דמתרי

קראי קאתו הא פליגין בטעמייהו או דלמא שם חלב אחד הוא אם תמצא לומר שם חלב אחר הוא הוא בחלב והן בדם מהו מי אמרינן במעמייהו הא פליגין או דלמא כיון דשוין

בקרבן בתר קרבן אזליגן "תיקו: שאין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכו': מנלן דעד שיורו לבמל מקצת ולקיים מקצת כדאמרינן באידך פירקין יונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: וכן המשיח:

מנלן דכתי' לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים כו': מגלן דתנו רבנן לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה נאמר

כאז מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן בב"ר אף כאן גמי בב"ד ומה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן נמי דבר ולא כל הגוף: כורנני באין חייבין אלא על העלם דבר עם

שגגת המעשה יוכן המשיח ולא בעבודת כוכבים אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה: גבל' מנלן דתנו רבנן ישגו

יכול יהו חייבין על שגגת מעשה ת"ל ישגו ונעלם דבר אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: וכן המשיח: מגלן דכתיב י לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא

בעבודת כוכבים אלא על העלם דבר עם שנגת מעשה: מנלן דת"ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על שגגת המעשה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף כאן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני מתניתין מני רבי היא סדתניא משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים הבהעלם דבר יושוין שבשעירה ושוין שאין מביא אשם תלוי ותסברא בזדונו כרת ובשגגתו חמאת מי קתני אלא תני הא הוא הדין להא ה"נ תנא הא והוא הדין להא מ"מ דרבי אמר קרא יוכפר הכהן על הנפש השוגגת בחמאה בשגגה הנפש זה משיח השוגגת זה נשיא בחמאה בשגגה רבי סבר חמא זה בשגגה יהא ורבגן סברי מי שחמאתו בשגגה יצא משיח שאין חמאתו בשגגה אלא בהעלם דבר ושוין שבשעירה

כיחיד סמגלו דאמר קרא ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הן:

בורת מעשה חלוי בקהל כדמשמע נעשחה ה"ינ האי עיני דשאר מלות: דרת"ר ישנו יכול דייו מעשה חלוי בקהל בדמלת מלוח: דרת"ר ישנו יכול דייו הייבין על שנגה שעשה. מימה למאי אילטמיך הא כבר ילפיטן מדבר דבר דמקלת דבר בעינן והא לא שייך כי אם בחולאה ועוד איך יהיו חייבין על שגגת מעשה למ"ד ב"ד מביאין פר טוביה חטא חיגוד מינגד מה חטאו ב"ד ועוד תניא פ"ק עם הארץ לרבות מפיאין בייו ואפי רולו דמימע דבעיין העשה אפי רובו ואפי רולו דמימע דבעיין העשה העלם דבר לא היינו דמימע דבעיין דמעשה מעני בקהל והוראה מלויה בב"ד השתא מיהו לא דרשיען הכי מיהו הקישא דדבר צ"ל מלור בקהל והוראה מלויה בב"ד השתא מיהו לא דרשיען הכי מיהו הקישא דדבר צ"ל דממחלה ב"ך למילף הוא ואס"כ לומר דבר ולא כל הגוף:

מופלא שבכ״ד שהוא עינם של שאר סנהדריז שאם (הורו) והורה) לבדו כלא האחרים ועשו הצבור על פיו חייביז. הלכד צריד ללמוד מומא שבר ז שהוא לינם על את טומרון האת להורון (הורות) בכור בצא החווים דופה ובפשר) מצור היענין היכן די לרבור בצ משאר מצות דכתים בהו מעיני הקהל וכולא מנהדרין הם עיני. ונואה שבחנם דחק דהא (בשאר) (דבשאר) מצות יועינן דאיירי בהוראת מנהדרין לאו ממשמעותו נפקא אלא משום דכתים בהו ונעלם מעיני דמשמע שנעלם מהם דבר ועל ידי כך עשו שגנה כדדרשי באידך ברייתא ת״ר ישנו יכול יהו חייבין על שגנת (שעשו) (מעשה) ת״ל ישנו ונעלם הלכך דרשו ונעלם מעיני היינו בית דין שנעלמה מהם הוראה הקהל ועשו שתהא הוראה בב"ד ומעשה הקהל. אבל גבי עבודת כוכבים רלא כתיב ונעלם אלא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגנה. לא משמע דאיירי בב"ד כלל אלא בשגנת מעשה דעדה: ו"א בעבודת כוכבים כו' דת"ר לפי שיצאת כר'. הקשה הרמ"ה ז"ל למה לי למילף עבודת כוכבים משאר מצות לענין העלם דבר ושגנת המעשה. והא בעבודת כוכבים גופא ... ויקרים נעשתה לשנגה וכתיב כי לכל העם בשנגה. דרשו מנייהו לעיל בפיק (דף ה'.) רמעשה חלוי בקהל והוראה חלויה בכ"ד. אלמא לא מחייבי קהל בלא הוראת ב"ד. ותירץ דסוגיא דלעיל אליבא דר"מ ור"ש דלא מייתר להו קהלי למדרש מעשה תלויה בקהל והוראה בב"ד אבל לר' יהודה דרריש ליה מקהל יתירא לית ליה האי דרשא נעשתה לשגגה וברייתא דהכא ר"י דסתם ספרא ר' יהודה: ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני. דלא תני בעבודת כוכבים וכז המשיח אלמא דמשיח בעבודת כוכבים מחייב בשגגת מעשה גרידתא.

דיתבי בתרי פקופות וקפורו בחד איפורא. תימה מאי אלטריך צשוין אפי' לא שוו מני הוראסן הוראה דהא דבעינן לעיל מופלא בצ"ד שהיה להן ללמוד ולא למד והכא מלי אלטרכין ללמוד כיון דבאיפור אחד הורו ושניהן הורו שה ונראה כספרים דברס מלא אלטרכין ללמוד כיון דבאיפור אחד הורו ושניהן הורו שה ונראה כספרים דברסי מלא ארב דב שניני. מימה דלעל בפ"ק משמע בדברי אביי אפיי שאל ארבי באר בענים והיה ללעל בפ"ק משמע בדברי אביי להיי שאר מלות אלא מעבודת כוכבים והכא משוט לן שהכא וייד אלא ה"ק ילפינן עיני עיני כלומר האי עיני דעבודת כוכבים לא פשוט לן שהוא ב"ד אלא ה"ק ילפינן שיני כלומר האי עיני דעבודת כוכבים ילפינן משאר מלות שהוא ב"ד היה דבי עבודת כוכבים מול מעוני מהאי לענין זה דכי היכי דגבי עבודת כוכבים מלות מהאי לענין זה דכי היכי דגבי עבודת כוכבים

בעליה נשתכחה בימי אבל משה והעמידו כל הה׳ למיתה. כלומר ואי ס״ד דהני ד׳ בצבור נתנו הא אי אפשר בכולהו. אלא ש״מ בלית ומשורות בים אבל מחוד המפור שנה אמר ברוך קדמנו באור תנאן ריא אשר אין חולק ביי מה היא אפשר בליתות האה שנה ב מחוד מתנו ובעל כדוך למד סתום ממפורש: אמר ברוך קדמנו באור תנאן ריא אשר אין חולק ביי מהן כי הן צורך ההורואה ואות שחלק באי זהוא רי יהודה האומר שמתקיימת בב"ד שפט. ואין הלכה כמוהו אלא כחכמים. עכשיו גבאר החלוקה היטב לאמר כי נחלקו חכמי המשנה ג' מחלוקת בביאת הפר. א) משום ר' מאיר נחלקו בה ב' התנאין. אחד אמר כי ר' מאיר היה סובר כי הקהל הכתוב בפרשה כל קהל שבטי ישראל הוא ולעולם אין מביאין פר עד שיעשו רוב ישראל בשבטים ובמספר הגברים וכשעושין החובה תלויה במי שההוראה תלויה והן ב"ד. הלכך ב"ד יביאו פר אחד וכל ישראל פטורין ובעבודת כוכבים פר ושעיר וכל ישראל פטורין ור' שמעון בן אלעזר אומר לא היה ר' מאיר מבקש רוב מספר שבטים ורוב מספר גברים אלא או זה או זה: ב) ר' יהודה הסובר כי הקהל הכתוב בפרשה שבט הוא. וכך שורתו אם חטא שבט או רובו בהוריית בית דינו אותו שבט מביא פר וב״ד וכל ישראל פטורין אבל חטא בהורית בית דין הגדול (באיז) [כול] על אותו חטא ״ב פרים מביאין, אבל אם היה החטא ממינוט שבט ליכא פר ובין כך ובין כך ב״ד לעולם פטור. ג) ר״ שמעון הסובר כי הקהל שבט הוא אבל אין לו חובת פר כלל ולא לב״ד על ידו אלא בהוריית ב״ד הגדול וכך דינו כשהורו ב״ד הגדול ועשה שבט או רובו על פיהם אותו שבט מביא פר וב״ד מביא על ידו פר

האות המוכד המוכד המוכד המוכד המוכד במוכד המוכד המוכד במוכד במוכד המוכד המ

תורה אור השלם

1. אם הכהו המשיח יחטא לָאַשְׁמֵת הָעָם וְהַקְּרִיב עַל חַטְּאתוּ אָשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָמִים לֹיִיָּ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָמִים לֹיִיִּ ויקרא דג לחטאת: י וְבַפֶּר הַכֹּהַן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשׁגֵּגֶת בְּחֶטְאָה בִשְׁגָנָה לִפְנֵי יִיְ לְבַפֵּר עָלִיוּ בָּחֶטְאָה בִשְׁגָנָה לִפְנֵי יִיְ לְבַפֵּר עָלִיוּ במדבר טו כח ונסלח לו:

גַּבֶּלְיָאָם נָפָּשׁ אַחַת תָּחֱטָא בִּשְׁנָגָה וְהִקְּרִיבָה עֵז בַּת שְׁנָתָה לְחַטָּאת: במדבר טו כז

מוסף רש"י משיח בעבודת כוכבים. כהן משוח כקרכן ענודת כוכנים, רבי אומר בשגנת מעשה. אפילו לה נעלם ממנו איסור עבודת ככובים אלא ששגג במעשה חייב, ואע"ג דבשאר מלות אין מביא קרבן האמור בו אלא א"כ נעלמה ממנו הלכה, דכתיב גבי טאת לבור ונעלם דבר, כגון הורו ב"ד שחלב מותר ועשו ע"י העלמתו. לבפר כהן משוח כתיב לאשתח העם, הכי משוח כלבור, אפילו הכי בעבודת כוכבים שקרבנו שוה לשאר יחידים, כדקתני ואזיל, מחייב בשגגת מעשה בלה העלם דבר, וחבמים אומרים. הף כהן חינו חייב אלה בהעלם דבר סנהדרין סא:). ושוין שבשעירה. ביחיד, ואפילו לרבנן דלא משוי ליה כשאר יחיד להתחייב בלא העלם דבר, מודים הן שחין קרבנו בעבודת כוכבים חלוק משאר יחיד שמביא שעירה, הלוק משאר יחיד שמביא שעירה, דכחיב גבי קרבן עבודת כוכבים בפרשת שלח לך ואם נפש אחת, אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משוח במשמע. ואע"פ שנשיא ומשוח חלוקין מן היחידים בשאר מנות, שהנשיא מביא שעיר זכר ונאכל וכהו משוח פר ונשרף והיחיד מביא כשבה או שעירה. לעלוף ושיין הפלו כפכים מו פעילים, בעבודת כוכבים שוין הן (שם). ושוין שאין מביא אשם תלוי. על שום לא חודע שבתורה, משום דגבי אשם תלוי כחיב על שגגתו אשר שגג, משמע מי שמביא מטאת על הודע דשגגת מעשה מביא אשם תלוי על לא דשגגת מעשה מביה חשם מנדי על לה הודע, ילא משוח שאין מביא חטאת אלא בהעלם דבר, ואשמעינן הכא אפילו לרבי דאמר שיש לך קרבן אפילו לרבי דאמר שיש לך קרבן שהמשוח חייב בשגגת מעשה מודה הוא שאין מביא אשם תלוי (שם).

תוספות הרא"ש

ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף. וכן המשיח דכתיב לאשמת המשיח דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור. והקשה הרמ״ה ז״ל למה לי הקישא להאי מלתא הא במשיח גופיה כתיב מאחת מהנה דמשמע מאחת ולא כל אחת. ותירץ דהאי מאחת גבי עשיה כתיב ועשה מאחת מהנה. ואנן בהוראה הוא דבעינן למילף שצריך קיום קצת ובטול קצת. ונראה דכלא״ה צריכי מ״ם דמאחת לדרשא אחרינא כדדרשינן מניה בשבת פרק הבונה (דף קג) שאם כתב שם משמעון חייב. לפי שיצאת ע״ז לידון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה נאמר כאן כו׳ מה להלן בב״ד אף כאן בב״ד. מה להלן דבר ולא כל כאן בב"ד. מה להלן דבר ולא כל הגוף כו'. הקשה הרמ"ה ז"ל מה צריך ללמוד ע"ז משאר מצוח דאיירי בב"ד. דמהיכי ידעי בשאר מצות דאיירי בב"ד אלא מדכתיב מעיני הקהל דמשמע ב"ד דכמו שאדם הולך אחר מאור עיניו כך כל הקהל הולכין לאור הוראתו של ב"ד. ובעבודת כוכבים כתיב מעיני העדה דמשמע בית דין. ותירץ משום דבעבודת כוכבים כתיב מעיני העדה. ועדה משמע בכל דוכתא ב"ד כדכתיב ושפטו העדה והצילו העדה. הלכד אי לאו

ו סמג עשין ריו:

יו ב מיי שם הלי ג:

יח ג מיי׳ שם פי״ב הל״ה: ש ד מיי׳ שם פט״ו הלכה ה:

ב ה מיי׳ שם פ״א הלכה ב והלכה ד

בא ו ז מיי' פ"ד מהל' עבודת

מוסף רש"י

אין בית דין חייבין. להכיא פר על

העלם דכר (יבמות ח:). ולא בעבודת בובבים. אין חייבין לבור להביא פר לעולה ושעיר לחטאח, עד שיורו על דבר שודונו כרח ושגגתו חטאח, כגון

זיכוח וקטור ונסוך והשתחואה, אבל מחבק ומנשק לא (שם מי). לאשמת העם. כלומר אשמתו כאשמת צבור

שם. תורה אחת יהיה לכם. לענין

קרבן כתיב בפרשת עבודת כוכבים, תורה כל התורה במשמע, הוקשה כל

התורה לענין קרבן לעבודת כוכבים

(שם). הוקשו קרבנות של שגגות של כל עבירות לשל ע"ז, מה ע"ז קרבן

שלה אינו בא אלא על עבירה גמורה

והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה

וורח חחו אלמא כולה פרשמא בדבר

(יבמות מ.). אשכחן יחיד נשיא

ומשיח. בהך היקישה לה משמע אלה הני דכתיב והנפש ואלו לבדן במשמע

שהן יחידין, דהני קראי כתיבי בפרשת

ואם נפש אחת בעבודת כוכבים (שם)

וילמד עליון מתחתון. לכור מיחידים (שם). רבים. עיר הגדחת

(שם). יכול נחלוק בקרבנותיהם. אם עבדו בני עיר אחת עבודת כוכבים

בשוגג יהו חלוקים בקרבנם שלא יביא

כל אחד קרבנו שעיר כיחידים (שם). כל אחד קרבנו שעיר כיחידים (שם). ת"ל תורה אחת יחיה וגו'. אין חלוקים מתורת יחיד אלא רוב ישראל

או כולן, כדכתיב ואם מעיני העדה, אבל בני עיר אחת יחיד הם (שם).

צבור מייתי פר לעולה כו'. היינו

העלם דבר שהורו ב"ד שעבודת כוכבים מותרת ועשו לבור על פיהם

(שם). אי גמי צריך ואין לו תקנה. אפילו לא משכחת לה קרבן לחלק נימא לריכים הני מרובים חילוק בין

יחיד וליכה הלכך הין להם כפרה, קמ"ל (שם). כדי. שם חלם (גימין פה:). מפי הגבורה שמענום. דכתיב אחת דבר אלהים שתים זו

שמעתי, במכילתה (מכות כד.).

כוכבים הל' ו סמג שם:

שבת הלכה טו:

 ל) ב"ש, ג) רש"ל מ"ו, ג) יבמות
 ה:, ד) [יבמות ט.], כ) שבת סח: ויבמות ט.ן, ו) בס"י מה להלן, ו) [יבמות ט.], ה) [יבמות ט.], ט) רש"ח מ"ו, י) [ברכות טו: ושם נסמן], ל) מכוח כד., ל) [ויקרא דן, מ) [במדבר טון, ל) [ויקרא יחן, ס) [דברים כה], ע) [בפ' שלח טו לא, כשם ר' ישמעאלן, פ) [במדבר טון, ל) [שמות כן, ק) [שםן, ר' [שם], ש) [שם], ח' [שם], א) [ספרי שלח

דהכי מתרן קרא לטעמיה מי שכל

חטאו בשגגה ילא משיח שאין כל חטאו

בשגגה דבעבודת כוכבים בלבד הוא

דחטאו בשגגה אבל בשאר מלות אין

חטאו בשגגה בלבד אלא בהעלם דבר

עם שגגת מעשה: ורבק. סברי ילא

משיח שחין חטחו בשגגה לה בעבודת

כוכבים ולא בשאר מצות אלא העלם

דבר עם שגגת מעשה. ולדברי הכל משיח

אין מביא אשם תלוי וכ"ש לבור דאין

חייבין אשם תלוי דהעלם דבר כתיב

בהו בהדיא ל: בותבר' אין ב"ד חייבין.

קרבן אלא על דבר שודונו כרת ושגגתו

חטאת ואם הורו בדבר שחייבין אשם

ודאי פטורין דכתיב באשם ודאי ואם

נפש אחת וב"ד אין הם בכלל נפש אחת ועוד דבאשמות אין בהן דין העלם דבר

דחייבין אשם ודאי על המזיד כשוגג: וכן

המשיח. אין מביא פר אלא על העלם

דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אבל

במקום אשם ודאי חייב להביא אשם ודאי

לפי שהוא בכלל נפש אחת ולהכי השוה

ללבור דאין מביא פר במקום אשם אבל

אשם יביא כדתנן לקמן (ד' מ.) אשם ודאי

הנשיח המשיח והיחיד חייבין וב"ד פטורין:

גבו' נחמר כחן עליה. ונודעה החטחת

אשר חטאו עליה (ויקרא ד): ונאמר

להלן. לגלות ערותה עליה (שם יח):

נשית. נמי לא יביא שעיר אלא על דבר

שזדונו כרת ושגגתו חטאת כדתנן (ט.) כל

מלות שבתורה שחייבין על זדונן כרת

ועל שגגתן חטאת יחיד מביא כשבה

או שעירה ונשיא מביא שעיר דיליף

מלות מלות: יחיד. נמי אינו מביא

חטאת אלא על דבר שזדונו כרת דתנן [שם]

כל מלות שבתורה וכו': אמר קרא.

בפרשת ויקרא אם נפש: וילמוד פחפון

מעליון. יחיד מנשיה: לפי שילהה

עבודת כוכבים. דהכח כתיב מי וכי תשגו

ולא מעשו ולא כמיב הכא כרת: יכול יהו

חייבין על דבר שחין זדונו כרת. כגון

מגפף ומנשק ומרבץ כדאמרינן במסכת

סנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ס:) בלא

תעשה ואינו בכרת: וילמוד פחפון

מעליון. יחיד נשיא ומשיח מלבור:

אלא לרבנן דמפקי להאי עליה. לדרשא

אחרינא כדאמרינן בפ"ק דיבמות (דף

ג:) ואשה אל אחותה וגו' עליה 0 מה ת"ל

לפי שנחמר ם יבמה יבח עליה וגו': פורה

תורה אור השלם

טו כבן, ב) ושמות לדן, ג) עי׳ מכות

 וְהַבִּיא אַיִּל הָמִים מון הַצֹּאו בְּעֶרְכְּךְ לְאָשָם אֶל הַכֹּהֵן וְבַפֶּר עָלְיו הַכֹּהֵן עַל שְׁנְגְתוֹ אֲשֶׁר שְׁגְג והוא לא יָדע וְנְסְלַח לוֹ:

ויקרא ה יח ויקרא ה הַחַטָּאת אַשֶּׁר חָטָאוּ .2 עֶלֶיהָ וְהַקְּרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן בְּקְר לְחַטָּאת וְהַבִּיאוּ אתוֹ לְפְנֵי אֹהֶל ויקרא ד יד 3. וְאִשְּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקְּח לִצְרֹר לְגַלוֹת עָרְוְתָהּ עָלֶיהָ ויקרא יח יח בחייה: . אֲשֶׁר נְשִׁיא יָחֲטָא וְעְשָׂה אַחַת מִבָּל מִצְוֹת יִי אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תַעשִּׁינָה בִּשְׁגָגָה וִאָשַׁם:

ויקרא ד כב ויקרא ד כב 1. וְאָם בָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגוּ וְגֶעְלֵם דְּבֶּר מֵעֵינֵי הַקְּהָל וְעְשׁוּ אַחַת מִבָּל מִצְוֹת יְיְ אֲשֶׁר לֹא תַעְשֶׂינָה וְאָשַׁמוּ: ויקרא דיג 6. ואם נפש אחת תחטא בשגגה מַעם הָאָרֶץ בַּעֲשׂתָהּ אַחַת מִמְצְוֹת יִיְ אֲשֶׁר לֹא תַעְשָּׁינָה מִמְצְוֹת יִיְ אֲשֶׁר לֹא תַעְשָּׁינָה ויקרא ד כז ואשם: יְּרָשֵם. ויקרא דׁ כֹּז 7. וְאָם נֶפֶשׁ אַחַת הֶּחֱטָא בָשְׁנְגָה וְהַקְרִיבָה עַז בַּת שְׁנְתָהּ במדבר טו כז לחטאת: יָנִיבְּיאוּ 8. הָאָזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאַל וְלַנֵּר הַנְּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לכם לעשה בשגגה: והנפש אֲשֶׁר תַּעֵשָּה בְּיִר רְמָה מִן הָאָוֹרְח וּמִן הַגֵּר אָת יִיְ הוּא מְגֵּדְף וֹנָרְתָה הַנָּפָשׁ הַהוּא מְמֶּרְב עַמָּה: במדבר טו כט-ל 9. וְכִי תִשְׁגוּ וְלֹא תַעֲשׁוּ אַת כָּל הַפַּנְצוֹת הָאַלֶּה אֲשֶׁר דְּבֶּר יְיָ אֵל משָׁה: במדבר טו כב 10. אַת כָּל אֲשֶׁר צְּוָה יְיִ אֲלֵיכָם בְּיַד מַשֶּׁה מָן הַיּוֹם אֲשֶׁר צְּוָה יְיָ בְּיַד מַשְּׁה מָן הַיּוֹם אֲשֶׁר צְּוָה יְיָ הָהְלְאָה לְדרתַיכָם: במדבר טו כג

במדבר טו כג 11. אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךְּ אֲשֶׁר הוֹצַאתִיךְ מַאֶרֶץ מִצְרִים מִבֵּית שמות כ ב עבדים 12. לא יִהְיֶה לְךְּ אֱלֹהִים אֲחַרִים על פָנָי:

תוספות הרא"ש

מה להלז דבר שחייביז על זדונו כרת ושגגתו חטאת. תימה מנ"ל דבאחות אשה מייתי חטאת בשגגה הא אכתי לא קי״ל דדבר שחייבין על זדונו כרת שמביא על שגגתו חטאת. וי״ל דהא דקאמר על שגגתו חטאת לאו דוקא. אלא אגב סיפא דתני ועל שגגתו חטאת תנא נמי ברישא. וה״פ מה עליה האמור באחות אשה בדבר שזדונו כרת אף עליה האמור בחטאת בדבר שזדונו כרת ועי"ל דעל שגגתו חטאת דרישא נמי דוקא משמע דג"ש עליה עליה לא אצטריך אלא למעוטי דאיז מביא חטאת אלא ג"ש ה"א דעל כל חטא שיחטא יביא קרבן. הלכך מפרשי' שפיר מה להלן באחות אשה זדונו כרת ושגגתו חטאת. דממילא הוה אמרי׳ דעל כל חטא מביא חטאת. אף עליה האמור בקרבן דוקא על זדונו כרת: מאי נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו. ופשוט ליה לתלמודא שאין לנו לבדות קרבן חדש שאין מתכפרין בו בשום מקום על עבירה. והמ״ל הכי [מאי] נייתי נייתי קרבן הבא על עבירה במקום אחר הא אינם חלוקים במקום אווו הא אינם החוק ב בקרבנותיהם. וקרבן חדש שאין מתכפרים בו בשום מקום על . עבירה א״א להביא:

ושוין שאין. משיח מביא אשם תלוי דכתיב באשם תלוי וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע מי שחטאו בשגגה ילא משיח. ולרבי היכי מלי אמר ילא משיח והא לרבי חטאו בעבודת כוכבים בשגגה הוא דהא תניא לעיל [1:] משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה אלא רבי סבר

אושוין שאין מביא אשם תלוי מנלן דכתיב יוכפר [עליו] הכהן על שגגתו אשר שגג רבי סבר מי שכל חמאו בשגגה יצא זה שאין •[כל] חמאו בשגגה אלא בהעלם דבר מידי כל כתיב אין דאם כן נכתוב על שגגתו למה לי אשר שגג הא קמ"ל דעד דאיכא כל חמאו בשגגה ס(יצא משיח שאין כל חמאו בשגגה אלא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה) ורבנן מי שחמאו בשגגה יצא משיח שאין חטאו בשגגה ילא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה: מתני' סיאין בית דין חייבין עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חמאת יוכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו דבר שזדונו כרת ושגגתו חמאת: גמ' מנלן דתניא יירבי אומר נאמר כאן עליה ונאמר להלן יעליה מה להלן דבר² שזדונו כרת ושגגתו חמאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חמאת אשכחן צבור משיח מנלן לאשמת העם הרי משיח כצבור נשיא יליף מצות מצות כתיב גבי נשיא ועשה אחת מכל מצות ה' וכתיב בצבור יועשו אחת מכל מצות מה צבור דבר שזרונו כרת ושגגתו חמאת אף נשיא דבר שזרונו כרת ושגגתו חמאת יחיד אמר קרא יואם נפש וילמד תחתון מעליון: ולא בעבודת כוכבים עד שיורו: בעבודת כוכבים מגלן דת"ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין אפילו על דבר שאין זדונו כרת ושגגתו חמאת נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חמאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חמאת אשכחן צבור יחיד נשיא משיח מנלן אמר קרא יואם נפש אחת אחד יחיד ואחר נשיא ואחר משיח כולן בכלל נפש אחת הן וילמד תחתון מן העליון הניחא למאן דמפיק לה לעליה לג"ש כדאמרן אלא

אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר מעשה ביד רמה. בעבודת כוכבים משתעי קרא דתניא בסיפרי ^{ע)} ר"ש אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנא" כי דבר ה' בזה לי שבזה על דיבור ראשון שנאמר בו לי אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני: מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונו כרת. דהכא

כתיב 🗣 הכרת תכרת אף כו': אשכחן יחיד ונשיח ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשחר מלות. דכתיב רו וחם נפש וכתיב ש תורה אחת יהיה לכם והנפש אשר מעשה ביד רמה דיחיד ונשיח ומשיח בכלל ואם נפש אחת: לבור מנגן ילמוד עליון מן הסחסון. דכתיב בפרשה למעלה וכי תשגו ^{ם)} דהיינו לבור וילמד מחחחון מואם נפש ^{ם)} מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ביו בעבודת כוכבים בין בשאר מלות דגבי יחיד הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים אף נבור אין חייבין אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת בין בעבודת כוכבים בין בשחר מלות: רבים בסייף. במזיד אנשי עיר הנדחת: יכול נחלוק בשוגג בקרבנותיהם. דכי היכי דחלוק לבור מיחידים דקרבן לבור בעבודת כוכבים לא דמי לשום קרבן יחיד ה"נ נחלוק בקרבנותיהם דלהוי חלוק דמרובין שעשו שוגגין דעיר הנדחת דלא להוי דמי לעולם לשום קרבן לא ללבור ולא ליחיד: מ"ל סורה אחם. דעיר הנדחת דשוגג כיחידים דמו ומייתי כל חד וחד שעירה כיחיד: מאי נייתי. אנשי עיר הנדחת רבים דבסייף: נייתי פר לבור בשחר מלות הוח דמייתי. ולח הוי חלוק וכ"ש דבעי' חלוק בין אנשי עיר הנדחת ללבור דהא אין לבור נעשין עיר הנדחת כלל: יחיד נמי היינו קרבנו. ולא הוי חלוק: איצטריך. תורה אחת דס"ד וכו׳ : אי נמי לריך. לחלוק בקרבן : ואין נו סקנה. לעיר הנדחת בשונג דחי אפשר לחלוק: קמ"ל. תורה אחת דמייתי כל חד שעירה כיחיד: ולה תעשו הח כל המצום איזו היא מצוה ששקולה כנגד כל המצום הוי אומר זו עבודם כוכבים. שכל המודה בה ככופר בכל התורה כולה 6: כתיב [חת] כל חשר לוה ה' חליכם ביד משה. דמשמע שלוה ע"י משה וכחיב אשר דבר ה' דמשמע שהיא בדיבורו של הקב״ה כלומר ששמעו ישראל מפיו כשדבר עם משה: איזו היא מלוה שהיא בדבורו של הקב"ה ולוה ע"י משה הוי אומר זו עבודת כוכבים. דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דהיינו ששמעו בדבורו של הקב"ה ולוה ע"י משה בכמה פרשיות שבתורה כגון לא תשתחוה לאל אחר ב דלא שמענו אלא מפי משה:

רבינו חננאל

מיעוטו לעולם כולן מביאין פר אחד וב״ד פר. אבל כשהיו החוטאים ז׳ שבטים והן רוב ישראל במספר אנשים מביאיז שראל במספו אנשים מביארן שבעה פרים וב״ד פר ובעבודת כוכבים ז' פרים וז' שעירים וב״ד פר ושעיר ולעולם השבטים שלא חייא בתוספתא (ריש מכילתין) יי כרבי יהודה דתניא הורו ב״ד ועשה כל הקהל או רובו על פיהן בזמן שהוראתן הורייה ב״ד פטורין והעושה על פיהם מביאין פר. אין הורייתן הורייה ב״ד חייבין פי׳ כל אחד כשבה או שעירה והעושין על פיהן מביאין שעירה או שעירה פי׳ כל אחד. לא חיישינן לה דכיון דרבי לא שנאה ר׳ חייא מנא ליה כדאמרינן ביבמות פרק החולץ (דף מג.): הדרן עלך הורו בית דין

משיח לעצמו כו' כתיב אם הכהן המשיח . לאשמת העם וגו'. יש לומר ולברר כי זה הפר נמי ביאתו תלויה בח׳ תנאין. הא׳ שאינה נוהגת זו ההוראה אלא בכהז משיח לבדו אבל במרובה בג כשעבר או משוח מלחמה דתניא בספרא משיח יכול זה המלך ת"ל כהן אי כהן יכול המרובה בגדים ת"ל משיח. אי משיח יכול אף משוח מלחמה משיח) [המשיח] שאין על גביו משיח. ומבואר עוד בפרק גביו משיח. , כהן משיח (דף יב). ובמגילה (דף ט:) ובתוספתא הוריות ובתוספתא מגילה (פ"א). הב' שיהא חכם מופלא דאמרינן לקמן (דף ז) אי דהן מופלאין והוא אינו מופלא הוריה דידיה ולא כלום היא. הג' שתהא הורייתו בשוגג מעין טעות ב״ד שאמרנו בפרק העבר ועשייתו בשוגג דהעלם דבר ושגגת מעשה

להו ® מדמתני ליה ר' יהושע בן לוי לבריה ®תורה אחת יהיה לכם לעושה בשנגה והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' הוקשה כל התורה כולה לעבורת כוכבים יימה עבודת כוכבים שחייבין על זרונו כרת ועל שגגתו חמאת אשכחן יחיד נשיא ומשיח בין ועל שגגתו חמאת אשכחן יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות צבור מגלן יליף עליון מתחתון ורבי הא דר' יהושע בן לוי מאי עביד ליה מפיק ליה לכדתניא יולפי שמצינו שחלק הכתוב בין רבים ליחידים ירבים בסייף וממונן אבד יחידים בסקילה וממונן פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם ת"ל תורה אחת יהיה וגו' שמתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא מעמא דלא חלק הכתוב הא חלק הוה אמינא נחלוק מאי נייתי נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו נייתי פר לעולה ושעיר לחמאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו נייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי נייתי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו ש(אלמה לא) איצמריך ס"ד אמינא צבור מייתי פר לעולה ושעיר לחמאת הני נייתי איפכא פר לחמאת ושעיר לעולה א"נ יצריך ואין לו תקנה קמ"ל דכ"ע מיהת כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי מאי משמע אמר רבא ואי תימא ר' יהושע בן לוי ואמרי לה כדי אמר קרא יוכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה איזו היא מצוה ישהיא שקולה ככל המצות הוי אומר זו עבודת כוכבים דבי רבי תנא אמר קרא °אשר דבר ה' אל משה וכתיב °יאשר צוה ה' אליכם ביד משה איזו היא מצוה שהיא בדיבורו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו עבודת כוכבים 🤊 דתנא רבי ישמעאל יי אנכי בי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דבי רבי ישמעאל תנא

לרבגן דמפקי לה לעליה לעריות וצרות דבר

שזרונו כרת ושגגתו חמאת מנא להו נפקא

בזבחים נ:ז ויש לומר דגילוי מילחא בעלמא הוא ולא היחש דתרוייהו בכלל יחיד ובכלל נפש מיהו לעיל קשה דיליף עבודת כוכבים משאר מלות ושאר מלות מוקן ממרא והלא נטם ויינה של של קול היקף עפירע בנירם משח למור אחת למות מחוץ מנות היא למוד מנוירה שה היא וחדר המה בנוירה שה וה ניין ונחים ניפט בחשיק דבר הלמד בנוירה שה מור ואין חולת של זה ולריך שיון גדולן ויש לומר דבת רמלמד (אולינן) החלמד (אולינן) החלמד (אולינן) החלמד מור מור ב"ב המצוח. דכיון דמודה בה מה צורך לו לקיים כל התלות ווסמחמל עבור על כולן ובספרי מפיק לה מאת ברימי היפר משמע שכל הברית מיפר:

אין חייבין אלא על דבר שורונו כרת ושנתו חמאת. מימה אמאי קאמר על שגגמו מטאת הא היא גופה מטאת היא ומה שייך לומר אין חייבין מטאת אלא על דבר ששוגמו מטלח ושמת אבד דוכמת אחרות שלין נותר נדן מיכון מטוח מנת על דבר ב דה"פ דמה שאדם אחר היה מחוד מטאח על שנתנו הכא מניאון פכי וידהיד דאבר קרא ואם נפשה היי כיית (מיניף גבי יחיד מלות מותר הדייל כחיד ואם בשלחת מתטא ועשתה אחת מכל תואה הי אלא דהכי ניתא ליה למיניף: ילבוד החתון עקציין, וא"ת היכי יליף יחיד מנשיא והא נשיא גמיר מג"ש ואינו חוזר ומלמד בהיקש [כדאיתה]

בעינן. הד' שתהא הורייתו באחת מכל המצות שפירשנו כי ב"ד חייבין עליהן חוץ מעבודת כוכבים שדינו בה בשעירה כאשר יפודש לפנינו. הה' שתהא הורייתו לבטל מקצת ולקיים מקצת כדרך ב"ד דכתי לאשמת בים, והים המהיה בתיהוה ככולם ביה דבן היו הין בתיהות מבדה בכבים במהיה הים ביה היה שהיה היה ביה בקברית ביקברית ב ביקברית היה משיח בצבר. הוי שתהא דבר שאין הצדוקים מודין בר הז' שתהא הוריתו בפני עצמו ולא בשתוף מב ב"ד. הז' שיהא חשאו כשהיא ממונה בהשלמת אלו המחייב הכדון המשיח זה הפר. אבל שאר הכחנים דינם כדין ישראל דלא בעו העלם דבר אלא שמביאין על שנגת מעשה כשבה או שעירה. ואי איכא הוראת ב"ד נכללין עם הצבור. והוא הדין אם אין זה כהן המשיח מופלא ראוי להוראה שדינו מה התוכנים בעלמא. אב כון מהיית את במור המעשה בלא תעלם דבר שום קרבן כלל. התויא הופידה אמים הארץ פרט לממיח וכר ומתרצתא בפרק כהן משיח שחטא (דף יא) והוא הריך הנודג במרך בעלמה בלא העלם דבר שום קרבן כלל. התויא בספרא מעם הארץ פרט לממיח וכר ומתרצתא בפרק כהן משיח שחטא (דף יא) והוא הריך הנודג אם היתה הורייתו שלא במצוות המבוארות בו (אבל) (או) אם עקר כל הגוף או שטעה ברבר שהצדיקים מורין בו הא זיל קרי בי רב הוא ולאו מופלא. ואם הורה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור. ואם חטא עד שלא נתמנה הרי דינו כדין הדינט וכן הלכתא. עכשיו נחזיר למשנתנו הורה כהן משיח שוגג שטעה מעין טעות ב"ד שפירש בפרק העבר ועשה שוגג שעדיין בשעת עשייתו היה חושב כי מעשהו מותר מביא פר. אבל מזיד ועשה שוגג כגון שגמר לוכל חלב ואח״כ אכל חתיכת חלב והוא חושב שהוא שומן פטור דאינו חייב על שגגת מעשה לחודה שום קרבן כדאמינא. הורה שוגג ועשה מזיד פטור. דמדיד בכי הא לאו בר אייתויי קרבן הוא: אתמהי׳ שוגג ועשה שוגג מביא פר פשיטא. אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה ואמר הריני עושה על דעת ראשונה מהו דתימא כיון דאילו מדכר טעמיה דלמא

ל) קנהדרין (וו, ז) ק"ל ל"ג, ג) (שכועות יון, ד) (ל"ל אשמו מן ג) (שכועות יון, ד) (ל"ל אשמו מן אשם אשם, ד) עירובין לל. חולין פה. יבמות יו נדה כב: יומל ז: מיר ה: מנחות ד.

מה: בכורות לב. מכות יג:. ו) כריתות

ב:, ו) [שס], ח) [סנהדרין ית.], ע) ב"ש

נועיין מוי"ט], י) [שמות כ], **כ**) [במדבר

הן, ל) ובמדבר הן, מ) וויקרא הן,

בג א מייר פייצ מהלי שגגות הלכה א סמג עשין ריז: בד ב מייר שם פייח הלכה א: ג [מייר שם פייד הליד]:

בה ד מיי שם פי"ב הלכה א: בו ה מיי שם פייח הלייה: בו ה מיי שם פייח הלייה: בו ו עיי בהשגות בפיי שם הלי ז ובכ"מ שם ובתוי"ט:

בה ז מיי׳ פ״ב מהל׳ סנהדרין הל׳ ה ופ״ג מהל׳ מלכים הל׳ ז:

תורה אור השלם

 אַת כָּל אֲשֶׁר צְוָה יְיְ אֲלַיכֶם
 בְּיַד משָה מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צְוָה יְיְ וָהָלָאָה לְדרֹתֵיכֵם: במדבר טו כג

2. וַיאמֶר אָם שְׁמוֹע תַּשְׁמִע 2 לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיף וְדִיּשֶׁר בְּּעִינְיו תַּעֲשָׁה וְהַאַזוְתָּ לְמִצְוֹתִיו וְשְׁמֵּרְתָּ בָּלְ חָקֵּיו בָּל הַמְּחֲלָה אֲשֶׁר שַּׁמְתִּי בָמִצְרִים לא אָשִׁים עָלֶיךְ כִּי אֲנִי בִמִצְרִים לא יִיָּ רֹפָּאֶף: שמות טו כו 3. וְהָיָה כִּי יָאשׁם לְאַחַת מֵאַלָּה

יְּהָשֶׁב יְּאָשֶׁב יְאַנְיהָ: הְתְּוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עְלֶיהָ: ויקרא ה ה 1. וְשָׁב הַכּּהַן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהָנֵּה פָּשָּׁה הַנְּגַע בְּקִירת הַבָּיִת: וּבָא הַכּהַן וְרָאָה וְהִנֵּה פשה הנגע בבית צרעת ממארת

דְּהָית נְהָבֶּיל בְּדְּיִת בְּיַתְּהְיּבְּי הוא בָּבִּית טָמַא הוא: ויקרא יד לט,מד 1. או נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַע בְּכָל דְּבָרְ טְמֵא אוֹ בְּנְבְלֵת הַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנְבְלֹת בְּהַמָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנְבְלֹת שֶׁרֶץ טְמֵא וְנְעָלַם מִמֶּנוּ וְהוּא שֶׁרֶץ טְמֵא וְנְעָלַם מִמֶּנוּ וְהוּא ויקרא ה ב :טמא ואשם

רבינו חננאל הדר ביה מיניה כמזיד דמי קמ"ל: **פיסקא** שהוריית משיח לעצמו כהוריית ב"ד לצבור מנא הני מילי דת"ר בספרא אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם הרי משיח כצבור מה אינו מביא אלא על העלם עם שגגת המעשה. פיי העלם דבר מב״ד. ושגגת מעשה הקהל. אף משיח אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה. הלא דין הוא. פי׳ מן הדין הוא שלא יתחייב משיח אלא בהעלם דבר עם שגגת המעשה אע"פ שלא נכתב לאשמת העם (שייך לדף ז ע״א) צבור מוצא מכלל יחידין ומשיח מוצא מכלל יחידין מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה אף יחיד כן: [אר] כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד. [ס"א צבור] פי׳ שקרבנו שעיר ומשיח מוצא מכלל יחיד [ס"א צבור] פי" שקרבנו שעיר. מה נשיא מביא בשגגת מעשה אף משיח כן. נראה למי דומה צבור בפר ואין מביאין אשם תלוי. פירוש אם הורו ב״ד ועשו הקהל ונסתפק להז אם הורו אם לאו. והוא הדין אם הורו ונסתפק לקהל אי עשו אם לא לא מייתי f) קרבן עשו אם לא לא מייתי צבור תלוי דכתיב ונודעה החטאת וגו׳ אבל כל אחד מביא אשם תלוי ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי. פי׳ לקמן אוקימנן דכדי נסבה. מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר צם שגגת מעשה אף משיח כן: [או] כלך לדרך זו נשיא מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא שפירה בעבורה כוכבים ומביא אשם ודאי. פי׳ אשם מעילות וגזלות ושפחה חרופה ונזיר כ) המפורש בפי איזהו מקומז שירה בעבודת כוכבים ומביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי, פי׳ נשיא ומשיח מייתו שעירה בעבודת כוכבים דכתיב בפרשה שלח לך ואם נפש אחת תחטא בשגגה. ותניא עלה בספרי עבודת כוכבים היתה בכלל כל המצות שהיחיד מביא עליהן כשבה או שעירה נשיא מביא שעיר משיח וב״ר מביאין פר הרי הכתוב מוציאה מכללן להחמיר עליה לידון בקבועה ושיהו יחיד ונשיא וומשיחן מביאיז עליה עז בת זטאת לכך נאמר פרשה [זו]. פי׳ נפש כל דהו משמע.

עבודת כוכבים ומנין שזו עבודת כוכבים מדכתיב בהדי׳ למן היום אשר לוה ה׳ והלאה שאר מצות והלאה כלומר מכאן ואילך לדורותיכם איזו היא מצוה שנאמרה בחחילה הוי אומר זו עבודת בוכדים דכחיד בחחילת עשרת הדברות ⁰ אנכי ולא יהיה לך דהיינו

עבודת כוכבים: י' מלות נלטוו במרה.

דהיינו קודם מתן תורה אלמא עבודת כוכבים לא נאמרה תחלה: מחוורתא כדשנינן מעיקרא. כדברי ר' יהושע בן לוי או כדברי רבי: בותבר' אין ב"ד חייבין קרבן על עשה ועל לח חעשה שבמקדש. דהיינו טומאת מקדש וקדשיו עשה שבמקדש וישלחו מן המחנה כל לרוע ^{כ)} לא תעשה ולא יטמאו את מחניהם ^{ל)} שאע"פ שהוא דבר שודונו כרת ושגגתו חטאת הואיל ואין שגגתו חטאת קבועה אלא קרבן חטאת עולה ויורד הלכך פטור לנמרי כדמפרש בנמרא. והאי דהמני חין חייבין על עשה ועל לח תעשה שבמקדש לא קא מיירי בכהן משיח כלל משום דהוי פלוגתא דר"ש ור"ע ר"ע לא פטר ליה מפר על טומאת מקדש וקדשיו ור"ש פטר ליה לגמרי כדמפרש בגמרא בסוף פירקין [ט:]: ואין מביאין. יחידין: אשם פלוי על עשה ועל לא פעשה שבמקדש. דאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה כדמפרש בגמ' אבל בב"ד לא אילטריך למיתנא אין מביאין אשם חלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהרי אין ב"ד מביאין אשם תלוי אפי׳ במקום ספק חטאת קבועה כדאמרי׳ בריש פירקין [1.] משיח בפר ואין מביא אשם תלוי דכתיב באשם תלוי מ וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאתו ושנגתו שוה יצא משיח ומנלו דאין חטאתו ושגגתו שוה דכתיב לאשמת העם י) הרי משיח כלבור דלבור לריכין העלם דבר עם שגגת מעשה לפיכך אינו באשם תלוי הלכך כי אינטריך אין מביא אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כגון ביחיד דעלמא: אבל חייבין. ב"ד על עשה ועל לא תעשה שבנדה דהוי זדונו כרת ושגגתו חטחת קבועה ומביאין יחידים אשם חלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה משום דהוי ספק חטאת קבועה: אל תבא על הנדה. דכתיב (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב: פרוש מן הנדה. כלומר בסמוך לוסתה כדי שלא תהא רואה בשעת תשמיש דכתיב יו והורתם את בני ישראל כדמפרש בגמרא במסכת שבועות בפרק ידיעות הטומאה (דף יח:): גבו' מנה הני מיני. דלבור לה מחייבי שום קרבן בעולם אלא במקום חטאת קבועה: ויחיד אשם סלוי נמי. אין חייבין אלא על ספק חטאת קבועה: אמר רב ילחק בר אבדימי נאמר. כאן ואשם בחטאת קבועה דיחיד דכתיב בפ׳ ויקרא [ד] ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארן בעשותה אחת ממלות ה׳ אשר לא תעשינה ואשם וכתיב והביא את קרבנו דמביא כשבה או שעירה דאינו בעולה ויורד: ונאמר ואשמו

בלבור מה ואשם. האמור בפרשת ויקרא בחטאת יחיד הוי חטאת קבועה אף ואשמו האמור בלבור אין מביאין שום קרבן אלא במקום חטאת קבועה דאילו עשאי יחיד ^שי הוי בעולה ויורד ונאמר ואשם (בא) באשם תלוי דכתיב באשם תלוי כן ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם מה לבור חטאת בקבועה כלומר מה ואשמו האמור בלבור חטאתו בקבועה דגמרי מואשם דחטאת יחיד: אף. ואשם האמור באשם חלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבועה לאפוקי עשה ולא תעשה שבמקדש דאין אשם תלוי בא עליו 'משום דהוי חטאת עולה ויורד ולא הוי חטאת קבועה ⁵ (ועוד דאין אשם תלוי בא עליו).

תוספות

מהכא דתניא היה רבי ירמיה אומר נאמר

והא אמר מר עשר מצות נצמוו במרה. הא דלא מיימי מהני דכתיב בהדיא כגון מילה לאברהם שפיכת דמים דכתיב שופך דם האדם וגילוי עריות. משום דהכא נטוו ישראל והתם בני נח: חייב עד עשה ועד דא העשה שבגרה. בפרק ידיעות הטומאה מפרש שפירש מן הנדם בקושי שיניאתו הנאה לו כביאתו אלא ינעץ צפרניו ויפרוש באבר

ואמרינן לקמן ואם נפש אחת אחד יחיד כו' ותרוייהו מייתו אשם ודאי. דתניא בספרא נפש כי תמעול מעל וגו' לרבות כהן משיח

למן היום וגו'. הכי משמע את כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה דזו

ילמן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם איזו היא מצוה שהיא נאמרה בתחלה הוי אומר זו עבודת כוכבים והא אמר מר ¢עשר מצות נצמוו ישראל במרה ס(דכתי' בוהיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך) אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: בותני' מאאין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש יואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל יחייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה איזו היא מצות עשה שבנדה פרוש מן הנדה ומצות לא תעשה אל תבא על הנדה: גבו מנא הני מילי דצבור לא מחייבי קרבן בעלמא ויחיד אשם תלוי נמי לא אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר ואשם בחמאת ובאשם תלוי ונאמר ואשמו בצבור מה ואשם ביחיד בחמאת קבועה אף ואשמו בצבור יבחמאת קבועה ומה צבור בחמאת קבועה האף אשם תלוי נמי אין בא אלא על ספק חמאת קבועה אמרי אי הכי קרבן עולה ויורד גמי הא כתיב יוהיה כי יאשם לאחת מאלה דנין ס (אשם מן אשמו) ואין דנין אשם מן יאשם ומאי נ"מ והא תני דבי רבי ישמעאל ⁴ושב הכהן ובא הכָהן סזו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נילף מן ואשם ממומאת מקדש וקדשיו דכתיב זוהוא ממא ואשם אמר רב פפא דנין ואשם ומצות ה' מן ואשם ומצות ה' א"ל רב שימי בר אשי לרב פפא ונילף ואשם ונשיאת עון מן ואשם ונשיא' עון אלא אמר ר"נ בר יצחק דנין ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה מואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה ואל יוכיח שמיעת קול ובימוי שפתים ומומאת מקדש וקדשיו שלא נאמר בהם ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה: בותני' יאין חייבין על שמיעת קול ועל בימוי שפתים ועל מומאת מקדש וקדשיו יוהנשיא כיוצא בהם דברי רבי יוםי הגלילי ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול שהמלך ילא דן ולא דנין אותו ש[לא מעיד ולא מעידין אותו]: גבו אמר עולא מ"ם דר' יוםי הגלילי אמר קרא והיה כי יאשם לאחת מאלה כל שמתחייב באחת מתחייב בכולן ושאין מתחייב באחת אין מתחיי' בכולן ואימא מתחיי' באחת מהן ואע"פ שאין מתחיי' בכולן אלא מעמא דר' יוםי הגלילי

ומרתי מפקינן מדר' ילחק בר אבדימי חדא דלבור בחטאת קבועה דאין ב"ד חייבין על עשה ועל לא מעשה שבמקדש ואידך דאין אשם תלוי בא עליו אלא על ספק חטאת קבועה דאשם תלוי אפי׳ דיחיד אינו בא על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהרי אינו ספק חטאת קבועה: אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא למיב לי יאשם.

דכתיב נפש כי תחטא בשגגה ושמעה

קול אלה דהיינו שמיעת הקול נוכתיב או

טומאת מקדש וקדשיו. דכל הני הויין

בקרבן עולה ויורד כדאמרינן לעיל דלבור

אין מביאין חטאת אלא בקבוע׳. ובדין הוא

דלח חיבעי למיתנח דהח תנח לעיל חין

חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש

ואמרינן משום דבעי׳ לבור בחטאת

קבועה וטומחת מקדש וקדשיו הוי בעולה

ויורד וה״ה על שמיעת קול ועל בטוי שפתים

דלא הוי חטאת קבועה דב"ד פטור והאי

דקתני הכא אין ב"ד חייבין על שמיעת

הול כו׳ משום דבעי אפלוגי ר׳ יוסי הגלילי

ור"ע אין ב"ד חייבין על שמיעת קול ועל

בטוי שפתים וטומחת מקדש וקדשיו וה״ה

למשיח: והנשיה כיולה בהן. דחינו בקרבן

עולה ויורד דברי ר' יוסי הגלילי. טעמח

דר׳ יוסי הגלילי מפרש בגמרא: ר"ע אומר

הנשיא חייב בכולן. בקרבן עולה ויורד

חוץ משמיעת קול שאין שמיעת קול חל

עליו שהמלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד

ולא מעידין אותו כדתנן במסכת סנהדרין

בפרק כ"ג (דף יח.). ור"ע במשיח לא פי"

במתניתין ופירש בברייתה כדהמרינן [לקמן

ט.] בברייתא תניא ר"ע אומר משיח פטור

מכולן מקרבן עולה ויורד ומביא על כולן פר כדאמרי' בסוף פירקין [ט:] דר"ע לא פטר

ל), של [ניתו ל) בין ל) [מו (יות ל) ל) [מו ל) [מו ל] ל) [מו ל] ל) בין, ל) רש"א מ"ו, ל) [מיקרא ה], ל) בס"א: העלם, ש) ל"ל (מין ל) [מיקרא ה], ל) בס"א: העלם, ש) ל"ל נפש אשר תגע וגו׳ דהיינו טומאת מקדש וקדשיו וכתיבן או נפש כי תשבע לבטא ואשמו. בשפתים וגו׳ להיינו בטוי שפתים דכולהו בקרבן עולה ויורד וכתיב והיה כי יאשם מוסף רש"י לאחת מאלה מה כי יאשם בעולה ויורד אין חייבין. כ״ד נסורלתס, על עשה ועל לא תעשה שבמקדש. אף ואשם דכתיב באשם תלוי תהוי במקום עולה ויורד דלהוי אשם תלוי בא כלומר על הוראת טומאת מקדש וקדשיו, בין שהוא של עשה, כגון שנטמא בעזרה דהיינו עשה דושלחו, ואפי׳ על ספק חטאת שאינה קבועה: זו היא שיבה זו היא ביאה. דהא בין שהוא של לא מעשה, כגון נטמא בחוץ דאיכא אזהרת אל המקדש לא תבא, משום דאין מביאין פר בהוראה תב דכתיב ושב הכהן לא תימא ושב הכהן מבית המנוגע לביתו אלא הכי הוא ושב הכהן מביתו לבית המנוגע דהאי שיבה אלא על העלם דבר ששגגתו חטאת קבועה ליחיד, אבל טומאת מקדש זו היא ביאה לבית המנוגע: גילף ואשם מטומאת מקדש וקדשיו. דכתיב בו ף או ואין מביאין אשם תלוי. היחידים שבא לידם ספק כרת והלריכן הכתוב אשם תלוי, אין מביאין אותו על ספק טומאת מקדש, לפי שאינו בא אלא על נפש אשר תגע וגו׳ והוא טמא ואשם דהיינו טומאת מקדש וקדשיו דהוא בקרבן עולה ויורד דחטאת שאינה קבועה הוא: ספה דבר ששנגתו ודחי חטחת הבועה שפק לכל שמצמו לנף מקומו קבושה (שם). שבגדה. להכי נקט נדה משום דמשכחת לה עשה, דומים דנטמת בעורה בחונס שהוא מחהר לנאת, כגון דנין וחשם ומלות ה'. דכתיב בחשם תלוי מואשמו ומצות ה׳ לאפוקי טומאת מקדש וקדשיו דלא כתב ואשם ומלות שהיה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמלתי (שם). ומביאים אשם תלוי. היחידים, דלוין לשם נלכור, דנפש ה׳: נילף וחשם ונשיחת עון. דכתיב באשם תלוי ולא ידע ואשם ונשא עונו כתיכ כיה (שם). זו היא שיבה זו וכתיב בעולה ויורד אם לא יגיד ונשא היא ביאה. לדון גזרה שוה זה מזה יומא ב: מכוח יג:) כלומר ילפינן גזרם שום משיבה לבילה כמו דהוו תרוייהו עונו והוא ידע ואשם לאחת מאלה: באשם תלוי כתיב ואשם ומצות ה' אשר לא שיבה או מרוייהו ביאה (ודה חר:) מעשינה ובפר ובהעלם לי דבר של לבור למע"ג דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאת כהן משתעי דיינינן כתי׳ אחת מכל מצות ה׳ אשר לא תעשינה . **בהו נז"ם** וירחוח יו: וראה רווו"י ואשם ש הלכך אמרי׳ מה לבור חטא׳ בקבוע׳ אף אשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבועה: בותבר' אין ב"ד חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל

תוספות הרא"ש

אין חייבין על עשה ועל ל״ת שבמקדש. (שי') [פי'] אין חייבין פר הע"ד על עשה ול"ת מרמקדש אט"ף שיש רזדווו כרת דכתיב את (מקדש) [משכן] ה' טמא ונכרתה וגו'. ובגמ' מפרש טעמא מקרא דאין ב״ד מביא חטאת קבוע. וה״ה דה״מ למתני ל"ת שבקדשים דהאוכל קדש בטומאת הגוף קרבנו עולה ויורד אלא משום דבעי למתני על עשה ול"ת שבמקדש דומיא דנדה ובטומאת קדשים לא משכחת עשה. אבל בטומאת מקדש משכח עשה כגון שנטמא בעזרה שהצריכה התורה לצאת דכתיב רישלחו מן המחנה. ואם שהה או שבא לו בארוכה חייב דתרי קראי כתיבי בטומאת מקדש את קראי פוריבי בטומאו מקו ש אוז (מקדש) [משכן] ה' טמא ונכרתה [ונכרתה כו' כי את מקדש ה' טמא] ומוקי להו התם בשבועות (דף טז:) חד לטומאה שאירעה (ון סוו) זון לטומאה שאירעה בפנים וחד לטומאה שאירעה מבחוץ. וכן בנדה משכחת לה עשה כגון הי׳ משמש עם טהורה לפח כמן הי משמש כם טוודה ופירסה נדה תחתיו לא יפרוש באבר חי שיציאתו הנאה כביאתו וחייב כרת אלא ימתין עד שימות האבר ויפרוש. ועשה דידיה דריש התם (שבועות יח:) דכתיב ותהי נדתה עליו בשעת נדתה תהיה עליו. ול"ת דכתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לא תפרוש בדכתיב קרב אליך אל תגש בי. והכי תנינן בפ"ב (דשבועות דף יד:) נטמא בעזרה כר׳ זו היא מ״ע שבמקדש שאין חייבין עלי׳ ואיזו היא מ״ע שבנדה שחייבין עלי׳ הי׳ משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב שיציאתו הנאה לו כביאתו. וקאמר עלה בגמ' היכא קאי דקתני זו היא. התם קאי אין חייבין על עשה "ת שבמקדש [וקאמר זו מ"ע שבמקדש] שאין חייבין עליה ואיזה היא מ"ע שבנדה כו': (פי') דאז מחייב כרת אם יפרוש מיד בקושי. אלא פרוש (מבעיא ליה)

בורג הכר מייב על אותו עשה דהוי בלא תעשה שיש לפרוש באבר מת. ובמ"כ מפרש מת ולהכי מייב על אותו עשה דהוי בלא תעשיה יכול שאני מוציא אף עשה שבנדה מ"ל אלאן חייבין על עשה דכמיב אשר לא תעשיה יכול שאני מוציא אף עשה שבנדה מ"ל מצות ה" ריבה וכו' ומה ראית כי' מוציא אני שאר מנות שאין בהן לא תעשה ומרבה אני עשה שבנדה שיש בה לא תעשה: של"ק

ליה מפר: גמ' והיה כי יחשם לחחת מחלה. דחשמיעת קול ובטוי שפתים

וטומאת מקדש וקדשיו קאי וקסבר ר' יוסי הגלילי כי יאשם לאחת הכי משמע כל שיש באחת כלומר כל שמלווה בכל אחת ואחת מתחייב קרבן בכולן ושאין

מתחייב באחת אין מתחייב בכולן ונשיא הואיל ואינו מתחייב באחת מהן

דהיינו בשמיעת קול אין מתחייב בכולן דפטור מכולן: ואימא. כי יאשם

לאחת הכי משמע כי אפשר שיהא מתחייב אפי׳ באחת מהן אע״פ שאין

מתחייב בכולן הוי חייב ונשיא נמי אע"פ שאינו חייב בשמיעת קול יהא

חייב בבטוי שפתים וטומחת מקדש וקדשיו: אלא טעמא דר' יוסי הגלילי

מהכא וכו': נאמר. בשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו:

לא

בקוריה יהוא מדי מוש (עובשי 1777) (מבעילת), נדה שאי פרוש מיד הרי הוא בועל נדה שיציאתו הנאתו כביאתו. אלא נועץ צפרניו בקרקע וימתין עד שימות האבר ויפרוש. ודלא כפרש״י ז"ל שפ״

אחוקט אך בכנס ויקה שוטאו אבי דוב והקות כי חבי ליחם אחות הוב בשל המידה בשל אחר בבי מבישמת והמשו אבי הרבי מבשל הת ספק שומן וחדור בידה מהוראתן אין שם חלוי להגין עליחם עד שיודע להם ויביאו פר. אבל הכא דאין חוראת ב"ד הייבין לא מש (בעשי) (משיח) על שמיעת קול כו׳. לא פר ולא עויי ומילתא דפשיטא הוא דב"ד פטור דהא תני רישא על עשה ול"ת שבמקדש פטירי וגם פשיטא דלא יביאו ב"ד עויי אבל הצבור מביאין כל א" קרבן עויי. ב"ל שמתחייב באחת מתחייב בכולן. פי מתחייב בכל א" מהם והוי מצי לאקשויי תינח נשיא משיח מאי איכא למימר. הא תנן כ"ג מעיד ומעידין אותו אלא דבלא"ה פריך שפיר. א"נ דהוי מצי לשנויי דר"י הגלילי סבר כר"ש דאמר משיח פטור על טו"מ וקדשיו ושאינו מתחייב באחת אינו מתחייב בכולן. הרמ"ה ז"ל.

ילא תגיע ידו ונאמר 2לא תשיג ידו מי שבא בי

לידי טניות וטשירות יצא נשיא ומשיח שאיז

באיז לידי עניות נשיא דכתיב יועשה אחת

מכל מצות ה' אלהיו יימי שאין על גביו אלא

ה' אלהיו משיח דכתיב 1והכהן הגדול מאחיו

סאשהוא גדול מאחיו בנוי בכח בחכמה

ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו

גדלהו משל אחיו ת"ל והכהן הגדול מאחיו

אשר יוצק על ראשו יגדלהו מאחיו בעא

מיניה רבינא מר"ג בר יצחק נשיא שנצמרע

מהו מידחא דחי או מיפמר פמיר יא"ל דילך

או דגזא תניא ר"ע אומר משיח פמור מכולז

אמר רבא מ"ם דר"ע אמר קרא זה קרבן אהרן

ובניו זו באה חובה לו ואין אחרת באה חובה

לו ואימא כי ממעם ליה רחמנא מדלי דלות

ומאי ניהו עשירית האיפה אבל עניות ועשירו'

לא מעטיה רחמנא לא ם"ד דכתי' יוכפר עליו

הכהן על חמאתו אשר חמא מאחת מאלה

המתכפר באחת מתכפר בכולן ושאין מתכפר

באחת אין מתכפר בכולן אלא מעתה דכתיב

יוהיה כי יאשם לאחת מאלה ה"ג דכל

המתחייב באחת מתחיי' בכולן ושאין מתחיי'

באחת אין מתחייב בכולן אלמה תנן ר"ע

אומר נשיא יחייב חוץ משמיעת קול אביי

ורבא דאמרי תרוייהו מאחת משמע ליה

לאחת לא משמע ליה ומ"ש מאחת דמשמע

ליה דכתביה רחמנא לבסוף גבי עשירית

האיפה למימרא דכל דמחייב בעשירית

האיפה מחייב בכולן דאי מ"ד מתחייב באחת

אע"פ שאין מתחייב בכולן נכתביה להאי

מאחת מאלה בדלות א"נ בעשירות:

בותני' סיכל המצות שבתורה שחייבין על

זדונן כרת ועל שגגתן חמאת היחיד מביא

כשבה ושעירה הוהנשיא שעיר יומשיח יוב"ד

מביאין פר "ובעבודת כוכבים היחיד והנשיא

והמשיח מביאין שעירה בוב"ד פר ושעיר

פר לעולה ושעיר לחמאת אשם תלוי היחיד

בוהנשיא חייבין לומשיח פוב"ד פמורין יאשם

וראי היחיד והנשיא והמשיח חייבין וב"ד

פמורין פעל שמיעת הקול ועל במוי שפתים

ועל מומאת מקדש וקדשיו ב"ד פמורין

עוהיחיד והנשיא והמשיח חייבין אלא שאין

כ"ג משיח חייב על מומאת מקדש וקדשיו

דברי סר"ש ומה הן מביאין יקרבן עולה

ויורד ייר"א אומר הנשיא מביא שעיר:

תניא ר"ש היה נותן כלל כל שהיחיד

באשם תלוי הנשיא כיוצא בו משיח וב"ד

ל ג מיי׳ פט״ו מהל׳ שנגות הל׳ ט: לא ד מיי שם פ"ח הלכה ד: לב ה מיי שם ופט"ו הלכה א והלכה לב ה מיי שם ופט"ו הלכה א והלכה

לג ו מיי שם פ״ח הל׳ ד ופט״ו הל׳

לד ז מיי׳ פי״ב שם הלכה א: לה ח מיי׳ שם פ״א הלכה ד: ' ז מיי׳ פי״ב שם הלכה א: לו ט מיי׳ שם פי״ב הלכה א: לו י מיי׳ שם פרק ח הלכה א: לח כ ל מיי שם פרק טו הלכה ו: לש מ מיי שם פרק י״ב הלכה ב: ם ג מייי שם פרק ט הלכה י: מא ם מייי שם פי"ב הלכה א: מב ע מ חיי שם חיי הלכה ז ונוייו שם בהשגות ובכ"מ:

רבינו חנגאל

העם בענין שיש בו לעם חובת קרבן. או מה צבור שהורה. פי׳ אף משיח שהורה ועשו אחרים . כהוראתו יהא חייב ת״ל על חטאתו אשר חטא. על מה שחטא הוא מביא ואינו מביא על מה שחטאו אחרים: אמר מר ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי. מוא ליה דאין משיח מביא אשם תלוי. ימהדרינן נפקא ליה מדכתיב גבי אשם תלוי על שגגתו אשר שגג מי שחטאו בשגגה כלומר לבד בלא העלם דבר הוא דמייתי אשם תלוי צא משיח שאין חטאו בשגגה אלא טח הטלח דרר אמריוז ומוא ליה דמשיח חטאו בהעלם דבר. ומהדרינן נפקא ליה מלאשמת העם הרי משיח כצבור. אקשינן . עד כאז לא קמה ליה. פי׳ כשאמר התנא משיח בפר ואין מביא אשם יוונא כיט יו בכי יאן כב א אסט תלוי עדיין לא היה המדרש מעמד על בוריו אלא נושא ונותן היה היאך יעמידנו. ופרקינן אשם תלוי כדי נסבה כלומר לא דייק בה ראינה צורך ובהכי (לא) הוה סגיא וליה] למימר צבור בפר ומשיח בפר מה צבור כו׳: פיסקא הורה בפני עצמו ועשה בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו. הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור: ת"ר בספרא יכול הורה משיח עם הצבור וחטא עם הצבור יביא פר לעצמו ודיז הוא שיתכפר לו עם הצבור נשי מוצא מכלל צבור. פירוש דמייתי שעיר בשגגת מעשה ומשיח מוצא מכלל צבור מה נשיא חטא בפני טעמו מחרתר לטעמו חווא טח מצבור מתכפר עם הצבור. פירוש הצבור מתכפר עם הצבור. פירוש דשגגת מעשה לחודה בעי אף לעצמו. חטא עם הצבור. פי׳ הצבור. לא אם אמר בנשיא שכן מתכפר עם הצבור ביוה״כ. שכן מתכפר אם הצבור ביוה״כ. פי׳ בשעירי יוה״כ תאמר במשיח שאיז מתכפר עם הצבור ביוה"כ. , -----אלא בפר שלו. דכתיב בזאת יבא אהרו אל הקדש וגו׳ הואיל וכך יביא פר לעצמו. פי׳ כשחטא עם הצבור. ת"ל על חטאתו אשר חטא. חטא בפני עצמו מתכפו לו בפני עצמו. חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור: והוינן בה היכי דמי הורייתו בהדי דנתכפר לו כפר הצכור. אי דהוא מופלא והן אינן מופלאין הוריה דידהו ולא כלום היא ובעי כל חד מהצבור שעשה אייתויי כשבה או שעירה פי׳ והוא דהוראתו לעצמו הוראה כשעשה יביא פר. אי דהן מופלאין והוא אינו מופלא הוריית דידיה ולא כלום היא דכהדיוט דמי ובהדי קהל מתכפר דלאו בר אייתויי פר הוא. (שייך לדף ז ע"ב) ואוקימנא משמיה דרב פפא בשויז, הוא מופלא והז מופלאיז י והורו בחד איסורא ועבוד צבור וקא עבד איהו בהדייהו ואייתו , קהל פר איכפר ליה בינייהו. , אבל אם הורה עמהם ולא עבד רוב הקהל אע"ג דאיהו עבד לא

דאע"ג דאין מתחייב באחת מהן מתחייב בשאר כולן: נכסביה רחמנא כמ א ב מיי פ"ה מהלי כלי המקדש להאי מאחם בדלום. בתורין ובני יונה: אי נמי בעשירום. דהיינו כשבה או שעירה אלא מדכתב ביה רחמנא מאחת גבי עשירית האיפה למימרא דשאין מתחייב בעשירית האיפה אין מתחייב בכולן כלל הלכך פטור משיח מכולן הואיל ואין מתכפר

בעשירית האיפה לכתיב זה קרבן דאין אחרת באה לו חובה: בזרגבר' כל המצום שבתורה שחייביו על זדונו כרת ועל שגגתן וכו' משיח וכ"ד מכיחין פר. כדאמרינן לעיל (דף ח.) נאמר כאן עליה ח ונאמר להלן ^{ט)} לגלות ערותה עליה וכו׳. ונשיא יליף ממלות יחיד ואם נפש ילמוד תחתון מעליון: ובעבודת כוכבים יחיד ונשיח ומשיח מביחים שעירה. דכתיב בפרשת שלח לך בעבודת כוכבים י ואם נפש וגו׳ וכולן בכלל נפש אחת הן: וב"ד מביחין פר ושעיר. כדכתיב בפרשת שלח לך כן ואמר לעיל (דף ז:) יליף מעיני מעיני מה להלן ב"ד אף כאן ב"ד: אשם חלוי היחיד והנשיח חייבים בית דיו ומשיח פטורים. כדאמר בריש פירקין [1.] דכתיב באשם תלוי ל) וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאו ושגגתו שוה וכו׳: אשם ודחי יחיד ונשיח ומשיח חייביו. דכתיב באשמות ואם נפש מי ונשיא ומשיח בכלל נפש אחת הן. והא דתנן לעיל (דף ח.) אין חייבים אלא על דבר שודונו כרת ושגגתו חטאת ואשם ודאי אין שגגתו חטאת וכן המשיח הכי משמע וכן המשיח דגבי אשם ודאי פר הוא דלא יביא אבל אשם ודאי יביא כהדיוט: וב"ד פעורים. מאשם ודאי דפטורים לגמרי דאינן בכלל נפש חחת: על שמיעת קול ובטוי שפתים וטומחת מקדש וקדשיו ב"ד פטורין. דאמר לעיל (שם:) אין חטאת לבור אלא בהבועה והני עולה ויורד נינהו: יחיד ונשיה ומשיה חייבין. בשמיעת קול ובטוי שפתים וטומחת מהדש והדשיו דכולן בכלל נפש חחת הן: חלח שחין כ"ג משיח חייב על טומחת מקדש וקדשיו דברי רבי שמעון. מפרש בגמרא [ע"ב]. והוא הדין דקאמר רבי שמעון אלא שאין הנשיא חייב על שמיעת הקול דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו ⁰ אלא לא אלטריך ליה למיתנא דהא תנא ליה לעיל ר"ע [ח:]: ומה הן מביחין. נשיח בבטוי שפתים וטומחת מקדש וקדשיו ומשיח בשמיעת קול ובטוי שפתים קרבן עולה ויורד: ר"ה חומר נשיה מביה שעיר. ושלש מחלוקות בדבר ר׳ יוסי הגלילי סבר נשיא ומשיח פטורין מכולן ור"ע סבר נשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול ומשיח פטור מכולן מעולה ויורד ור"ש סבר נשיח ומשיח חייבין בכולן בעולה ויורד אלא שאין כ"ג ומשיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו: גבו' היה נוסן בהן כלל: כל שהוא בעולה ויורד. דהיינו שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: משיח וכ"ד פטורין. משיח דומיא דב"ד מה ב"ד פטורים מכולהו משמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו דלבור אין חטאתו אלא בקבועה אף משיח פטור מכולהו:

פטורין וכל שהוא באשם ודאי נשיא ומשיח כיוצא בהן וב"ד פטורין שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו בית דין פמורין נשיא ומשיח חייבין אלא שאין הגשיא חייב בשמיעת הקול ולא משיח בפומאת מקדש וקדשיו כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פמורין הא גופא קשיא אמרת שאין משיח חייב במומאת מקדש וקדשיו במומאת מקדש וקדשיו הוא דפמור אבל בשמיעת שפתים חייב אימא סיפא כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין הקול ובטוי פטורין קתני משיח ובית דין פטורין מה בית דין פטורין מכולהון אף משיח פטור מכולהון קשיין

קסמיך. ובשגגת מעשה לחודא לא מחייב: והא דתנינא הורה בפני עצמו סבר אביי למימר כגון דיתבי בב׳ מקומות. פי׳ - - ... משיח בחד (מקום) וכ"ד במקום אחר וקא מורו בתרי איסורי. פ"י הורה הוא בהיתר חלב והן בהיתר עבודת כוכבים. אבל אי הוו בחד מקום ושמעו ב"ד מה דאורי ולא מיחו בידיה הוה ליה כמאן דלא חטא בפ"ע. וה"ה אם הם בב" מקומות ואורו בחד איסורא. אמר ליה רבא אטו מקומות גרמי אלא אפילו יתבי בחד מקום כיון דקא מורו בב׳ איסורי הורה בפ״ע הואר בווד אסוראו אמוי ל הדרבא אסו מקרבות מדם אלא אם לדרוב בהוד מקום כדן דקא מווד בב א סוד הווד בכ ל הוא. פי' הא דאמרן דאורו בב' איסורי ה"ה דאי לא שרו ב"ד איסור' (מאי) (אלא) נקיט הכי למעוטי הוראתן בחד איסורא דלאו הורה בפני עצמו הוא. ופשיטא לן דהיכא דהוו משיח וב״ד יתבין בחדא דוכתא ואורי (משום) (משיח) גרמיה בהיתר חלב. ואורו ב״ד בהיתר עבודת כוכבים ואורי איהו בהדייהו ואזל ואכל חלב כמה דאורי נפשיה ועבוד צבורא ואייתו פר

לא סגיע ידו לא סשיג ידו. דמשמע מי שבא לידי עניות ועשירות דפעמים עני ופעמים עשיר הוא דישנו בקרבן עולה ויורד יצא משיח ונשיא דלעולם עשירים הם: נשיא שאין על גביו שום אדון אלא ה' דהיינו מלך ומלך לעולם עשיר הוא. וכ"ג בעינן שיהא גדול מאחיו בעושר דליהוי לעולם עשיר: נשיה שנצטרע. לר׳ ירמיה

ולר׳ יוסי הגלילי דעבר מנשיאותו שאין ראוי להיות מלך כשהוא מצורע כדאמרי׳ לקמן בפ"ב (דף י.) וינגע ה' את המלך ויהי מלורע עד יום מותו וישב בבית החפשית " דמשמע שנעשה חפשי ממלכותו: מהו. מי אמרי׳ פטור מקרבן עולה ויורד כשהוא נשיא ועכשיו כשנצטרע דעבר מנשיאותו ליחייב או דלמא מאי דהוי הוי כשהוא נשיא כלומר הואיל ונדחה ידחה כשנצטרע. ל״א מדחא דחי להאי נשיאות מקרבן עולה ויורד לגמרי דהואיל ונדחה ידחה אפילו כשנצטרע או דלמא מיפטר פטר נשיאות מקרבן עולה ויורד ובומן דליכא נשיאות ליחייב דהיינו משנלטרע: א"ל. ממאי קבעית לחיוביה לאתויי קרבן כשנלטרע מממון שלך או מממון דגוא דידיה הוי אומר מגוא דידי׳ הוא לבעי לאתויי וכיון דמגוא דידיה הבעי אתויי אמטו להכי פטור לגמרי מקרבן עולה ויורד דה"ק רבי ירמיה ור׳ יוסי ילא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות האי נשיא שנלטרע נמי אינו בא לידי עניות דגזא דידיה כדקאי קאי הלכך פטור לגמרי: סניה ר"ע הומר משיה פטור מכולם. מקרבן עולה ויורד דכתיב זה קרבן אהרן ובניו ביום המשח אותו עשירית החיפה דהיינו חביתי כהן משיח דחביתין באה לו חובה ואין אחרת באה לו דעשירית האיפה עולה ויורד לא באה לו חובה הלכך פטור מכולם מעולה ויורד ואמרינן לקמן דמפר לא פטר ליה ר״ע ואיכא לתרולי דטעמא דר"ע משום דמעולה ויורד הוא דאמעיט כדכתיב זה קרבן אהרן אבל מפר לא אמעיט: אימא כי מעטי׳ קרא. לכהן משיח: מדלי דלות. דהיינו מעשירית החיפה דכתיב זה קרבן אהרן דאין אחרת עשירית החיפה בחה לו חובה: מדלום לה מעטיה. דעל שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו לחייב כשבה או שעירה או תורין ובני יונה: לא ס"ד דכתיב. גבי עשירית האיפה וכפר עליו הכהן מאחת מאלה דמשמע כל המתכפר באחת כלומר בכל אחת ואחת אפילו בעשירית האיפה מתכפר בכולן דישנו בעשירות ובדלות ובדלי דלות: ושאין מתכפר באחת מהן. כגון משיח דודאי אין מתכפר בעשירית האיפה דכתיב זה קרבן: אין מתכפר בכולם. דאמעיט נמי דאינו בהרבו עולה ויורד כלל: אלא מעתה האי דלתיב לאחת מאלה הכי נמי דכל דמחייב באחת. כלומר בכל אחת ואחת מחייב בכולן ושאין מתחייב באחת כגון נשיא שאין מתחייב בשמיעת הקול אינו חייב בכולן כדאמר ר' יוסי הגלילי והא חוץ משמיעת הקול קתני דקתני ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול

בל את המיים בניו אלו כתנים הדיוטות. פירוש שמקריבין שטירית האיפה ביום היעוכן לעבודה ומה לי כהן שמקריבה פעם אחת חובה. ומה לי כ"ג שמקריבה בכל יום חובה. קרא מיהא איירי אף בכהני הדיוטים שמקריבין חובה. ופי׳ אחר שפי׳ רש"י ט דאמלואים קאי שאז הקריבו בני אהרן ולא לדורות ביום חינוכן ולההיא פרושא ניחא: הא גופה קשיא אמרת שאין משיח

יי אבוראים קאדי שאו רוף בו בני אווון דילא לידורות בים הינוכן ליוורא פרושא נואר האי אור ופאי אווון האית שאין פש חייב בטו"מ וקדשיו. וא"ת אמאי לא תקשי לי" מנשיא דקתני רישא אלא שהנשיא פטור בשמיעת קול והדר תני (כשהוא) [כל

שהוא) בעולה ויורד נשיא כיוצא בו בעולה ויורד דהיינו במאי דמחייב ולאפוקי מר״א דאמר נשיא מביא שעיר. הרמ״ה וֹ״ל:

מ) ולחמוי. יה: ע"ש דחמים מנו"שו. ימא יח. חולין קלד: [תוספתא דיוחה הייו ג) ולייל חייד בכולון ד) יבמות ט., ד) [מכר לקמן יב:], ומ"ב (1 בנועות כל: וכריתות ב: ז. 1) ומ"ב טון, ה) [ויקרא דן, ט) [שם יח], י) ובמדבר טון, כ) ושסן, ל) וויקרא סו. מ) ושסו. () וסנהדריו ית.ו.

תורה אור השלם

1. ואָם לא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה והַבִּיא אַת אַשְׁמוֹ אֲשֶׁר חַטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה לִיְיִ אָחָד לְחַשָּאת וְאָחָד לִעלָה:

ויקוא וווי. 2. וִאָם לא תַשִּׁיג יָדוֹ לְשָׁתַיִּ תרים או לשני בני יונה הביא את קרבנו אשר חטא עשירת את הבנו אישר האפה סלת לחטאת לא ישים עַלֶּיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵן עָלֶיהָ לְבֹּנָה בי חטאת היא: 3. אֲשֶׁר נְשִּׁיא יֶחֲטָא וְעְשָׁה אַחַת מִבָּל מִצְוֹת יִיְ אֱלֹהָיוֹ אֲשֶׁר לא תעשינה בשגגה ואשם:

י קי או כב. 4. וְהַכַּהֵן הַגְּרוֹל מֵאֶחָיו אַשֵּׁר ייצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הבגרים אָת ראשו לא יִפְּרָע וּבְגָּדִיו לא ייה. ויקרא כא י יפרם: זָה קַרְבַּן אַהַרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר
 זָה קַרְבַּן אַהַרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר
 זַקריבוּ לַיִּיְ בְּיוֹם הִמְשַׁח אֹתוֹ עשירת האפה סלת מנחה תמיד מַחֲצִיתָהּ בַּבּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בַּעָרַב: ויקראויג בערב: ּהַ וְבַפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוּ אַשַר חַטָא מאַחַת מאַלָה וְנָסַלַח

לו והִיתָה לַכּהֵן בַּמִּנְחָה: .7. והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אַשֶּׁר חָטָא עָלֶיהָ:

מוסף רש"י

הנשיא מביא שטיר. כדינו בכל המלות שנתורה (כריתות ב:).

תוספות הרא"ש

א"ל דילך או דגזא דידיה. פי׳ רש"י ז"ל (כו') משלך או מאוצר שלו יביא פשיטא דמשלו יביא הלכך אפילו נצטרע נמי פטור דגזא דידיה כדקאי קאי והרי אינו בא לידי עניות. ולא נהירא להרמ״ה ז״ל דאף על פי שיש לו .. - - .. ממון הרבה יכול לבוא לידי עניות כיון שהוא עבר ממלכותו ואין בידו ליקח מעם הארץ מסים והוי כעשיר שיש לו אוצרות הרבה ואפ״ה חייב דיכול לבוא לידי עניות אם אבד העושר ההוא בענין רע. ופי׳ וכי משלך יש לו רשות ליקח או צריך ליקח מאוצרותיו הוה אומר מאוצרוחיו ולא משלך כיון שעבר ממלכותו. הלכך הוה כשאר עשיר וחייב רוכן וווו כשאו כשר ווור כפרושו. אבל לישנא דגמ׳ משמע כפרש״י ז״ל דה״ל למימר מדידך או מדלי' ומה לו להזכיר אוצרו. אלא דסתם מלד יש לו אוצרות מרובין. וא"א לבוא לידי עניות. הלכך כיון שכבר נפטר מחמת עשרו . עדיין הוא עומד באותו הפטור ולא דמי לעשיר (שפטר) [שפע] מתחלה ואין לו כ״כ אוצרות מרובין, ויכול לבוא לידי עניות. בן אין לפוטרו משום עשרו שיש לפוטרו מ"ט דר"ע י"־ לו עתה: מ"ט דר"ע י"־ אן לכוסור מוסום כשור ש א"ק לו עתה: מ"ט דר"ע א"ק זה קרבן אהרן ובניו אשר 'עשירית האיפה חובה ביום חינוכן. דבמנחות פרק התכלת (דף נא:) תני זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' וכר' יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ת״ל אשר יקריבו לה׳ אהרן בפ״ע ובניו בפ״ע. בניו אלו כהנים הדיוטות כר׳ או אינו אלא כ״ג כשהוא אומר והכהן המשיח תחתיו מבניו הרי כ״ג אמור הא מה אני

ל) אולי צ"ל קשה דהא הייתויי פר דכיון דתרי איסורי נינחו וחלוקין בקרבנות לא מצרפינן להו דליכפר בחדי צבור כל שכן הוא בעבודת כוכבים והן בחלב. דודאי לא מצטרף דהא לא דמיא כפרתייהו דאיהו בשעידה ואינהו בפר. כי תיבעי לן היכא דאורי הוא גרמיה בהיתר חלב ולא אשתתפו ב"ד בהדיה ואורו ב"ד בהיתר דם ל) ואיהו בהדייהו ואזל ואכל חלב ואכלי קהל דם ואייתו פר מהו. כיון דאיסור חלב ודם שוה דהאי באכילה והאי באכילה וקרבנן שוה דהאי פר והאי פר כמאן דאורו ב"ד עימיה בהיתר חלב דמי והלכך מתכפר בקרבן צבור. או דלמא כיון דלא מצטרפי להדדי. פ" דאי אכיל כחצי זית חלב וחצי זית דם לא מחייב כתרי איסורי דמי והורה בפ"ע הוא. אם תמצי לומר כיון דלא מצטרפי כתרי איסורי דמי הוא בחלב שעל הקבה והן בחלב שעל הדקין מהו הכא ודאי שם חלב אחד הוא ובהדי צבור מיכפר או דלמא כיון דמתרי קראי קאתו כדמפרש בפרק קמא הורה בפ"ע הוא וסלקא בתיקו: פתג" שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת. פירוש (שהוא שאינו) (שאין. שהוא) חוור על מה ששנה תחלה שהוריית משיח לעצמו כהוריית בית דין לצבור: מנא ליה דתנו רבנן ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה כדאמרי באידך פרקא: וכן המשיח מג"ל דכתיב

קשיין אהדדי אמר רב הונא בריה דרב יהושע

לא קשיא כאן בדלות כאן בדלי דלות ור"ש

סבר לה כר"ע בחדא ופליג עליה בחדא סבר

לה כר"ע בדלי דלות דפמור ופליג עליה

בדלות: אלא שאין כ"ג חייב כו": אמר חזקיה

מ"מ דר"ש דכתיב וונכרתה הנפש ההיא

מתוך הקהל מי שקרבנו שוה לקהל יצא זה

שאין קרבנו שוה לקהל א"כ נשיא נמי אין

קרבנו שוה לקהל שוה בכפרה דיוה"כ א"כ

כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיוה"כ

כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה

משיח נמי הא שוה בשאר מצות דשנה אלא

אמר רבא אימא הכי מי שחמאתו שוה

ליחידים ומאי ניהו קהל: ר"א אומר הנשיא

מביא שעיר וכו': א"ר יוחנן לא אמר ר' אליעזר

אלא במומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר

כרת בו כבקבועה אמר רב פפא ה"ג מסתברא

דאי ם"ד ר"א על כולהון קאמר מכדי שעיר

נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי

ניתני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובמוי

שפתים אלא מדלא התני משיח ש"מ אמומאת

מקדש וקדשיו קאי דמשיח פמור א"ל רב

הונא בריה דרב נתן לר"פ ממאי דלמא ר"א

אכולהון קאי ובמשיח סבר לה כר"ע דאמר

משיח פמור בכולן א"ל ור"ע מי פמר ליה מפר

ותו לא מידי א"ר יוחנן מודה ר"א שאין שלותו לא

מביא יאשם תני תנא קמיה דרב ששת אשם

תלוי בא על מומאת מקדש וקדשיו א"ל

דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר

בו כרת כבקבועה מייתי נשיא שעיר עליה

והא"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאין מביא

אשם תלוי קשיא:

הדרן עלך הורה כהן משיח:

בהן אמשיח שחמא ואח"כ עבר ממשיחותו

מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא

שעיר משיח שעבר ממשיחותו ואחר כך

חמא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ

חמא יכהן משיח מביא פר יוהנשיא כהדיום:

גמ' השתא יש לומר עבר ממשיחותו

נשיא שחמא ואחר כך עבר

קשיין אהדדי. דקתני אלא שאין משיח [חייב] אטומאת מקדש וקדשיו הא

בשמיעת קול ובטוי שפתים חייב: בדלי דלות. משיח פטור מכולהו כדכתיב ב

זה קרבן אהרן דאין אחרת באה לו חובה והאי דקאמר דמשיח חייב בשמיעת

קול ובטוי שפתים כגון בדלות בתורין ובני יונה שעדיין לא בא לדלי דלות:

דר"ש סבר לה כר"ע בחדת. דפטר ליה

למשיח מדלי דלות מזה קרבן אהרן

תלוי, ג) [ויקרא ו], ד) [השוים רש"ש],

כ) וויקכל דו. ו) וכש"ש מק"זו. ו) ל"ל

שעיר, **ה**) ב"ש מ"ז,

עין משפם זר מצוה

א א מיי׳ פט"ו מהל׳ שננות הלכה ו סמג עשין ריו:

ב ב מיי׳ שם הלכה ע סמג שם: ד ד מיי שם הלכה נו:

רבינו חננאל

לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים. מירווו ל) ר"ד עד מויורו לרוול מקצת ולקיים מקצת. מנ"ל דתנו רבנז בספרי לפי שיצאת . עבודת כוכבים לידון בעצמה. יכול יהו חייבין על העלם מצוה כולה נאמר כאן אם מעיני העדה ונאמר להלן ונעלם דבר מעיני מה להלן בב״ד אף כאן בב״ד מה להלן דבר ולא כל בב״ד מה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן דבר ולא כל הגוף: מתני' אין חייבין. פירוש ב״ד אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה: מנא הני מילי דאין ב״ד חייבין [בלא העלם דבר] דת״ר בספרא ישגו. יכול יהו חייביו על שגגת המעשה ת״ל ישגו ונעלם שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. וכן המשיח לאשמת העם כתיב. הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים. כדתניא לפי שיצאת עבודת בספרי רוררות לידון הטעמה ירול יהו חייבין על שגגת המעשה שלה. נאמר כאן מעיני ונאמר וכר׳: אתאן לאוקמא למתניתין מדלא קתני משיח בעבודת כוכבים . לענין שגגת מעשה כרבי ולא רבנז. דתניא בתוספתא משיח בעבוד' כוכבים רבי אומר בשגגת המעשה. פירוש בלא העלם דבר. וחכ״א בהעלם דבר ושוין שבשעירה כיחיד ושוין , שאיו מביא אשם תלוי: ודחי ותסברא זדונו כרת ושגגתו חטאת מי קתני וכן המשיח והא קיימא לן לקמן דאין חייביו בעבודת כוכבים אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. אלא תנא ליה בהא. פירוש גבי שאר מצות וה"ה בעבודת כוכבים הכא נמי תנא ליה גבי מצות וה״ה לעבודת כוכבים. ולעולם רבנן היא: מ"ט דרבי אמר קרא התם בפרשה שלח לך וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה נפש זה נשיא ⁵) שוגגת זה משיח בחטאה בשגגה רבי סבר הכי קאמר רחמנא מי שחטאו בשגגת מעשה לחודה בשאר מצות יביא בעבודת כוכבים על שגגת מעשה ב. ב עי שגגוו מעשה לחודה. יצא משיח שחטאו בשאר מצות בהעלם דבר מצות בהעלם דבר ושגגת מעשה. ושוין שבשעירה כיחיד. כדאמרן פירוש שוגגת זה משיח. ס"א מנא לן דכתיב ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח בכלל נפש אחת הם: (שייך לדף ח) ושוין שאיז משיח מביא אשם תלוי דכתיב ביה על שגגתו אשר שגג. מי שחטאו בשגגת מעשה לחודה מייתי אשם תלוי. יצא משיח שחטאו בשגגת מעשה עם העלם דבר. אתמהי' משיח ג) חטאו בשגגה הוא. פיי בעבודת כוכבים לובי אלא אימא מי שכל חטאו בשגגת מעשה לחודה. יצא משיח דבעי בשאר מצות העלם דבר. אקשינז מכדי כל חטאו בשגגה כתיב. ופרקינן אין דא״כ נכתוב על שגגתו לחודה. אשר שגג למה לי. אלא הכי קאמר מי שכל חטאו בשגגה יצא זה שאיז כל חטאו כשגגה: מתני'

ובניו: ופליג עליה בחדא. בדלות דחילו ר"ע פטר ליה נמי בדלות דקאמר שאין מתכפר בעשירית האיפה איו מתכפר בכולן ולר״ש בדלי דלות הוא דאין מתכפר הא בדלות ועשירות מתכפר: מ"ט דר' שמעון. דאמר ולא משיח אינו חייב בטומאת מקדש וקדשיו: דכתיב. בטומאת מקדש וקדשיו ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל: מי שקרבנו שוה לקהל. דמתכפר בשל קהל הוא דחייב בטומאת מקדש וקדשיו: יצח. משיח שחין קרבנו שוה דאין מתכפר בשל קהל בכפרת יוה"כ דהוא מתכפר בפר והם בשעיר: א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל. דהוא מביא שעיר והם מתכפרין בפר בשאר ימות השנה ואמאי קתני המשיח לחודיה פטור בטומאת מקדש וקדשיו ולא נשיא ויחיד: ומשני הא לאו מילתא היא משום דהא שוה לקהל בכפרת יוה"כ: אי הכי כהנים נמי הא לא שוו לקהל בכפרה דיוה"כ. דמתכפרין בפרו של אהרן וליפטרו בטומחת מקדש וקדשיו: הח לא קשיא משום דכהנים שוו לקהל בשאר מלות דשנה כולה. דמתכפרי עם הלבור בפר הבא על כל המצות הלכך חייבין בטומחת מקדש וקדשיו: כהן משיח נמי הא שוה לקהל בשאר מצות. דכל השנה כולה דכי הורה עם הלצור מתכפר עם הלבור וליחייב בטומאת מקדש וקדשיו: אלא אמר רבא אימא הכי. מתוך הקהל מי שחטאו שוה ליחידים דמחייבי בשגגת מעשה כיחידים דיחידים שחטאו בשגגת מעשה מייתי כל חד ומאן יחידים קהל דכי חטאו קהל בשגגת מעשה לחודיה בלא העלם דבר מייתו כל חד קרבן דאותן השוה ^{ד)} ליחידים בדבר זה הוא דמחייבי בטומאת מקדש וקדשיו יצא משיח שאין חטאו שוה ליחיד דכי חטא בשגגת מעשה בלא העלם דבר פטור לגמרי כדאמרינן לקמן בפרק בתרא (דף יא.) מע"ה הי פרט למשיח דחין מביא בשגגת מעשה והיינו דאמרינן לעיל (דף ז:) יצא משיח שחין חטחו בשנגה וכיון דחין חטחו שוה ליחיד לפיכך פטור בטומאת מקדש וקדשיו: א"ר יוחנן לא א"ר אליעור. דנשיא מביא שעיר בידיעה יי במקום עולה ויורד: חלח בטומחת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה. כלומר כבחטאת קבועה. דקסבר ר״א דכי היכי דבמהום שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת דהיינו במקום חטאת

קבועה נשיא מביא שעיר ה"נ היכא דחייב לה על זדונו כרת ועל שגגתו עולה ויורד מביא שעיר הואיל ודמי לחטאת קבועה לענין כרת אבל בשמיעת קול ובטוי שפתים דאין חייבין על זדונו כרת דלא דמי לחטאת קבועה לא בזדון ולא בשוגג מודה ר' אליעזר דנשיא אין מביא שעיר אלא קרבן עולה ויורד כהדיוט: אמר רב פפא הכי נמי מססברא דאי **ס"ד רבי אליעור.** דאמר נשיא מביא שעיר אכולהו שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: מכדי שעיר. דנשיא במקום חטאת קבועה דיחיד קאי והוא הדין לפר כהן משיח דבמקום חטאת קבועה דיחיד קאי וכדתנן וע"אן כל מצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל

איז חייביז אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכז המשיח. ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שחייביו על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת: מנא הני מילי -דתנו רבנן רבי אומר נאמר כאן ונודעה החטאת אשר חטאו עליה. ונאמר להלן לצרור לגלות ערותה עליה מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגנתו חטאת אף כאן כן וכן המשיח דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור יחיד ונשיא אתי' מצות מצות. פירוש כתיב בצבור ועשו אחת מכל מצות ה' ובנשיא כתיב ועשה אחת מכל מצות ה' וביחיד כתיב בעשותה אחת ממצות ה'. ובעבודת כוכבים אתיא מעיני מעיני יחיד ונשיא ומשיח. אמר קרא ואם נפש אחת כולו נפש אחת הו וילמוד תחתוו מעליוו: הכברה והיה זכוכ ב הזה זכוכ כל היה החות אשה לדרשא אחרינא בתחלת יבמות מנא לתו דאין חייבין אלא על דבר שחייבין על אקשינן, ורבנן דמפקי האי עליה דאחות אשה לדרשא אחרינא בתחלת יבמות מנא לתו דאין חייבין אלא על דבר שחייבין על דונו דונו כרת ועל שנגתו חטאת ופרקינן נפקא להו מדמקרי. ס"א מדמתני ליה רבי יהישע בן לוי לבריה תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את וגר מפורש בתחלת פרק חלק דהאי מגדף עובד עבודת כוכבים הוא. ותניא בספרי רבי ישמעאל אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנאמר כי דבר ה' בזה. שביזה דבור ראשון שנאמר למשה מפי הקב"ה אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך. הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים דבר שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת והכי תניא בספרא אשר לא תעשינה יכול דברים שחייבין על זדונם כרת ודברים שאין . זמינריז) על זדווח רדת ח"ל חורה אחת יהיה לרת לטושה רשגוה. הרי רל הטושה רשגוה רטרודת רוררית. מה טרודת רוררית מיוחדת מעשה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אף כל מעשה שחייבין על זדונם כרת ועל שגגתן חטאת. אשכחן

ל) ל"ל פירוש ולא בהוראת ב"ד בע"ו. ב) כ"ה ג"כ בתוספות הרא"ש. ג) גי' אחרת לרבינו כאן בגמ' וכ"נ גירש"י.

שגגתן חטאת דהיינו חטאת קבועה יחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר ומשיח פר וכיון דשעיר דנשיא ופר כהן משיח במקום חטאת קבועה דיחיד קיימי אי אמרת אכולהו קאמר ר"א דנשיא מביא שעיר אע"ג דלית בהו כרת כבקבועה: ניתני נמי משיח מביא פר בשמיעת

קול ובטוי שפחים. כי דיניה אע"ג דלית

בהו כרת כבקבועה: אלא לאו. מדלא

התני הכי ש"מ דאטומאת מהדש והדשיו

קא״ר אליעזר דנשיא מביא "שעירה הואיל

ונאמר בו כרת כבקבועה והאי דלא קתני

ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו

הואיל ונאמר בו כרת כבהבועה משום

דמשיח פטור לגמרי בטומחת מקדש

והדשיו דסבר לה כר"ש דפוטר: א"ל רב

הונא בריה דרב נתן לרב פפא וממאי

דלמה ר"ה הכולהו קחי. דנשיה מביה

שעיר אפי׳ שלא במקום כרת והאי דלא

התני נמי משיח מביח פר בטומחת

מקדש וקדשיו ובשמיעת קול ובטוי שפתים

משום דבמשיח סבר לה כר"ע דאמר [ע"א]

תורה אור השלם 1. ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונברתה הנפש ההוא מתוך הקה בי את מקדש יי טמא מי נדה לא ורק עליו טמא הוא: במדבר יט כ

מוסף רש"י

. לא אמר ר' אליעזר. קרנן קנוע לנשיא בעבירה דחרבן עולה אבל בשמיעת אלא בטומאת מקדש כו חלה בטונהת נוקה של הי הכל בטניעת קול וכבטוי שפתים לא אמר (שבועות קר בבו). ותו לא מידי. תו ליכל לחקשויי מידי (ערובין קג:) אין לחקשות על לבר זה (ע"ז בג. מד.) אין לדון אחר לבר זה (פובה לו:) ליכא לשנויי מידי (סנהדרין סב.) אין להקניט כדכר זה

שם סו:). הדרן עלך הורה כהן משיח

→®(~~<~~ תוספות הרא"ש

ל) פי׳ שאין משיח חייב על (6 טו״מ וקדשיו דברי רש״י ז״ל: מי שקרבנו שוה לקהל. שמתכפר עם הקהל בטו״מ וקדשיו. כדאיתא ברפ"ק דשבועות. והוא מתכפר בפר: נשיא נמי הא לא שוה לקהל, פרש"י ז"ל שהוא מביא שעיר והם מתכפרים בפר. ולא נהירא להרמ״ה ז״ל דהא דאפקי׳ רחמנא לנשיא לידון בשעיר מכלל יחידים הוא דאפקי׳ דלא לייתי בשבה או שעירה בשגגת מעשה נטבור או שפירו בשגגון מכטח גרידתא. אבל מכלל צבור שחטאו בהעלם דבר לא אפקי׳ דמתכפר עם הצבור בפר. (והנשיא) [ופי נשיאן נמי הא לא שוה לההל (דאיהו מעשה) [דאינהו מייתי] כשבה או שעירה בשגגת מעשה (ואי) [ואיהו] מייתי שעיר בשאר מצות: בשעיר דיוה"כ שוה מיהו דמתכפר עם הקהל בטו״מ וקדשיו בשעיר: שאר כהנים נמי (הלא היא) [הא לא] שוה לקהל (שהרי מתכפרים עם כה"ג) ביוה"כ בשעיר ושהרי מתכפרים עם כה"ג] . (כמו): בשאר מצות בשאר ימות . השנה שמתכפרים עם הצבור בפר. א"נ שוה לקהל להתכפר בכשבה או שטירה רשווח מטשה ארל או שעירה בשגהה מעשה אבי משיח פטור כדאמרינן לקמן: משיח נמי הא שוה לקהל בשאר מצות כל ימות השנה דכי חטא עם הצבור מתכפר עם הצבור. ואית ספרים דגרסי משיח נמי הא שוה (בשעירים) ובשעירה דכי חטא בעבודת כוכבים בשגגת מעשה שוה לצבור להביא שעירה: אמר ר' יוחנן לא אמר ר"א דנשיא מביא שעיר במקום שיחיד מביא קרבן עולה ויורד. אלא בטומאת ברת נידוז כקבועה. כלומר כשאר חטאת קבועה דהיינו דבר שזדונו ברת ומביא עליהם יחיד חטאת קבועה כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר. הה"נ טומאת מקדש וקדשיו שהיחיד בעולה . נשיא מביא שעיר הואיל וחייב זדונו כרת כקבועה. שהכרת הוא עיקר חיוב של חטאת קבועה כדילפי׳ מעליה עליה (אומר תורה) ואו מתורה] יהיה לכם. וכשיצא נשיז מכלל יחיד לדונו בשעיר בכל דבר שזדונו כרת כדין שאר חיובי חטאות. וכשיצא טומאת מקדש וקדשיו לידון בעולה ויורד ביחיד . צאת ולא בנשיא. שהרי

משיח פטור מכולן משמיעת קול ובטוי שפתים ולעולם אכולהו קאי ר"א דנשיא מביח שעיר: ח"ל ר"ע מי פטר. נמי למשיח מפר ח (דלמא) כי קא"ר עקיבא משיח פטור מכולו מטומאת מהדש והדשיו ושמיעת קול ובטוי שפתים כגון להביא קרבן עולה ויורד אבל להביא פר מחייב וכיון דמחייב בפר א"כ ניתני נמי ר"א משיח מביח פר בשמיעת קול ובטוי שפתים אלח מדלא קתני הכי ש"מ דאטומאת מקדש וקדשיו קאי רבי אליעזר דנשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה והא דלא קתני ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו משום דסבר לה כר"ש דאמר [ע"א] דאין כהן משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו: ומו לא מידי. ותו ליכא למיקשי ולא מידי: א"ר יוחנו. אע"ג דקאמר ר"א הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה דנשיא מביא שעיר כבחטאת קבועה מודה ר"א לענין אשם חלוי דלאו דיניה כבחטאת קבועה דכי היכי דאמר לעיל [ח:] אין יחיד מביא אשם תלוי אלא על ספק קבועה ה"נ אין מביא אשם תלוי על ספק טומאת מקדש וקדשיו שאע"פ שנא׳ בו כרת כבקבועה הואיל ואינה ממש חטאת הבועה אין מביא אשם תלוי: פני מנה המיה דרב ששם השם מלוי בה על ספק טומחת מקדש וקדשיו. הוחיל ונחמר בו כרת כבקבועה: א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר. נשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה וקאמ׳ דה״ה לענין אשם תלוי: ומי מצית אמרת הכי והא א"ר יוחנן מודה ר"ה שהין מביה השם סלוי: קשיה. דמתני׳ דידך לא מיתוקמא דלא כחד: הדרן עלך הורה כהן משיח ואחר כך חטא מביא פר חטא

השתא יש לומר עבר ממשיחותו

ואח"ב ואחר כך עבר ממשיחותו מיבעיה נשיה הילטריכה ליה סלקה דעתך הואיל ועבר מנשיאותו ואחר כך חטא הוי כהדיוט חטא ואחר כך עבר מנשיאוסו נמי ליהוי כהדיוט קמ"ל. לישנא אחרינא לריכא למימר דחטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא כיון דתנא ליה עבר ממשיחותו דמביא פר כל שכן חטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא לא קשיא משום דקתני גבי נשיא כי עבר מגדולתו ואחר כך חטא כי הדיוט מייתי סלקה דעתך אמינה כי חטא ואחר כך עבר נייתי נמי כי הדיוט הלכך תנא גבי נשיא שחטא ואחר כך עבר דמייתי כי נשיא ואיידי דתנא גבי נשיא חטא ואחר כך עבר תנא נמי גבי

משיח

נשיא מכלל יחיד לגמרי במצוה שזדונו כרת לידוו בעצמו בשעיר: א״ל רב (כהנא) והונאן בריה דרב נתו לרב פפא ממאי דלמא נשיא מכלי יחיד גומרי במצוח שודותו כת הידון בצצמו בשעיר: איל דב (בתגא) ןהוגאן בירי דרב נון לדב פפא ממאי דרמא.
"ריא אכולהו קאי, רב הות אותביה לדב פפא דקאמר הינ מתחברת ובני אומרות לקיים דביר ריי ילא אמר וידי אלא כטורייא אלא כטורים וקדשיו. ואיל רב הונא דאין לו כח להוכיח זו דמצי למימה דריא כרייע.
סיל דאמר משיח פטור מכולן, (וקשי) | וגירשיי) איל ר"ע מי פטר ליה מפר דלמא כי מפטר ליה ר"ע מעולה ויורד אבל
פר מייתי הלכך אי כרייע סיל ליותני משיח מביא פר, אלא רדאי לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וקדשיו. ובשטיח סבר לה פר מייתר הלכך אי כדי ע"ל ליותר משירו מביא פר האחרות? אם אמר דר את אם בשנושת בקוד פרוך שתר במביטה בבר. לרכיים ולא נהילא נורסא זו ולא נמצאת בספרי ספרה. האיך רוכן מיאמר רב פפר הלמא לא פטר רייצ אלא מעולה ויוודר אמל ב פר מייתי (ולכן אמרי) הינ מסתברא. כי הבא להביא ראיה לקיים דברי תנא או אמורא צריך להביא ראיה מפורשת שלא יוכל אדם לסותרה והבא לסותרה יכול לומר דלמא לא אמר פלוני כך אלא כך ואין לך ראיה ברורה מכאן, אבל לא יתכן כלל שאדם מביא ראיה מדלמא. ועוד דהאי דלמא לא מסתבר כלל. דמשיח בפר הוקש לצבור בפר מלאשמת העם. וכי היכי דצבור לא מייתו פר בהשמעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. ה״נ משיח לא מייתי עליה. ותו לא מידי: א״ר יוחנן מודה ר״א שאינו מביא אשם תלוי ואע"ג דאמר ר"א דנשיא מביא חטאת קבועה על טומאת מקדש וקדשיו מודה הוא שאין הנשיא מביא על ספק אשם תלוי כדתנן אין מביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבמקדש. ואע״ג דלא אימעיט טומאת מקדש וקדשיו מדין אשם תלוי אלא מדלא הוויין חטאת קבועה כדאמרינן לעיל בפרקין. ונשיא מביא חטאת קבועה. אפ״ה אין מביאין. דאשם תלוי בסתם לכל ישראל נאמרה. וכמו ששאר הצבור אינן מביאין אשם תלוי על טומאת מקדש וקדשיו. כך נשיא אינו מביא. ולא דמי לקרבן עולה ויורד שנשיא מביא חטאת קבועה. לפי שיצא (קבוע) (נשיא) מכלל יחיד לכל חטא שזרונו כרת. ופרשת עולה ויורד ליחיד נאמרה ולא לנשיא: הדרן עלך הורה בהן כושיח

שתנ" כהן משיח שחטא מביא פר ונשיא מביא שעיר. הך דשעיר אתיא דלא כר"ש. דלר"ש דבעי חטאה וידיעה ה"ל לפלוגי בין נודע לו עד שלא עבר לנודע לו אחר שעבר: וכן נשיא שעבר. היי וכן לאו דוקא דאין דינם שוה אלא [בעברו] אחר החטא. ואיידי דתנא ברישא וכן תנא נמי בסיפא וכן: חשתא "יל (ניער) [עבר] ממשיחותו כר. לא שייך הכא למימר לא זו אף זו קתני. דא"כ נערבינהו ונתנינהו בחד בבא ולא נתני נשיא בהד":

ואח"כ חמא מביא פר חמא ואח"כ עבר

ממשיחותו צריכא למימר משום דקתני גבי

נשיא דכי עבר מנשיאותו ואח"כ חמא כהדיום

מייתי אהכי תני גבי משיח 6[חמא ואח"כ עבר]

מביא פר מנא ה"מ סדתנו רבנן יוהקריב על

חטאתו מלמד שמביא חטאתו משעבר שיכול

והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת

מעשה אין מביא חמאתו משעבר י משיח

שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם

דבר עם שגגת מעשה ס[לא] כ"ש תלמוד

לומר והקריב על חמאתו מלמד שמביא

על חמאתו משעבר ונייתי גמי גשיא מק"ו

ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא

חמאת משעבר נשיא שמביא חמאת בשגגת

מעשה אינו דין שמביא חמאתו משעבר

תלמוד לומר 2 אשר נשיא יחמא כשהוא נשיא

אין כשהוא הדיום לא: מתני' סאחמאו עד

שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיומות

ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו

חייבים ומשנתמנו פטורים יאיזהו נשיא זה

מלך שנאמר 2מכל מצות ה' אלהיו ישאין

על' גביו אלא ה' אלהיו: **גבו'** מה"מ דתנו

רבנן יאם הכהן המשיח יחמא יו (לאשמת)

פרט לקודמות "(שיכול) והלא דין הוא ומה

נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על

הקודמות משיח שאין מביא אלא על העלם

דבר עם שנגת מעשה אינו דין שלא יביא על

הקודמות לא אם אמרת בנשיא שכן אין

מביא חמאתו משעבר תאמר במשיח שמביא

חמאתו משעבר הואיל ומביא חמאתו

ו ב מיי׳ שם הל׳ ו: ז ג מיי' פרק ב מהל' מחוסרי כפרה :3 '35

ח ד מיי׳ פט"ו מהל׳ שגגות הל׳ ט:

רבינו חננאל

יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים ביז בשאר מצו' צבור בעבוד׳ כוכבים מנ״ל ל) אמר קרא ואם נפש: כדתניא רבי אומר לפי הכתוב ביז מרוביו ליחידיו מרוביו אנשי עיר הנדחת. יחידיו בסקילה לפיכך ממונם פלט יכול נחלוק . בקרבנותיהם [ת"ל תורה אחת] פי׳ בשגגת מעשה לחודה בלא הוראה שוה דכל חד וחד בין . יחיד ביז רבים מייתי שעירה יפירשנו בפרק הא' של זו המסכת כי כל ישראל אם עשו בלא הוראה כל חד וחד מייתי קרבן יחיד והיינו דקא (סמיך) (משוי להו) הכא. אבל בענין הוראת ב״ד לא מיירי כלל: מתקיף . לה רב חלקי׳ מהגרוניא. ס׳ רב חייא מהגרוניא אלא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת הא לאו הכי הוה אמינא חלוקין הן וכי שונו ררים רמטשה כלא הוראה קרבנם חלוק מהיחיד. דבר זה אי . אפשר על הדעת שאין שום קרבן בשאר מצות הוא דמייתי ליה פירוש בהוראה. נייתו פר ושעיר צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו להו. פירוש בהוראה. לייתו שעיר. פי׳ דעדיף משעירה. כדמפרש בספרא דשעירה לא אתיי׳ קרבן צבור. נשיא בשאר מצות הוא דמייתי ליה. פירוש בשגגת מעשה יחיד נמי קרבנו. ומהדרינו אצטריד . סד"א צבור בעבודת כוכבים. פירוש בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר לחטאת הני דעבוד בשגגת מעשה (לייתו אפכא) פירוש לייתו שעיר לעולה ופר לחטאת (וצבו') [א"נ] צריכין קרבן אחר ואין להם תקנה קמ"ל: אמר ברוך ראיתי שכתב רב האי גאון זצ"ל אנו אומרים כי מדרש רבי בעניז תורה אחת לא יתכן שהרי חלק הכתוב ביז מרוביו ליחידים גם בקרבו עבודת כוכבים שהרי מביאיז שעירה וצבור שהז ב״ד מביאיז פר לעולה ושעיר לחטאת. וכיון שפירש הכתוב וחלק לא הוה סלקא אדעתין שחייבין אנו לחלוק חלוקה אחרת כדי שיהא צריך לאשמעינן תורה אחת. ור׳ נסים ב"ר יעקב זצ"ל אתקפה ופירשה ראופא אחריוא כחרווהי וביז מר לא עיילי סוגיא דשמעתא דלא סברי דאיכא הפרש ברבים בין הוראה בשגגת מעשה ובין מעשה לחודה ואי אפשר לדמו קרבז צבור לעיר הנדחת. ^כ) דקרבז . צבור לא אתי עד דעכדי רוכ ברו לא אונ כו דכבו דוב הקהל. ואפי׳ לר׳ יהודה ור׳ שמעון ועד דעבד שבט א'ן וקים . בתחילת סנהדרין בין לר׳ בין לר׳ יונתן דכל השבט שהודח לא עבדינן יתיה עיר הנדחת. כמה פרכי איכא ג) (דבדידן הזאת תחת ידד 7) אקשי

א) גר רבינו כאן כהגרי ביבמות ע"ש וחסר כמה מלות בדברי רבינו אחר מלת נפש. ב) עי' ברי"ף בפ"ק דיבמות. ג) אולי צ"ל דבכנוו דיו למרי ולמודחי. ד) ער גיטיו דף מג וש"מ.

מבשרו דובין שהיו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור אלא אם הא מיי׳ פט"ו מהלי שגגות הלכה כן ראו זיבות אחר הדבור: סאמר בנגעי אדם שמטמאין באונס. כגון על ידי נפילה והכאה וכויה או ע"י שד. וה"ה לנגעי בתים דמטמאו באונס: רבא אמר. לא קשיא הא דקאמר ר"ש פרט לנגעי אונסין כגון נגעי רוחות דע"י נפיחת שד ולא ע"י

אדם וכי קתני תאמר בנגעים שמטמאין באונס כגון ע"י הכאה וכויה: רב פפא אמר. כי אמר ר"ש פרט לנגעי אונס ע"י כשפים דלא מטמו וכי התני תאמר בנגעים דמטמאו באונס כגון שלא ע"י כשפים: וישב בבים החפשים. דנעשה חפשי מן המלכות דכהדיוט דמי ואינו מביא שעיר ודלא כרבי יוסי דאמר לעיל בפרק הורה כהן משיח (דף ט.) מי שבא לידי עניות והאי נצטרע לא בא לידי עניות דגוא דידיה מיהא איתיה: מכלל דעד השתה עבד הוה. דשררות עבדות הוא לו לפי שמוטל עליו עול רבים: וסולתא. סולת. ולהכי נקט בהדי פיתא סולת קמחא לפי שהפת מתעפש ואינו מתקיים כסולת: ומתעה את הספנים. שכן דרך של ספנים לשעה הפורשין לים רב החובל נותן עיניו מו ןבלפון והכוכב מתהלך לדרום ורואהן לי בכוכב אחד העומד לימינו או לשמאלו וכל זמו שרואה אותו כוכב ללדו אחר יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה פעמים נראה בלפון ופעמים נראה בדרום וכשרב החובל נותן עיניו בו בלפון והספינה תהפך בדרום ורואהו לנדו אחר סבור שנהפכה הספינה ומיישרה אחר הכוכב והוא סבור ליישרה ומהפכה לדרך אחר וכן הוא מתעה את הספנים: אמר לו כל כך. חכמה יש בידך ואתה יורד לספינה לסחורה (על) [בשביל] מזונותיך כלומר ואתה לריך לירד לספינה לצורך מזונות: נתן. רבן גמליאל דעתו עליהם להושיבם ברחש כדי שיהו מתפרנסים [מחותה] שררה שיתן להם: כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם. שלא באתם בשליחות ראשון שהייתם בורחים מן הגדולה: משיח חטא ואח"כ עבר ממשיחותו מביא פר. ומה שכתוב בספרים תני גבי משיח עבר ואחר כך חטא לאו מתרלתא היא ולשון ראשון עיקר דקאמר השתא יש לומר כו': מה"מ. דמשיח שעבר ואח"כ חטא דמביא פר: בותבר' חטאו עד שלא נחמנו ואח"כ נחמנו הרי אלו כהדיוטות.

> נודע להם עד שלח נחמנו חייבין. דר"ש חטאה וידיעה בעי וה״ה דפליג ר״ש ברישא דקתני נשיא שחטא ואח״כ עבר מגדולתו מביא שעיר דר"ש האמר נמי דחם נודע לו משעבר דחין מביח שעיר דחטאה וידיעה בעי כשהוא נשיא: גבו׳ אם הכהן המשיח יחטא. חטא במשיחות הוא דמביא פר: פרט לקודמות. לשחטא ואח"כ נחמנה דהרי הוא כהדיוט ואין מביא פר: ומה נשיא שמביא בשגגם מעשה אין מביא על הקודמות. כדאמר לקמן אשר נשיא יחטא כשיחטא והרי בוא נשיא ולא כשיחטא והרי הוא הדיוט: שאין מביא הטאתו משעבר. כדתנן כי וכן הנשיח שעבר מגדולתו וחח"כ חטח הנשיא כהדיוט: יכול גורה. דגזרת מלך היא שנשיא יחטא מדלא כתיב ואם נשיא יחטא: פ"ל אם הכהן המשיח יחטא. מה יחטא האמור להלן לכשיחטא דהא כתיב אם אף יחטא האמור כאו גבי נשיח לכשיחטח: גורה מהיכה סיחי. כלומר היכי מצית למימר יכול גזרה דהיכא אשכחן גזרה כה"ג: אין. דודאי אשכחן כה"ג: דכחיב ונחחי נגע לרעח בבים ארן אחוומכם בשורה היא להם. שהכתוב מבשרן שעתיד להיות אע"פ שדבר רע הוא הכא נמי אימא גזרה הלכך כתיב אם הכהן המשיח יחטא לכשיחטא וה"נ אשר נשיא יחטא לכשיחטא: ר"ש אומר. ונתתי נגע לרעת שיהא בא מאליו: פרט לנגטי אונסיו. שאם דאו נגעים ע"י נפיחת שד דלא מיטמו: אדם כי יהיה בעור בשרו מדבור ואילך. דנגעים בין באדם ובין בבתים פטר בהן לפני הדבור דאותן נגעים שארעו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור: מה וב מדבור וחילך. דכתיב ל כי יהיה זב

> דרבנן בתר חטא אזלי: ר"ש אומר אם

א) רש״א, ב) ת״כ פ׳ ויקרא, ג) לעיל ז., ד) כ״ה בדפו״י, ה) כתובות מה., ו) ולעיל ט. לקמן יא:ן, ז) ב"ש מ"ז, י) בס"י תמוה אני. כ) ולעיל טוז. גרסאותו. כ) ועי׳ רש״שו.

תורה אור השלם

1. אַם הַכּהֵן הַמַּשִׁיחַ יַחַטָא לְאַשְׁמֵת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בַּן בָּקַר תמים ליי לחטאת: 2. אַשַׁר נָשִּׁיא יַחַטָא וְעַשַּׁה אַחַת מְבָּל מִצְוֹת יִי אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תעשינה בשגגה ואשם:

3. כִּי תָבֹאוּ אֶל אַרֵץ כִּנַעַן אֲשֶׁר אַנִי נֹתֵן לְכָם לַאֲחָזְה וְנָתַתִּי נָגַע צַרַעַת בָּבַית אַרַץ אַחַזָּתַכַּם:

4. אַדֶּם כִּי יִהִיָה בָעוֹר בָּשֶׂרוֹ שְׁאַת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶּרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנָגַע צָרְעַת וְהוּבָא אָל אַהַרן הַכּהַן אוֹ אֶל אַחַד מְבָּנֶיוֹ הַבֹּהְנִים: ויקרא יג ב 5. וִינַגַע יִי אַת הַמֵּלַךְ וִיהִי מִצְרַע עד יוֹם מֹתוֹ וַיַּשֶׁב בְּבֵית הַחְפְּשִׁית וִיוֹתָם בֵּן הַמֵּלְךְ עַל הַבַּיִת שׁפֵּט אָת עַם הָאָרֶץ: מלכים ב טו ה

⊃,e,**⊂** מוסף רש"י

המאו עד שלא נתמנו. נשיא ומשות שאין הרכנס כשל יחיד, שהנשיא מביא שעיר ומשוח מביא פל (כתובות מה.). הרי י ביוור בכשבה רהדיומות שאע"פ שנשתנה גופס לא נשתנה קרבנס (שם). אם נודע להם עד שלא נתמנו. להוה ליה ידיעה ומטאה במד נופא. חייבים. חטאה בשעת קרבן יחיד וידיעה נשעת קרכן נשיל, פמורים. לגמרי (שם). בשורה היא להם. לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותן הבית ומוליאן וויקרא יד

→)@(~~←~~ תוספות הרא"ש

אשר נשיא יחטא יכול גזרה. משום דשני קרא בדיבורי' וכתיב אשר נשיא יחטא ולא כתיב אם נשיא יחטא כי היכי דכתיב אם הכהן המשיח יחטא בעי יכול שהכתוב מבשרך שעתידין , (הנשיאות) [הנשיאים] לחטוא ת״ל יחטא דמשמע במקרה כמו פרש"י ז"ל משמע שכתוב להלן יחטא. ואפי אם ישנו בספרים אינה ג"ש ממש דתרוייהו צריכי למעוטי קודמות. אלא גלוי מלתא בעלמא דיחטא דהכא כמו יחטא דהתם. והאי דכתיב אשר לקמן אשרי שהנשיא מביא קרבן על שהגערו: (ואי) [ומי] כתיב קרא הכי לכשר על הרעה. אין [דכתיב] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם. (אלא) [אלמא] אורחא דמלתא דקרא מרמז העתידים אחיי הרטה ואט"ו דלא דמי כולי האי דאותה בשורה טובה היתה דאמרינן במדרש שהאמורים הטמינו אוצרותיהם היתה בכותלי בתיהם ובמקום . המטמון הביא הקב״ה צרעת כדי שיסתרו הכותלים וימצא המטמרן: ונגעי אונסין לא מטמו והתניא וכר׳ עד תאמר בנגעים שמטמאין באונס. ומשמע ליה לתלמודא שאין

משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר המשיח יחטא חטא כשהוא משיח מביא כשהוא הדיום אינו מביא ותניא נמי גבי נשיא כה"ג 2אשר נשיא יחשא פרם לקודמות ₪(שיכול) והלא דין הוא ומה משיח שמביא חשאתו משעבר אינו מביא על הקודמות נשיא שאין מביא חמאתו משעבר אינו דין שלא יביא על הקודמות מה למשיח שכן אין מביא בשגגת מעשה תאמר בנשיא שמביא בשנגת מעשה הואיל ומביא בשנגת מעשה יביא על הקודמות תלמוד לומר אשר נשיא יחמא שחטא והרי הוא נשיא ולא שחטא ועודהו הדיום: ת"ר אשר נשיא יחטא יכול גזרה ת"ל אם הכהן המשיח יחשא מה להלן לכשיחשא אף כאן לכשיחשא אמר מר יכול גזרה גזרה מהיכא תיתי אמרי אין אשכחן דכתיב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוֹזתכם בשורה היא להם שנגעים באים עליהם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר פרט לנגעי אונסין לאו אמר רבי יהודה בשורה הכא נמי אימא גזרה היא הלכך כתיב אם ולרבי שמעון נגעי אונסין מי לא מסמו והא סתניא יאדם כי יהיה מן הדבור ואילך והלא דין הוא סמא בזב וממא בנגעים מה זב מן הדבור ואילך אף נגעים מן הדבור ואילך לא אם אמרת בזב שכן יאין מממא באונם תאמר בנגעים שמממאין באונם תלמוד לומר אדם כי יהיה מן הדבור ואילך רבא אמר פרט לנגעי רוחות רב פפא אמר פרט לנגעי כשפים תנו רבנן אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דהוה ליה חולה אידחי ליה מגשיאותיה אמר רב אבדימי בר חמא יפרט לנשיא שנצטרע שנאמר זוינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם כן המלך על הבית מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד הוה כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא בהדי דר' גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר' גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים] ואמרתי שמא יעלה ויתעה [אותנו] אמר ליה כל כך בידך ואתה עולה בספינה א"ל עד שאתה תמה עלי ? תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעין לשער כמה מפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם טבדות

המשבל איר אדוכהות שאך הדמים. הדמים הדמשה מאי פריך מנגעי אדם לנגעי בתים הכא ענינא דקרא דכתיב ונתחי אני ולא שבא ע"י אונס. והכא מענינא דקרא דכתיב עני אדם לנגעי בתים המא הרמ"ה ו"ל הקשה מאי פריך מנגעי אדם לנגעי בתים המשבל להו. א"כ מאי סלקא דעתך לאוקמינהו. אי בנגעי רוחות וכשפים מאי קא פריך [הא] לא דמי האי אונס שמביא אדם בגרמותו לאונס אחר. וכ"ת דאפ"י אי מוקמח ליה הוה ס"ל דנגעי אונסין דממעט ר"ש לא בנגעי בתים קאמר דמשמע ליה לר"ש למדרש קרא ונתתי אני ממילא פרט לנגעי רוחות וכשפים קשיא ליה. א"כ מאי משני רבא ור"פ בנגעי רוחות בנגעי כשפים. ופירש דס"ר מעיקרא דהני נגעי אונסין דממעט ר"ש לא בנגעי בתים קאמר דמשמע ליה לר"ש למדרש קרא ונתתי אני ממילא פרט לנגעי אונסין שלא באו ע"י המקום ב"ה בלבד אלא ע"י דבר אחר. ואם אינו ענון לנגעי בתים דס"ד דליכא מידי בנגעי בתים דלא הוה מחמת המקום שהרי אין בבית רוח חיים שיקבל חולאים ונגעים כמו בכשר ודם. וע"כ אי אתה מוצא יורדי ספינה הם עשירים בעלי סחודה. דמה לעניים צורך לילך בספינה ממדינה למדינה. ונ"ל (כבר) [כ"כ] אתה יודע במוצאי הים וקורותיו ואתה יודד לספינה. וא"ל עד שתמה אתה עלי שלא הועילה חכמתי לי ליוהר ולכוין השעה שיעלו הכוכבים תמה על אלו חכמים גדולים שאין כל חכמתם מועילה להם ליטול עצה לעצמן להרויח אפילו כדי מזונותם בצמצום. הרמ"ה ז"ל: נתן דעתו להושיבם בראש. פירש רש"י כדי שיהיו מתפתסים בשררה שיתן להם. ולא נהירא דלשון להושיבם בראש בישיבה משמע כדאמרינן בכתובות בשלהי פרק הנושא (דף קג:) דר״ח בר חמא יושב בראש. ובישיבה מאי פרנסה איכא. אלא משום דאשבחיהו רבי יהושע כולי האי אמר ראוים הללו לישב בראש ולמנותם פרנס על הצבור. הרמ״ה ז״ל: אמר נשיא יחמא ¢אמר ריכ"ז אשרי הדור 2

שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם

נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו

הדיום ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה

לומר מהו זדונו מתקיף לה רבא בריה דרבה

אלא מעתה דכתי' נואת אשר חמא מן הקדש

ישלם ובירבעם בן נבט דכתיב ביה אשר

חמא ואשר החמיא הכי נמי דאשרי הדור

הוא שאני הכא דשני קרא בדבוריה דרש רב

נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב זיש הבל

אשר נעשה על הארץ וגו' אשריהם לצדיקים

שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם

הבא בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע

אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הבא

בעולם הזה אמר רבא אמו צדיקי אי אכלי

תרי עלמי מי סני להו אלא אמר רבא אשריהם

לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

מלכים ונביאים זימרי זינה נפלו כמה רבבות מישראל "אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה שנאמר ⁴תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך מאן ידינהו נשים באהל שרה רבקה רחל ולאה ִאיניִ ייוהאמר רב יהודה אמר רב ילעולם ִיעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו

שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אימא כמצוה שלא לשמה אמר רבי יוחנן שבע בעילות

בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר זיבין רגליה כרע נפל שכב וגו' והא קא מיתהניא מעבירה אמר רבי

יוחנן משום רבי שמעון כן יוחאי אפילו מובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים סאמר רב יהודה אמר

רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר מ"ב קרבגות שהקריב בלק הרשע זכה ויצתה ממנו רות דאמר רבי יוםי ברבי חנינא סרות בת בנו של עגלון

בן בנו של בלק מלך מואב שא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה

מהכא דאילו בכירה דקרייה מואב אמר ליה רחמנא למשה יאל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה

תורה אור השלם

1. וַיְדַבְּרוּ אַלְיוּ לֵאמר אָם הַיּוֹם תִּהְיָה עָבֶּד לְעָם הַיָּה וַעֲבַּדְתָּם וַעֲנִיתָם וְדִבְּרִים אֲלַיָהֶם דְּבָרִים

טוֹבִים וְהָיוּ לְךְּ עֲבָדִים כָּל הַיְּמִים:

2. אֲשֶׁר נְשִּׁיא יֶחֲטָא וְעְשָּׂה אַחַת. מְכָּל מִצְוֹת יִיְ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא

וְאַת אֲשֶׁר חֲטֶא מון הַּלְּדְשׁ יְשֵׁלַם וְאָת חֲמִישׁתוֹ יוֹסַף עָלִיוֹ וְנְתַן אתוֹ לבוחן וְהַבּוֹתן יְבַפַּר עָלְיוֹ וְאָתוֹ הַאָשְׁם וְנַסְלֹח לוֹ: וויקרא ה טו

4. ויַתַן אַת ישראל בגלל חטאות

יָּהָרְיְּבְּיְרְיָּגְיִלְי 5. יֶשׁ הָבֶּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ

אשר יש צדיקים אשר מגיע אלהם

בְּטֵעְשׁה הְרְשָׁעִים וְיַשׁ הְשְׁ הְשְׁעִים שְׁמָגִּיעַ אֲלֹהֶם בְּמֵעֲשׁה הִצְּדִיקִים אָמֶרְתִּי שְׁגָּם וְה הְבָל: קהלת ח יד 6. מי חָבָם וְיָבַן אֵלֶה נְבוֹן וִידְעם כִּי

ישרים דרכי יי וצדקים ילכו בם ופשעים יכשלו בם: הושע יד י

הפּשָּנִים יְבָּשְּלֵּהְ בָּם. 7. וַיִּשְּׁא לוֹט אֶת עֵינְיוֹ וַיִּרְא אֶת בָּל בָּבַּר הַיִּרְדֵּן כִּי כֻלָּה מִשְׁקָה לְפְנֵי שַׁחֵת יִיְ אֶת סְרֹם וְאֶת עֲמֹרָה בְּגַוְ יִיְ

בראשית יג י ג וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶה וַתִּשְׂא. אַשֶּׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסַף

ניאמר לו אָבִיו וְאַמּוֹ הַאַין
 ניאמר לו אָבִיו וְאַמּוֹ הַאַין בְּבְנוֹת אַחֶיף וּבְכָל עִמִּי אִשְׁה בִּי אַתָּה הוֹלֹךְ לְקַחַת אִשְׁה מִפְּלְשְׁתִּים

הערלים ויאמר שמשון אל אביו אוֹתָה קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְעִינָי: שופטים יד ג

נְשִׁיא הָאָרְץ וַיִּקּח אֹתָה וַיִּשְׁכֵּב אֹתָה וַיִעָנָהָ: בראשית לד ב

11. בי בעד אשה זונה עד בבר

..... 12. כִּי זְנְתָה אִמֶּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם פִּי אֶמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבֵי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמִימִי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי

בָּבְרִיחַ אַרְמוֹן: משלי יח ינ 14. לא יָבא עַמוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַלֹּיִ

נָם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לְהֶם בִּקְהַלֹ

ייי עד עולם: 15. לְתַאָּוָה יְבַקּשׁ נְפְּרָד בְּכֶּל תּוּשְיָה יִתְנָלְע: משלי יח א 16. תְבַרָך מָנָשִׁים יָעַל אַשָּׁת חֶבֶר

הקיני מנשים בָּאַהָּל הַבְּרְה. הקיני מנשים בָּאַהָל שופטים ה כד 17. בִּין רַגְלֵיהָ בָּרע נָפַל שָׁבָב בִּין רַגְלַיהָ בָּרע נָפָל בָּאַשָּׁר בָּרָע שְׁם רַגְלַיהָ בָּרע נָפָל בָּאַשָּׁר בָּרָע שְׁם

נָפַל שָׁדוּד: שופטים ה כז 18. ויאמר יי אלי אל תצר את

מואב ואל הִתְּנֶר בָּם מִלְחָמָה כִּי לא מואב ואל הִתְנֶר בָּם מִלְחָמָה כִּי לא אָמֵן לְךְּ מֵאַרְצוֹ יְרָשָׁה כִּי לְבָנִי לוֹט נְתַתִּי אֶת עָר יְרָשָׁה: דברים ב ט

בראשית לט ז

בארע מצרים באכה צער:

ותאמר שכבה עמי:

י. וְיָנֵּוְ אֶת יִשְּׁוְ אֵל בְּגְלֵל וַ יְרְבָּעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶּׁר דָ אָת יִשְׂרָאֵל: מלכים א

ויקרא ד כב

תעשינה בשגגה ואשם:

 ל) [תוספתא דב"ק פ"ז ה"ב], ב) מיר
 כג., ג) [בטיר כג. איתא רבא], ד) מיר סדורה בפיכם מסכתא פלוני ופלוני: איעסריסו פורסא. כלומר יש לכם עושר ואין לכם לטרוח אחר מזונות ויש לכם פנאי לעסוק חדיר כג:, ה) שם יבמות עו:, ו) מיר כג:, בתורה: אמרו לו אין דובט. לכל חד וחד מינן קטינא דארעא ומחזנינן ו (נזיר כג: ע"שן, ה) וסנהדרין קה: מינה ברווחא: קרי עלייהו אשריהם ללדיקים שמגיע אליהם כמעשה ע"שו, ע) פסחים נ: נזיר כג: סוטה ע טן, של שפחים כי להי בגי פוקט כב: מו. סנהדרין קה: ערכון טו:, י) ניבמות קג. מיר כג:ן, כ) נל"ל גופא אמר רב יהודה כו" וכ"ל במירן, הרשעים שבעוה"ו. דחכלי לדיקים תרי עלמי: נשם אכינה גמה. שלא לשום עבדות אני נותן לכם שנאמר יוידברו אליו ל) ומיר כג: ע"ש סוטה מו. ע"ש ט (טאי כג. ע ש קוטט מו. ע ב סנהדרין קה: ע"שן, מ) ב"ק לח: מיר כג.; נ) [ויקרא דן, מ) [דברים כג], ע) [בראשית יג], פ) [בראשית לח], לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה: ת"ר

מצוה אלא נתכוין לאוכלו לשם קנוח סעודה: מי דמי אנן האמרינן חד דרך. דוה ילך בה וזה יכשל בה: והכא שני דרכים. דלוה נודמנה לו אשתו ולוה מדמנה לו אחותו: נפשע. נמרד שמרד בו שפירש ממנו: מקרים עוז. עוז כמו עז אברהם כדכתיב אל לור חולבתם (ישעיה נא): שהטיל מדינים. בינו ובין בני ישראל כבריחים שנועלים שהחיצונים אינם יכולין ליכנס לפנים וכך אין עמוני ומואבי יכולין להתערב בישראל דכתיב לא יבא עמוני ומואבי: לפאוה. של עבירה יבקש נפרד: זה לוט. דכחיב ביה ^ט ויפרדו איש מעל אחיו: יהגלע. כמו לפני התגלע (משלי יו) לשון גלוי: **תמר זנתה.** ונתכוונה לשום מלוה כדי להעמיד זרע מן הלדיקים כדכתיב ©) כי ראתה כי גדל שלה: זמרי זינה. ונתכוון לשם עבירה: מדקאמר גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה מכלל דמצוה שלא לשמה גריעותא הוא והא אמר רב יהודה וכו': אלא אימא גדולה עבירה לשמה. כלומר לשום מצוה כמצוה שלא לשמה: בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד. קרבנות. ג"פ ז' מזבחות פר ואיל במזבח:

של עולם הזה בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הרי שבעה: נתכוונה לשם מלוה כדי הזה בעולם הזה רב פפא ורב הונא בריה להתיש כחו ותהא יכולה להורגו: מ"ב דרב יהושע אתו לקמיה דרבא אמר להו אוקימתון מסכתא פלן ומסכתא פלן אמרו יצאה ממנו רום. שיצא ממנה דוד שריוה להקב"ה בשירות ובתשבחות (ברכות ליה אין איעתריתו פורתא אמרו ליה אין דזבנן ו: ב"ב יד:): דקרייה מוחב. משמע מחבי: קטינא דארעא קרי עלייהו אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה 9אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב 6כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה צדיקים ילכו בם זה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בם א"ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עביד מצוה מז המובחר פסח מי לא קאכיל אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו בבית וזה אשתו ואחותו עמו בבית אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו בם וזה שנזרמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם מי דמי אגן קאמריגן חדא דרך והכא שני דרכים אלא משל ללומ ושתי בנותיו הן שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו בם הוא שנתכוון לשם עבירה ופושעים יכשלו בם ודלמא הוא גמי לשם מצוה הוא מכוין א"ר יוחגן כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר יושא לום °ותשא אשת אדניו את עיניה את עיניו °ויאמר שמשון [וגו'] אותה קח לי כי היא ישרה בעיני וירא ייוירא אותה שכם בן חמור את כל ככר הירדן ייכי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי כלה משקה ייאלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי והא מינם אנים תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני למה נקוד על וי"ו שבקומה של בכירה לומר לך שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע ומאי ה"ל למעבד מאי דהוה הוה נפקא מינה דלפניא אחרינא לא איבעי ליה למישתי דרש ירבה מאי דכתיב ייאח נפשע מקרית עוז ומדינים כבריח ארמון אח נפשע מקרית עוז זה לום שפירש מאברהם ומדינים כבריח ארמון שהמיל מדינים בין ישראל לעמון שנאמר יולא יבא עמוני ומואבי בקהל ה׳ סדרש רבא ואיתימא ר׳ יצחק מאי דכתיב יולתאוה יבקש נפרד (ו)בכל תושיה וולא יבא עמוני ומואבי יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם (ו)בכל תושיה יתגלע שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ס≈דתגן עמוני ומואבי אסורין איסור עולם יואמר עולא תמר זגתה וזימרי זינה תמר זגתה יצאו ממנה

תוספות הרא"ש

ואחד אכלו אכילה גסה. פרש^י ז"ל ולשם אכילה גסהו שלא נתכוון לאכלו לשם מצוה אלא נתכוון לאכול בקנוח סעודה (לשם אכילה גסה). ופירושו אינו מובן דבמאי פשע אי במה שאכל בקנוח סעודה זו היא עיקר מצותו שיהא ואכל טל השרט וטוד מאי שיהא נאכל על השבע. ועוד מאי דקאמר לשם אכילה גסה אם הוא שבע כ"כ שהאכילה גס היא לו מה לו להזכיר לשם אכילה גסה.

מה לו להזכיר לשם אכילה גסה. ואם הוא תאב לאכלו ואכל שלא לשם מצוה לימא ואחד אכלו שלא לשם מצוה. אלא נראה לפרש כפשוטו שאכלו לאחר שהיה שבע ב"כ שאינו נהגה כלל מאותה אכילה אע"פ שדרכו להיות נאכל על השובע היינו משום דכתיב למשחה כדרך שהמלכים אוכלים כ ל שאם במדינה לל אחות לל הוא לל הוא כל החלב להיות המדינה להיות משלה במדינה להוא המדינה להוא שהנהלם הואכלם. שמבראין התפנוקיו הטובים בקינוח סטודה לפי שכבר שבעו משאר מאכלים ונפשם קצה בחם אלא שנהנים ממאכלים הטובים. באחרונה. אבל אין לאכול קדשים אחר השבע כ"כ שאין נפשם נהנה מהם שאין זה למשחה. ומ"מ פריך שפיר נהי דלא קא עביר מצוה מן המובחר פסח מיתא עביד דמקריא שפיר אכילה אע"פ שאינו נהנה מהם. והא דאמרינן האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור אלמא דלא מקריא אכילה כלל היינו כשהוא שבע כ״כ שמאכל כואב לו מרוב שבעו: לתאוח יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם. אינים שלא נפרד עד שמאכר לו אברהם כיווי מסריבה זו באה מחמת הרוצים חייל למחות שלא יריבו עוד ללמדך שהיה האב להפרידו עיצים שלא נפרד עד שמה לא אברהם מיד נפרד מננו ומתלה קלוני שאם נשאר אצל אברהם לא בא תקלה זו ע"י. הרמ״ה זיל: נדילה וכיוך שפתח לו אברהם מיד נפרד מננו ומתוך זה נתנלה קלוני שאם נחוש יבירו ויהרגנוהו אבל בעילות האמהות להנאתן הלכך עבירה לשמה מה שנבעלה יעל לסיסרא לא להנאתה כיונה לא לשמה: עבדות אני נותו לכם. שהשרכות עבדות היא לו לאדם לפי שמוטל עליו עול רבים: אשר. כמו אשרי: לריך אחה לומר מהו הדיוע. בתמיה. כלומר אם המלך שאין לבו כפוף מרגיש ומביא קרבן על שגגתו כ"ש שהדיוטות מרגישין שלבם כפופים: מהו על ודונו. בתמיה. כלומר אם על שגגתו מרגיש כ"ש שמרגיש על זדונו

וחוור בחשובה: שמני הכא דשני הכא

בדבוריה. דבאידך כחיב אם כל עדת ישראל ישגו ⁰ אם הכהן המשיח ⁰ אם נפש ⁰ והכא כתיב אשר נשיא יחטא ודאי אשרי משמע: אשריהם ללדיקים. כלומר אשרי הלדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הבא בעולם הזה כלומר שמגיע אליהם לרות ללדיקים בעולם הזה כדרך שמגיע לרשעים בעוה"ב: אוי. כמו ווי. דהכא לא כתיב אשר דמשמע אוי להם לרשעים שמגיע אליהם טובות בעולם הזה כדרך שמגיע טובות ללדיקים בעולם הבא דרעה היא לרשעים כדכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו וגו' (דברים ז): לדיקים אי אכלי סרי עלמי מי סני להו. מי שנאוי הוא להם [כלומר כלום רע להם] לזדיהים שאוכלים שני עולמות שיש להם טובה בעוה"ן ובעוה"ב: אלא אמר רבא חשריהם ללדיהים שמגיע להם. טובות כמעשה הרשעים שבעוה"ז שיש להם טובה כדכתיב ומשלם לשונאיו דכך מגיע ללדיהים בעוה"ז אשריהם שיש להם טובה בעולם הזה ולעוה"ב: ואוי להם לרשעים שמגיע להס. לרות כמעשה הלדיקים שבעולם הזה [דמשמע שבאים עליהם לרות כמו שבאים על הלדיקים בעוה"ו] דהקב״ה עושה כדי לגבות [חובם] מהלדיקים בעוה"ז כדי שיהא להם שכר טוב בעוה"ב דכך מלינו לרות לרשעים בעוה"ו אוי להם שאין להם טובה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא: אוקימפון מסכתה פנן. כלומר יש לכם מסכתה

יאשם לאחת מאלה וגו' כלומר יכולין אנו ללמוד מיאשם דכתיב גבי עולה ויורד דלהכי אתא לומר לך דאתי אשם תלוי שלא בקבוע. ורחינן דנין אשמו מאשם ואין דנין אשם מיאשם. דרחינן האי סברא מאי נפקא מינה כלומר אין הפרש למדרש בין יאשם לאשמו דרא תנא דבי רי ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זוו היא ביאה. נכבר פירשי הא דרי ישמעאל בתחלת יכמות וכמה מקונמות וביקש משם. ועוד יש לנו אשם בהדיא. דמריב גבי טומאת מקש וקשייות והוא ידע ואשם. אלא 3 אמר ב רב פפא דנין אשם מצות הי מואשמו מצות ה'. פי גבי צבור כתיב אחת מכל מצות ה' וכתיב נמי הכי באשם תלוי. ואקשינן לרב פפא נגמר ואשם נשיאות עון מואשם נשיאות עון. פי׳ גבי עולה ויורד כתיב אם לא יגיד ונשא עונו ןובאשם תלוי כתיב ולא ידע ביר בירות המוך המורכב להוד בל בירות בל בירות המורכב המורכב המורכב המורכב המורכב המורכב המורכב המורכב בירות המורכב המורכב

אן ברי רפיט נכונה. ב) וכיה בסוסי הראיש. ג) זה לא נמאא שם בהדיא רק בכריסות דף כיין ע"ב ילפיט בני"ש מצוח ממטאה חלב דאין אשם חליי בא שודנו כרו שובנו מטאה ואולי כוונח רביט דאף דליכור גופא ילפיט בני"ש ממטאה יחיד מיית ילפיט בני"ש מצוח ממטאה הלב דאין אשם חליי בא שודנו כרו שובנו מטאה ואולי כוונח רביט דאף דליכור גופא ילפיט בני"ש ממטאה יחיד מיית ילפיט בני"ש מצוח ממטאה הלב דאין אשם חליי בא

(ישניה או היפטר חגר מר מוצמם (וייר בב). בורים בברייר או הר, בפני שמטייר מדינה כינו רפן מבריסה, דרכום יג מ מוסי הייכה, גדט "א שפרדיו זה מזה רעודה זה כנגד זה בכינייתם שבועלון לאמרון, אלין המילותן, אלין המילות סיכולים להייכה לו שנימר, ואזה זה לע שנפרד מעל אבריסה, בקהל שראל, בדכמינ לא יבא עמוני ומואלבי (שם בב). התאודה יבקש גפרד. לדכר עבירה יבקש מי שנפרד, ואזה זה לע שנפרד מעל אבריסה, כדכמים ולרצאשו יוש ישכדי אם מעל אחיו, חמוני לה חשל על מקדם, שביא מבריח להואלים שהים בברב ורשיחיה רציקל, ומחשיה לא אלאר הלא רבלה משיה, שורה שבמב הוא בסבב וחורים. אלא רבלה משיה, מורה שבכבה וחוריה בשבת שורים שבעל פה, במוי מבוים לא של מבריח לא המור ומואבי אסורין כרי. אלא בכל המי בלשיות, בדמינ לא המור שבעל פה, בכתי מדרקות, כדמן עמוני ומואבי אסורין כרי. שפער שה נתורט פנכתו כמה רמיקה, בינהים יה שמנה החומים בינוף היו מחידה שפער שה פכת היו במה המשק שה החוב המהרך ב-המלג, כמו (מפלי יו) ולפני התגלת הירנ נכות, הסוא לשון נילר, דנרסקון במהסת מהדרון היו) קודם שנלה לך הרצ (חוד שם). רצאו מסגה ותסרונה לשם מצוה, כדי להעמיד זרע כדכתיב (בראשית לח) כי ראתה כי גדל שלה, וחפרי וינה. ותסרון לשם עבירה (פוד שם). יצאו שמנה בשירות ובמשבחות (שם) או: שילאו ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריב קרבנות (סומה מו.). דקרייה מואב. לשון פרילות, שהוא מאביה (ב״ק לח:

א [מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הל' יח טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' בן: ש ב מיי' פ"ג מהל' ח"ת הלכה ה

ופ"י מהל' משובה הלכה ה סמג עשין יב טוש"ע י"ד סי" רמו סעיף

רבינו חננאל דכולי עלמא מיהת הני קראי.

פירוש הכתובין בפרשת שלח לך וכי תשגו וגו׳ בעבודת . כוכבים הוא דכתיב מנא לז נוכבים הוא דכוזים מנא לן אמר רבא ואיתימא ר' יהושע בן לוי ואמרי לה כדי בלא חכם (סבר) [אחר] אמר קרא וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה. איזו היא מצוה ששקולה כנגד כל המצות כולן הוי אומר זו עבודת כוכבים התם תניא בספרי אשר דבר ה' אל משה מניז אתה אומר שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בעשרת בעבודת כוכבים כופו בעשות הדברות ת״ל אשר דבר ה׳. ולהלן הוא אומר וידבר אלהים. אחת דבר. הלא כה דברי כאש. מנין אף במה שנצטווה משה ת"ל את כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה. מנין אף במה שנצטוו הנביאים ת"ל מן היום אשר צוה ה'. מנין אף במה שנצטוו המבות ת"ל וולאה לדורותיכם. ומהיכן מתחיל המקום לצוות האבות. שנאמר ויצו ה' אלהים על האדם. (מנין) [מגיד] הכתוב שכל המודה בעבודת כוכבים כופר הדברות. כעשרת שנצטווה משה ובמה שנצטוו הנביאים ובמה שנצטוו האבות: [דבי רבי] תנא את כל אשר וצוה ה׳ אליכם ביד משה וכתיב (צור ה' אליכם בין משהרונים אשר) דבר ה' אל משה. איזו היא מצוה שהיא בדבורו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו עבודת כוכבים פירוש דכתיב לא יהיה לך: דבי רבי ישמעאל תנא (שייך לדף ח ע"ב) למן היום אשר צוה הי והלאה איזו היא מצוה שהיא נאמרת תחלה הוי אומר זו עבודת כוכבים. פירוש תחלת עשרת הדברות. ודחי' הא. דהא עשות הובות האידה. תניא י' מצות נצטוו ישראל במרה וכר' כדאיתא בפרק ד' מיתות אלמא אחרים קדמי. . ואסיק׳ [אלא] מחוורתא (חדא דאטיק (איגא) מווודוא (וודא דהנך) (כדשנינן) מעיקרא: מתנ" אין חייבין. פירוש ב"ד על עשה ועל לא תעשה שבמקדש. פ"י עשה כשנטמא בעזרה לא תעשה כשנטמא בחוץ. כאשר מפורש בפרק ידיעות הטומאה מאי טעמא אין חייבין והא איכא כרת משום דליתא בקבועה וכל מה דליתיה בקבועה לא מחייבי ביה צבור דאין צבור עני. ותו דנפש כתיב ואין צבור עני. וונו ונפש כורב בהו. ואין שום אדם מביא אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל בית דין חייבין . על עשה ועל לא תעשה שבנדה וכל אדם מביא עליהן אשם וכל אדם מביא עליהן אשם תלוי דהא איתא בקבועה ומפורש בספרא ובתוספתא מאי טעמא דמחייבי על עשה שבנדה וכבר ביארנום בפרק שבנור וכבו ביאונום בפוק ידיעות הטומאה: איזו היא מצות עשה שבנדה. פרוש מן הנדה פי' כשנודע לו (בפנים) [בכניסה] איזו היא מצות לא . אל תבוא על הנדה. תעשה תעשה אל חבוא על חבות. פירוש כשידע קודם ביאתו: מנא הני מילי. פי' דאין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש. א״ר יצחק בר אכדימי נאמר כאשם תלוי ולא ידע ואשם ונאמר בצבור אשר לא תעשנה בשגגה ואשם b) מה לא תעשנה בשגגה ואשם b) מה צבור בקבוע אף אשם תלוי בקבוע. פי׳ מה קרבז צבור אינו בקבוע. פי מון קובן צבון אינו בא אלא בקבוע אף אשם תלוי אינו בא אלא [על] חטא שודאי בקבוע. אקשינן אי הכי עולה ויווד נמי דהא כתיב והיה כי

שהנשיא שלו מביא קרבן על שגנתו. שנותן לג להגים כפרה על שגנתו, קל וחומר שמסחרט על זדונותיו (ויקרא ד כב) מלכים וגביאים. מלמים מדוד ונביאים משעיה, כדאמר מר (סוטה י.) אמוץ ואמליה אחים היו, וגמירי כל מקום שהזכיר הכחוב נביא ושם אשר והיה שהוצה של הדי קיד קיד מינטנו, מחיבה של המשפה של המשפה במשפה להמשפה המשפה המשפה המשפה המשפה המשפה המשפה לשם אבילה כבה. מממת מלוה של משפה למינטנו (מודר בנו), אנן קאבורינן היה דרך. דלמה דרך הלך לחד ומכול להיו לכף זכת שלמת לחמת, להם שדמת ל ל שמתו להם לחמו נשם. כל המשפה של המשפה של המשפה של להמנו, מקרת עוד זה למלכה למנו משם. זה לוב ששביש בשלה לה מפשר זה לוע שקרא לא לא ללברס לדמרינ במינו (בשלה להמשפה למנו), מקרת עוד וה למכרס לדמרינ במשפה לא נא תחי מרכים. נכם אפיו בנכיחות בידוע שהוא נפיא בן בפיא (ודי שום). בדילה עבירה לשבות. לנותר לשם מלוה (שום). תבורך כושים יעץ. כלותר לאותן נשים שתיני נסן ששו מלות אלא לשמה ובטלן לאתר כהן אהל (שום). תבורך. על ששמה שנייה לשתה כדי להתים כחו של אחו רשע כד שמא ביטלה להוכנו (שום). שדה רבקה רחל לאתה שה רוביה בהתני ויילה מקח הלהל הם אל מאו ונו רחל לאה כדמי ורא מאלה ללה ירמ באהל רחל (מעודרין קוה). או : שרה רחל ולאה שאמרו לבעליהן לכא אל ששמתן ולא לשם מציה נתכונו אלא כדי שמתקולות זו בזו, רחל באחותה

הוא דלא הא צעורי צערינהו ואילו צעירה

דקרייה בן עמי א"ל יאל תצורם ואל תתגר

בם כלל 'אפילו צעורי לא יא"ר חייא בר

אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים

שקדמה בכירה לצעירה זכתה וקדמתה

ארבע דורות למלכות יותנו רבנן במעם

הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא

לידון בשעיר שיכול משיח על העלם דבר

עם שנגת מעשה מביא פר על שנגת מעשה

לחודיה מביא כשבה ושעירה ת"ל מעם

הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא

תינח משיח אלא נשיא בשגגת מעשה הוא

דמייתי אמר רב זביד משמיה דרבא הכא

במאי עסקינן כגון שאכל כזית חלב כשהוא

הדיום ונתמנה ואח"כ נודע לו סלקא דעתך

אמינא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל הניחא

לר"ש דאזל בתר ידיעה אלא לרבנן דאזלו

בתר חמאה מאי איכא למימר אלא אמר רב

זכיד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן ייכגון

שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיום ונתמנה

והשלימו ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא

נצמרף ונייתי כשבה או שעירה קמ"ל בעא

מיניה רבא מרב נחמן נשיאות מהו שתפסיק

היכי דמי כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא

הדיום ונתמנה ועבר והשלימו התם הוא

דלא מצטרף דאכליה פלגא כשהוא הדיוט

ופלגא כשהוא נשיא אבל הכא דאידי ואידי

כשהוא הדיום אכליה מצמרף או דלמא לא

שנא מאי תפשום ליה מהא יי דאמר עולא

א"ר יוחנו יאכל חלב והפריש קרבן והמיר

וחזר בו הואיל ונדחה ידחה הכי השתא

מומר ילאו בר אתויי קרבן הוא האי בר

אתויי קרבן הוא בעא מיניה רבי זירא מרב

ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיום ונתמנה

ונודע לו על ספקו מהו אליבא דרבנן דאזלי

בתר חמאה לא תבעי לך "דמייתי אשם

תלוי אלא כי תבעי לך אליבא דרבי שמעון

מראשתני לודאי אשתני לספק או דלמא כי

אשתני לודאי דאשתני קרבן דידיה אבל

הכא דלא אשתני קרבן דידיה אימא לייתי

אשם תלוי תיקו ס'ת"ר מעם הארץ יפרט

למומר סר"ש בר יוםי אומר משום ר"ש יאשר לא תעשינה בשגגה ואשם סהשב בידיעתו מביא קרבן על

שגנתו לא שב בידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו מאי בינייהו א"ר המנונא מומר לאכול חלב ומביא

קרבן על הדם איכא בינייהו מ"ם כיון דמומר לאכול חלב לדם גמי מומר הוי ומ"ם ילדם מיהא שב בידיעתו

הוא והא רבא אמר דכולי עלמא מומר לאכול חלב לא הוי מומר לדם אלא הכא באוכל נבלה לתאבון

ונתחלף לו בשומן ואכלו קמיפלגי מר סבר יכיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ומ"ם כיון דאילו אשכח

דהיתרא לא אכל דאיסורא לאו מומר הוא תנו רבנן "אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אכל נבילות

ומריפות שקצים ורמשים ושתה יין נסך Φרבי יהודה אומר אף הלובש כלאים אמר מר אכל חלב זהו

מומר ואיזהו מומר אוכל נבילות כו' מאי קאמר אמר רבה בר בר הנה א"ר יוחנן ה"ק "אכל חלב לתאבון

הרי זה מומר להכעים הרי זה שצדוקי ואיזהו מומר דבסתמו צדוקי הוי אומר אוכל שבילה ומריפה שקצים

ורמשים ושתה יין נסך רבי יוסי ברבי יהודה אומר יאף הלובש כלאים מאי בינייהו איכא בינייהו כלאים

דרבנן מר סבר מדאורייתא הוי מומר דרבנן לא הוי מומר ומר סבר כלאים כיון דמפרסם אסוריה אפי' בדרבנן

והלא כבר יצאו משיח לידון

שבשבר

לילה אחת

בפר נשיא

אדם לדבר מצוה

י א ב מיי׳ פט״ו מהל׳ שגגות הלכה יא ג מיי׳ שם פ"ג הל' ח ודלח כר"י

יב ד מיי׳ שם הלכה ז: יג ה מיי׳ פט״ו שם הלכה י: יד וז ח מיי׳ שם פ״ג הלכה ו ופרק ג מהל' מעשה קרבנות הל' ד: שו טיבל מיי׳ פ״ד מחל׳ רונח הלכה י סמג לאוין קסג טוש"ע ח"מ סי' תכה סעיף ה וטור שו"ע יו"ד סי' קנח סעיף ב:

תורה אור השלם

1. וְקָרְבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמוֹן אַל תְּצְרֵם ואַל תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא אָתַּן מֵאָרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךְּ יְרָשָׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט דברים ב יט נתתיה ירשה: 2. ואָם נָפֶשׁ אַחַת הֶחֱטָא בִּשְׁגְגָה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות יי אשר לא תעשינה ואשם:

3. אשר נשיא יחטא ועשה אחת מְבָּל מִצְוֹת יִי אֱלֹהָיו אֲשֶׁר :תַעשִּׁינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשַׁם

4. והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו לְמֵעֵן יִלְמֵד לְיִרְאָה אֶת יִיְ אֱלֹהָיו לשמר אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת ואת החקים האלה לעשתם: י דברים יז יט

מוסף רש"י

הואיל וגדחה. המרבו כשממיר דוואל ומרווה. הקרכן כשהמתי דמו, דאין מקבלין קרבן מן המומרים כדמניא מעם הארן פרט למומר (סנהדרין מה). בעם הארץ. מעם ולא כל עם, וגבי חטאת כתיב שבא על משונג (חוליו הי). פרט למומר. דחינו במביח קרבן על שגגתו דחין מ**הכליו ממנו** (דעיד ב.). ד"ש בר ומר. מכחן חתה למד, אשר תעשינה בשנגה וסמיך ליה או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא אשמו, דמשמע אשר לא מעשינה אם היה יודע שהוא אסור, ושגגה היתה לו וחטא ואשם הוא יביא חוליו היו משמע שאילו ידע לא עשה אבל בשגגה עשה ואשם (יומא פ.). השב מידיעתו. הפורש ונכדל מתחלה ואין עובר אם היה יודע שהוא אסור. ובתו"כ גרם סיושב. שאם סים יודע שהוא חלב היה יושב ומבטל מעבירה זו (חולין ה:). לתאבון. כשאין להם בשר, אבל אינו מופקר להיות איסור והיתר לפניו להנית היתר ולאכול איסור ואם עושין כן זה להכעים (ע"ז בו:).

רבינו חננאל

ויורד וה"ה למשיח ונשיא כיוצא בהן דברי ר' יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר נשיא חייב בכלן חוץ משמיעת הקול שהמלך לא מעיד ולא מעידין לו. כדמפרש בסנהדרין. וטעמיה דר׳ עקיבא במשיח מפרש במתניתא: מאי טעמא דר׳ יוסי הגלילי. פירוש בנשיא. אמר רב המנונא אמר קרא גבי שמיעת קול ובטוי שפתים יאשם לאחת מאלה. כל שישנו באחת כלומר דמצווה על כל אחת ואחת ישנו (בכללן) [בכולן] נשיא הואיל ואינו בשמיעת הקול אינו באחרות. ודחינן אימא מתחייב . באחת אע״פ שאינו מתחייב בכולן אלא טעמא דר׳ יוסי הגלילי אלא טעמא דר׳ יוסי הגלילי מהכא, דתניא ר׳ ירמיה אומר אמר ואם לא תגיע ידו ונאמר ואם לא תשיג ידו. מי שבאיז לידי עניות ועשירות בנשיא הוא אומר מכל מצות:

(והשאר חסר חבל על דאבריז)

שאיז הגוף נהנה ודאי מיז הוא. הרמ״ה ז״ל] כו: רבי יהודה אומר אף (על הכלאים) [הלובש כלאים] פרש״י ז״ל דארישא קאי ואמר אן הלובש כלאים כמו אוכל חלב. והרמ״ה ז״ל פירש דאסיפא קאי . כיוז דלית ביה הנאה טפי מבשאר

שוע ואינו טווי וארוג דמדאורייתא לא הוה כלאים עד שיהא שוע כל אחד לבד וטווי כל אחד לבד ונוז דהיינו ואח"כ אורגו יחד. כפר"ת ועיקר ג): ת"ד יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר למען ילמד ליראה את ה׳ אלהיו. הך ברייתא מפרשה למתניתין דקתני איזהו נשיא זה מלך שנאמר מכל מצות ה׳ [אלהיו] שאין גביו אלא ה׳ אלהיו. דלא תימא ממשמעות קרא דריש קמ״ל דלא דטובא קראי כתיבי ה׳ אלהיו ה׳ אלהיך אלהיכם ואחד מלך ואחד הדיוט במשמע.

קרבן דידיה דכשהוא הדיוט מביא כשבה או שעירה והשתא כי נתמנה משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר: אבל הכא. כי נודע לו על ספק דנודע לו משנחמנה דספק חלב אכל: דלא אישתני קרבן דידיה. דעל ספק חטחת קבועה בין כשהוא הדיוט ובין כשהוא נשיא מביא אשם

תלוי מודה רבי שמעון דמייתי אשם תלוי. תיקו: מעם הארץ. מביא קרבן ולא כל עם הארץ: פרט למומר ש. שאין מקבלין מידו: אלא הכא באוכל נבילה לפאבון. דכי אין לו בשר דהיתרא אוכל חלב ונבלה ונתחלף לו לזה חלב בשומן ואכלו דסבור דשומן הוא קא מיפלגי ולכשנודע לו דחלב הוא רוצה להקריב קרבן ת"ק סבר כיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ואין מקבלין מידו ור״ש בר יוסי סבר כיון לבמזיד אי משכח היתרא לא אכיל איסורא שב מידיעתו קרינא ביה ולא מומר הוא ומקבלין מידו: התני אכל חלב שחוטה זה מומר והדר תני איזהו מומר מאי קאמר: להכעים. דאית ליה היתרא ואכיל איסורא: הרי זה לדוקי ^{ע)}. ^פי ושחיטתו לעבודת כוכבים: אוכל נבילה וטריפה שהלים ורמשים ושפה יין נסך. הואיל והני אוכלין הוו דברים שהנפש קנה בהם ודאי להכעים הוא עושה וסתמו ⁶ רע הוא: ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף הלובש כלאים. הרי זה מומר: מחי חיכת. בין ת"ק . לרבי יוסי בר רבי יהודה כיון דאמר ת"ק אכל חלב הרי זה מומר מה לי אוכל חלב מה לי לובש כלאים אידי ואידי דאורייתא ואסור: ת"ק סבר כלאים דאורייתא דומיא דחלב הוי מומר דהיינו ארוג ביה חוט של למר וחוט של פשתים יחד על פני כולו: ור׳ יוסי סבר אף הלובש נמי כלאים דרבנן הוי מומר להיינו או שוע או טווי או נוז דהכי מפרשי רבנן שעטנז שוע טווי ונוז כדאמרינן במסכת נדה (דף סא:) ורבנן גזור בחד מנייהו. שוע שמנפץ כאחת ועשה מהם לבד טווי שנטוה כאחת ותכף בו שתי תכיפות נוז שארוג אפי׳ חוט אחד של למר בבגד פשתן או חוט אחד של פשתן בבגד למר דכולהו חסור מדרבנן: חד אמר. האוכל חלב ונבילה לתאבון הרי זה מומר: להכעים. דאית ליה היתרא ואפי׳ הכי אכיל איסורא לדוקי הוא ים: אכל פרעוש או ימוש הרי זה מומר. דהכא ודאי להכעים קא עביד דלאו מידי דבר מיכל הוא וקתני הרי זה מומר ואינו לדוקי וקשיא למאן דאמר להכעים לדוקי הוא: לעולם אימא לך להכעים לדוקי הוא והכא היינו טעמא דהוי מומר ולא הוי לדוקי משום דקאמר בעינא למיטעם טעמא דאיסורא שתאב לטעום דבר אסור ולא להכעים קא עביד: בן עמי. בלשון נקיה הוא דלא רלתה להודיע דמאביה נתעברה: אמר אל סלורם ואל ססגר כם. ומדלא כמיבא בהו מלחמה ש"מ דאפילו לערא לא ליעבד להם. ולא עוד אפילו בכירה דקריתיה אב הכתוב פירסמה דכתיב (ברחשית יט) ותשכב את אביה ובלעירה כתיב ותשכב עמו מי:

> מנעמה העמונית: ת"ר ואם נפש אחת מחטא בשגגה מעם הארץ. ולא כל ע"ה פרט למשיח דמשמע דלא יביא כשבה או שעירה כיחיד: למה לי מעם הארץ. למעוטי הני והלא כבר יצא משיח מכלל יחיד לידון בפר ונשיא יצא מכלל יחיד לידוז בשעיר: שיכול. כלומר אילו לא על העלם דבר עם שגגת מעשה יביא פר ועל שגגת מעשה לחודיה יביא כשבה או שעירה כהדיוט: מ"ל מעם הארץ פרט למשיח. דאינו מביא בשגגת מעשה לחודה כלל והיינו דהאמרן בפרה דלעיל (דף ו:) ילא משיח שאין חטאו בשגגה דהיינו בשגגת מעשה: אלא נשיא הא בשגגם מעשה הוא מייםי. ומאי קא ממעט דקאמר מעם הארץ פרט לנשיא: ס"ד אמינא. הואיל וחטא כשהוא הדיוט נייתי כשבה או שעירה כהדיוט: קמ"ל. מעם הארץ פרט לנשיא דאינו מביא כשבה או שעירה: אלא לרבנן דאולי בתר חטאה. ומייתי ודאי כשבה או שעירה כדתנן 0 חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות: מאי דקתני פרט לנשיא: ס"ד אמינא נלטרף. חלי זית בתרא לחלי זית קמא ולייתי כשבה או שעירה: קמ"ל. מעם הארץ פרט לנשיא דכהאי גוונא לא מייתי כשבה או שעירה וכהאי גוונא נמי לא מייתי שעיר דהא לא מצטרפי כלל. והוא הדין דמני למימר סלקא דעתך דקרא הא מישתעי בכשבה או שעירה: כגון שחכל חלי זים חלב כשהוח הדיוט ונחמנה ועבר. מנשיאותו והשלימו: אכל ספק חלב כשהוא הדיוע. דקא סבור דשומן הוא: ונסמנה ונודע לו על ספקו. שנודע לו לחחר שנחמנה שספק חלב אכל: מהו. מי מייתי אשם תלוי או לא: מדאישתני לודאי. דקאמר ר׳ שמעון דקודם לכן היו שוגגים שלח ידעו אם אכלו כלל ובההוא ליכא אשם תלוי אם נודע להם משנתמנו פטורים לפי שנשתנה גופס דהשתא נתמנו ומדאישתנו להרבן ודאי אישתנו נמי לקרבן ספק ופטור וחין מביחין חשם תלוי: או דלמא כי אישמני לודאי. היינו טעמא דר׳ שמעון דפטר משום דאישתני

> והדמתה ארבע דורות. בישראל עובד

ישי דוד שלמה ואילו לעירה לא הוה

בישראל עד רחבעם בן שלמה דהוה ליה

נאמר מעם הארץ הייתי אומר משיח איכא למימר. דממאי קא ממעט לנשיא אמינא נצטרף ונייתי שעיר אלא משום א) מיר כג: ב"ק לח: ע"ש, ב) ת"כ פ' ויקרא, ג) זבחים יב: כריתות ז. סנהדרין מז., ד) חולין ה: [שבת סט.] יומא פ. לעיל ב., ה) [בס"א: למשומד, וכן להלן], ו) [שבועות כו:], t) ותוספתה פרק הן, **ה**) ול"ל ר יוסי בר׳ יהודה אומרו. ט) נדפום וויניציא הגירסא מין, וכן להלן, י) ועי׳ מוס׳ בכורות לו. ד״ה וייו נסד וע"ע תוספות בע"ו כו: שמפרשו נבילה שמתה מחמת חולי וטרפה שנשברה מפרחתה שמתה והולכת יאינה ראוי' לאכילה ע"ש ד"ה וחד אחרו. כ) נו״ו בו: ל) ח״ב פ׳ ויחרא. מ) "ולא עוד וכו' עמו" ליתא בס"א, נ) ולעיל י.ז. ס) בס"ח: למשומד. וכו להלן, ע) בס"א: מין, וכן להלן, פ) בס"ח נוסף: ומורידיו חותו לבור. ל) בדפוס וויניליה הגירסה מין, ק) בס"ה נוסף ומורידין חומו לבור,

תוספות הרא"ש חכא ב״ע כגון שאכל חלב

כשהוא הדיוט ונתמנה ואח"ר וודע לו מהו דחימא נייתי כשבה או שעירה קמ״ל חנום לר"מ דאזול רחר ידיטה הלכך פטור אלא לרבנן דאזלי בתר חטאה גרידא אמאי פטור. כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו בכדי אכילת פרס מהו דתימא נייתי כשבה או שעירה דצרף אכילה בתרייתא בהדי אכילה קמייתא קמ"ל. ואיכא גירסא . אחרת בספרים הב״ע כגוו שאכל כזית חלב כשהוא נשיא ועבר ואח"כ נודע לו מהו דתימא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל. תינח לר"ש דאזיל בתר ידיעה הלכך לא יכול למפרך והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר דנשיא בכה"ג לאו בכלל חיובא דשעיר הוה בכלל חיובא דשעיר הוה ואצטריך ליה למעוטי מדין הדיוט דסד"א לייתי כשעת ידיעה. ואע"ג דחטא עד שלא נתמנה ונתמנה ונודע לו לא אזיל ר"ש כתר ידיעה להכיא שעיר אע"ג דליכא קרא למעוטי אלא מסברא הוא דאית ליה [הכי] הכא (ה"נ) צריך קרא דהיכא דהוה חטאה וידיעה בתרי גווני מסתבר טפי לילך אחר ידיעה הגורמת הבאת קרבן להשוות קרבן זה לרוב צבור כגון אכל כשהוא נשיא וטרר ווודט לו דמד"א ויזל רחר ידיעה להביא כשבה או שעירה כרוב צבור להכי אצטריד קרא למעוטי. אבל אכל כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו מסברא לא אזלי׳ בתר ידיעה להביא קרבן נשיא. אלא לרבנן דאזלי בתר חטא דתנן כהן המשיח שחטא ואחר כך עבר ממשיחתו יכן נשיא שחטא ואח״כ עבר וכן נשיא שווטא ואודיכ עבו מנשיאתו משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר מאי איכא למימר כיון דנשיא בכלל חיובא דשעיר ל"ל למעוטי לנשיא ממעוטא דעם הארץ והלא כבר יצא נשיא לידוז כשעיר. הכ"ע שאכל חצי זית חלב כשהוא נשיא ועבר והשלימה בכדי אכילת פרס ונודע לו מהו דתימא כיון דלא השלים השעור כשהוא נשיא לא קרינן ביה אשר נשיא יחטא לצטרף חצי זית קמא בהדי חצי זית בתרא וליתי כשבה או שעירה כרוב צבור (דאיכא) (דליכא) למפרד והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר דבכה"ג לא יצא לידון בשעיר דבכה"ג לא יצא לידון בשעיר קמ״ל דפטור אף מכשבה או שעירה. וגירסא זו נראה עיקר דאמר ל) נשיא יחטא משמע דאתי למעוטי כשאכל כשהוא נשיא וללישנא קמא במאי דבעי למימר מעיקרא אכל כשהוא הדיוט. ועוד אכל כשווא ווויט. דכו דמסתברא דהא דאזיל ר"ש בתר ידיעה מסברא ידע ליה ולאו מקרא מדלא מייתי האי קרא למדרש טעמיה דר״ש: ואיזה מומר דבסתמא הוה מין אוכל נבלות כו'. פרש"י ז"ל כיון . דאוכל דברים שאיז הגוף נהנה למוקי בנבלות מוסרחות אבל [ובפרש"י ז"ל לא הזכיר טרפות

משפע דליג ליה (ברשיי שלנו כחוב טרפות). אלא יי"נ מאי איכא למימר. ומיהו יי"נ איכא לאוקמי ביין שנתנסך לעבודת כוכבים ולאו משום דאין הגוף תאב לו אלא כיון דפקר כולי האי לשתות יין שנתנסך לעבודת כוכבים. ומיהו קשה אפילו בנבלות סרוחות שקצים ורמשים אמאי הוי מיז הא התני לקמו אכל פרעוש אחד כו' אע"ג דאיז הגוף מתאוה לו. וי"ל דלא אכל אלא פ"א כדקתני

אכל פרעוש אחד דנפשו חומרת לטעום כל דבר ואפי׳ דבר איסור. אבל הכא דאתפקר כולי האי לאכול נבלות וטרפות תדיר בדבר

ל) אולי ל"ל מחטא מעם הארץ ולא נשיא כו": ב) כ"ה בס׳ ש"י: ג) עי׳ רא"ש פ"ט דנדה סי׳ ח:

תוספות הרא"ש (המשך)

הוי מומר ספליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לתאבון מומר להכעים צדוקי וחד אמר להכעים נמי מומר אלא איזהו צדוקי לכל העובד עבודת כוכבים מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד ה"ז מומר והא הכא דלהכעים הוא וקא קרי ליה מומר התם דאמר אמעום מעם דאימורא: ואיזהו נשיא זה מלך כו': •תנו רבנן נשיא יכול נשיא שבם כנחשון בן עמינדב ת"ל "מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר ילמען ילמד ליראה את ה' אלהיו כלאים דרבנן כגון לבדים שהן

אלא מגזירה שוה דפרשת מלד קדריש:

מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו שאף

נשיא שאין על גביו אלא ה' אלהיו בעא

מיניה רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר

אמר ליה הרי צרתך בבבל איתיביה אמלכי

ישראל ומלכי בית דוד אלו מביאים לעצמם

ואלו מביאים לעצמם אמר ליה התם ילא

כייפי אהדדי הכא אגן כייפיגן להו לדידהו

רב ספרא מתני הכי בעא מיניה רבי מרבי

חייא כגון אני מהו בשעיר א"ל סהתם שבם

הכא מחוקק ותניא לא יסור שבם מיהודה

המשחה לא המרובה בבגדים סייאיו ביו

בשבט וכך אי׳ בסנהדרין ועי׳ רש״י

דהתם ודהכחו. ד) מגילה טו.

ה) [בס"ח: לקרוביהן], ו) כריתות ה.

[כל הענין ע"ש כמה וכמה שינויים], ו) [בפרש"י בנימוקי החומש פרשת תשא

ל' פכ"ל גרס דברי ר' מאיר אמר לו

ר׳ יהודה והלא לסוך וכו' וכך גרם

הרמב"ן בפירושו שם ועי' ירושלמי

שהלים פ"ו ה"חו. ה) ת"כ פרשה לו.

ט) [מנחות פט.], י) [לקמן יב.],

כ) ומגילה כג.ז. ל) בע"י ל"ג. מ) ול"ל כיחיד],

תורה אור השלם

1. לא יָסוּר שַׁבֶּט מִיהוּדָה וּמְחֹקֵק

מְבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילוֹ וְלוֹ

2. ואל בני ישראל תדבר לאמר

שָׁמֶן מִשְׁחַת קְרֵשׁ יִהְיֶה זָה לִי

3. ויקח משה את שמן המשחה

וימשח אַת הַמִּשְׁכָּן ואֶת כָּל אֲשֶׁר בו ויקדש אתם:

4. והַכּהַן הַמְּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבְּנָיו

יעשה אתה חק עולם ליי כליל

ל. לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאֵחֵיו וּלְבַלְתִי

סור מן המצוה ימין ושמאול למען

יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו

6. וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאַהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי

עם יפה עינים וטוב ראי ויאמר יי

יקהת עמים:

לדרתיכם:

תקטר:

בראשית מט י

שמות ל לא

מו אבד מיי׳ פרק טו מהל׳ ג ומיי פ"ד מהלי מנהדריו הלי

:[27 יו ה מיי פ״ד מהלי כלי מקדש :די לה יח ו מיי׳ פט"ו מהל׳ שגגות הל׳

שננות חל' ו:

ים ז מיי׳ פ״ח מהל׳ עבודת יו״כ :3 %5 ב ח מיי׳ פי״ז מהל׳ איסורי ביאה הלי א והלי יג סמג לארון קכא

ועשיו לו: בא ט מיי שם הלי ח: בב י מיי׳ פ"ג מהל׳ אבל הל׳ ו סמג לאוין רלו:

בג כ מיי׳ פ״ח מהל׳ ביחת מקדש הל' י סמג לארן ש: בד ל מיי פ"ו מהלי רולח הלי ט: בה מ מיי׳ פ״א מהל׳ כלי המקדש הל׳ ב סמג עשין קסו:

בז ס ע מיי׳ שם הלכה יה ופ״ה מהל' מלכי הלכה יב: בה פ מיי׳ פ״א מהל׳ כלי המחדש סלי ז ופ״א מסלי מלכים סלי

. בש צ מיי׳ פ״א מהל׳ כלי המקדש הל' יא ופ"א מהל' מלכים הל'

. ל ה ר מיי' פ"ד מהל' כלי המהדש הל' כ ופ"א מהל' מלכים הל' ז סמג עשין קטו:

→ מוסף רש"י

שבש. לשון שררה ויש להן רשות להפחיר דהפחר ב"ד הפחר דכתיב ביבמות (פט:) בהאשה רבה (סנהדרין ה.). מחוקק. שררה מועטת (שם). שרודה את ישראל. שיש להם כח ורשות מחת מלכי פרס (שם). בני בניו של הדל. הלל נשיא היה כדאמר בפסחים באלו דברים (סו.) הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא מליכם (mm) המרובה בבנדים. כהנים ששימשו בבית שני ואף בבית לנוחית של שמן המשחה (מגילה ים שלא היה להח להחווה ודולה אלא בריבוי בגדים (יומא עג.). פר הבא על כל המצות. כהן משיח שהורה היתר בדבר שזדונו כרת ועשה כהוראתו מביא פר. שנאמר אם הכהן המשיח יחטא לאשמת סעס וגו' (שם). כהן משמש. כגון שאירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ועבר פסולו וחזר לעבודתו והעבירו הבא תחתיו, הראשון קרוי משמש והשני עבר (שם). פר יוה"ב. שאי אפשר להביא שנים, וכן עשירית האיפה חביתי כהן גדול שבכל יום, שאי אפשר להביא שנים (שם). העיקרים. הנשמים וכריתות ה.). אינו ספוק. לשמו לא הוי אלא י"ב לוגין ועיקרין הוו טוכל שק"ח מנין (שם, עי"ש בש"מ). שורין את העקרים במים. שיבלעו המים לכשיליף עליהן השמן לא יבלעוהו (שם). וקפחו. קנחו, וחברו קפחת את הרועה ביומא (פג:), קנחו משה לשמן מעל העיקרין ונתנו בללוחית (שם), וכי גם אחד געשה. שאתה מחמיה שאינו ספק אפילו לסוך אהרן ובניו כל ז' ימי המלוחים, כדמפרש בפ"ק דיומח (ה.) שבעת ימים ימלא את ידכם, ואיתהש משיחה לריבוי. דכתיב למשחה בהם ולמלא בם את ידם (שם ה:), מפני יהויקים. יהויקיס סיה גדול מיהואחז ב' שנים, דכתיב בו (מ"ב כג) יהואחז בן עשרים ושלש שנים היה במלכו וג' חדשים מלך וביהויקים כתיב (שם) בן עשרים וחמש שנה היה במלכו. נמצא יהויקים גדול מיהואחז ב' שנים, כך שנויה בסדר עולם (כריתות ה:). זה בגימטריא שנים עשר לוגין. אלמא כולהו י״ב לוגין דקיימי לעתיד לבוח (שם) ואי קשיא לך אימא תריסר רביעית,

מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו. דבמלך קא משתעי קרא דכתיב שום תשים עליך מלך (דברים יו): כגון אני מהו בשעיר. כלומר נשיאות דידי מי הוי נשיאות מעליא דאילו הוינא בזמן שבית המקדש היים מייתינא שעיר או לא: א"ל הרי לרתך בכבל. ראש גולה שבבבל דהוי על גבך

ואנן בעינן שאין על גביו אלא ה׳ אלהיו: התם שבט. דהיינו מקל כמו כי תכנו בשבט לא ימות (משלי כג): והכא מחוקק. חכם: בותבר' חיוה הוח המשיח. שמביא פר בהוראה זה המשוח בשמן המשחה: ולא מרובה בבגדים. שבבית שני שלא היה להם שמן המשחה: אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצוח. שמרובה בגדים אינו מביא פר העלם דבר לא משלו ולא משל לבור אבל מביא כשבה או שעירה " דיחיד: ואין בין כהן המשמש. והיינו ראשון שחזר לעבודתו ולאחר שחזר הוי פר של יוה"כ שלו ועשירית האיפה שלו: חה חה. בין השני: שוים בעבודת היום. דמקרבי קרבנות היום ביוה"כ איזה שירצה: בבו׳ שמן המשחה שעשה משה. כדכתיב שמן משחת קדש יהיה זה לי (שמות ל): בו שולקין את העקרים. אותם שרשים של בשמים האמורים בפרשה דכתיב [שם] ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור וגו':

והלא לסוך בו את העקרים אינו מספיק. לפי שהשמן לא היה אלא שנים עשר לוגין כדמפרש לקמן והעקרים היו מרובים ואפילו בסיכה היה נבלע בעקרים כל שכן בשליקה: אלא שורה את העקרים במים. ברישא שהיו מתמלאים מן המים ושוב לא יהו בולעים מן השמן כל כך: ומציף עליהן שמן. לאחר שהוליאם מן המים כדי שיקלוט

השמן מריח הבשמים: וקפחו. ומוליא השמן לאלתר. וקפחו כמו קפחתי את הרועה (יומה דף פג:): טעון משיחה. ואי לא משוח בשמן לא הוי כה"ג: מפני מחלוקתו. דהיכא דאיכא מחלוקת בעי משיחה: ממלכתו הוא ובניו בהרב ישראל. משמע ירושה היא להם כאדם שמוריש ירושה לבניו: ולא כל דבעי מלכא מורים לבניה מלכומא. אפילו בלא משיחה ירושה היא בזמן ששלום בישרחל: משום דמלך רחשון הוח. ממשפחתו דאינו מלך בן מלך: זה. דמלכות בית דוד טעון משיחה: ואין אחר. שאינו ממלכי בית דוד טעון משיחה: משום מחלוקתו של יורם נמעול בשמן המשחה. דאמרינן לעיל דמלכי ישראל אין מושחין ממנו: באפרסמא דכיא. דלא הוי משמן המשחה: ומאי בכור. דקרי ליה הבכור יוחנן: בכור למלכות. שמלך רחשון: יורם ממלח מקום חבותיו הוה. דכי מלך אכתי הוה לדיק ממלא מקום אבותיו הוה ואחר כך החמיץ: משולם במעשיו. דלדיק גמור הוה בעל מעשים טובים: אמר לו. נבוכד נלר יה ילדיק עליך את הדין אם תמרוד בי:

קום מְשָׁחַהוּ כִּי זָה הוא: שמואל א טז יב 7. ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יָהוֹיָקִים הַשָּׁלְשִׁי צְדְקַיָּהוּ הָרְבִיעִי דברי הימים אג טו 8. וַיִּתַן לָהָם אַבִּיהַם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצרות ביהודה ואת הממלכה נתו ליהורם כי הוא הבכור:

דכרי הימים ב כא ג 9. וַיַּמְלַךְ מֵלַךְ בָּבֵל אַת מַתַּנְיָה דֹדוֹ תחתיו ויסב את שמו צדקיהו:

10. ולתשובת השנה שלח המלר גבובדנצר ויִבאַהוּ בָבֶלְה עם כְּלִי הַמְּדַת בִּית יִי וַיִמְלַךְ אַת צִדְקְיָהוּ אָחִיו עַל יְהוּדְה וִירוּשֶׁלְם:

דררי הימיח ר לו י 11. וגם במלך נבוכדנאצר מרד אַשר השביעו באלהים ויַקש אַת עָרְפּוֹ וַיְאַמֵּץ אֶת לְבָבוֹ מִשׁוֹב אֶל יִי אלהי ישראל:

→ תוספות הרא"ש

בעי מיניה רבי מרבי חייא. אע״ג דרבי חייא תלמידיה הוה אפ״ה מגדולי תלמידיו והיהן דהיה נושא את הייתי רזמז הריח מריא שטיר או לאו. וא"ל לא לפי שראש גולה גדול ממנו כדמפרש ואזיל לפי שרודיז את העם בשבט: ובו נמשחו כהנים גדולי׳ ומלכים. ואע"ג דכתיב בקרא אשר יתן ממנו על זר ונכרת ומלך בכלל זר אפשר דדריש ליה מדכתיב על בשר אדם לא ייסד ודרשי אדם ולא מלד כדדרשי׳ (מגילה דף יא.) בקום עלינו אדם ולא מלך זה המן : הרשע

יוה"כ יומצווים על הבתולה יואסורים על האלמנה יואינם משמאים בקרוביהם סיולא פורעים ולא פורמים לומחזירין הרוצח: גבו יחת"ר שמן המשחה שעשה משה במדבר היו שולקים בו את העיקרים דברי •רבי יהודה רבי יוסי אומר והלא לסוך את העקרים אינו סופק אלא •שורין את העקרים במים ומציף עליו שמן וקולט את הריח וקפחו אמר לו רבי יהודה וכי גם אחד נעשה בשמן המשחה והלא תחלתו שנים עשר לוגין וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים וכולו קיים לעתיד לבוא שנאמר בשמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם 🕫 תניא אידך בויקח משה את שמן המשחה וימשח [את] המשכן [ואת] כל אשר בו רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר כמה נסים נעשו בו מתחלה ועד סוף תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוגין ראה כמה יורה בולעת וכמה עקרים בולעים וכמה האור שורף ובו נמשח משכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים ובו נמשחו כהגים גדולים ומלכים יואפילו כהן גדול בן כהן גדול מעון משיחה יואין מושחים מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה ימפני מחלוקתו של אדוניה ואת יואש מפני עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ואותו שמן קיים לעתיד לבוא שנאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם ∞זה בגימטריא שנים עשר לוגין הוו אמר מר ואפילו כהן גדול בן כהן גדול מעון משיחה מגלן דכתיב 1והכהן המשיח תחתיו מבניו נימא קרא והכהן מתחתיו מבניו מאי המשיח קמ"ל דמבניו דכהן גדול אי הוי משיח הוי כהן גדול ואי לא לא הוי כהן גדול אמר מר ואין מושחין מלך בן מלך מגלן אמר רב אחא בר יעקב דכתיב 3למען יאריך ימים על ממלכתו וגו' ירושה היא לכם ומגלן דכי איכא מחלוקת בעי משיחה ולאו כל דבעי מלכא מורית מלכותא לבניה אמר רב פפא אמר קרא הוא ובניו בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל קרינא ביה הוא ובניו ואפילו בלא משיחה תנא אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ותיפוק ליה משום דראשון הוא חסורי מחסרא והכי קתני ימלכי בית דוד משוחין מלכי ישראל אין משוחין מנלן אמר רבא אמר קרא יקום משחהו כי זה וגו' זה מעון משיחה ואין אחר מעון משיחה אמר מר אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ומשום מחלוקתו של יורם בן אחאב נמעול בשמן יכראמר רב פפא באפרסמא דכיא ה"ג באפרסמא דכיא ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממגו שתי שנים ומי קשיש מיניה והכתיב ?ובני יאשיהו הבכור יוחגן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום וא"ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז לעולם יהויקים קשיש ומאי בכור בכור למלכות קומי מלכי זומרי מקמי קשישי והא כתיב *ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור יהורם יממלא מקום אבותיו הוה יהויקים לאו ממלא מקום אבותיו הוה אמר מר הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחגן הוא יהואחז והא חד חד קא חשיב דכתי להשלישי הרביעי מאי שלישי שלישי לבנים ומאי רביעי למלכות דמעיקרא מלך יהואחז ולבסוף יהויקים ולבסוף יכניה ולבסוף צדקיהו ת"ר הוא שלום הוא צדקיהו ולמה נקרא שמו שלום שהיה סמשולם במעשיו איכא דאמרי שלום ששלמה מלכות בית דוד בימיו ומה שמו מתניה שמו שנאמר יוימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו א"ל יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי ◊(שנאמר ייויביאהו בבלה) וכתיב ייוגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים

זה יראש גולה שבבבל שרודה את ישראל כהן המשמש דהיינו ראשון שחזר לעבודתו ם במקל ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו ובין כהן שעבר דהיינו שני שמינו תחתיו של הלל שמלמדים תורה לישראל ברבים: דלאחר (שנעבר) [שחזר] הראשון מעבירין בשמן בשמו בשמו בשמן בשמן

כהן המשוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות יואין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה יזה וזה שוים בעבודת

הם לא קשיא דלא אשכמן מדאורייתא מדה פסוחה מלוג, להכי אמריון יייב לג (מתוחות BB), בושן ששלום בישראל. הדי המלכות ירושה ולא נעי משיחה, אכל כי איכא ממלוקת לאו ירושה היא ובעי משיחה במאלה (בריחות BB), כולבי ישראל אין משוחין. משכא דוד אבל שאול נמשך (שש), גפעול בשפו, דבשנמא מלך כן מלך דבים דוד כי איכא מחלוקת נפקא לן מקראי דהדר מלמילחיה קמייתא למשיחה, אבל מלפי ישראל לא אוו למשיחה כלל (שש), באפרספא דביא. נמשח ולא נשמן המשחה (שם). משולם במעשיו. ממים נמעשיו (מגילה בג.).

ומי הוה שמן המשחה 6 והתניא משנגנז

א ומיי' פ"ד מהל' בית הבחירה :[6"35

לא בגד מיי׳ פרק א מהל׳ כלי המקדש הלכה ט: לב ה מיי שם הלי יא ופ״א מהלי

מלכים הל' יא: לג ו טוש"ע או"ח סיי תקפג ס"א: **→**

מוסף רש"י תשימו בארגו מצדו. חלמה כל היכא דהוי ארון הוי ארגז בהדיה וכי ליגניו ליגניו בהדיה (בריתות ה: ורנוי"ז יוחא וריז. כמיז גזר. סביב על יוונית ועשוי כזה דמליה שמן על רחשו ואח"כ בין ריסי עיניו ומלרפן באלבעו דרך הפדחת (שם). כשהוא מספר. מדבר. ל"ח מסתפר. דשחיל במזייה (שם). מעלתי. ששמתי שם יותר מדי נהנים מריח השמן שבוקני (שם). גיחון. מעיין קטן סמוך לירושלים, ולא זהו גיחון הגדול היולא מעדן (שם). דירבי תרנגולא. לשם כך (שם). בבואה דבבואה. לל לללו שם ו.). ולאו מילתא היא. דומ ליעביד איניש הכי דלמא הוי סימנא בישא ומלער נפשיה ומיתרע מזליה (שם). קרא. דלעת, רוביא. מלתן, והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי (שם). אקילקלי. משפות (שם). אפדני דפומבדיתא. שלמטיו מיו כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכז.) פומבדיתאה אלוייך אשני אושפיוך ירריחות ו) רמה מרגי ולא רמה פבי. זו היא נבואמה שנתנבאית על שאול ויהוא שלא מימשך מלכומן, במשיחת דוד ושלמה כתיב קרן השמן ובמשיחת שאול ויהוא כתיב פך (מגילה יד.)**, כדאמר רבא. נפר** גיד הנשה אליבא דר' יהודה דאמר אינו נוסג אלא באחת והדעת מכרעת של ימין (חולין קלד:), ויליף לה מה׳ דהירך ודרש הירך חשובה שבירכות (קדושין כא:).

→ תוספות הרא"ש

וגנזו שנאמר ויאמר ללוים המבינים [לכל ישראל] (בעם) הקדושים לה׳ תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בז דוד מלך ישראל. ומשמע לשון פשטיי דקרא דלמגנזיי קאמר. . חדא דארון בבית המקדש הוי יאשיהו המלד (ולדוכתי׳ להדורי האמר להו) ולמימר להו לאהדורי לדוכתיה] ועוד לכתוב קרא בבית ה׳ וממילא ידענא דשלמה בניה למקדש ל״ל לכתוב בבית אשו בנה שלמה בן דוד מלך ישראל. אלא משמע מהכא דכי בנייי שלמה לבית המקדש הוה ידע דסופי׳ ליחרב וישראל יגלו מעל אדמת' והכין בית תחת הקרקע לגנוז בו ארון כדי שלא ישלטו [בו] יד אומות העולם. ועליו קאמר יאשיהו בבית אשר בנה שלמה. ואיכא למימר הא דקאמר שלמה (ואכין) [ואשים] שם מקום לארון (מלכים א ח) אההיא דוכתא ולאו ר"ט ידטי ליה לההיא דוכתא אלא לחסידי כהונה ולויה דהוה מסור להו דור אחר דור והיינו דכתיב ללוים המבינים (בעם) ולכל ישראלו הקדושים לה׳ שהיו מבינים ויודעים את מקומו: וכשהוא מספר ל) את זקנו עולות ויושבות בעקרי זקנו . ונדבקין בבשר שאין שם שער. הרמ״ה ז״ל: והורדתם אותו אל ניחון. הוא מעין קטן שהוא למטה מירושלים והוא מי שלוח: אמשיד נהורא. מתמר ועולה אקטיפי שאינה נוטה לכאז ולכאז . כדרך (שהשלבת) (השלהבת) על ח) גבי אור הנר יפה לבדיקה משום דאמשיד נהורא והנד מקטף

גיחון. אלמא בעי משיחה על המעיין: ניסלי. ידליק: אי משיך נהוריה. שדולק כל זמן שהשמן בתוכו: לירבי תרנגולא. על שם ההוא עיסקה: שמין ושפיר. שמשמנת ומשבחת: ביסה דהברה. בית חשוך: ולאו מילחא היא. דוימנא דאף על גב דלית ליה בבואה דבבואה הדר אתי ואפי׳ הכי לא ליעבד הכי

דדלמא לא חזי בבואה דבבואה חלשה דעתיה ומתרע מזליה ולא הדר אתי ןמשום דמיתרע מוליה דחי לח הוה עביד הכי לא הוה מיתרע מזליה והדר אתין הלכך לא ליעביד: קרא ורוביא כרתי וסילקה ותמרי. דהני גדלי לעגל טפי משאר ירקות. קרא דלעת רוביא תלתן: גרסו מתניסא. מעיקרא כי היכי דתהוי מרגלא מילתא בפומייכו ותהוון ידעין למשחל ליה: ממשכן שמעתח. דלא ליפסוק מפומייכו כמעין זה שמושך והולך: דמסא מחסיא. הוו תלמידי חכמים ראויים להוראה ותרבות יפה היה בהם אבל בפומבדיתא לא הוי תרבות מעליא כל כך וקאמר ליה מוטב לו לדור באשפה במתא מחסיא מלדור באפדנא בפומבדיתא: גילדנא סריא. מוטב לאכול דג קטן מוסרח כדאמרינן בפ״ק דמו״ק (דף יא:) כוורא סמוך למיסרחיה מעלי: מכותחה דרמי כיפי. הפילו מכותח שהוה משובח וחזק שמשבר את האבן כששופכים הימנו אעפ"כ לא תאכל הימנו כדאמרינן בפרק (ערבי פסחים) וחלו עוברין (פסחים דף מב.)] שלשה דברים נאמרו בכותח מטמטם את הלב וכו'. כיפי סלעים כדמתרגמינן סלע כיפא ש. אית דמפרשי מוטב תאכל גילדנא סריא שאין דמיהם יקרים מכותח שאוכלים אותו עשירים ושרים הדרים ברמי כיפי כלומ׳ במגדלים וחומות גדולות לפי שדמיהם יקרים: אם הכהן המשיח יכול מלך. יביא פר שהיה משוח ת"ל כהן: המיומן שבמשוחים. דהיינו כהן גדול: מרובה בגדים מנין סלמוד לומר. והביא הכהן המשיח: אימא

ומי הוה שמן המשחה. בימי יהואחז דקתני ויהואחז נמשח מפני יהויקים: והסניא משנגנו הארון וכו'. מדכתיב תשימו בארגו מלדו דארגן בלד ארון קאי אלמא בהדי ארון נגנו ומדקאמר יאשיהו תנו את ארון ה׳ בבית וגו׳ משמע שלוה לגומו: אין לכם משא בכתף. ואמרינן במסכת

> אינכם מחזירין אותו בכתפיכם לוה לגומו: אסיא שם שם. דכתיב בארון ל ןשמות כהן ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת וגו׳ וכתיב [שם כט] ונועדתי שמה לבני ישראל וכתיב בלנלנת המן [שם טו] ותן שמה מלא העומר מן מה ארון נגנו אף לנלנת המן נגנז: אפיא דורות דורות. דכתיב בלנלנת המן והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם [שם] וכתיב בשמן המשחה שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם [שם ל] מה לנלנת המן נגנו אף שמן המשחה נגנו: משמרת משמרת. דכתיב בלנלנת המן דהוי נגנז למשמרת לדורותיכם וכתיב במקלו של אהרן למשמרת לאות לבני מרי וגו׳ קי מה לנלנת המן נגנו אף מקלו של אהרן נגנז: אמר רב פפא באפרסמא דכיא. משחו את יהואחז: כמין נור. דהדר ליה הודרני באלבעתיה ככלילא (כזה): כמין כף יוני. שמתחיל למשוח באלבעו בין ריסי עיניו ומושך אלבעו על הראש והולך עד שמגיע לעורף ככף יוני כזה י : נותנים לו שמן בין ריםי עיניו. ושם מושחים לכהן כמין כף יוני כדפרישנה: מחן דחמר יליקה עדיפה דכתיב וילוק משמן המשחה. והדר וימשח: שכן אחה מולא אלל כלי שרם. דהוה משיחה ולא יליקה: מה טעם וילוק משום דוימשח. כבר: כשהוא מספר. כשהיה מדבר עם אחרים: עולות ויושבות. בעקרי זקנו כדי שלא יפלו: שמא ח"ו מעלתי בשמן המשחה. שנגעתי בו כשהלבשתיו: ואני מעלתי. שמא נפל עלי מן השמן במקום שאין ראוי למשיחה ומעלתי: והורדתם חותו חל

שקלים כי אמר להם אם גולה עמכם שוב

א) יומא נב: וכריתות ה: תוספתא סוטה פי"ג ה"ב ותוספתא דיומא פ"ב ה"ג אדר"ג פמ"אז. ב) כרימות ה:, ג) נשם ע"ש מנחות עה. ע"שן, ד) [כריתות ה:], ה) [כריתות שס], ו) ל"ל עסקה. יעצ"ך, ו) [בערוך הגי׳ דהברא פי׳ חושך ועי׳ בכריתות ה:] ועי' ערוך ערך הבר ב. ק) נ״ו שם. ע) נ״ש. י) ול״ל למיכל כן איתא בכריתות וכן הוא גרסת הטור או״ח סי׳ תקפ״ג אמנס בערוך ע' קרא ד' איתא למחזין, כ) [נ"ל לבניה], ל) [ע" רש"י בע"ו כח. ד"ה נקרא ורש"י ב"ק כא. ד"ה אחילהלתאו. מ) ומגילה קלד: קדושין כח:, ע) מגילה ט:, פ) ופ"ו ה"לון, ל) ושמות כהן, ק) [במדבר יו], ל) לורה זו משובשת ונכונה היא ברמב"ם בפרה א מהל' כלי מקדש הלכה ט ולורתו כזה X, ש) [במדבר כ],

→@(~~-~~ תורה אור השלם

1. וּלְקַחָתֵם אָת אֱרוֹן יִיָּ וּנְתַתָּם אתו אל הָעָגְלָה וְאַת כְּלֵי הַזְּהָב אשר השבתם לו אשם תשימו באַרגַז מִצְדּוֹ וְשְׁלַחְתֶם אתוֹ שמואל א ו ח 2. יולר יי אתר ואת מלכר אשר תַּקִים עַלֵּיך אֵל גוי אֲשֶׁר לא

דְעָתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךְ וְעָבַרְתָּ שְׁם אַלהִים אַחַרִים עַץ וָאָבֶן: 3. וַיּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לִיִיָּ תִּנוּ אֲת

אָרוֹן הַקּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בְּנָה שְׁלמה בֶּן דְּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֵם מִשָּׁא בַּכָּתַף עַתָּה עַבְדוּ אַת יי אלהיכם ואת עמו ישראל: דברי הימים ב לה ג

4. וַיִּצֹק מִשַּׁמֵן הַמִּשְׁחַה עַל ראש אַהַרן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקַדְשׁוֹ: ויקרא חיב 5. בַּשַּׁמֵן הַטוֹב עַל הָרֹאשׁ יַרִד עַל הַוְּקֶן זְקַן אַהָרן שֶׁירֵד עַל פִּי תהלים קלג ב 6. בַּטַל חַרְמוֹן שֶׁיּרֵד עַל הַרְרֵי ציון כִּי שָׁם צְוָּה יְיָ אֶת הַבְּרְכָה חַיִּים עַד הַעוֹלָם:

7. שיר המעלות לדוד הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם תהלים קלג א . ויאמר הַמֶּלֶךְ לְהָם קְחוּ עַמָּכֵם אַת עַבְדֵי אַדֹנִיכַם והרבבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו מלכים א א לג אַל גַחון: 9. וְנָתַן לְכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צְר וּמֵיִם

. ישעיהו ל כ 10. ותתפלל חנה ותאמר עלע לְבִּי בַּיִי רְמָה קַרְנִי בַּיִי רְחַב פִּי אויבי כי על שמחתי שמואל א ב א בישועתף: . אָם הַכּהַן הַמְּשִׁיחַ יָחֲטָא 11. אָם הַכּהַן הַמְּשִׁיחַ יָחֲטָא לְאַשְׁמֵת הָעָם וְהִקְרִיבּ עַל

חַטָאתוֹ אַשֶּׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר

לְחַץ וְלֹא יִכְּנֵף עוֹד מוֹרֶיךְ וְהְיוּ

עיניך ראות את מוריף:

ארון נגנז שמן המשחה וצנצנת המן ומקלו אהרן שקדיה ופרחיה וארגז ששלחו פלשתים דורון לישראל שנאמר יואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך ומי גנזו יאשיהו מלך יהודה גנזו שראה שכתוב בתורה ייולך ה' אותך ואת מלכך וגו' צוה וגנזום שנאמר נואמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל ואמר רבי אלעזר אתיא שם שם אתיא משמרת משמרת אתיא דורות דורות אמר רב פפא באפרסמא דכיא ת"ר סכיצד מושחין את המלכים יכמין נזר ואת הכהנים כמין כי שמאי כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא יכמין כף יוני תני חדא יבתחלה מוצקין שמן על ראשו ואח"כ נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ותניא אחריתי בתחלה נותנין לו שמן בין ריםי עיניו ואח"כ מוצקים לו שמן על ראשו תנאי היא איכא דאמרי משיחה עדיפא ואיכא דאמרי יציקה עדיפא מ"מ דמאן דאמר יציקה עדיפא דכתיב ⁴ויצוק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו ומאן דאמר משיחה עדיפא מ"מ קסבר שכן אתה מוצא אצל כלי שרת והכתיב ויצוק ובסוף וימשח הכי קאמר מאי מעם ויצוק משום דוימשח ת"ר סיכשמן המוב [וגו'] יורד על הזקן זקן

אהרן וגו' כמין שני מפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב פפא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות לו בעיקר זקנו ועל דבר זה היה משה דואג אמר שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה כשמן המוב וגו' 6כמל חרמון מה מל חרמון אין בו מעילה אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה ועדיין היה אהרן דואג אמר שמא משה לא מעל אבל אני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו יהנה מה פוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת ת"ר יאין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם שנא' *ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם [וגו'] והורדתם אותו אל גיחון סאמר רבי אמי האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתיה אי לא ניתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה ומאן דבעי למיעבד סבעיסקא ובעי למידע אי מצלח אי לא מצלח לירבי תרנגולא אי שמין ושפר מצלח האי מאן דבעי למיפק [לאורחא] ובעי למידע אי חזר ואתי לביתא אי לא ניקום בביתא ״דחברא אי חזי בבואה דבבואה לידע דהדר ואתי לביתא ולאו מלתא היא דלמא חלשא דעתיה ומיתרע מזליה שאמר אביי השתא דאמרת סימגא מילתא היא יסי[לעולם] יהא רגיל יולמיחזי בריש שתא קרא ורוביא סאמר אביי השתא דאמרת כרתי וסילקא ותמרי אמר להו רב משרשיא 9לבריה כי בעיתו מיעל ומיגמרי קמי רבייכו גרסו מתניתא ועלו לקמי רבייכו וכי יתביתו קמיה חזו לפומיה דכתיב יוהיו עיניך רואות את מוריך וכי גרסיתו גרסו על נהרא דמיא דכי היכי דמשכן מיא משכן שמעתתייכו ותיבו לאקילקלי דמתא מחסיא ולא תיבו אפדני דפומבדיתא מב גלדנא סריא (דמתא מחסיא למיכל) מכותחא דרמי כיפי יירמה קרני באלהי 🦈 רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן: המשוח בשמן המשחה וכו': ת"ר י משיח יכול מלך ת"ל כהן אי כהן יכול מרובה בגדים ת"ל משיח אי משיח יכול משוח מלחמה תלמוד לומר והכהן המשיח שאינו משיח על גביו מאי משמע • כדאמר רבא הירך המיומנת שבירך הכא נמי המשיח המיומן שבמשוחים אמר מר משיח יכול מלך מלך פר הוא דמייתי שעיר הוא דמייתי איצמריך ס"ד אמינא על שגגת מעשה יביא שעיר על העלם דבר יביא פר קמ"ל: אין בין משוח בשמן המשחה כו': מתניתין דלא כרבי מאיר דאי ר"מ הא ייתניא מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות דברי ר"מ ולא הודו לו חכמים מ"מ דר"מ דתניא יימשיח אין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין תלמוד לומר הכהן המשיח במאי אוקימתיה כרבנן אימא

המצות. דכתיב ביה הכהו המשיח. ואע"ג דגבי עשירית האיפה כתיב נמי המשיח. ג) כתיב ביה נמי ביום המשח אותו ואין מעוט אחר מיעוט אלא לרבות. הרמ"ה ד"ל: ומצווים על הבתולה. (ליקח) פי (ליקח) בתולה ולא בעולה ולישנא דקרא נקט והוא אשה בבתוליה יקח ולא בעולה. ולאו הבא מכלל עשה עשה: ב"ט דר מאיר דהגיא משיח אין לי אלא משיח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין ת"ל המשיח דה"א דמשיח משמע נמי מעוט כדאמרי הירך המיומנת שבירך ומעוט אחר מעוט לרבות [מרובה] בגדים ורש"י ז"ל גריס ת"ל הכהן משמע דמיתורא דהכהן דריש:

ל) יומל יב: ע"ש מגילה ט. ע"שתוספתל דיומל פ"ל ה"ד, ז) ב"ש, ג) ול"ל ומינוהו תחתיו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ראשון לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט וכן סול לעבודתו שני אינו ראוי ביומא. ב"ש, ד) [ברכות כח. שבת כא: יומא יב: עג. מגילה ט: כא: מנחו׳ לט. לט.ז. כ) ויומל ענ. ע"בו. ו) ב"ב. ין ניומא לב: עב. חולין כט:], ה) [מכות א.ן, ע) [לעיל ט.ן, י) יומא יג: [מו"ק יד: ב"ק קי.] זבחים לט. מוספתא דובחים פ' י"א ה"ב, ל) מו"ק כב:, () [שם: ושם איתא כל קרע שאינו מבדיל המי שפה שלוז. מ) ת"כ פ' למור, () זבחים פט. גא, ם) [זבחים פט. ע"ש], ע) [בזבחים שם ליתא]: ב'טין נט: מ"ק כח: נדרים סב:,
 בע" מוס' חולין פז. סד"ה וחייבו,
 ע"ן ב"ש, ר) [לעיל יא:],

לא פטר ומותר באלמנה: עבר מחמם

מומו מנין פלמוד לומר והוא. דאפילו

עבר ראשון מחמת מומו אסור באלמנה

וכי נצטרע אין לך מום גדול מזה ושמעי׳

מינה דאפילו הכי אסור באלמנה: למטה

למטה ממש. דהיינו בשפת חלוקו:

למעלה למעלה ממש. בלואר בשפה

במפתח חלוקו: למטה מקמי שפה.

שקורעין למטה משפה לפיו שהוא למטה

מבים הצוחר: למעלה מהמי שפה.

שקורעין בית הלואר ממש: כיון דבעלמא

הוי קרע. דאם רצה אינו מבדיל אלא

קורעין למטה משפה וילא ידי קריעה

אם כן כהן גדול היכי מלי קרע למטה

מקמי שפה קרי כאן בגדיו לא יפרום:

אינו אלא קרע של תפלות. דבעלמא

לא יצא ידי קריעה הלכך מותר בכהן

גדול: בראש ובגד של סוטה. דכתיב

ופרע את ראש האשה (במדבר ה) ותנן

במס׳ סוטה (דף ז.) הכהן אוחז בבגדיה

אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו:

שמואל סבר לה בחדא כרבי יהודה.

דכל שאינו מבדיל מקמי שפה הוי קרע

של תפלות: ופליג עליה בחדה. דחילו

רבי יהודה סבר דכהן גדול אינו בפריעה

ופרימה כל עיקר ושמואל סבר דפורם

מלמטה למטה מקמי שפה: למה לי.

למכתב אשר לעולת התמיד אלא לכל

דתדירא בכל מקום היא קדמה דזה בנה

אב דבכל מהום תדיר הודם דמשמע אשר

לעולת התמיד שהיתה כבר: לפחוח רחשון.

לקרות בתורה: ולברך רחשון. בזמון:

פרשת

תורה אור השלם

וְהַכַּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחֶיו אֲשֶׁר יוּצֵק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם:

2. ומן הַמְּקְרֵּשׁ לֹא יַצֵּא וְלֹא יְחַלֵּל אַת מִקְרֵשׁ אֱלֹהְיוֹ כִּי גַוָּר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיוֹ עָלִיוֹ אָנִי יְיָ:

3. וְהוּא אָשָׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקְּח:

מְלְבֵד עלֵת הַבּקֶר אֲשֶׁר לְעלֵת הַתְּמִיד תַּעֲשׁוּ אֶת אֵלֶה:

במדבר כח כג

תוספות הרא"ש

ר"י אמר רבי הוא ונסב לה אליבא דתנאי. ולאו משום דסבר כר"מ כחדא אלא סבר בכולה כר"מ כדי לאשכוחי טובא אין בין. נו מכול האטרות מובא אין בין ואליבא דר״מ מצי למתני אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא (כר׳ יוסי הכתיב) [פר יוה״כ] ועשירית האיפה אבל לא אליבא דרבנן האיפה אבל הא דסברי דשני אין לו דין כהן גדול כלל: ומחזיר את הרוצח [דברי את הרוצח [דברי ... . את הרוצח [דברי ר"י] וחכ"א אינו מחזיר. פלוגתא דר"י ורבנן היא רארים ר"י דיין ווזכ"א אינו מוזרו. פרוגוא דר"י ורבנן היא במכות פרק אלו הן הגולין אבל במרובה בגדים י ייועבר מודו בשמן הקדש מרבויא דקרא מרבי להו. דתלתא כהן כתיבי בקרא. וישב בה עד מות הכהן הגדול. כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול. ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרוצח. חד למשיח בשמן . המשחה. וחד למרובה בגדים. וחד למשיח שעבר. ובמשוח מלחמה פליגו בה ר"י ורבנן [ר"י סבר] מחזיר. ומפרש טעמא התם דכתוב עוד כהן אחרינא לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן. ורבנן סברי מדלא כתיב הכהן הגדול ש"מ האי הכהן חד מהנך תלתא כהני הוא: הכהן הגדול מאחיו זה כהן גדול. אפי אם לא כתוב אשר יוצק על ראשו ממילא ידענא דלא הוי כהן גדול אלא במשיחה או ברבוי בגדים דילפי׳ מאהרן: דכתיב כי נזר שמן משחת אלהיו עליו עליו ולא על חבירו. משמע דממעט אחר משוח כמותו אבל לא מרובה בגדים. ועוד דמרוכה בגדים הו בכלל ומן המקדש לא יצא שהרי הוא משמש במקדש בכהונה גדולה: ר"ע אומר אין לי אלא שעבר מחמת קריו מחמת מומו מניו ת"ל והוא. פי׳ הרמ"ה דר"ע ריש שתי דרשות מן והוא דכוליה תירא הוא. וה״ק אין לי דמרבה מז הוא אלא עבר מחמת הריו עבר יתירא דמשמע ולא נהירא דמשמע דר"ע אוהוא דדרש ר' ישמעאל אלא חדא דרשא ה"נ ר"ע לא דריש מניה אלא חדא דרשא. וה"פ

תפחות קדושתו [מחמת] פסולו אלא שעבר מחמת קריו שבידו לחזור לקדושתו כשירצה שיטבול ושמשא ממילא (עבר) [ערבא]. עבר מחמת מומו שאין בידו לחזור לקרושתו מנין: משיח שנצטרע מהו באלמנה. לענין מלקות קא בעי דכלאו הכי מצורע אסור בתשמיש המטה. א"ג כמ"ד (מ"ק דף ז:) מצורע בימי חלוטו מותר: מידחא דחי או מפטר פטור. פרש"י ז"ל מי אמרי כהונה גדולה 6 ולא נהירא (דקאי) [דתרין צדדין של האבעיא אינם בענין אחד דמדחא דחי הוא קודם שנצטרע ומפטר פטר אחר שנצטרע ואין יה. אלא בכ"מ ב" צדרי האבעיא הם בענין אחד. ועוד כשהוא אומר או מפטר פטר אינו נותן שום טעם למה ל"א הואיל ונדחה ידחה. ועוד לישנא דמפטר פטר לא ניחא דהל"ל משרא שרי. ונראה לפרש מדחא דחי מי אמרי משיח שנצטרע מדחה ידחה מכהונה גדולה לפי שנצטרע וא"א לו לשמש כ"ז שהוא מצורע. ומהשתא ע"כ לא מדחי אלא מדברים שא"א לקיימן כשהוא מצורע. אבל מאיסור אלמנה וכיוצא בה דאפשר לקיימן כשהוא מצורע לא מדחי. א"ד מפטר פטר מכל דין כהונה לגמרי והרי הוא מותר באלמנה. הרמ"ה ז"ל: לסמה מקמי שפה. כלומר למטה משפת פי הבגר כדכתיב (שמות כח) שפה יהיה לפיו סביב. שמניח את השפה וקורע למטה ממנה. והא דקאמר למטה מקמי שפה לאשמועינן דקריעה לא הוי אלא מצד שהוא לעבר פני הבגד כמו שיראה צד פני הלבוש: על אביו ועל אמו מבדיל קמי שפה. דכתיב באלישע והוא מצעק אבי אבי 9 ש״מ דבאביו נמי בעי הכי וה״ה באמו: כל התדיר מחבירו קודם את חבירו. תמידין קודם למוספין מוסף שבת קודם למוסף ר״ח מוספי ר״ח קודמין למוספי ר״ה: כל המקודש מחבירו קודם את חבירו. דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה. אברי עולה קודמין לאמורי חטאת מפני שהוא כליל לאשים ואגב פר העדה ופר העלם דבר הוא דמייתי לה. ואע"פ שאין טעם שלהם לא משום תדיר ולא משום מקודש אלא גזירת י התוב המדב להוב להוב להוב המינה שמעינן התמידין קודמין למוספין שהמינה משמע ליישנא במוסבין. את אממר עולה המרוב הוא: מבדי כתיב מלבד עולת הבוקר. ומינה שמעינן התמידין קודמין למוספין שהמי משמע ליישנא במלבד שלא תאמר עולה זו במקום עולת הבקר היא אלא מלבד עולת הבקר היא באה שאע״פ שהקריבו עולת הבקר צריך שיקריבו גם המוספין ש״מ דעולת

פר

מומו. דאינו חוזר לעבודתו מפני המום מנין שמלווה על הבתולה תלמוד אימא סיפא אין בין כהן המשמש לכהן שעבר. דהיינו שני: אלא פר לומר והוא: משיה שנצטרע. כלומר כהן גדול שנצטרע מהו באלמנה: יום הכפורים ועשירים החיפה. דמשל רחשון הן בחין הח לכל שחר דבריהם זה חה שוין דשני נמי כל מצות כהונה גדולה עליו: אפאן לרבי מי אמרינן כהונה גדולה מדחא דחי להאי מאלמנה או דלמא כהונה גדולה מיפטר פטר ליה להאי מאלמנה וכי נצטרע דליכא כהונה גדולה מאיר דתניא וכו'. עבר דברייתא לא דמי לשעבר דמתניתין: רבי

> אימא סיפא אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה אתאן לרבי מאיר 🌣 דתניא אירע בו פסול בכהן גדול ועבר ומינו כהן אחר תחתיו הראשון חוזר לעבודתו והשני כל מצות כהונה עליו דברי ר"מ ס[רבי יוםי אומר ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיום] אמר רבי יוםי אמעשה ביוםף בן אילים מצפורי שאירע בו פסול בכהן גדול ועבר ומינו אחר תחתיו ולא הניחוהו אחיו (פועבר ומינו אחר הכהנים להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיום) כהן גדול משום איבה כהן הדיום משום סמעליו בקדש ואין מורידין רישא רבנן וסיפא ר"מ אמר רב חסדא אין רישא רבגן וסיפא ר"מ רב יוסף אמר רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי רבא אמר ר"ש היא וסבר לה כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא יי דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיום אלו הם פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה ולא פורע ולא פורם אבל הוא פורם מלממה וההדיום מלמעלה ואין משמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח ומקריב אונן ואינו אוכל יו[ואינו חולק] ימקריב חלק בראש יונוטל חלק בראש יומשמש בשמונה כלים ייוכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא

בו ופטור על טומאת מקדש וקדשיו וכולן נוהגין במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות

וכולן נוהגין במשיח שעבר חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה לא פורע ולא פורם ואין מממא לקרובים יומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה

שומחזיר את הרוצח דברי רבי יהודה וחכמים אומרים יאינו מחזיר והאי ממאי דר"ש היא א"ר פפא

מאן שמעת ליה דאמר פמור על מומאת מקדש וקדשיו סיר"ש: חוץ מה' דברים האמורים בפרשה: מה"מ דת"ר יוהכהן הגדול מאחיו זה כהן גדול אשר יוצק על ראשו שמן המשחה זה משוח מלחמה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים זה מרובה בגדים על כולן הוא אומר ראשו לא יפרע ובגדיו לא

יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא יכול יהו כולן מקריבין אוננים ת"ל יכי גזר שמן משחת אלהיו עליו ולא על חבירו ואחר שחלקו הכתוב יכול לא יהא מצווה על הבתולה ת"ל והוא כתנאי יוהוא אשה

בבתוליה יקח אחר שחלק הכתוב ריבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין לי אלא שעבר מחמת קריו

מחמת מומין מנין ית"ל והוא בעא מיניה רבא מרב נחמן משיח שנצטרע מהו באלמנה מירחא דחי או מיפטר

פטר לא הוה בידיה זימנין הוי יתיב רב פפא וקמבעיא ליה א"ל הונא בריה דרב נחמן לרב פפא תנינא אין לי אלא שעבר מחמת קריו עבר מחמת מומין מנין ת"ל והוא קם נשקיה ברישיה ויהיב ליה ברתיה: בתני יכהן גדול פורם מלמטה וההדיום מלמעלה זכהן גדול מקריב אוגן בולא אוכל לוההדיום לא

מסריב ולא אוכל: גמ' אמר [רב] "לממה לממה ממש למעלה למעלה ממש ושמואל אמר לממה

לממה מקמי שפה למעלה למעלה מקמי שפה וזה וזה בצואר מיתיבי 9יעל כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל קמי שפה שלו על אביו ועל אמו מבדיל כיון דבעלמא הוי קרע קרי כאן בגדיו לא יפרום שמואל כרבי יהודה סבירא ליה דאמר 2כל קרע שאינו מבדיל שפה

שלו אינו אלא קרע של תפלות ומי אית ליה לר"י קריעה בכהן גדול והא תניא ∞אילו נאמר ראש

לא יפרע ובגד לא יפרום הייתי אומר בראש ובגד של סומה הכתוב מדבר ת"ל יאת ראשו לא יפרע

ובגדיו לא יפרום שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר דברי רבי יהודה רבי ישמעאל אומר אָינו פְּורם כדרך שבני אדם פורמין אלא הוא מלמטה וההדיום מלמעלה שמואל סבר לה כר"י בחדא ופליג עליה בחדא:

בותני' סיכל התדיר מחבירו קודם את חבירו יוכל המקודש מחבירו קודם את חבירו פר המשיח ופר העדה עומדים •פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו: גבו" מגא הני מילי •אמר אביי דאמר קרא •מלבר עולת הבקר אָשר לעולת התמיד •(למה לי) מכדי כתיב עולת הבקר עולת התמיד למה לי

הכי קאמר רחמנא כל דתדירה קדמה: וכל המקודש מחבירו הוא קודם את חבירו: מגלן ס דתנא דבי

רבי ישמעאל וקדשתו בלכל דבר שבקדושה לפתוח לי ראשון ולברך ראשון ולימול מנה יפה ראשון:

היא ונסיב לה אליבא דתנאי. בחדא סבר לה כרבי מאיר וסתמה כרבי מאיר וברישא סבר לה כרבנן וסתמה כרבנן: רבי שמעון סבר לה כרבי מאיר בחדא. דכהן שעבר דשני כל מלות כהונה עליו חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה: ופליג עליה בחדת. דאילו רבי מאיר סבר מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות קי דהיינו פר העלם דבר של זבור ואילו ר׳ שמעון סבר דאינו מביא פר הבא על כל המלות כדתנן " אין בין משוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות: ונוטל חלק בראש. אע"פ שאינו מקריב: ומשמש בה' כלים. וההדיוט בד': וכולם נוהגין במשיח שעבר. להיינו שני: חוץ מפר יוה"כ ועשירים החיפה. דחין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה״כ ועשירית האיפה: מאן שמעת ליה דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו רבי שמעון: ס"ל כי נור שמן משחם (קדש) אלהיו עליו ולה על משיה הבירו. למעוטי משוח מלחמה דאין מקריב אונן אבל כהן גדול מקריב אונן בין מרובה בגדים ובין ראשון שחוזר לעבודה ואפילו שני מפני שהן בכלל כהונה [גדולה] לאפוקי משוח מלחמה דלאו בכלל כהונה גדולה הוא: ואחר שחלקו הכסוב. למשוח מלחמה שאינו מקריב אונן ככהן גדול יכול לא

יהא מלווה על הבתולה: אלא שעבר

מחמם קריו. דהוי כהן גדול מעליא

שהרי חוזר לעבודתו הוא: עבר מחמם

לד א מיי' פרק א מהל' עבודת יוה"כ הל' ג ועיין בכסף משנה:

לה ב מיי פ"ה מהלי כלי המקדש הלי יב: לו ג מיי שם ופ"י מהלי מעשה

לו ג מיי פט ופי מוסר מפטים הקרבנות הלכה יח: לו ד מיי פ״ח מהלי כלי המקדש הלי א ופ״י הלי ד סמג עשין

קעג: קעג: לח ה מיי פ"א מהלי עבודת יוה"כ הל' ב: לם ו מיי׳ פי״ז מהל׳ איסורי ביאה

בן ז מיי׳ פ״ז מהל׳ רולח הל׳ ט:

מא ז מיי פיין מהלי רונה הכי ט: מא ז מיי פייין מהלי איסורי פיאה הלי א: מב ט מיי פרק ה מהלי כלי המקדש הלי 1 ופיין מהלי אכל הלכה 1 ופייח מלכה א:

בוג י מיי' פ"ב מהל' ביאת מקדש הל"ו: בוד כ מיי' שם הל' ח:

מה ל מיי שם הלי ז: מו מ מיי פ״ה מהלי כלי המקדש הלי ו ופ״ח מהלי אבל הלי א: כז ג מיי׳ פ״ח מהל׳ אבל הלכה ג

סמג עשין מד"ס ב טוש"ע יו"ד סי שמ סעיף יב: בוח ס ע מיי׳ פ״ט מהל׳ תמידים

ומוספין הלכה ב: ממ פ מיי שם הלי ז: ב ב מיי פ"ד מהל' כלי המקדש הל' ב טוש"ע או"ח סי' רא סעיף ב:

מוסף רש"י

כל מצות כהונה עליו. משמש נח' נגדים, לא פורע ולא פורס ומצווה על הבתולה ומחהר על האלמנה ומקריב אונן (מגילה מ: ובעי"ז יומא יב:) ואינו מטמא לקרוכים (שם). ושני אינו ראוי כרי. לשמש לא בשמונה בגדים ככהן גדול ולא בארבעה ככהן הדיוט (שם ושם). מעלין בקדש הדיוט (שם ודידין. מקרא ילפינן לה נמנחות נפרק שתי הלחם (שבת כא:). רבי היא. וסתמה אליכא כא:). רבי היא. וסתמה אליכא דתפשיה, וגסיב לה אליבא דתנאי. נמרונה נגדים סנר לה לרבגן ובכהן שעבר סבר לה כרי מאיר (מגילה פ:). פר הבא על כל המצות. כהן משיח שחטא בהעלם דבר ועשה דבר שחייבין על זדונו כרת, מביא פר וההדיוט מביא כשבה או שעירה כשאר יחיד א שניטראל (יומא עג.). ועשירית האיפה. שבכל יום, כדכתיב (ויקרא ו) הכהן המטיח תחתיו אכילות (שם). פורם מלממה. שיפולי בגדיו (שח). ואין מממא דקרובים. אבל הדיוט מטמא לאומן האמורין בפרשה (שח). ומוזהר על הבתולה. נעשה, ואסור באלמנה. נלחו (שם). ומחזיר את הרוצה. כמיתתו (שם) כמו שנאמר (במדבר לה) ואחרי מות הכהן הגדול ישוב קרולת (מכות יא.), ומקריב אונן. לכתיב (ויקרא כ) ומן המקדם לא ילא יומא עג.). ואינו אובל. לא ילא (יומא עג.). ואינו אובל. כלומר אע"פ שהוא חלוק מן ההדיוט לענין הקרבה, שוה הוא לו לענין אכילה (שם). ואינו חודק. כשהוא אונן לאכול לערב כשתעבור האנינות, דאמרינן בזבחים פרק טבול יום (צט.) הראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אינו חולק חונק שמינו כחלים במינה חינו חונק (שם). מקריב חלים בראש. כאש הוא להקטיר ולהקריב כל מלקו שינהר (שם ד.ד. וגושל חלק מנועל מנה יפה שינהר (שם). בראש. בחלוקת אכילת קדשים נועל מנה יפה שינהר לו (שם). חוץ מפר המביא על כל המצות. דמשיח כמיב ביה, ואע"ג דגבי עשירית האיפה נמי משיח כמיב. איתרבי נמי מרובה בנדים מוסכהן בת"כ, אבל הכהן דכתיב בי פר הבא על כל המצות אינטריד לגופיה. כדתניא בת"כ

מנטים יותר א מקד עד שיטון שנה מנטים יותר או מקד שיטון שנה כנון אם אינע ספול בנסן גדול ומינו אחר תחמיו ולאחר זמן חור ראשון לעבודתו ועבר זה ממשיחותו כילן נוהגות כו (שנה, חוץ ספר יום הכפורים ועשירית האיפה. שהם חונה קבועה וחדא אמר רחמנא דמיקרב ולא שמים (שנה. האפורים בפרשה. גבי והכסן הגדול מאחיו (ויקרא כא) דהסם אימרבי נמי משוח מלחמה, כדמפרש מאשר יולק, ואלו הן חמשה דברים לא פורע כו׳ אבל לא מקריב אונן ואע"ג דכמיב בההיא פרשתא, דהכי מניא יכול יקריב אונן מ"ל עליו ולא על חבירו (שם). בהן גדוד פורע כי דה גב לה מקרים היון נוסציג דכתיב בההים פרשפת, דהכי תניה יכול ניקרים חנון ח"ל פניו ולה על חבירו נוסט., בהן גדוד בקריב ב אונד, דרחנות של היה, דכמיו ניקרים לה יום מחקדם לה לה ולה ימלו להיי ור מרכון לה שמטוע קדשים וקדים עם לה ילה חלו ללינו אינה רובעייז ביקר ציר לואה מקדש לה ילה אינו לדיך ללאת מן המקדש ביום מימת אפיו ואמו ולא ימלל, שענדתו אינה מחולת תורחים 200. או: מדאמת לו אהרן למשה אללוני מטאח היום וויקרא היו לא אחר למשה הקרבתי, מכלל דהקרבה באיניות ולוציע דר"א מקרים לון מודק ידה. שבדיל קבו שבה. שאינו בשכה שלפני היאלר אלא קפי שפה, שלפני הטאר שליה קווע מחמיה כדי שיהיה נראה הקרע (פורק בבה. דצה אינו מבריל. אלא קורע של בית מטאר אשיני נואה הקרע דהלו ביות בלולה ואל שנו, על אביו ועל אפו מבריל. קמי שפה כדי שיהא נתאה הקרע (שם), קרע של תפלות. כלומר לא ילא די קרעה, לפי דנתאה דבים נואר הוא הכל (שם), עולת התפיד לבה לי. פשיטא דעולת הבקר עולת הממיד היא, אלא מלה לך טעם הקדמתה כמדירות כדי שמלנוד לשאר מדירין שיקרינו, דמשום היא נופא למה לי לפרושי טעמא תבחים 20). לפתוח ראשון. בכל דבר כבוד, בין במורה בין בישיבה הוא ידבר בראש (נישין ובי) לקרות בס"מ (שריק בח: נדרים De.), ולברך ראשון. בסעודה (ניטין שם) בכרכת המוליא וכנרכת המוון (נודים שם). וליבוד מגה יפה ראשון. אם כא לתלוק עם ישראל בכל דכר, לאתר שיחלקו בשוה אותר לו בכור וטול איזה שתרלה (ניטין שם) כשחולק עם אחיו הכהנים בלחם הפנים (נודים שם).

הבקר קריבא ברישא. למה לי למכתב תו אשר לעולת התמיד. אלא ליתן טעם לדבר למה תמידין קודמין למוספין לפי שהיא עולת התמיד למילף מינה דכל התדיר מחבירו קודם לו:

ומוספין הלכה ז:

נב ב מיי שם הלי

נג ג מיי שם הלי ח:

נד ד ה וז מיי׳ שם הלכה ו:

נו כ טוש"ע יו"ל סי רנב סעיף ח

בז ל מיי׳ פ״ח מהל׳ מתנות עניים

יו"ד סי׳ רנא סעיף ח:

בח מנ מייי וסמג שם טוש"ע יו"ד

סי' רנב סעיף ח: גם ס מיי' פי"ב מהל' אבידה הלכה

לה וסי' רנב ס"ט:

ם ע מיי׳ שם הלכה ב ופ״ה מהלי

שו"ע יו"ד סי׳ רמב סעיף לד וסי׳

רנב מעי"ט:

סא פ טור שו"ע יו"ד מי' רנב מעיף

ט: סב צ הכל במיי' פ"ד מהל' כלי

בג ה מיי׳ פ"ג מהל׳ אבל הלכה ט:

םד ר מיי׳ פ״ח מהל׳ מתנות עניים

שו"ע יו"ד סי' רנא סעיף ט הכל שם:

ש (מיי׳ שם הלי יח ופ"ג מהלי

מלמוד מורה הל' ב טוש"ע י"ד סי

רמו סעי׳ טו בהגהן:

מקדש הלכה יט:

הלכה יו סמג עשין קסב טור

ת"ת הלכה א סמג עשין יב טור

א טור שו"ע יו"ד סי' רמב סעי

:כהג״ה

סל' טו סמג עשין קסב טוש"ע

בה חנו יחוי שת הל"וו:

מסורת הש"ם

תורה אור השלם

 והוציא אַת הַפֶּר אַל מחוץ למוקנה וְשַׁרְף אתו באַשר שְׁרְף אַת הַפָּר הַשְׁרָף אַתוּ הַשְּׁרָה הוא: ויקרא ר כא 2. וְכְל אָדָם לֹא יִדְּהָה בְּאַהָּל מעד בְּבאוֹ לְבַפַּר בְּקֹדְש עַד צאתו וְכַבֶּר בַּעדו וְבַעד בַּיתוּ וְבַעַר לַלְ קָהַל יִשְׁרָאלי.

ריקרא טו יו הביא אתם אל הבק הקריב את אשר לחטאת הקריב את אשר לחטאת ערפו ולא בדולי: וייקרא ה אור היה אם מעיני העדה געשתה לשגנה ועשר כל העדה געשתה לשגנה ועשר כל העדה ניחה ליי ומנדתו ונסבו במשפט מידה ליי ומנדתו ונסבו במשפט השעיר עוים אחד לחשה.

במדבר טו כד במדבר טו כד 5. ויאמר המלך להם קחו עמכם אֶת עבְדֵי אָדֹנִיכֶם וְדִּרְכַבְּהָם אֶת שָׁלמה בְנִי עַל הָפִּוְדָה אֲשֶׁר לי וְהוֹרְדָהָם אתו אֶל נִחוֹן:

מלפים א אל. (משח אתו שם צרוק הבחן, ותנו, תברא למולף על ישראל התקופת יחוד על ישראל בישר לבישר או בישר לבישר אתו בישר לבישר אתו בישר לבישר לבישר לבישר לבישר לפנוף כי ". שמע גא ידושרים לפנוף כי ". שמע גא ידושרים לפנוף כי ". אמת הימה כי הני מבריא אתה ועדי צמח: זכריה גה את עבדי צמח: מבריקר עבריא גז הלכו הנא מקרם לביקר עבריא או הלכו הנא מל או או מו מו מורא ותא מו מופה.

דברים יג ב קבי עמרם אחרן ומשה היגדל אחרן להקרישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם להקטיר לפני "ו לשרתו הלברף בשמו עד עולם: דברי הימים אב ני. שבט הלוי לשאת את ארון ברית "ו לעמד לפני "ו לשרתו ברית "ו לעמד לפני "ו לשרתו ברית "ו לעמד לפני "ו לשרתו ברוב במצו עד היום הזה:

דברים י ח 11. יְקֶרָה הָיא מָפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךְ לֹא יִשְׁוּוּ בָה: משלי ג טו

תוספות הרא"ש מה"מ דת"ר ושרף אותו כאשר

שרת את התר הראשת וה״ל למכתב כאשר שרף את פרו מה ת״ל הראשון [שיהא] ראשון (לכל העבודה) [לפר העדה] לכל מעשיו: דתני' והקריב את אשר לחטאת ייטאו. ראשונה. בקרבן עולה ויורד בשמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו כתיב: אלא זה בנין אב שיהא חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם: מודמת לטולת הרהמה ואט"ו . דבהמה עדיפא דהוי מין זבח. דלהכי אהני קרא יתירא. דאי לחטאת בהמה הא לא צריד קרא דדם חטאת קודם לדם . העולה שהוא מרצה. אלא לאשמעי דאי מתרמי חטאת העוף דראובן ועולת בהמה

גלל עותר וכבשים בגלל שתי הלחם:
בתב" עומדים בקלקלה. האיש לתשכב
דמור ": גבל" אמו קודמם לכולם. לאית
דמור ": גבל" אמו קודמם לכולם. לאית
דמו לה זילותא טפי: [חכם כחדם למלך
אבל תלך כל ישראל ראוין לתכנתם]
אבל תלך כל ישראל ראוין לתכנתם]:
לכהן גדול קחו עמכם מעבדי אדוניכם
לכהן גדול קחו עמכם מעבדי אדוניכם
אמרכלא. שתמונה על כולם ואין תשיבין
על דבריו: גובר. התמונה על האולרות
הבאים עמהם וקיי"ל ידאפילו
בוכבים אמאי האי חמאת וה
אל"ף לחמת כתיב דירבא ו

אל"ף. למימרא דעולה קדמה: למשפט

כתיב ביה. בפר דעבודת כוכבים דבתר

כתיבה אזלינן ועולה ברישא כתיבא:

שעיר יחיד קודם לכבשת יחיד. כגון

שהיו שנים זה הביא כשבה חה הביא

שעירה: שכן נפרבפה בחליה. דעו חינה

טעונה אליה: בגיו יום. בגלל יום. כבש

פרשת פר כהן משיח כתיבא ברישא ^{מ)} והדר כתיבא פר העלם דבר של לבור. ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת דהיינו לפר כהן משיח למה ליה למיהדר וכתב כאשר שרף את הפר הראשון: ו**רפר נעדו**ו. והדר ובעד בימו וגעד כל קהל ישראל: פר דעבודת כוכבים הוי עולה: חסירא

פר כהן משוח ופר עדה כו': מגא הגי מילי דת"ר יושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה ת"ל הראשון שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו ת"ר פר כהן משיח ופר העדה עומדים פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר וכן הוא אומר יוכפר בעדו ובעד למתכפר וכן הוא אומר יוכפר בעדו ובעד ברו ובעד כל קהל ישראל "אפר העלם ברו ובעד בבר של צבור קודם לפר של עבודת כוכבים מ"ם האי חמאת והאי עולה "ותניא והקריב את אשר לחמאת ראשונה מה ת"ל אם למד שתהא חמאת ראשונה הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא יוה

אהרן. אלמא כהן עדיף מלוי: [בכלל ארור. כנען. לא מלא נח קללה לכנען גדולה מזו שיהא עבד לאחיו מכאן שכל עבד הרי הוא בכלל ארורן: הכל רולין לישה גיורת. שמתרלין לישה גיורת מלישה משוחררת: משוחררם לה היתה בחוקת שמור. דסתם שפחה מופקרת. לשון אחר גיורת בעיא לאיגיורי ומשמרת עלמה לפי שבדעתה להתגייר אבל שפחה אין בידה לשחרר עלמה ואינה משמרת עלמה: מפני מה הכל מ מושלין בעלברים. כלומר מפני מה נתנה מפלה יתירה לעכברים שנרדפין תדיר תדיר: אמר להם מפני שסורן רע. שילר לבם רע הוא יותר מדאי. סורו שר שלהם כדאמר (ב"מ דף נט:) בגר שסורו רע דהיינו יצר הרע ששר שלו רע הוא: מאי היא. היכי הוי סורן רע: אמר

רבא אפילו גלימי. דלאו מאכל ולית בהו

שבמקדש: איבעיא להו לענין טומאה. ליטמא למת מלוה סגן ומשוח

מלחמה אי זה מהם הודם: להחיותו. הוא הודם לסגן משום דלבור

לריכים לו למשוח מלחמה לצורך מלחמה טפי מסגן: דכחיב ויבדל

הנאה אפי׳ הכי גייני להו: **גייני**. נושכין: שופתא.

מוסף רש"י

והקריב את אשר לחמאת ראשונה. בשמיעת הקול כתיב חבחים צ.). ואת השני. כתריה וממילא ידעינו כיוו דהאי שני עולה בנה אב. הבמן הזה בנה הכתוב אב ללמד לכל חטאות שיקדמו לעולות הבאות עמהן (שם) חלה הכתוב הקדמתו בשביל שם חטאת (ובחים צ.). ל דאפילו חמאת העוף כו'. בזבחים בפרח כל החדיר דהאי בניו אב לא אינטריך אלא לחטאת העוף הבאה עם עולת בחמה כגוו יולדת עשירה שמביאה עולחה בהמה וחטאתה עוף. מתקדים חטאת לעולה (פסחים נט. לחמת בתיב. נפרשת שלח לד והיה אם מעיני העדה נעשתה בשגגה וגר׳ וכתיב התם ושעיר אחד לחטת חמר א' לומר שאינו כשאר חטאות. שכל חטאת שבתורה הבאה עם עולה חטאת קודמת וזו עולה קודמת (ובחים צ:). כמשפם כתיב. נההוא מרא וחנחתו ונחרו כחשתנו חשחנו כמשפט סדר מקראו כך סדר עבודתו, ופר ברישה כתיב (שם). והתניא משוח מלחמה קודם דמשמע לכל דבר קודם לו דאיהו עליף טפי (מיר מו:). ממור תלמיד חכם קודם כו'. לפתוח ראשון ולברך רחשון (סומה ד:).

בנה אב שיהו כל חמאות קודמות לעולות הבאים עמהם וקיי"ל יראפילו חמאת העוף קודמת לעולת בחמה יפר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים אמאי האי חמאת והאי עולה אמרי במערבא משמיה סדרבא בר מרי חמאת עבודת כוכבים חסירא אל"ף ילחמת כתיב סרבא אמר כמשפט כתיב ביה יישעיר עבודת כוכבים קודם לשעיר גשיא מ"ט האי צבור והאי יחיד ישעיר נשיא קודם לשעירת יחיד מ"ם האי מלך והאי הדיום שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד והא תניא כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד אמר אביי תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן גתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באליה יעומר קודם לכבש הבא עמו "שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם יזה הכלל דבר הבא בגין ליום קודם לדבר הבא בגין לחם: מתני' סיהאיש קודם לאשה להחיות ולהשב אברה לוהאשה קודמת לאיש לכסות יולהוציא מבית השבי בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה: גבז' ת"ר היה הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם ליבו לבול השבי הוא קודם לאשה: הבי שראל חכם שמת אין לנו כיוצא בו מלך ישראל שמת כל ישראל ראוים למלכות מלך קודם לכהן גדול שנאמר יואמר המלך (אליהם) [להם לנביא שנאמר - ומשח אותו שם (אליהם) להם לנביא שנאמר - ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הגביא הקדים צדוק לנתן ואומר ישמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך וגו' יכול הדיוטות היו ת"ל כי אנשי מופת המה ואין מופת אלא נביא שנאמר ונתן אליך אות או מופת במשוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו משיח שעבר מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה משוח מלחמה קודם למגן סגן קודם לאמרכל מאי אמרכל אמר רב חסדא אמר כולא אמרכל קודם לגזבר גזבר קודם לראש משמר ראש משמר קודם לראש בית אב ראש בית אב קודם לכהן הדיום יאיבעיא להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזה מהם קודם אמר מר זומרא בריה דרב נחמן ת"ש דתניא סגן ומשוח מלחמה שהיו מהלכים בדרך ופגע בהם מת מצוה ימוטב שיטמא משוח מלחמה ואל יטמא סגן שאם יארע בו פסול בכהן גדול נכנס הסגן ומשמש תחתיו והתניא משוח מלחמה קודם לסגן אמר רבינא כי תניא ההיא להחיותו: מתני' סיכהו סודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ: **גבז'** כהן קודם ללוי שנאמר °(ו)בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן (להקריב) [להקדישו] קדש (ה)קדשים לוי קודם לישראל שנאמר ∘ובעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי ©(מתוך) וגו' ישראל קודם לממזר שזה מיוחם וזה אינו מיוחם ממזר קודם לנתין זה בא ממפה כשרה וזה בא משפה פסולה נתין קודם לגר זה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה גר קודם לעבר משוחרר זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור: אימתי בזמן שכולן שוין כו': מה"מ א"ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא ייקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים תניא רשב"י אומר בדיו הוא שיקדים עבד משוחרר לגר שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה אלא זה היה בכלל 9 ארור וזה לא היה בכלל ארור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר ברבי צדוק מפני מה הכל רצין לישא גיורת ואין הכל רצין לישא משוחררת אמר להם זו היתה בכלל ארור וזו לא היתה בכלל ארור דבר אחר זו היתה בחזקת שמור וזו לא היתה בחזקת שמור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מפני מה הכלב מכיר את קונו וחתול אינו מכיר את קונו אמר להם ומה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח האוכל עכבר עצמו עאכ"ו שאלו תלמידיו את ר"א מפני מה הכל◊ מושלים בעכברים מפני שסורן רע מאי היא רבא אמר אפילו גלימי גייצי

דשמעון דקודמת חטאת העוף.

דשמעון דקודמת חטאת העוף.

דשמעון דקודמת חטאת העוף ועולת בהמה: "חפת חסר כתיב. אלא למימר דמעלת חטאת זו חסידה ממעלת שאר חטאת: (דמ"ש) [מ"פ] האי דיחיר והאי דצבור וצבור קודמין ליחיר אפיי הוא נשיא. והא אבל הדא גל שמרות המיאות חטאת העוף רעולת בהמה: "חפת חסר כתיב. אלא מימר דמעל לו במשפט האורים (ותומים) ויהושע וביא היה ואפיה היא צדיך לאלעור. אבל מהיג שאינו משפש באורים תותמים הוהמים האורים (ותומים) ויהושע וביא היה ואפיה היא צדיך לאלעור. אבל מהיג שאינו משפש באורים תותמים הוחמים לא צדיף מנביא תיי שמעו ציהו ובכר פסף, אורים ותומים (קודם): משוח בשמן המשחה ומרוב בגדים משחה ומרובה בגדים משחה ומרובה בגדים לא צדיף מנביא בר שמע אי הושע וביא ביה ובר בפסף אורים ותומים (קודם): משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים. היה'צ איוא במסכת נזיר ר"פ כהן גדול משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים של משאר שנמא אורים ותומים (קודם): משוח בשמן המשחה העוד למרובה בגדים של במיח. אחר שנגי "אשהוה בשמן המשחה בעוף הוה בגדים של המשחה ומרובה בגדים של בדיח שבבר ועוד דהתם בנויר היל למימר משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים שבר בראמריון פרובה בגדים של בר בר באל למכרוב לאל למכר ולא לאל למה" על אל למה" ולא לאל למה" אל אל למה" אל אל למה" אל אל למה" ולא לכוק הדינו. פריק הובר במיח שבר בר אמות בר ביה שנו שנו שנו משוח בשחה ומשחה היות לאורים עבירין אותו אף כששב או שנתרפא דרוקא באירע קרי שהשני אינו משמח שנו שבו ברבי במות בה"ג ומסת אוץ מעבירין אותו אף כששב או שנתפא דויק באירע קרי שהשני אינו מששח שנו שבו ברבי דימי ולמא דיה וו מות בה"ג ומיו אות שוו ביר ביי מיות אור שנו שומו משחה משחה בשחה ומשחה אחר התתיו אחר שנו שמן משחה משחה ביר ואור ביר מיות של ביר וואי של ביר וואים לענין ומהא מול מות מום קול מיני ברבי דימין ולא דיחיו אור שנו שנו משוח המשחה השחחה אחר התתיו אחר שנו שמן ממשחה השחר בר ביא איו מני ברבי דימין ולא דף היו. "ביכות מות לה"ג ביר שמות מלחם מלה מות בח"ג ותריץ אה לענין משחה מות משח מלחפה קדם למי שור אוני ברצי המות הליו ברי מות של הוא לענין משחה מות משח מלחפה קדם למישה מוצר המיר ומור משח מלחפה לפים שהוא של מוצר הלוצר שנו עדיף לפים שוחת מחת בה"ג: מול המשח מלחפה של מות המות היובר מותרים לביר של מות של מות של מות של מות של המות המות המות המות ביר מות של מות

בכל העמוד וכל"ל, ב) נ"ח יפים

לתלמוד האוכל פת חטיו ואצ"ל

חטין עצמן, ג) יומל עו: [סנהדרין

ע.ז. ד) ומוספ' סנהדריו פ"ו ה"הז.

ה) נעיין תוס׳ יבמות קה: ד״ה מי

שלריךן, ו) ס"ל אחורי, ו) ברכות סב.,

ה) ס"ח לח גרסי ועי׳ ב"ש, ע) ועי׳

תוס׳ ב״ק לד: ד״ה בימין, י) מגילה יח.

מכותי., כ) ול"ל תהלתרן, ל) וער מוס

סוטה יב. ד"ה אחריםן, מ) סנהדרין ל.

וגיטיו נב.ז. כ) ל"ל בית יד. ם) ודבור וה שייד לעיל אחר דיבור פת פחמיוז.

ע) [שמות ל], פ) בס"ח כחן הוח סוה"ד

הקודם, ל) ועי׳ רש״חו, ק) ובמדבר יחן,

םה אב גמיי׳ פרקו מהל׳ ת״ת הל׳ ו סמג עשין יג טור שו״ע ו"ד סי רמ"ד סעיף טו נוברב אלפס קידושין פרק א דף רכא: ע"ש היטב שהשתיט הא דרבא לגדולים נמין:

םו ד מיי׳ שם הל׳ ז טוש״ע שם מעיף טו: סו ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף

בח ו טור יו״ד סי׳ רמד: ם ז מיי׳ פ"י מהל' זכייה ומתנה הלכה ז נופ"ו מהל' מעשר שני הלכה ון סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי רנה סעיף ט:

שופחא. י) ביתד של מרא דעך הוא גיין: המניח כליו. מלבושיון: פת פחמין. פת האפוי בגחלים: של שיורי העיסה. שנשתיירו מלישה: הלמוד שנשתכח הימנו כבר ע' שנה: וסימנך. לגרסא שלא תטעה שאם

לא תדע אם אחד אומר אחד ולא שתים ואחד אומר שתים ולא שלש או שמא אחד רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי אומר שמים ולא שלש ואחד אומר שלש ת"ר חמשה דברים משכחים את 6 הלימוד ולא ארבע יהא סימן קמילה כלומר האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל כפוף הקמילה ונשתיירו מאותן אלבעות של יד העומדין לבד שתי אלבעות זקופין חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל בזיתים כסדרן מכאן דהיינו אלבע ואמה מכאן והשותה מים של שיורי רחיצה והרוחץ חרת מכאן דהיינו שתי אלבעות מכאו רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המניח ואלבע אחד מכאן ובכך תהא זכור שאחד כליו תחת מראשותיו חמשה דברים סמשיבים אומר אחת ולא שתים ואחד אומר שתים ולא שלש. גודל לא קא חשיב הכא עם את הלימוד פת פחמין וכל שכן פחמין עצמן שאר אלבעות משום דלא קאי בסדר והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח והרגיל אלבעות: ס האוכל פת ופחמין עלמן בשמן זית והרגיל ביין ובשמים והשותה מים כחדה חשיב להו: קשים ללמוד. שהעושה של שיורי עיסה ויש אומרים אף המובל אותן יהא קשה לשמוע: העובר מחם אפסר גמל כ"ש מחם גמל עלמו. כחדא אצבעו במלח ואוכל הרגיל בשמן זית מסייע חשיב להו: העובר מחת ריח של נבילה. ליה לרבי יוחגן דאמר רבי יוחגן כשם שהזית כלומר ההולך ומריח ריח נבילה דכל משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן ההולך ומריח הוי עובר תחת אותו ריח זית משיב לימוד של שבעים שנה: והרגיל שהריח הולך ועולה: זוהמא ליסטרון. ביין ובשמים: מסייע ליה לרבא יי דאמר רבא אותו כף שבוחשין את הקדרה קרי להו הכי על שם שמעבירין הזוהמא ללדדין. חמרא וריחני פקחין: והמובל אצבעו במלח: ועל שני לדיו ^{ע)} תרגום על תרין סטרוהי]: אמר ר"ל ובאחת כתנאי ר' יהודה אומר אחת כל העם עומדין. כל השורות כולן אפילו ולא שתים רבי יוםי אומר שתים ולא שלש הן מאה: ועושין לו שתי שורות בלבד: וסימניך קמיצה עשרה דברים קשים ללימוד עושין חוחן. לבני חכמים שממונים אביהם פרנס על הלבור: סניפין. שמושיבין העובר תחת האפסר [הגמל] וכל שכן תחת אותן בלד הזקנים מפני כבוד אביהם גמל [עצמו] והעובר בין שני גמלים והעובר דהויין סניפין לוקנים כסניף וה שמלניפין בין שתי נשים והאשה העוברת בין שני לקורה גדולה סני״ף בלע״ז: א**לא לקטנים**. אנשים והעובר מתחת ריח רע של נבילה דאנום הוא אבל ילא לגדולים אינו נכנם ויושב במקומו דפושע הוא משום דהוה והעובר תחת הגשר שלא עברו תחתיו מים ליה למיבדק נפשיה: כדי שלא יסרחק. מ' יום והאוכל פת שלא בשל כל צרכו דהיולא לפנות ביום לריך שיתרחק מן בשר מזוהמא ליסמרון והשותה והאוכל הדרך כדי שלא יהו אחרים רואים אותו מאמת המים העוברת בבית הקברות

כדאמרינן במסכת ברכות [סב.]: אמר רבא ובחיי אביהם. הא דעושים סניפין מפני כבוד אביהם: נשנים משנה. הא דתניא לעיל כשהנשיא משכח למוד של ע' שנה. שסדור בפיו כל ע' שנה: משיב. מחזיר את 💎 נכנס וכו': נחקין מילחא כי לדידן. כלותר נעבד ליה כי היכי דעבד הוא לדידן. ואית דגרסי נתקין מילתא כי ליתנן כלומר נתקין מילתא

דלהוי לזכרון לעולם לדורות אפילו כי אינן בעולם. ואית דאמרי נתקין מילתא כי ליתני לומר לו שילמדנו דבר שחינו יודע ללמוד ויתביים: גלי עוקלים. ידרוש לן מסכת עוקלין: דלים ליה. שאין סדור לו: פשט. פירש: גרם ותנא. גרם ושנה: אמר. רבן שמעון בן גמליאל מאי דקמא דלמא חס ושלום כו': בתר דחוקים. בתר שסיים: ושדו ליה. לפיחקא בי מדרשא: שאלות פי דהוה מיפריק מתרץ ומה שלא היה מתרץ כתבו אינהו הפירוקין ושדו בי מדרשת: [סורה מבחוץ כוי. או הם יכנסו לבהמ"ד או אנו נלא אליהם ונשב עמהסן: נהי דאהני לך קמרא דאבוך. כלומר דאהני לך חשיבותא דאביך דהוים אב ב"ד אבל למהוי נשיא מי אהני לך דקא בעית למהוי נשיא: קמרא. אבנט מוזהב כדאמרי׳ במסכת שבת בפ׳ במה אשה (דף נט:): מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה אחרים אומרים אילו (לא) היה ממורה לא היה קרב. דתנן במק׳ בכורות בפ' בתרא (דף ס.) קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולחחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר והאחד עשר קרב שלמים ועושהו תמורה דברי ר"מ אמר לו רבי יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה והא קיימא לן דאין תמורה עושה תמורה כדתנן במסכת תמורה בפ' קמא (דף ה:) 6 אך בכור שור קדש הן קי וכו׳ הן קריבין ואין תמורתן קריבין ומעשר עברה עברה מבכור כתיב הכא יי כל אשר יעבור תחת השבט וכתיב התם בבכור ש והעברת כל פטר רחם וגו':

ר) [ויקרא כון, ש) [שמות יג], **→** תורה אור השלם

1. מִי יְמַלֵּל גְבוּרוֹת יְיְ יַשְׁמִיעַ כְּל תהלים קו ב

מוסף רש"י

פקחין. פקחוני, עשאוני פקח (יומא עו: סנהדרין ע.). ילמד אדם עצמו. לפנות, להשבים. קודס היוס, ולהעריב. משחשכה ברכות סב ווי״ווו. אילו היה תמורה. לומו אחד עשר, לא היה קרב. דתמורת מעשר אינה קרבה, כדגמרינן במסכת ממורה (ה:) מעשר העברה העברה מבכור, ובבכור דרשינן הם קריבין ואין תמורתו קריבה, אלא ודאי מדקרב שלמים הקדש ראשון חשבינן ליה ולכך עושה תמורה כדין שלמים מתרים (בכורות ס.). רב יוםף סיני רבה עוקר הרים. סיני היו קורין לרב יוסף שהיה בקי בברייתות הרבה, עוקר הרים לרבה בר נחמני שהיה מחודד יותר בפלפול (ברכות סד.). למרי חמיא. למי שקבן מכולה למכור, כלומר למי שקבן שמועות (שם). אומנא לביתיה לא חליף. לא נהג כל אותן הימים שום לד שררה וכשהיה לריך להקיז דם היה הולך לבית הרופא ולא היה שולח לבא אליו (שם). הדרן עלך מסכת הוריות

תוספות הרא"ש

וסמנד קמיצה. וסימנד שלא תטעה לומר שמא חד אמר אחת ולא שתים וחד אמר שתים ולא שלש. או שמא אחד אומר שתים ולא שלש ואחד אומר שלש ולא כפוף הקמיצה וישאר ב' אצבעות זקופיז ואצבע מצד זה. ובזה והא דלא קאמר וסימנך אמה שאם תכפוף אצבע אח' הארוד ששמו אמה ישארו כמו כן אצבע מכאן וזרת מכאן וקמיצה מכאן משום דדרד לכפוף הקמיצה כדי לקמץ נקט קמיצה. אי נמי דלא הוי סימן מסוים כ״כ דאיכא למימר אגודל מז המניז ויהיו שתים מכאז ושתים מכאן אבל כשתכפוף הקמיצה ידענא דאין הגודל בכלל דא״א לומר אחד ולא שלש: גרם ותנא. במשנת עוקצין:

והמסתכל בפני המת ויש אומרים אף הקורא כתב שעל גבי הקבר ת"ר ס×כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם שבו יכשאב ב"ד נכנם עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד שישב במקומו יכשחכם נכנם אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו יבני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם יצא ס לצורך יכנס וישב במקומו הבני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם בזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים יולפני אביהם ופניהם כלפי העם רבי אלעזר בר ר' [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין [אמר מר] יצא לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לא אמרו אלא לקטנים אבל לגדולים לא הוה ליה למבדק נפשיה מעיקרא "ראמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב כדי שלא יתרחק ס(אמר רבא) האידנא דחלשא עלמא יאפילו לגדולים גמי רבי אלעזר ב"ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפים אמר רבא בחיי אביהם בפני אביהם א"ר יוחנן ∞בימי רשב"ג נישנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ר כי הוה רשב"ג התם הוו קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוו עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוו קיימי כולי עלמא מקמייהו אמר רשב"ג לא בעו למיהוי היכרא בין דילי לדידהו תקין הא מתניתא ההוא יומא לא הוו רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמייהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו הכי תקין רשב"ג אמר ליה ר"מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מילתא כי לדידן מאי נעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה ימי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו סלמי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל סתהלותיו נעבריה והוי אנא אב"ד ואת נשיא שמעינהו רבי יעקב בן קרשי אמר דלמא חם ושלום אתיא מלתא לידי כיסופא אזל יתיב אחורי עיליתיה דרשב"ג פשט גרס ותנא גרס ותנא אמר מאי דקמא דלמא חס ושלום איכא בי מדרשא מידי יהב דעתיה וגרסה למחר אמרו ליה ניתי מר וניתני בעוקצין פתח ואמר בתר דאוקים אמר להו אי לא גמירנא כסיפיתנן פקיד ואפקינהו מבי מדרשא הוו כתבי קושייתא [בפתקא] ושדו התם דהוה מיפריק מיפריק דלא הוו מיפריק כתבי פירוקי ושדו אמר להו רבי יוםי תורה מבחוץ ואנו מבפנים אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל ניעיילינהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמייהו אסיקו לרבי מאיר 🗘 אחרים ולר' נתן יש אומרים אחוו להו בחלמייהו זילו פייםוהו [לרבן שמעון ב"ג] רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל אמר מידברי חלומות לא מעלין ולא מורידין כי אזל רבי נתן אמר ליה רשב"ג נהי דאהני לך קמרא דאבוך למהוי אב ב"ד שויניך גמי נשיא מתני ליה רבי לרבן שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה

ל) [בכורות ס.], ב) ברכות סד., (ב"ב) [בבא] בתרא קמה:, ד) כלפו"י רבא, ה) וככרכות פי רש"י שהיה רב יוסף הולך לבית הרופא], ו) ב"ש מ"ו:

תורה אור השלם

1. גַּם אַהַבְּתָם גַּם שִּׂנְאָתָם גַּם קְגְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחַלֶּק אֵין לָהַם עוֹד לָעוֹלָם בָּכל אַשֶּׁר

2. הָאוֹיֵב הַמוּ הַרְבוֹת לְנֶצְח וְעָרִים נְתַשְׁתָּ אָבַד זְבְרָם הַמְּה:

אמר ליה האויב סמו חרבות לנלח. דמשמע אע"פ שכבר מתו חרבות לנלח ואין יפה להזכירם: אפי' רבי דעניו הוה. הכא לא נהוג ענותנותא יתירא דאמר משום רבי מאיר ולא רלה לומר בהדיא אמר ר"מ: סיני עדיף. מי ששנה משנה וברייתה סדורין לו כנתינתן מהר סיני: וחד אמר עוקר הרים. דחריף ומפולפל בתורה

אע"פ שאין משנה וברייתא סדורין לו כל כך: רב יוסף. קרו ליה סיני לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני אבל לא היה מפולפל כרבה: הכל לריכין למרי חטיא. כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כנתינתן מהר סיני דמשנה וברייתא אבוהון דהלכתא: חומנה לביסיה לה קרה. שלה רלה לנהוג שררה בעלמו כל אותן השנים שמלך רבה אפילו בהאי שררותא שלא רצה

לא היה קרב אמר לו מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים אמר ליה בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך אמר ליה יגם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה 2האויב תמו חרבות לנצח אמר ליה הני מלי היכא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר אתני ליה אמרו משום רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא אפילו רבי דענוותנא הוא תנא 🌣 אמרו משום ר"מ אמר

יפה מסיק אליבא דהלכתא: הדרן עלך כהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

רישיה. כלומר ראה לו הרמת ראש:

נחמני פתח. ואמור דרשא דמשמיא

פסקו ליה רבותא. אביי קרו ליה נחמני

י (ואיכא דאמרי דבלשון גנאי קרי ליה

נחמני כלומר עדיין אתה תלמידו של

רב נחמן): חריף ומקשה. מתוך פלפול

יתירא דהוה ליה הוה מקשה ומתרץ

אבל רבה בר מתנה לא הוה חריף כל

כך אלא מתוך שהוא שוהה ומעיין יפה

להביא שום אומן בחוך ביתו אלא כשהוא רוצה להקיז דם היה האומן

על לביתיה דרבה ושם היה מקיז. ואית דגרסי שלא רצה לנהוג שררות

בעלמו כל אותן שנים שמלך רבה כלומר שלא היה לו פנאי להקיז

עלמו אלא היה עוסק כל שעה בתורה לפני רבה: חזייה לאביי דגבה

ר"מ לא אמר אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף סרב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו לתמן איזה מהם קודם שלחו להו סיני עדיף ∙דאמר מר הכל צריכין למרי חטיא ואפילו הכי לא קביל רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ותרתי שנין והדר מלך רב יוסף וכל שני דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף אביי ורבא ורבי זירא ורבה בָר מתנה הוו יתבי והוו צריכי רישא אמרי כל דאמר מלתא ולא מפריך להוי רישא דכולהו איפריך דאביי לא איפריך חזייה סרבה לאביי דגבה רישא א"ל נחמני פתח ואימא איבעיא להו רבי זירא ורבה בר רב מתנה הי מנייהו עדיף רבי זירא חריף ומקשה ורבה בר רב מתנה מתון ומסיק מאי תיקו:

הדרן עלך כהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

להוי רישא. אמר כל חד מנייהו מלתא (דכל הוה) [דכולהו] אפריך ואילו דאביי לא אפרך חזייה רבא לאביי דגבה רישא. כלומר ראה לו הרמת ראש והצהלת פנים מחמת דלא איפרך ליה מלתא אמר ליה נחמני פתח ואימא דרוש לקמן דמן שמיא פסקי לך רבותא. ופי רב האי ג'און זייל 🗗 דאביי נחמני שמו ומפרשי בכמה דוכתי בגמרא ונקטי (נן ד) רבנן דבר אחוהי דרבה בר נחמני הוה ותלמידו וכיון דהוה שמו נחמני כשם אבוהי דרבה לא הוה קרא לו בכל שנותיו נחמני בשם אבוהי אלא דהוה קרא ליה אביי בלשון ארמי כאדם שקורא אבי וסליק ליה אביי. וכיון שהיה מן ה'אבות והגדולה קריוה רבנן הכי עכ"ד ז"ל: איבעיא להו רבי זירא ורבה בר מתנה הי מנייהו עדיף. נפיק מינה להיכי דמתרמי כזו ומצטרך עלמא לחד מנייהו ובעיא הי מנייהו עדיף. והשתא מפרש (מוה) [מדה) דלכל חד מנייהו. ר' זירא חריף ומקשה מתוך פילפולא היה יודע להקשות ולתרץ (מי לא) [מיד) הוה ידע לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא רבה בר מתנה מתון ומסיק כלומר לא היה מפולפל וחריף כ״כ להקשות ולתרץ מיד אלא שוהה ומעיק יפה עד דמסלקא ליה שמעתי׳ אליבא דהלכתא מאי ה' מנייהו עריף וסלקא בתיקו: הדרן עלך כהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

א) עי׳ בערוך ערך אביי.

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

דַדְרָן עֲלֶךְ מַפֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְדַדְרָךְ עֲלָן. דַּאָתָן עֲלֶךְ מַפֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְדִעְתָּךְ עֲלֶן. לֹא בְּעַלְמָא * הַדְרָן עֲלֶךְ מַפֶּבֶת הוֹרָיוֹת וְדַדְרָךְ עֲלֶן. דַּאְתָן עֲלֶךְ מַפֶּבֶת הוֹרָיוֹת וְדַבְיָרְךְּ עֲלֶן. דַּאְתָן ָּדָבִין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יָהִי רְצוֹן מִלְפָנֶיךְ יִיְ אֱלֹהִינוּ וָאֱלֹהַי אֲבוֹתִינוּ שֶׁתִהַא תוֹרָתָךְ אָמְנוֹתַנוּ בְּעוֹלְם הַוָּה וּתְהַא עִמְנוּ לְעוֹלְם הַבָּא. *) הַנִּינָא בַּר פָּפָא רְמִי בַּר פְּפָא נַחְמָן כֵּר פָפָּא אַדְאי בַּר פָפָא אַבָּא מָרִי בַּר פָפָא רַפְרָם בַּר פְפָּא רְכִישׁ כַּר פָפָא סוּרְחָב בַּר פָפָּא אַדָּא בַּר פְפָּא דָרוּ בַּר פָפָא

הַאַרב נָא יְיָ אֱלהַינוּ אֶת דִּבְרַי תוֹרְתָּרְ בְּפִינוּ וּבְפִיפִּיוֹת עַמְּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנַהְיָה כָּלְנוּ אֲנַחָנוּ וְצְאֱצְאִי עַמְּר בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּלְנוּ יוֹדְצִי שְׁמֶךְ וְלוֹמָדֵי תוֹרָתָף: מֵאוֹיָבִי תִּחַבְּמֵנִי מִצְוֹתֶיף בִּי לְעוֹלְם הִיא לִי: יָהִי לְבִּי תָמִים בְּחָקֶיף לְמַצַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלְם לֹא אֶשְׁבַּח פָּקוּדְיךְ בִּי בָם חִיִּיחָנִי: בָּרוּך אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיך: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אָנַדְנוּ לְפָנֶיף יְיָ אֱלֹהַינוּ וָאֱלֹהַי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׁמְהָ חֶלְקַנוּ מִיּוֹשְׁבֵּי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׁמְתָּ חֶלְקָנוּ מִיּוֹשְׁבֵּי מְיוֹשְׁבַי מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרֶה וְהָם מַשְׁכִּימִים לְדְבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהָבָרָים וּמְלַבְּלִים שְׁבֶּר וְהָם עֲמֵלִים וְאֵינָן מָקְבָּלִים שָׂבָר. אָנוּ רְצִים וְהָם רָצִים אָנוּ רָצִים לְחָיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהָם רָצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שַׁנָּאֲמַר וְאַתָּה אֲלֹהִים תּוֹרִידֵם לְבָאֵר שֲׁחַת אַנִשִׁי דָּמִים וּמִרְמָה לֹא יָחֵצוּ יִמֵיהֶם וַאַנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רְצוֹן מִלְפָנֶיף יִיְ אֱלֹהַי בְּשַׁם שֶׁעֻוַרְתִּנִי לְסַיָּם מַסֶּבֶת הוֹרָיוֹת בַן תַעוֹרָנִי לְהַתְּחִיל מַפֶּרְתוֹ וּלְפָלֹת וּלְכָלֹמֵד לִשְׁמוֹר וְלַצָשׁוֹת וּלְקָיַם אֶת כָּל דְּבָרִי תַלְמוּד תּוֹרְתָךְ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנְאִים וַאֲמוֹרְאִים וַאֲמוֹרָ בִי וּלְזַרְעִי שָׁלֹא תַמוּשׁ הַתּוֹרְה מָפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וַזָרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיַם בִּי בָהַתָהַלֶּכָּך תַּנְחָה אוֹתָךְ בַּשְׁכַבָּך תַּשְׁמֹר עָלֶיף וְהַקִּיצוֹת הִיא תִשִּׁיחֶךּ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךְּ ְיִוֹסִיפוּ לְךְּ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָה בִּשְׂמֹאלָה עשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בַשְּׁלוֹם:

יִתְגַּדַל וְיִתְקַדַשׁ שְׁמַה רַבָּא. בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאָתָחַדְּתָא, וּלְאַחָיָא, וּלְאַסְקָא לְחַיֵּי עַלְמָא, וּלְמַבְּל הַיכָלִיה בְּגַּוּה, וּלְמָעָקר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאָתָבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיה, וְיִמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתִיה וִיכְּרִיה, וְיַצְמַח פָּרְקְנָה וִיקָרַב מְשִׁיחַהוּ. בְּחַיַּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיַּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעַגְלָא וּבְזָמַן קָרִיב, וְאָמְרוּ אָמֵן. יְהַא שְׁמֵה רַבָּא מְבָרף לְעָלָם וּלְעַלְמי עָלְמִיָּא. יִתְבָּרַךְ וִישְׁתַבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׁא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלְּל שְׁמַה דְקָרְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעַלָּא מִן כָּל בַּרְכָּתָא וְשׁירְתָא הַשְּבָּחָתָא וְנֶחֲמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעֻלְמָא, וְאמָרוּ אָמוֹ: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן, וְעַל תַּלְמִידִיהוֹן וְעַל כְּל תַּלְמִידִיהוֹן, וְעַל כְּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִי בְאַתְרָא (קִדִּישָׁא) הָדִין וְדִי בְּכָל אֲתַר וְאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלְמָא רַבָּא חָנָּא וְהַסְּדָא וְרַחֲמֵי וְתַנֵּי אֲרִיכִי וּמְזוֹנֵי רְוִיחַי וּפָרְקְנָא מָן קָדָם אָבוּהוֹן דִי בִשְׁמַיָּא וָאַרְעָא וָאָמָרוּ אָמַן: יָהֵא שָׁלָמָא רָבָּא מָן שִׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עַלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמָרוּ אָמַן: עוֹשֶׁה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשָׂה שָׁלוֹם עְלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

*)[פי׳ הגון על זה תמלא בס׳ החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בס׳ זכיות ח"א פ"ג]

אפילו אומנא לביתיה לא עם הולכין לבית האומן . להקיז דם. והנכבדים קוראים לאומן ובא לביתם וכ״כ השפיל עצמו שלא רצה לקרוא את האומן לביתו. ורב האי גאון פי׳ כד שלחו מתם סיני עדיף והשפיל רב יוסף עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה היה חולק לו רבה כבוד ואפי׳ מקיז דם לא קרא אותו לביתו לפי שהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה. והרמ״ה ז״ל פי׳ כך הואיל שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הגינה זכות ענותנותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שמלך רבה ואפי׳ להקיז דם לא קרא לביתו. והדין פירוש מסתבר לן: אביי ורבא ורב זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהדדי והוו צריכי רִישא. כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות וברייתות והם יקשו לו והוא

מתרץ ולפי שהיו כלם

חכמים ונבונים ראוים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף

לחבירו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני

כדי שלא יתקנאו בו שלישי

או רביעי. לפיכך אמרו כל . מאן דאמר מלתא ולא מפרכי

תוספות הרא"ש

^{**)[}בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו]: